

MINNEN

UR

SVERIGES NYARE HISTORIA,

SAMLADE

AF

B. von SCHINKEL
Öfverste, f. d. Adjutant hos Konung Carl XIV Johan.

BIHANG,

UTGIFVET

AF

S. J. BOËTHIUS
Docent i Historia vid Upsala Universitet, Lektor vid Upsala H. Allmänna Läroverk.

II.

UPSALA,
VICTOR ROOS' FÖRLAG.

UPSALA 1881
AKADEMISKA BOKTRYCKERIET
EDV. BERLING.

Innehåll:

Rättelser och tillägg.

Sid.	11	rad.	20	uppifrån	står:	apastille	läs:	apostille
»	44	»	15	»	»	jordklotet.	»	jordklotet?
»	64	»	5	nedifrån	»	kommo	»	kommer
»	67	»	12	uppifrån	»	Peijon	»	Peijron
»	94	»	12	»	»	[Original]	»	[Egenhändigt original].
»	154	»	2	»	»	*omtvista de*	»	*omtvistade*
»	»	»	7	»	»	pågå	»	pågå,
»	163	»	14	nedifrån	»	å ny	»	å nyo
»	190	»	5	uppifrån	»	Desaugier	»	Desaugiers
»	203	»	10	»	»	varda	»	varda»
»	207	»	8	»	»	licenser»	»	licenser.
»	209	»	6	nedifrån	»	om det	»	om den
»	»	»	5	»	»	lika hög	»	lika hög grad
»	237	»	1	»	»	då	»	på
»	288	»	2	uppifrån	»	Vestphalen	»	Westphalen
»	335	»	6	»	»	drogo	»	droge.

Några inkonseqvenser i stafning, beroende af att flere personer biträdt vid öfversättningsarbetet, hafva vid korrekturläsningen ej blifvit observerade, men anmärkas ej särskildt, då de ej inverka på sammanhanget.

№ 1.

Hertig Karl af Södermanland till friherre G. A. Reuterholm, *Stockholm den 2 oktober 1797 kl. 12 f. m.*

För en liten stund sedan feck jag min väns bref; dess innehåll och den ton, med hvilket det var skrifvet, var mig ganska oväntadt och gjorde min förundran; mitt samvete förebrår mig intet att hafva feladt mot vänskapen, och den kan alldeles vara förenad med de skyldigheter, som försigtighet både för en sjelf och för ens vänner föreskrifver. Köld uti den delen har jag aldrig kändt, men väl har jag erfarit att en otidig hetta gör ofta mera skada än den gagnar. Hos mig skall dock detta felet icke gälla; jag kan aldrig anse en liaison bruten för ett af hetta dikteradt bref, och utan att vilja framföra excuser öfver mitt uppförande, som icke det behöfver, lämnar blott till tiden och vänskapen att med mera köld skärskåda hvad jag gjordt och bort göra. Vår herre är alla menniskors Dommare; han ser i hjertat, och han är fridsens Gud; han vill ej heller att man onödigtvis utan ordsak åstadkommer gräl och trakasserier, då de kunna undvikas och medföra ingen annan nytta än agg och tvedrägt uti ett land. De kunna eviteras genom försigtigheten, och det är min pligt, att, som första undersåten, ehvad klagomål jag kunde hafva därtill, gifva ett — exempel. Jag störer hvarken en gammal vänskap därigenom, eller bör den vara stött genom ett uppförande, som bör af densamma vara känd under förloppet af så många år. Detta är alt hvad jag kan svara på alla de tillvitelser, som mig äro skedde; jag kunde och säga mig förfördelad, men den tystnad med hvilket jag emottager detta bevisar, att mitt hjerta är

fredadt af lugn, och att jag ej känner något, som förebrår mig hafva såradt vänskapens lagar. Jag lämnar åt densamma att justifiera min Conduit och förblifver städse som förr er trogne vän

Carl.

[Egenhändigt original].

№ 2.

Hertig Karl af Södermanland till friherre G. A. Reuterholm, *Stockholm den 3 mars 1798.*

Min bäste vän, genom Brodren Secundus fick jag i går Ert bref af den 28 Febr. Till att svara uppå det och det föregående samt att gifva ordsak till min tystlåtenhet öfver det förra blifver jag så mycket vidlyftigare denna gången och emot min vilja ingå uti en Finance förklaring, som ej är agreable.

Mina handpengar, som till min egen disposition äro anslague, bestå af 4,000 Rdr Riksgäld. De betalas qvartaliter och rätt ofta öfverskjutes med betalningen af Kongl. StatsContoret, så att jag aldrig kan säga precist dagen, när jag får dem. Första qvartalet, nemligen för Januari, Februari och Mars, bör utfalla den 1:sta Aprill, men stundom händer, att jag aldrig får emottaga det förrän i början af Maij. Det andra qvartalet, för Aprill, Maij och Juni, bör utfalla i början af Julii; det tredje, för Juli, Augusti och September, bör utfalla den 1:a October, och det fjerde, af October, November och December, bör utfalla i Januari. Regements-Revenuen utfaller aldrig helt och hollit förrän uti November, efter den består af spanmål, som skall lefvereras efter skjörden, och för hvilken ingen betalning gifves, förrän han till köparen är lefvererad. Ibland är det mer, ibland mindre. Arenden äro ej betydande för boställen, de stiga sig blodt till 7 à 800 Rdr. Detta är hela mina skatt.

När ni skulle resa 96, begärde ni förskott på Er Pension; då hade jag ingen styfver och uppå Battrams sedlar upplåntes de 2,000 Rdr, som ni då för fjolåret upptog. Dessa skulle betalas af mina handpengar följande året, och på det sätt skulle med räntans förlust denne skulden liqvideras. Min Regements Revenue var då aldeles medtagen, emedan den tiden aflöntes Reg:tsMusiquen därmed, och då jag afskedade den i fjol, gick hela denna Revenue åt för att betala folket sina innestående löner, kläder m. m. samt resepengar hem. Således var den tillgången puts veck.

Under den tiden trodde jag att kunna räkna positivt på handpengarna, som skulle fylla hvad skulden hade medtagit, men till min stora surprise i åhr, då i förleden månad Räkningen skulle uppgjöras, finner jag, att Nolken utan att höra mig har användt hela summan till Hofförtäringsmedlen, och som alting är dyrare än förut, äfven att mitt hof, hvars stat är reglerad efter den Princip att födas af kungen under sex sommarmånader och som således ej kunnadt värkställas, finner sig i det artiga tillstånd att ej kunna ärsätta hvad mina handpengar har förskutit. Under samma tid blir Battram stämd för sedeln för de 2,000 Rdr, hvilka han upplånt, och jag, som ej kan få mina pengar förr än i Aprill, befinner mig uti en soppa, uti hvilken jag aldrig varit och som jag vet min själ ej, huru den skall slutas. Jag har veladt sälja mina jouveler, men jag får ingen som vill köpa dem, och med det samma har jag en gammal skuld, hvilken äfven på en gång i denna stunden återfordras. I denna belägenhet är jag stadd, och jag finner den så grufvelig, att med all Philosophie i verlden vet jag ej rätt hvar jag skall vända mig.

Jag tog i förgårs mitt partie och ärnade tala sjelf med kungen, hvilket jag och gjorde. Jag fant honom ej heller så sträf som förr, och ehuru han ej lofvadt mig någodt positivt, har jag dock anledning att tro, det han hjelper mig på något sätt. I denna stunden har jag ingen styfver och i min byrau har jag knapt 10 Rdr. Låna är omöjligt, ty min Credit på pengar är usel. Mitt qvartal fås ej förrän i Aprill. Således

ser ni, min bästa vän, hela min olyckliga belägenhet, och jag låter Er dömma sjelf, om jag nu i denna stunden kan göra något, då alla mina resourcer äro börta.

Denna målning är så litet rolig att göra, att jag ej ville gifva Er en Copia af den på Ert första bref, men nu då ni itererar det samma, får jag väl göra det för att visa Er, hur det står til med mine affairer.

Hvad det så kallade Directorium angår, som ni frågar mig efter i Ert förra bref, är det en inrättning, som jag gjordt för att sätta vår Cassa på en säker och stabel fot, och att den ej skulle dependera af en Enda skattmästares bon plaisir och räkningar. Lilla Gubben hade hoss oss en skuld af in emot 3,000 Rdr; den har genom denna inrättning blifvit indrifven och i stället för att Cassan bestod uti lösa obligationer, då inrättningen gjordes, är nu den redan stigen till en summa a 6000 Rdr. Contant, som stå insatta uti banken, och en 500 Rdr. i Contanta pengar till att bestrida de dageliga utgifter.

Jag har ej sedt någon nödvändighet att upphöra med arbetet uti Orden, och jag vet ej heller, hvarföre min vän därpå yrkar med så mycken häftighet. Jag har ej eller några skäl att föregifva, om jag skulle därmed upphöra, ty saken har nu tagit en ganska god tournure på den sidan, och uiten att arbeta har på ett år märkeligen tillväxt. Hvad Stor-Cantsler och Stor-Marskalksysslorna angår, äro de stående lediga för Er räkning, men vid Ceremonierna kan ej ungås, att någon måste göra sysslorna, om de skola värkställas. Det är där som på andra ställen, när något felas och saknas, måste någott annadt, ehuru intet så godt, sättes i stället, för att ej machinen ramlar omkull. Jag ser ej heller hvarföre ni skulle önska att saken ramlade omkull, då det nu är den enda roliga occupation jag har.

Jag beklagar, att detta mitt bref lärer ej blifva välkommedt, och jag ser det förut, att kan hända min upprichtighet lärer misshaga Er. Det är äfven ett svårt prof för min vänskap att finna mig i denna stunden ur alt stånd att bispringa min vän, men jag hoppas att framdeles kunna göra det och

om nu alle desagrementer hafva förföljgdt mig, är också denna sista den som kröner värket.

Farväl min bästa vän. Min vänskap blifver oföränderligen Eder tillhörig.

Carl.

[Egenhändigt original].

№ 3.

General-löjtnant Curt von Stedingk till K. Gustaf IV Adolf, *S:t Petersburg den $\frac{30 \text{ mars}}{11 \text{ april}}$ 1800.*

Ers Majestät.

Den hederlige, pålitlige Östbom har enländt efter sex och en half dagar och har lemnat mig de depescher, som blifvit honom anförtrodda, den $\frac{20 \text{ mars}}{1 \text{ april}}$ kl. 10 på aftonen. Som jag ansåg lämpligt följa det förfaringssätt, kejsaren hade anvisat, skref jag morgonen derpå till grefve Koutaizoff och anhöll om en stunds samtal. Han hade ridit ut med kejsaren, och jag erhöll hans svar först på middagen. Det innehöll, att han väntade mig hos sig kl. sex e. m. Jag begaf mig dit och sade, att jag fått ett bref från Ers Majestät till kejsaren, hvilket jag bad honom taga om hand, hvarjemte jag bad, att han, om E. M. hade några befallningar att gifva mig, ville vara god och underrätta mig derom. Grefven tog brefvet och gick genast till kejsaren. Han återkom efter en half qvarts timme, mycket belåten med sin sändning, och bad mig infinna mig hos kejsaren. Han förde mig genom en liten löntrappa, som stod i förbindelse med hans våning, och jag inträdde sålunda i kejsarens rum. Hans Majestät kom mig till mötes vid dörren och sade med en högst nöjd och nådig min: »Ni har bragt mig förträffliga nyheter. Jag tackar er af allt mitt hjerta derför. Ni har sannerligen lagt balsam på mitt hjerta. Har konungen sändt er någon afskrift af brefvet?» Jag svarade härtill nej, men att Ers Majestät hade visat mig äran att skrifva

till mig för att gifva mig del af alla de vänskaps- och tacksamhetskänslor, som Ers Majestät hyste för Hans Kejserliga Majestät. »Nåväl läs!» sade han, i det han gaf mig Ers Majestäts bref, som han höll i hand. Under det jag höll på att läsa brefvet, som genom Ers Majestäts klara, enkla och på samma gång ädla stil, skaffade mig ett nytt nöje för hvarje rad jag läste, gjorde kejsaren ett eller två slag öfver rummet, hvarefter han sade: »Jag tror det är bättre att vi sätta oss; vi språka då i mera ro.» Han satte sig i en länstol och lät mig taga plats midt emot honom på andra sidan om ett bord. Han bad mig fortsätta läsningen. Allt efter som den framskred och vid de ställen, der jag trodde det gynsamt att inpassa några ord, som kunde föra samtalet på det ämne, som jag helst önskade, gjorde jag uppehåll för att skildra Ers Majestäts ställning, så lugn i fråga om Ers Majestäts undersåtars trohet och tillgifvenhet för Ers Majestäts person, men så obehaglig i fråga om det tillstånd, hvari flere olyckliga omständigheter bragt rikets finanser. Kejsaren, som synbarligen gissade till min afsigt, sade: »Ni ser, huru konungen sjelf behandlar detta ämne i slutet af sitt bref. Man kan ej uttrycka sig bättre och med mera grannlagenhet»; och sannerligen Ers Majestät, när jag kommit till denna punkt i brefvet, insåg jag, att det var omöjligt vidröra ett så ömtåligt ämne med större skicklighet och finhet än Ers Majestät hade gjort. Man kunde vänta, att ett sådant tillvägagående skulle göra ett lifligt intryck på kejsaren, och att han ej skulle vilja öfverträffas i ädelmod. Också är jag fullkomligt öfvertygad, att om han af egna medel och med det sparsamhetssystem, som han omfattar, hade trott sig kunna tillåta sig den kostnad, som blir nödvändig, i fall det innestående af subsidierna skall betalas, skulle jag haft goda vexlar att sända Ers Majestät; i stället har jag nu blott att inberätta ord, visserligen fulla af vänskap, men som ej motsvara vare sig mina önskningar eller mina förhoppningar. När jag hade slutat läsningen af Ers Majestäts bref, sade kejsaren, innan jag hunnit yttra ett ord: »Jag vill nu uttala mig öppet för er. Jag har velat gifva konungen trupper; huru vore det då möj-

ligt, att jag ej skulle gifva honom pengar, om jag kunde; men ni har varit nog länge i detta land för att lära känna min ställning. Ni vet, i hvilken oordning rikets finanser voro vid salig kejsarinnans frånfälle. Gunstlingarne hade kostat staten oerhörda summor. Det var ett svalg, som slukade allt, en bottenlös tunna. Jag har vid min tronbestigning mottagit oerhörda skulder såväl utom som inom landet. Jag föresatte mig redan då att betala dem, och jag skall betala dem; men dertill fordras sträng ordning och sparsamhet. Jag hade tillämnat en reform inom arméen, hvilken likväl det oaktadt skulle bibehållas i aktningsbjudande skick. Kriget har fördröjt verkställandet af denna plan. Jag skall nu återkomma dertill. Jag vill vara oberoende. Jag har utstakat en väg för mig, och intet kan bringa mig till afvikelse derifrån.» Han blef varm vid dessa ord och uppdrog med mycken liflighet med fingret ett streck på bordet. »Se sådan är min ställning; jag har visserligen tillgångar för de löpande utgifterna; men har jag medel att draga dem från deras bestämmelse? Jag skulle önska att jag kunde hjelpa konungen; jag skulle göra det af allt mitt hjerta; men Hans Majestät vill ej bringa mig i förlägenhet, och jag har rent ut beskrifvit för er den ställning, hvari jag befinner mig.» Kejsaren tystnade härvid, och jag tog till ordet för att säga, att han kunde se af Ers Majestäts bref, huruledes Ers Majestät var långt ifrån att vilja vålla honom obehag. Denna finkänslighet hade förmått Ers Majestät att klassificera det innestående af subsidierna såsom en af vänskap frivilligt åtagen skuld; men min pligt bjöde mig att föreställa Hans Kejserliga Majestät, att konungen under närvarande förhållanden var i stort behof af den innestående summan; att allt understöd, som ständerna kunde erbjuda Ers Majestät, först småningom och efter deras åtskiljande skulle inflyta, under det att det var af stor vigt för Ers Majestät och kanske för ett lyckligt slut på riksdagen, att Ers Majestät hade en fond till sitt förfogande, hvars användande kunde hemlighållas. Detta gaf kejsaren anledning att inlåta sig på en ganska lång digression om riksdagen och att fråga mig, hvilken anda i sjelfva verket herskade

inom de olika stånden. Jag sade honom, hvad jag visste derom; att det stora flertalet var på Ers Majestäts sida; att en fullkomlig endrägt herskade i de tre lägre stånden; och att det blott var bland adeln, som man funnit en ringa opposition, som dock ej hindrade största delen att rätta sig efter Ers Majestäts visa planer. Kejsaren gjorde den anmärkningen, att i motsats mot Söderns länder folket i Norden var förträffligt. »Ni ser», sade han med en betydelsefull min, »huru det i detta hänseende står till hos mig. Slutligen», fortsatte han, »ber jag er att meddela konungen allt hvad jag sagt och den verkliga ledsnad som det vållar mig, att jag omöjligen är i stånd att uppfylla hans önskan. Säg honom, att jag ej begär mer än att tjena honom i allt som står i min makt. Jag skall ej skrifva till Hans Majestät, på det man ej må upptäcka vår brefvexling. Allt detta måste förblifva en hemlighet oss emellan. Jag anser det till och med nödvändigt för att ej väcka den ringaste misstro hos er. För öfrigt kan jag försäkra er, att allt är fullkomligt lugnt på gränserna såväl i ert Finland som i mitt. Alla rapporter, som jag mottager, och alla mina spioner stämma i detta fall öfverens. Det var en bonde, om hvilken man berättade, att han fält mycket besynnerliga yttranden. Jag kallade honom till mig och examinerade honom sjelf här i detta rum. Han bedyrade vid allt hvad heligt var, att han aldrig sagt något dylikt, och jag fann, att man orättvist anklagat honom. Också är jag för närvarande mycket lugn. Jag var det ej, då vi sist träffades. Ni fann mig då mycket upprörd.» Jag svarade allt hvad jag kunde hitta på för att öfvertyga honom om innerligheten af den vänskap, som Ers Majestät egnade honom, och om den tacksamhet, hvaraf jag kände mig uppfyld med anledning af det förtroende, han hade täckts visa mig. Till slut förde jag, för att göra ett sista försök att åter bringa frågan om om de innestående subsidierna på tal, samtalet på de stora omkostnader, som kriget borde hafva förorsakat kejsaren, hvaraf jag ville draga den slutsatsen, att då han nu beslutit sig för att inställa fiendtligheterna, borde han se sig i stånd att uppfylla gamla förbin-

delser; men han försäkrade till min synnerliga förvåning, att kriget ej hade kostat honom något, och att med undantag af solden och de vanliga utgifterna för [truppernas] underhåll alla utgifter hade betäckts af subsidierna. Hans Majestät tog uppenbarligen ej förlusten af folk med i räkningen. Derpå steg Hans Majestät upp, och då han såg, att jag kastade ögonen på de fanor, som betäckte väggarne i hans rum, visade han mig flere sådana, af hvilka några, med liknande deviser, voro bestämda för de regementen, som utmärkt sig under kriget. Han sade derpå: »Det är sant; jag lyckönskar er: påfven är vald.» Han hade glömt att jag var protestant. Jag svarade, att jag visste det, och han sade derpå: »Ni vet då ock, att det hvarken är det österrikiska eller spanska partiet, som segrat vid detta val? Emedan ingen ville vika för den andra, hafva de förenat sig om att välja en påfve, som ej var af något parti. Jag är glad deröfver; hädanefter måste ställningen blifva klar i Italien, och ehuru jag ej tycker om våra dagars Fransmän, är jag fullt så missbelåten med Österrikarne.» Jag svarade, att Hans Majestät nog hade skäl att beklaga sig. »Ack», sade han, »man för ej rent spel med mig, och den der Thugut är en afskyvärd menniska. Känner ni honom personligen?» Jag sade, att jag ofta sett honom, men att hans utseende alltid förefallit mig så motbjudande, att jag undvikit att komma i beröring med honom, och att han syntes mig likna en nötknäppare. Kejsaren sade, att det var en förskräcklig kniptång[1]). Sedan Hans Majestät fortsatt att tala om åtskilliga ämnen med mycken glädtighet, ursäktade han sig för att han behandlade mig så förtroligt och lemnade etiketten å sido. Jag betygade honom all möjlig tacksamhet för hans godhet, som var mig desto dyrbarare, som tillfällena att uppvakta honom blifva allt mer och mer sällsynta. »Hvad vill ni, jag skall göra?» sade han. »Man säger, att jag är en förskräcklig, en outhärdlig menniska. Jag vill ej skrämma någon. Jag insveper mig i min mantel och förborgar mig. I dag mötte

---

1) *»que c'etait une terrible mâchoire.»*

jag t. ex. på er kaj kapten Popham. Om jag hade haft en kapuchon, skulle jag gerna hafva dragit den öfver öronen, för att ej se honom.» Han beledsagade dessa ord med en ytterst uttrycksfull åtbörd. Samtalet varade nära en timma, och jag började frukta, att Hans Majestät skulle blifva trött på detsamma, hvarföre jag gjorde min af att taga afsked. Kejsaren qvarhöll mig ännu några ögonblick för att än en gång inskärpa vigten af att vårt samtal hemlighölls. Han omfamnade mycket nådigt och ropade på Koutaizoff, som under hela vårt samtal uppehållit sig i ett angränsande rum, och som bortförde mig samma väg jag kommit. Jag uttalade för herr Koutaizoff min synnerliga tillfredsställelse med det nådiga sätt, hvarpå kejsaren hade mottagit mig, och hela min tacksamhet för den utmärkta vänlighet, H. M. visat mig. Han sade, att jag blott hade att vända mig till honom, om jag önskade få ett samtal med Hans Kejserliga Majestät, och vi åtskildes mycket nöjda med hvarandra. Omöjligt synes mig dock, att dessa samtal kunna hemlighållas. Min ankomst till hofvet, mitt besök hos Koutaizoff, till hvilken blott få personer tillåtas komma, mitt försvinnande någon tid, under det man ser Koutaizoff i ett rum, som gränsar till kejsarens kabinett, allt detta synes mig omöjligt att dölja för hofmännens genomträngande blickar. I synnerhet torde herr Rostopsin hysa sina aningar, han som känner de anbud, som kejsaren har låtit göra Ers Majestät genom sin ambassadör, och de befallningar, som derom hafva affärdats till de ryska generalerna. Hur skall man kunna föreställa sig, att så många anbud af tjenstaktighet, så många artighetsbetygelser skulle blifva obesvarade å Ers Majestäts sida? Herr Rostopsin kan framför allt taga illa upp, att jag vänder mig till Herr Koutaizoff, då han står på mindre god fot med denne, och hans gunst är i nedgåene. Också har jag vid åtskilliga tillfällen märkt någon köld från hans sida, och då jag sände honom brefvet från generalen, baron Toll, hvilket Östbom medfört, och på samma gång skref till honom, att Ers Majestät hade behagat i nåder sända mig en kurir, för att bringa mig nyheter från riksdagen, hvilka voro

mycket tillfredsställande, så lemnade han denna skrifvelse utan svar, ehuru han annars aldrig försummade denna artighet och alltid visat mig mycken aktning. Häri skulle nu ingen stor olycka ligga, om ej illviljan vore mycket att frukta då man har att göra med en så häftig furste som kejsaren. För att afvärja allt obehag från detta håll, skall jag fördubbla min omsorg att visa mig förtroendefull mot ministrarne och draga fördel af deras egenkärlek utan att brista i den tystlåtenhet, som jag är skyldig kejsaren att iakttaga. Af samma skäl bifogar jag i en annan underdånig depesch allt hvad jag ytterligare har att säga Ers Majestät, på det Ers Majestät af denna må kunna göra det bruk, som Ers Majestäts vishet föreskrifver, fast öfvertygad som jag är, att allt, som Ers Majestät ej vill låta komma ut, alltid skall höljas af den djupaste hemlighet.

Jag är med den djupaste vördnad,
Ers Majestät,
Ers Majestäts
ödmjuke. lydige och trogne tjenare och undersåte
CURT STEDINGK.

Jag har äran att bifoga en underdånig apastille af den $\frac{1}{13}$ april.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 4.

General-löjtnant Curt von Stedingk till K. Gustaf IV Adolf, *S:t Petersburg den $^{5}/_{17}$ mars 1801.*

Underdånig apostille.

Sedan jag flere gånger hade rådgjort med grefve Pahlen angående nödvändigheten att för Engelsmännen afskära all förbindelse med fasta landet och att lägga beslag på deras rika magasiner i Hamburg för att på en gång bereda skadeersättning åt de nordiska makterna för de förluster, som Engelsmännen tillfoga dem, och beröfva de sist nämde de

tillgångar, som detta nederlag erbjuder dem för deras lån och utgifter, erhöll jag i mycket läglig tid brefvet från herr hofkanslern af den 20 februari, hvari jag fick ett stöd för min anhållan. Samma dag som man undertecknade fördraget hos vice-kansleren, läste jag upp detta bref för grefve Pahlen, som fann det mycket öfverensstämmande med kejsarens tänkesätt och bad mig visa det för vice-kanslern. Vi hafva sedan rådgjort, och det blef öfverenskommet att vice-kanslern, som skulle intaga middag hos kejsaren, skulle visa det för honom. Man beräknade att man hade tid att underrätta general Sprengtporten och låta de ryska trupper, som han bortför från Frankrike, marschera mot Hamburgs portar. Man hade också kommit öfverens om att man måste indraga konungen af Preussen i dessa planer för att ej stöta denne furste för hufvudet, emedan han är en af styresmännen för nedre saxiska kretsen, och att äfven Danmark kunde få medverka vid företaget, på det att staden ej måtte falla i händerna på en enda makt, som kunde blifva frestad att behålla den.

Dagen derpå återsände vice-kanslern mitt bref utan att skrifva till mig, men jag visste, att grefvarne Lövendahl och Lusi hade haft åtskilliga samtal, att de voro mycket upptagna, och att de skulle sända kurirer till sina hof. I går lät vice-kanslern bedja mig komma till sig, och sade, att kejsaren som hade tagit i öfvervägande de meddelanden, som Ers Majestät hade befalt mig göra hans ministère, hade uppskattat visheten och nyttan af de mått och steg, som Ers Majestät föreslog, och att följaktligen han, vice-kanslern, fått befallning att rådgöra med Preussens och Danmarks ministrar angående detta ämne för att tillkännagifva för dem kejsarens önskningar, nämligen att Preussen måtte besätta staden Harburg och venstra Elbestranden, och att Danmark skulle cernera staden Hamburg på andra stranden, så att Engelsmännen icke skulle kunna utföra någon vara derifrån. Hans Kejserliga Majestät hade på samma gång framstält det förslaget, att, om Engelsmännen framhärdade i sin orättrådighet, skulle Hamburg besättas och all engelsk egendom der tagas i beslag och såsom skadeersättning

lika fördelas mellan de fyra nordiska makterna. Då jag ville göra mina anmärkningar om detta för vice-kanslern, bad han mig låta honom fortsätta, enär han ännu hade åtskilligt att säga mig, som skulle vara högst välkommet. Han meddelade mig då, att sedan herr grefve Haugvitz öfverlemnat åt baron Krüdner en skrifvelse om de skadeersättningar, som konungen af Preussen föreslog för de tyska furstar, som helt och hållet eller delvis förlorat sina stater i kriget mot Frankrike, hade kejsaren tagit denna fråga i öfvervägande, och som han ville gifva Ers Majestät ett bevis på sin vänskap och förskaffa en så god bundtsförvandt en skadeersättning för de kostnader, som stridigheterna med England vållade Ers Majestät, hade han föreslagit konungen af Preussen såväl som förste konsuln att gifva staden Lübeck med område åt Sverige med undantag likväl af hvad som tillhörde biskopen af Lübeck, emedan denne var en medlem af huset Holstein och på grund häraf hade rättighet till särskildt undseende af hofven i Stockholm och Petersburg. Han tillade, att de kurirer, som förde dessa förslag till Paris och Berlin, redan på morgonen afgått, och han slöt sitt meddelande med mycket artiga uttryck om huru glad han var att tillhöra ministèren på en tid, då den innerligaste vänskap herskade mellan Ers Majestät och kejsaren, om sin önskan att kunna bidraga till den samma, och om de nådiga tänkesätt, som Hans Kejserliga Majestät hade uttalat om mig. Min första tanke var, att vid denna allmänna delning af Tyskland skulle Danmark hafva Hamburg, att kurfurstens af Hannover stater skulle delas mellan Preussen och andra makter, och jag tillstår, att jag ej var nöjd med Ers Majestäts andel. Jag lät emellertid ej märka något sådant. Tvärtom jag bemödade mig att uttrycka den största belåtenhet med allt, som vice-kanslern hade sagt, och jag bad honom försäkra kejsaren, att Ers Majestät skulle blifva oändligt tacksam för detta nya bevis på intresse och vänskap, som Hans Kejserliga Majestät gaf Ers Majestät. På samma gång bad jag att öppet få säga honom min enskilda mening om det som han meddelat mig. Jag uppstälde först den grundsatsen, att Tysklands författning, sådan den blifvit

fastställd genom Gyllene Bullan och Westfaliska freden, ej längre kunde ega bestånd, och att man måste uppoffra de små suveräna staterna för att tillfredsställa de storas ärelystnad; men lika visst som detta förfarande kunde bidraga till Tysklands och Europas lugn i allmänhet, lika visst var det nödvändigt att vid fördelningen af de anekterade områdena iakttaga den största rättvisa och vishet, ty derförutan skulle de förorättade parterna frammana nya förvecklingar, och freden ej kunna blifva af lång varaktighet. Jag var långt ifrån att vilja utforska det som kejsaren önskade hålla hemligt; men det vore af vigt för Ers Majestät att känna det preussiska hofvets plan för att kunna taga sina mått och steg. Enligt min mening hade ett amt i Norge mera värde för Ers Majestät än ett furstendöme i Tyskland; jag vågade förutsätta, att detta äfvenledes var Ers Majestäts åsigt, emedan, då det var fråga om en öfverenskommelse med Mecklenburg angående staden Wismar, Ers Majestät ej varit alldeles deremot. Staden Lübeck skulle ej bereda Ers Majestät någon fördel, utan skulle fastmer blifva en orsak till utgifter med anledning af den garnison, som der måste underhållas. Vice-kanslern skildrade deremot för mig i prunkande färger staden Lübecks rikedomar och blomstrande handel. Jag sade, att jag skulle önska, att man vid den stora omstörtning, som egde rum, och den, som var att förutse, då Ottomaniska Porten alldeles skulle falla sönder, och kejsaren trots sitt beslut att ej förstora sitt rike af omständigheterna skulle nödgas utsträcka gränserna åt detta håll, att man då ginge grundligt tillväga och så vidt möjligt var gåfve hvarje stat de gränser, som naturen anvisat åt densamma; enligt denna grundsats borde Norge tillhöra Sverige, och det skulle blifva lätt att på ett rikligt sätt hålla Danmark skadeslöst genom besittningar i Tyskland, som på samma gång kunde öfverflytta en kurfurstevärdighet till detta hus, hvilket skulle tjena till upprätthållandet af jemnvigten i Tyskland och gifvit stor fasthet åt den nya författning, som man ämnade gifva detta rike. Vice-kanslern invände häremot, att Danmark skulle förlora sin förnämsta styrka om det förlorade Norge, att det var derifrån

som det fick sina bästa soldater och matroser, och att, om Ers Majestät till och med såsom jag tycktes vilja låta förstå offrade alla sina besittningar i Tyskland för att förvärfva Norge, skulle denna anordning likväl stöta på många svårigheter, såvida ej Danmark ginge in derpå, något som ej var att förmoda. Jag försökte så mycket i min förmåga stod att undanrödja hans tvifvel, mindre för att öfvertyga honom än för att få dessa idéer framstälda för kejsaren, hvilken, enligt hvad han försäkrade mig, ej hade någon tanke på förstoring, utom med afseende på Malta, hvars besittningstagande var nödvändigt i anseende till hans egen och den ordens värdighet, hvars hufvud och beskyddare han var. Han ursäktade sig för att han ej kunde säga mig mera, än han hade gjort, om planen för skadeersättningarna, sådana de föreslagits af hofvet i Berlin, alldenstund det ej blott var kejsarens hemlighet, hvilket jag ock gaf mig min af att fullkomligt gilla, och vi skildes åt nöjda med hvarandra, liksom jag alltid haft skäl att vara nöjd med furst Kourakins göranden och låtanden. Efter dessa meddelanden skall Ers Majestät finna, huru nödvändigt det är att sätta sig i förbindelse med Frankrike, som tillvällat sig så stort inflytande på händelserna, och som kan blifva en för Sverige mycket nyttig bundsförvandt. Jag har på omvägar fått veta, att mylord Carisford hade gjort den preussiska ministèren några förslag angående Maltas återlemnande till kejsaren, men med vissa förbehåll, och att Hans Kejserliga Majestät hade förkastat dem, i det han helt enkelt fordrade fullkomlig afträdelse. Ett steg, som den romerske kejsaren har tagit för att närma sig härvarande hof, har ej lyckats bättre.

För att försäkra mig om att mitt samtal med vice-kansleren måtte troget återgifvas för kejsaren, har jag besökt grefve Pahlen för att lemna honom en redogörelse derför. Han förklarade med sin redliga militära öppenhjertenhet, att man alltid borde taga hvad som erbjöds; att Lübeck med område vore en god bit, som ej borde föraktas, att der funnes kapitaler och industri, att om Ers Majestät ej ville behålla det för all framtid, Ers Majestät kunde utbyta det mot något bättre. Jag är alldeles af hans åsigt, Ers Majestät, och då ett af de förnäm-

sta målen för Ers Majestäts faderliga omtanke för sina undersåtar helt säkert är att förskaffa dem en riklig utkomst, hvilket åtskilliga landskap i Sverige ej förmå, så kunna Ers Majestäts stater i Tyskland bidraga till bristens afhjelpande, i det deras tillgång på spanmål på ett förståndigt och sparsamt sätt sändes till Sverige. Då Sverige blir bättre odladt, och i synnerhet norra Sverige, som framför allt erbjuder tillfälle till förbättringar, skall Ers Majestät kunna undvara sina tyska provinser, som då kunna användas till utbyte mot Norge, som med godo eller ondo bör tillhöra Sverige, något som man aldrig bör förlora ur sigte. Men just i detta ögonblick skulle förvärfvandet af detta land, som saknar utkomstkällor, vara en mindre fördel för Sverige, hvars största förlägenhet härleder sig från förlusten af dess sädesrika provinser och deraf att dess industri riktats på mindre vigtiga föremål än åkerbruk och nyodlingar.

Danskarne skola, om de få Hamburg, hvilket jag ej betviflar, blifva mycket lyckliga. De skola då hafva vunnit det som sedan många århundraden utgjort föremål för deras äregirighet; och oafsedt de omätliga tillgångar, som denna stad skall gifva dem, skola de deraf få en inkomst af åtminstone hundratusen écus. Också är herr Lövendahl triumferande, och ehuru han ej säger mig sina hemligheter, läser jag i hans ansigte, att Hamburg skall blifva Danskarnes egendom. En tröst är, att denna stad ej mera skall blifva hvad den varit, och att Richards i Hamburg, som hata Danskarne, skola slå sig ned i Lübeck.

Midt ibland de vigtiga göromål, som sysselsätta Ers Majestät, torde Ers Majestät ej mera erinra sig det förslag till ett bref, som Ers Majestät ville sända mig för konungens af Neapel räkning, och hvarefter hertigen af Serra Capriola ofta frågar. Ut in litteris submisse humilimis

Curt Stedingk.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 5.

General-löjtnant Curt von Stedingk till K. Gustaf IV Adolf, *Petersburg den $\frac{14}{26}$ mars 1801.*

Paul I har dött af ett slaganfall under natten mellan den $\frac{11}{23}$ och $\frac{12}{24}$ mars, och Alexander I är kejsare. Denna plötsliga död har satt i omlopp de besynnerligaste rykten. Den var desto mera oväntad som den aflidne kejsaren aldrig varit gladare och friskare än dagen före sin död.

— — — — — Jag kommer från min audiens hos den nye kejsaren, som mottagit mig med en synnerlig nåd. Då jag ville göra honom den öfliga artighetsbetygelsen, sade han: »Låt det der vara! Jag har sändt efter er, för att inför er betyga hela min aktning och vänskap för konungen och för att samtala med er om våra gemensamma intressen och om statssaker.» Han sade mig vidare högst artiga saker om de känslor, han hyste för mig, och om sin önskan att lära känna min åsigt om den ställning, hvari vi befinna oss i förhållande till England. Han hade godheten att först säga mig sin egen, som var att man bör hålla strängt på grundsatserna om den väpnade neutraliteten, men ej försumma underhandlingar. Jag svarade, att man aldrig underhandlade med mera fördel än med vapen i händerna, och att man ej någonsin skulle kunna förmå England att erkänna neutralitetsgrundsatserna, såvida man ej tvang det dertill genom att draga fördel af den förlägenhet, hvari det befann sig, och genom att framför allt rikta våra anfall mot dess börs. Kejsaren ansåg, att denna förlägenhet kunde göra det mera medgörligt, och att man gått allt för bröstgänges till väga. Men han försäkrade mig på samma gång, att han skulle fullgöra alla de förbindelser, som enligt neutralitetskonventionen ålågo honom. Jag frågade Hans Majestät, om han hade kännedom om en annan konvention mellan Ers Majestät och den aflidne kejsaren angående försvaret af Öresund, på grund hvaraf Ers Majestät hade gjort stora förberedelser och många utgifter. Han förklarade,

att han visste intet derom, och han såg öfverraskad ut, då jag meddelade honom dess innehåll. Han fann likväl rättvist, att Ers Majestät erhölle ersättning för sina omkostnader, och bad mig meddela denna konvention åt grefve Pahlen. H. M. visade mig derefter den nåden att tala om Frankrike, och jag upprepade allt hvad jag sagt åt denne grefve. Kejsaren trodde, att rollen af medlare passade honom bättre än rollen af bundsförvandt åt Frankrike, och häremot invände jag intet af helt naturliga skäl, ehuru jag likväl framhöll, att man under för handen varande omständigheter borde gå till väga med försigtighet gent emot denna makt. Kejsaren syntes mig besluten att iakttaga ett dylikt handlingssätt, och då han afskedade mig, sade han, att han hoppades se mig oftare och i sin närmare umgängeskrets.

Jag slutar här för att ej uppehålla min kurir. Baron Armfelt, som har varit här sedan 8 dagar tillbaka och afreser, så snart han blifvit presenterad, skall få i uppdrag att underrätta Ers Majestät om det, som tiden ej tillåter mig att tillägga, och om det, som jag ej kan meddela på detta sätt. Han skulle hafva presenterats för Paul I kl. 7 f. m. den dag, då denne dog, och han blef högeligen förvånad, då skyltvakterna ej ville släppa in honom i slottet och sade, att kejsaren bodde i det andra palatset, och att Paul ej mera var i lifvet. Det var af honom, som jag fick den första underrättelsen om denna tilldragelse.

[Öfversättning från ett utdrag på franska].

№ 6.

General-löjtnant Curt von Stedingk till K. Gustaf IV Adolf, *Petersburg den $\frac{30 \text{ april}}{12 \text{ maj}}$ 1801.*

— — — — — — — — — — — — —[1]. Kejsaren har de bästa afsigter, men han regerar ej, och Ers Majestät har platt intet att hoppas af detta land. Sedan grefve

1) Början af detta bref finnes förut tryckt i SCHINKEL a. st. IV. s. 454. *Utg. anm.*

Pahlen ej mera är här, vet jag sannerligen ej rätt, hos hvem jag skall säga, att makten ligger. Den är delad. Man tvistar om den. Styrelsen har blifvit oligarisk. Alla ärenden till och med utrikesärendena hänskjutas till ett permanent råd. De afgöras genom röstpluralitet. Detta råd förefaller mig vara hvad det gamla svenska rådet var, med den skilnad, att det var ansvarigt, och att konungen der hade två röster, som ej är fallet här. Det förderfliga i ett råd af flere medlemmar är kändt, och olyckligtvis utveckla vanligen de intrigante och dålige större verksamhet än de hederliga menniskorna. Herr Panin, som i grund och botten är en ärlig man, har för ringa erfarenhet för att ej blifva bedragen, och han är liksom de flesta Ryssar intagen af två ideer, nämligen dels att Ryssland ej kan undvara England, dels att man ej bör låta Sverige utvidga sig, och att framför allt förvärfvandet af Norge skulle göra det till en för Ryssland fruktansvärd makt. Ers Majestät måste alltså förbereda sig på att här finna det kraftigaste motstånd mot sina planer. Ers Majestät bör till och med bereda sig på krig med Ryssland, om Ers Majestät vill angripa Danmark. Ehuruväl den nuvarande regeringen har förlorat mycket af sin kraft, är det så lätt för Ryssland att samla och underhålla en här i Finland, att Ers Majestät bör hafva en att sätta emot den, hvilket tillika med den observationskår, hvilken måste samlas i Skåne, skulle blifva tre härar att underhålla. Denna uppgift är desto svårare att fylla, som Engelsmännen äro herrar till sjös, och Ers Majestäts flotta ej ännu hunnit hemta sig efter sina förluster i sista kriget, hvarigenom förbindelsen med de makter, som äro vänskapliga eller med Sverige förbundna, lätt kan afbrytas, och landet komma att lida brist på de allra nödvändigaste förnödenhetsartiklar. Till dessa olägenheter kommer ytterligare den, att Preussen ej är en bundsförvandt, på hvilken man kan lita. Dess regering synes mig svag och rädd. Den fruktar krig och den revolutionära anden, utan att göra något för att förekomma vare sig det ena eller det andra. Hvad angår Frankrike, är det antagligt, att det skall hafva sina egna fiender att bekämpa, ty det förefal-

ler mig omöjligt, att ombytet af system vid detta hof ej återupptänder kriget, åtminstone såvida ej Engelsmännen önska fred. Jag medgifver, Ers Majestät, att om nationalandan vore sådan i Sverige, som den borde vara under en konung, som undersåtarne hafva så goda skäl att älska; om Svenskarne ännu hade den fosterlandskärlek och den renhet i seder, som fordom utmärkte dem, skulle alla svårigheter försvinna, och vi skulle vara nog starka ej blott för att skydda oss, utan ock för att tillkämpa oss en politisk ställning, som vore egnad att göra oss aktade af alla våra grannar. Ers Majestät kan döma bättre än någon annan, om denna anda finnes, och om den är utsläckt, är Ers Majestät mera än någon herskare på jorden egnad att åter upptända den; men härtill fordras en viss tid. Det onda kommer hastigt, men det goda kan blott sakta göra sig gällande. Jag har i min underdåniga depesch af denna dag samlat allt, som har afseende på de närvarande förhållandena. De äro så bedröfliga, Ers Majestät, att jag ej kunnat neka mig trösten att ställa dessa rader till Ers Majestät. Ack att de kunde uttrycka allt, hvad jag känner för Ers Majestät; men detta står ej i min makt, och jag bör inskränka mig till att betyga Ers Majestät min lifliga tacksamhet för det bref, som Ers Majestät i nåder behagat skrifva till mig, och att uttrycka den varma tillgifvenhet och djupa vördnad, hvarmed jag är

Ers Majestäts

underdånige, lydige och trogne tjenare och undersåte

Curt Stedingk.

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet].

№ 7.

General-löjtnant Curt von Stedingk till grefve Kotschoubey, *S:t Petersburg den $\frac{13}{25}$ juli 1802.*

Herr Grefve!

Jag har nyss genom en kurir blifvit underrättad att Hennes Majestät drottningen ofelbart skall begifva sig till Stor-Abborfors om torsdag den $\frac{17}{29}$ juli, och jag har fått befallning att derom underrätta Ers Excellens. Samma kurir har underrättat mig om en tilldragelse, som egt rum på gränsen, och som, i sig sjelf temligen betydelselös, blott genom den vigt, som underordnade fästa vid densamma, kan blifva af betydelse. Mellan Stora och Lilla Abborfors ligger en ö vid namn Germusön[1]) i Kymene elf. Den tillhör tydligen det område, hvars besittning ännu ej är bestämd, och i följd af en öfverenskommelse som varat sextio år har denna ö ansetts delad mellan Ryssland och Sverige, på sådant sätt, att en Rysk milstolpe står på ena hälften af ön, och den andra hälften är öfverlemnad åt Svenskarne, som der låta sina hjordar beta. Då vägarna med anledning af konungens ankomst till gränsen blefvo reparerade, hade man äfven lagat och ommålat bron mellan fasta landet och den svenska delen af Germusön. Konungen, som märkte, att ena hälften af bron var målad på ett, den andra på ett annat sätt, frågade om orsaken dertill, och man svarade, att på den tid, då hela socknen Pyttis tillhörde Svenskarne, var underhållet af denna bro fördeladt mellan strandboarne, på sådant sätt, att byn Stor-Abborfors, som nu ligger i Ryssland, hade på sin del underhållet af den hälft af bron, som var målad olika med den andra. Detta bruk hade fortfarit såsom missbruk, i det de svenska bönderna funnit beqvämt att låta det ega bestånd, emedan allt besvär derför föll på de ryska bönderna. Konungen fann detta orättvist och lät gifva befallning åt landshöfdingen i länet, att de svenska bönderna hädanefter skulle åläggas att underhålla denna bro, som

1) Kallas vanligen Hermansaari. *Utg. anm.*

förde till deras betesmarker och till den svenska hälften af ön. Landshöfdingen i länet lät underrätta myndigheterna i den ryska kommunen om denna förändring, utan att ana, att den på något sätt kunde misshaga dem, och bron målades lika öfverallt. Dessa myndigheter afgåfvo ett slags protest inför den embetsman, som fått uppdrag att göra meddelandet, något, som enligt hvad man hos oss tror, kom sig af, att de ej hade några befallningar af sina förmän härom. Man har sedan fått veta, att de gått ännu längre, och att de låtit nedbryta de ledstänger, som Svenskarne hade målat, och ditsätta nya; detta synes antyda en afsigt att tillegna sig någon slags rättighet öfver denna bro och denna flodarm, något som den svenska regeringen ej kan tillstädja. För att förekomma all ytterligare tvist om denna sak; vänder jag mig härmed, Herr Grefve, emedan det i anseende till min afresa är omöjligt för mig att besöka Ers Excellens för att framställa alla enskildheter, till Ers Excellens för att bedja er förbjuda de kommenderande officerarne på gränsen hvarje ytterligare åtgärd i denna sak. Om den i minsta mon vore tvifvelaktig, hvilket ej är fallet, då det är fråga om den arm af Kymene-elf, som flyter mellan Germusön och svenska fastlandet, så skulle den höra till de frågor, med hvilka vi hafva sysselsatt oss, och som hafva till ändamål en definitiv reglering af gränserna. Jag hoppas, att de ej skola förblifva oafgjorda, och att deras lyckliga lösning skall blifva en frukt af de känslor för rättvisa och billighet, som lifva båda regenterna, och af de goda afsigter, som Ers Excellens hyser rörande allt som kan upprätthålla det goda förhållandet mellan deras stater.

Till den förteckning på Hennes Majestät drottningens svit, som jag haft äran tillställa Ers Excellens, bör jag tillägga herr baron Bonde, öfverste kammarjunkare hos konungen, och utsedd af Hans Majestät att hafva öfverinseendet öfver drottningens resa och vara chef för hennes svit.

Jag har äran vara etc.

[Öfversättning från en afskrift på franska, sannolikt samtidig och officiell].

№ 8.

Öfverste Kammarjunkaren friherre Karl Bonde till K. Gustaf IV Adolf, *S:t Petersburg den $\frac{18}{30}$ mars 1803.*

Underdånig Apostille.

Den öfverläggning, som jag haft med kanslern, är nyss slutad. Den var åtföljd af alla de obehagligheter, som kunna förorsakas af en gammal sjuklig och knarrig gubbes dåliga lynne, och jag sökte uppbjuda all den klokhet, som står mig till buds, för att ej framkalla yttranden, som förmodligen skulle gjort det omöjligt för mig att längre uppehålla mig här.

Alla mina upprepade föreställningar om affären med bron voro fåfänga; man har hvarken kunnat vederlägga min bevisföring med afseende härpå, eller de skäl, som jag framstält, i det kanslern jemt blott gaf till svar, att det var nödvändigt att åter sätta sakerna i det skick, hvari de befunno sig före Ers Majestäts sista resa i Finland; att kejsaren skulle gifva befallningar i sådant syfte, och att man måste sätta sig i stånd att utföra hans befallningar; att saken vore af ingen vigt i sig sjelf, men att kejsaren gjort en hederssak deraf, och att man måste göra honom till viljes härutinnan.

Alla underrättelser, som jag inhemtat i dag, synas bekräfta den misstanken, att man här är benägen för att börja ett krig, utan att likväl gifva sig sken af att vara angripare, och att första gevärsskott, som lossas på bryggan, skall begagnas såsom förevändning att sända en ansenlig armékår till Finland, som man förmodar ej kunna erhålla någon hjelp från Sverige under en årstid, då all kommunikation är omöjlig. Kanslern har till och med under förbehåll af tystnad låtit Englands ambassadör veta, att han hoppades, att det missnöje, som herskar i Sverige, skulle vara fördelaktigt för Rysslands planer.

Jag afvaktar med underdånighet de befallningar, som Ers Majestät täckes gifva angående det handlingssätt, jag bör iakttaga, i fall sakerna taga en obehagligare vändning.

Ut in litteris submisse humillimis KARL BONDE.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 9.

Öfverste Kammarjunkaren friherre Karl Bonde till K. Gustaf IV Adolf, *S:t Petersburg den $^5/_{17}$ juni 1803.*

Både den stora och den lilla flottan fortfara ännu att vara utrustade såsom de länge varit, utan att hemligheten af deras bestämmelse har kunnat upptäckas. Det synes mig föga tvifvelaktigt, att Ryssland slutligen förklarar sig till förmon för neutraliteten i Norden, men flottornas bestämmelse blir förmodligen ej klar, förrän allt hopp är ute att åvägabringa en öfverenskommelse mellan de krigförande makterna, och kabinettet härstädes smickrar sig ännu trots sitt långsamma tillvägagående med hoppet att lyckas medla fred. Genom de sista till Paris och London afsända förslagen lär man med kraft hafva sökt verka för detta mål, och i afvaktan på en lycklig utgång häraf uttalar man sig ej bestämdt om någon sak, som dermed kan stå i samband.

Preussens minister har å sin konungs vägnar föreslagit att draga en truppkordon för att skydda Hamburg och Lybeck tillika med norra Tyskland för Fransmännens anfall, i det han erbjuder sig att vidtaga denna åtgärd på egen bekostnad utan att fordra någon ersättning och blott utbedjer sig Petersburgerhofvets bifall.

Trots grefve Goltz' ofta upprepade föreställningar hade han ännu i går ej kunnat få något svar af kanslern, hvilket sätter konungen af Preussen i ej ringa förlägenhet; ty England, som fruktar för en brytning med Ryssland, vill ej på egen hand företaga en åtgärd, som lätt kunde blifva kraftlös genom Fransmännens plötsliga besättande af Hannover.

Jag har ofta förestält den kejserliga ministèren nödvändigheten att åstadkomma öfverensstämmelse mellan Nordens makter för att göra neutraliteten respekterad, men jag har fått till svar, att det var för tidigt att tänka derpå, och att det vore tids nog att åvägabringa något sådant, då sakernas ställning blifvit mera klar.

Danmarks minister har med någon oro vändt sig till herr Tatischew angående samma sak och fått till svar, att han borde lugna sig, och att, hvad Danmark anginge, kunde det trösta sig med att det ock gåfves en Gud för de oskyldiga. Detta besynnerliga svar meddelades mig af baron Rosencrants sjelf, som derigenom fullkomligt röjde sin själs oskuldsfullhet.

Så ofta jag vid mina underhandlingar talat om nödvändigheten af en fast sammanhållning i Norden, har jag ej nämnt Danmark på grund af den stora ombytlighet, som alltid utmärkt detta kabinett, och jag har ej misstagit mig härutinnan, ty så snart farhågan för en brytning mellan Frankrike och England bevisade sig grundad, öfvergaf den danske ministern det språk af oberoende makt, som han med eftertryck har låtit oss höra under hela vintern, för att omvexlande antaga Frankrikes eller Rysslands språk, alltefter som förhållandena och olika personers närvaro hafva synts kräfva.

Man påstår, att kejsaren ofördröjligen kommer att göra en resa till Reval och Riga, och det vill synas, som skulle det gamla förslaget om ett möte i Kaminiek mellan de båda kejsarne ej ännu vara uppgifvet.

General Ouvaroff, för detta chef för gardet, har blifvit aflägsnad från hofvet och sänd att mönstra några regementen, som äro förlagda i Kaukasus. En tvist mellan storfursten Constantin och honom skall vara orsaken härtill. Man blef het å ömse sidor, och storfursten, som förebrådde honom, att han haft del i faderns död, skall hafva öfverhopat honom med de gröfsta otidigheter, hvarpå den andre blott skall hafva svarat med en nog kraftfull skildring af storfurstens uppförande. Tvisten inberättades för kejsaren, och general Ouvaroff fick redan följande dag, som var dagen före kejsarens afresa, det uppdrag, för hvars uträttande han på stunden afreste.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 10.

General-löjtnant Curt von Stedingk till K. Gustaf IV Adolf, *S:t Petersburg den $\frac{30 \text{ oktober}}{11 \text{ november}}$ 1803.*

Ers Majestät!

Herr Markoff har mottagit sin rappell, som öfverbringats till honom genom en rysk kurir, hvilken afgick för ungefär fjorton dagar sedan. Kejsaren har betygat honom sitt synnerliga välbehag öfver hans uppförande under den tid han varit minister och framför allt under hans sista tvistigheter med förste konsuln. Såsom vedermäle af sitt gillande sände Hans Majestät honom med samma kurir blåa bandet samt befalde honom att bära denna dekoration vid sin afskedsaudiens hos förste konsuln, dock med frihet för honom att sjelf välja, antingen han vill begära en sådan audiens, eller om han vill afresa den förutan. Några dagar efter denna kurirs afresa mottog general d'Hédouville kejsarens svar på förste konsulns bref, som innehöll klagomål mot herr Markoff, och han har sändt herr Le Pautre, sin adjutant, till Paris för att öfverbringa det. Man är ytterst nyfiken att lära känna dess innehåll, men man har ännu ej lyckats få reda derpå. En person, som torde känna det, gaf mig i går en version deraf, hvilken jag anser riktig om man blott vidtager några ändringar, hvilka äro nödvändiga för att ej behöfva antaga en uppenbar motsägelse mellan hvad man gör och hvad man säger. Kejsaren skall hafva skrifvit, att han rappellerar herr Markoff, ej derför att han icke är fullkomligt nöjd med hans uppträdande, utan på denne ministers upprepade anhållan, hvilken han ej kunnat afslå. Han skulle ej tillsätta hans plats, *förrän förste konsuln angifvit någon person, som kunde passa honom*, och lemnade under tiden en chargé d'affaires i Paris. Om man i stället för den understrukna meningen sätter denna: »i följd af svårigheten att finna en person, som kunde passa honom», vore brefvet alldeles riktigt; och jag tror verkligen, att det lydt så, men att den andra versionen blifvit uppfunnen af den franska beskickningen, som

är synnerligen skicklig att gifva en gynsam vändning åt hvad som kan vara för densamma ofördelaktigt. Den har ådagalagt denna talang genom den tolkning, den gifvit åt kejsarens yttrande till general d'Hédouville vid paraden. Utan att fästa sig vid ord, finner man, om man gifver akt på de tilldragelser, som här inträffat de två sista månaderna, uppenbarligen en förändring af system, eller åtminstone en stor omkastning i den fredliga och just derför för Frankrikes planer gynsamma sinnesstämningen.

Efter ankomsten af herr Markoffs sista kurir utkom genast en ukas om en rekrytering af två man på femhundra. I inledningen säges, att detta uppbåd göres för att öka hären i följd af den storm, som åter hotar Europa. Denna rekrytering skall gifva mellan fyratio och fyratiofem tusen man; den är desto anmärkningsvärdare som den vanligare rekryteringen af en på femhundra egt rum för åtta månader sedan, och som arméen redan blifvit ökad med fjorton regementen. Några dagar efter detta påbud gafs befallning att till våren utrusta sexton linieskepp och åtta fregatter, och helt nyligen har arméen fått befallning att hålla sig marschfärdig, alldeles som det skedde under misshälligheterna med Sverige. Man arbetar med all makt på alla arsenaler och arméens magasin, och hvad som ådrager sig mycken uppmärksamhet är att kurirer oupphörligt gå och komma mellan Wien och Petersburg. Det är otvifvelaktigt, att denna lifliga korrespondens har till ändamål att försäkra sig om hofvets i Wien tänkesätt, i händelse förste konsuln utför sina förslag mot Morea och Grekland, och att man vill förena sig med det samma — för att hindra dem. Jag tror ej, att man ännu lyckats häri, och hofvet i Wien skall utan tvifvel gå till väga med yttersta försigtighet. Å andra sidan misstror man preussiska hofvet och utfar i förebråelser mot detsamma. Oviljan är till och med större mot detsamma än mot sjelfva Frankrike. Får man tro de ryska officerarne, vore det en lek för deras armée att slå Preussarne och tillintetgöra deras makt. Af allt detta synes mig framgå, att man här bereder sig på hvad som helst, utan

att hafva fattat ett afgörande beslut, men att man dock är mera böjd för freden än för kriget. Kanslern är gammal och sjuklig, och kejsaren af böjelse benägen att låta sina undersåtar njuta af fredens alla frukter. Det beror ännu blott på Bonaparte att undvika krig med detta land, men om han ej afstår från sina planer på Turkiet, om han, som man tror, besätter Holstein och Mecklenburg, skall England få en bundsförvandt i kejsaren, och Preussen skall trots all sin slughet och sina små finter finna sig blottstäldt.

Ers Majestät känner de åtgärder, som vidtagits af general Mortier för att förmå flere medlemmar af hannoveranska regeringen, som flytt till Schwerin, att återvända hem, hvarvid han påstått att deras flykt inverkade menligt på de lån, som man var nödsakad göra i kurfurstendömet. Emedan de ej funno det fördelaktigt att underlätta dessa lån, hafva de icke hörsammat denna uppmaning, och generalen har hos hertigen anhållit om deras utlemnande. I följd af det afslag, som han härpå erhållit, har han låtit besätta amtet Neuhaus, en enclav i hertigdömet Mecklenburg, hvilken, ehuru tillhörig kurfurstendömet Hannover, ända dittills hade skonats. Med anledning häraf har hertigen börjat frukta, att han skall utsättas för dålig behandling af Fransmännen; han har anhållit om kejsarens beskydd samt tillika vändt sig till hofvet i Berlin för att utverka dess mellankomst. Grefve Goltz har här gifvit tillkänna, att konungen ej blott hade sändt ett bud till general Mortier för att göra honom föreställningar mot hvarje fiendtlig åtgärd mot hertigen, utan att Hans Majestät också hade sändt en kurir till herr Luchesini för på ministeriell väg låta behandla denna sak. Denna tilldragelse har äfven bidragit till att göra kejsaren ovänligt stämd mot Frankrike.

Kanslern hade sedan någon tid tillbaka talat om sin afgång såsom om en gifven sak, emedan han, såsom han sade, med sin dåliga helsa ej kunde uppbära göromålens börda. Jag väntade att detta skulle inträffa, hvilket jag ansåg gynsamt för framgången af gränsregleringen, men alltsedan ställningen börjat blifva invecklad, tror jag ej, att kanslern framhärdar i

sitt beslut, och att de underordnade ministrarne, som äro helt unga, vilja åtaga sig ansvaret för denna sak.

Jag sänder denna underdåniga depesch med en engelsk kurir, som reser öfver Sverige. Som jag ej förr än för några timmar sedan fick underrättelse om hans resa, har jag ej tid att ytterligare tillägga något, om ej att underrättelsen om herr Novasilsoffs inträde i justitieministeriet ej bekräftar sig och åtminstone synes förhastad.

Min sista underdåniga rapport till Ers Majestät var af den $\frac{16}{28}$ oktober; de sista depescher, som jag haft äran mottaga från Carlsruhe, voro af den 9 oktober och depescherna från Stockholm af den 28.

Jag är med djupaste vödnad,
Sire,
Ers Majestäts
ödmjuke, lydige och trogne tjenare och undersåte
CURT STEDINGK.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 11.

Friherre G. M. Armfelt till K. Gustaf IV Adolf, *Wien den 13 juni 1804.*

Då jag i går kom från kejsarinnans våning, fick jag se, att kejsarens vagn väntade på henne för att föra henne på en promenad, jag stannade i salongen nära lilla trappan tillika med Würtembergs minister, och Hans kejserliga Majestät kom dit. Han tilltalade mig genast och med den vänliga ton, som han alltid iakttagit mot mig. Jag tog mig då friheten att påminna Hans Majestät, att han var skyldig mig en audiens, och att jag ej ansåg honom frikallad derifrån, trots de nådiga ord han behagat säga mig för några dagar sedan. Kejsaren tog mig åsido och sade med ett leende: »Det är tydligen Frankrike, som det är fråga om». Jag svarade, att Ers Majestäts

befallning var, att jag borde söka ett tillfälle att föreställa Hans Kejserliga Majestät, att Ers Majestät ej döljer för sig de förderfliga följderna af att erkänna det nya kejsardömet; att det vore att underhandla med inkräktaren, legalisera våldet och sanktionera brottet; att den suveräna maktens majestät ej tilläte denna jemlikhet mellan den lagliga myndigheten och den olagliga; att verldens troner snart skulle vackla på sina urgamla grundvalar, om förändringen af dynasti kunde vara ett verk af djerfheten och lyckan. »Jag gör ingen svårighet», svarade kejsaren, »att erkänna Frankrike såsom monarki, eller att dess styrelse under denna form är i Bonapartes händer; utom det att jag ej garanterat den republikanska författningen, är jag glad att se, att demokratien blifvit störtad genom detta slag; men hvad kejsartiteln angår, måste man intaga en afvaktande ställning och underhandla; man kan ej förklara krig för en sådan dåraktighet». Jag tog mig då friheten framhålla, hurusom denna dåraktighet genom sina följder medförde en ögonskenlig fara; jag framställer alla de ovederläggliga och sanna invändningar, som religionen, moralen och politiken kunna och böra anföra deremot; och jag sade slutligen, att jag var öfvertygad, det ingen furste utan att svika sina första pligter eller ens utan att begå ett brott kunde sanktionera förbrytelserna och medverka till deras belöning. Kejsaren svarade: »Har ni talat med Cobentzl?» »Nej, Ers Majestät, jag har ej på länge talat med honom om statssaker; jag skulle hellre vända mig direkt till Frankrikes ambassadör, som ej skulle gifva en falsk tolkning åt mina ord.» Kejsaren tog ett steg till baka och sade: »Hur så? Ni har orätt.» »Jag önskar, så vore», genmälde jag, »men hvad beträffar erkännandet af Napoleon, har jag åtminstone rätt.» Han betraktade mig med en sorgsen uppsyn, i det han sade: »Ni bör veta, hvad jag tänker; tacka er herre för det intresse, han alltid visar mig.» Härmed skildes vi, och jag tror ej, att min öppenhjertlighet har haft någon synnerlig verkan.

Då jag lemnade kejsaren, råkade jag Hollands minister, en mycket redbar man, som nyss kommit från Frankrikes am-

bassadör, hos hvilken han hade dinerat. Jag frågade honom om nyheter angående dagens händelser, och han försäkrade, att han säkert visste, att det härvarande hofvet fordrar tre saker af hofvet i Paris, innan det åt Bonaparte och hans familj gifver de titlar, som de hafva tagit sig, nämligen: 1:o att den härvarande kejsaren behåller sitt företräde i rang — hvartill Frankrike samtycker — 2:o att kejsarvärdigheten blir ärftlig i österrikiska huset, såsom den skall blifva i Frankrike i Bonapartes familj. — Champagny anser ej för omöjligt att bringa det tyska kejsardömets upplösning ända derhän, ty det är klart, att denna omstörtning blir den sista stöten, som gifves åt dess författning; då vore tiden inne för Preussen att upphäfva sig till ledare af Tysklands angelägenheter, och dess nuvarande partiella inflytande skulle då blifva fullständigt — 3:o att Toscana återgifves åt kurfursten af Saltzburg förmedelst nya förändringar och landdelningar — hvad denna artikel angår har Frankrikes ambassadör funnit så svåra olägenheter vid dess behandling, att han har sändt en kurir till Paris för att bedja om nya instruktioner.

Jag är alldeles viss om, att Frankrike i allt detta skall draga österrikiska huset vid näsan, och att herr Cobentzl med sitt lättsinne och sin sedan länge kända oförmåga besinningslöst kastat sig in i denna underhandling, hvilken för det härvarande hofvet blott skall medföra vanära och kanske verkliga förluster. Under tiden föres kejsaren bakom ljuset, och han bryter de sista band som förena honom med Ryssland, ty herr Razuomoffsky är nödsakad att låta sin herre veta, huru stridande alla dessa underhandlingar med Bonaparte äro mot ryske kejsarens planer. Österrike, isoleradt och föraktadt, skall ej hafva några andra utvägar än att förbinda sig med Frankrike, och följderna af detta vidunderliga system äro ty värr alltför lätta att förutse.

Man[1]) är här högeligen choquerad öfver churfurstens af Bayerns empressement att ärkänna den nya kejsaren och så-

1) Här börjar förf. använda svenska. *Utg. anm.*

ledes brya all concert, som borde vara mellan Tyska Rikets medlemmar och dess öfverhufvud.

Just nu i ögnablicket ankom Baron Lagerbjelkes depéche af den 2 junii, innehållande underrättelse om Eders Kgl. M:ts lämnade Nådiga bifall till Ungerska måltidsviners införande i Sverige samt förändringen af de hamnar, hvarifrån dylika viner tilsvidare få införas, hvarom jag ej skall underlåta lämna vederbörande del. Redan under d. 8 sistl. Mars ärhöll jag i detta ämne en depéche från Herr CanzliPresidenten, hvarå jag ock genast svarade, samt har Kejserl. Hofvet äfven redan härom undfått underrättelse.

Den ifrån Carlsruhe sednast ankomne var af den 2, men min senaste underdånige af d. 9 innevarande.

[Egenhändigt original, till största delen på franska].

№ 12

Friherre G. M. Armfelt till K. Gustaf IV Adolf, *Wien den 11 juli 1804.*

Efter de underdåniga rapporter som jag sedan lång tid sändt Ers Majestät såväl om det politiska system, som antagits af härvarande kabinett, som om de mäns karaktär, som stå i spetsen för angelägenheterna, borde jag ej hafva blifvit öfverraskad af innehållet i det bref af den 15 juni, som Hans Majestät Romerske kejsaren har tillskrifvit Ers Majestät, och hvaraf herr baron Lagerbjelke har sändt mig en afskrift i chiffer tillika med depeschen af den 25 juni. Detta bref röjer tydligt de förderfligaste grundsatser och de oriktigaste begrepp om detta lands ställning i förhållande till Tyskland och Frankrike; och om kejsaren verkligen är öfvertygad om, att det onda är så ohjelpligt, och att ingen räddning finnes utom i en kedja af eftergifter och förödmjukelser, är det ej svårt att inse, att allt är förloradt. Man borde af allt detta

sluta, att grefvarne Colloredos och Cobentzls förtroende står på sin höjdpunkt, ty i Hans Kejserliga Majestäts sinne fanns en afgjord motsträfvighet och vedervilja mot den franska regeringen och ett stadigt hopp att få se en förändring. Nästan alla mina samtal med denne furste bekräfta detta, under det de, som jag haft med hans ministère, oupphörligen hafva lagt i dagen dess oförmåga eller förrädiska beteende. Hvad vidkommer den slags anklagelse, som man tillämnat mot min person, är jag alltför lycklig att tjena en herre, som har värdigats i egen hög person rättfärdiga mig. Mina depescher hafva aldrig någonsin innehållit någon kritik af kejsarens beteende; tvärtom har jag gjort rättvisa åt hans själsgåfvor och hans hjerta, och jag har blott beklagat hans olycka att vara omgifven af trolösa personer utan förmåga, utan hufvud och utan hjerta. Under mina samtal med honom har jag gjort mig förtjent af hans aktning och välvilja, ty jag har vågat säga honom sanningen utan att såra hans egenkärlek. Jag har på ett ärligt sätt angripit hans ministrar, i det jag sagt åt deras herre och åt dem sjelfva hvad jag tänker om dem. Detta handlingssätt torde hafva ådragit mig deras hat, och redan sedan långt tillbaka har jag varit förvånad öfver, att de ej sökt blifva af med mig. Men i sällskapskretsar, huru små de än må hafva varit, har jag aldrig tillåtit mig tadla deras styrelse (ett sätt som jag afskyr), ej heller att förgifta konversationen i en angenäm krets genom att egna något intresse åt varelser, som jag föraktar. I mina skrifvelser har jag iakttagit samma förfaringssätt, utom då min pligt har bjudit mig att i mina depescher framställa sanningen sådan den är. Ofta har jag begagnat mig af vanlig skrift för sådant, hvartill andra begagna chiffer, men jag har med flit velat, att det skulle läsas, och min beräkning har varit, att herr Cobenzl ej skulle vara nog skamlös att sätta sig öfver en åsigt, som borde vara allmän, då man vågade meddela den offentligt. Jag har trott, att han åtminstone skulle rodna öfver att angifvas såsom ärelös, och att han åtminstone skulle söka dölja sina tilltag, om han ej afstod derifrån. Jag har bedra-

git mig, och jag skall ej mera låta honom vare sig läsa eller på annat sätt få kännedom om mina tankar. Den hämd, som jag förbehåller mig, skall vara mig mera värdig, och jag smickrar mig med att Ers Majestät än en gång skall få ett bref från kejsaren, hvari man skall hafva för afsigt att teckna mig sådan som jag är och sådan som hvarje menniska bör vara, som är beredd att offra sin existens och sitt lif för den förnämsta och den skönaste af alla anledningar.

Man hade i Paris, på grund af hvad de båda herrarne Cobenzl lofvat, smickrat sig med att de nya kreditivbrefven för grefve Filip von Cobenzl skulle afsändas, så snart Bonaparte låtit tillkännagifva sitt uppstigande på tronen. Af åtskilliga anledningar har saken fördröjts och har ännu ej försiggått, och den memoire af herr Gentz, som öfverlemnats till kejsaren, och hvarom jag talat i min apostille af den 9 juni, har varit en kraftig orsak dertill. Efter att såsom en äkta statsman hafva behandlat erkännandet af Napoleon från alla politikens synpunkter sätter sig denne utmärkte författare in i det härvarande kabinettets belägenhet och bevisar, att det ej kan annat än vinna genom det uppskof och de hinder, som det uppställer för att draga ut underhandlingarna på tiden. Denna del af hans skrift är mycket skickligt utförd och visar en fullkomlig kännedom af de personers karaktär, med hvilka han har att göra. Jag hoppas, att Ers Majestät snart skall erhålla denna intressanta skrift; jag har ej kunnat afsända den förrän med ett säkert bud, hvarföre jag har varit tvungen att dröja dag för dag.

Frankrikes ambassadör börjar blifva förargad; han ser tydligt, att man vill föra honom bakom ljuset, och jag tror, att det sista anfallet af franska sjöröfvare på Triest har haft för afsigt att framkalla ett våldsamt uppträde, hvaraf Fransmännen skola draga all den nytta, som behöfves för att erhålla allt hvad de önska.

[Öfversättning från en depesch på franska, ej undertecknad, men sannolikt original].

№ 13.

Mr. C. F. Fox till engelska sändebudet i Stockholm,

Downing Street den 14 februari 1806.

Min Herre!

Af en depesch från herr Vetterstedt till herr von Rehausen, af hvilken denne minister visat mig en kopia, har jag sett, att Hans Svenska Majestät har uttalat en önskan att, innan han tager något steg i fråga om utrymmandet af konungens kurfurstliga besittningar, lära känna Hans Majestäts tankar i saken.

Sedan jag derför inhemtat konungens befallningar angående denna punkt, har jag blifvit bemyndigad af Hans Majestät att åt er uppdraga att göra ett meddelande åt konungen af Sverige af följande lydelse:

»Som konungen återkallat sina trupper från Tyskland och ingen möjlighet att operera gemensamt återstår, tvekar Hans Majestät ej att uttala sin önskan, det konungen af Sverige äfvenledes måtte draga tillbaka sina. Hans Majestät är på samma gång med rätta tacksam för Hans Svenska Majestäts artighet att förfråga sig om hans tanke i detta vigtiga fall, en artighet, som han blott kan betrakta såsom ett ytterligare och tydligt bevis på Hans Svenska Majestäts vänskap och förtroende.

Jag är etc.

C. J. Fox.

[Öfversättning från en afskrift på franska, som enligt en anteckning å den samma var en »öfversättning» (från engelska originalet)].

№ 14.

K. Fredrik Wilhelm III af Preussen till K. Gustaf IV Adolf, *Potsdam den 8 maj 1806.*

Min Herr Broder!

Våra förbindelser hafva länge varit afbrutna genom förnärmelser, som förvisso ej härrört från mig. Det allvarsamma i den nuvarande ställningen förmår mig att frångå mina föresatser. Era trupper hafva först skjutit på mina. Mina undersåtar hafva blifvit våldsamt behandlade på ert område; deras fartyg hafva tagits i beslag i era hamnar. Ett sådant tillstånd kan ej få fortfara. Det är min skyldighet att genast söka få ställningen klar. Jag har aldrig haft några planer mot Sverige, som hafva kunnat väcka dess oro. Jag har det ej heller i detta ögonblick. Men jag måste veta, hvilka Ers Majestäts planer med afseende på mig äro. Vill Ers Majestät hafva krig eller fred? I senare fallet skall jag utan svårighet i mensklighetens namn göra ett offer af mina berättigade klagomål. I det förra fallet önskar jag ett bestämdt svar, som upplyser mig om hvad jag har att göra. Ers Majestät inser utan tvifvel, att dess ära fordrar ett öppet tillvägagående, liksom min fordrar att ej lemna Ers Majestät i tvifvelsmål om mina afsigter. Då Ers Majestät blir ensam ansvarig för ett krigs olyckor, hvilket intet å min sida har framkallat, älskar jag ännu att tro, det Ers Majestät, som efter detta bref ej har någon förevändning att misstänka mig för fiendtliga afsigter, ofördröjligen tager till baka Ers Majestäts åtgärder mot mina undersåtars handel och återställer mellan oss det enda förhållande, som våra minnen tillåta. Major Bronikowski har äran öfverbringa denna skrifvelse till Ers Majestät.

Jag är med all högaktning,
Min Herr Broder,
Ers Majestäts
gode broder

Fredrik Wilhelm.

[Öfversättning från en afskrift på franska].

№ 15.

K. Gustaf IV Adolf till K. Fredrik Wilhelm III af Preussen, *högqvarteret i Greifswald den 16 juli 1806.*

Min Herr Broder och Kusin.

För öfver nio veckor sedan vände sig Ers Majestät för första gången till mig för att bedja om en öppen förklaring angående mitt sätt att betrakta de misshälligheter, som uppstått mellan våra stater, i det Ers Majestät tillade, att denna sakernas ställning ej kunde fortfara, och att jag borde afgöra, huruvida jag ville hafva krig eller fred. Jag tror mig hafva gifvit Ers Majestät en tydlig förklaring angående denna fråga, utan att jag dock derför vunnit något tillfredsställande resultat. Det vore öfverflödigt att inlåta sig på ytterligare detaljer, då den brefvexling, i hvilken vi hafva behandlat denna sak, gifver alla nödiga upplysningar. Det återstår mig således blott att förklara för er min Herr Broder, att ni hvarken genom hotelser eller omvägar skall lyckas förmå mig att ändra det handlingssätt, för hvilket jag bestämt mig gent emot era stater, och som förestafvas mig såväl af mina egna grundsatser som af de förbindelser, som jag iklädt mig mot mina bundsförvandter — bevekelsegrunder lika kraftiga som oryggliga för den, som ännu erkänner hederns lagar. Jag är med de uppriktigaste känslor,

Min Herr Broder och Kusin,
Ers Majestäts
gode broder och kusin
Gustaf Adolf.

[Öfversättning från en afskrift på franska].

№ 16.

Curt von Stedingk[1]) till K. Gustaf IV Adolf, *S:t Petersburg den $^{6}/_{18}$ november 1807.*

Ankom med Courire lieutnant Lucander till Helsingborg den 1 December 1807 kl. 2 om morgonen.

Ers Majestät.

Fänrik Östbom ankom sistlidne onsdag den $\frac{30 \text{ oktober}}{11 \text{ november}}$ med E. M:s ordres af den 30. Jag skref genast till grefve Romanzoff för att begära audiens. Kejsaren var denna dag i Gatchina, men följande dag blef audiensen utsatt till fredagen kl. 1 e. m. I det ögonblick, då jag skulle begifva mig dit, sände jag till grefve Romanzoff den note, som E. M. har befalt mig lemna honom såsom svar på den af den $\frac{24 \text{ september}}{6 \text{ oktober}}$, hvilken han tillstält mig. Jag trodde mig ej böra sända den, förr än jag var säker om att sjelf kunna förklara mig deröfver för kejsaren. Då jag ankom till hofvet, råkade jag grefve Romanzoff, och under en qvarts timme, som jag måste vänta, innan jag kallades till Hans Kejserl. Majestät, samtalade jag med ministern angående innehållet af den ifrågavarande noten, som han ännu icke erhållit, och angående de våldsamma åtgärder, som det ryska hofvet vidtagit mot England. Att döma af några uttryck, som undföllo honom, gillar han dem ej, men han är så artig, att han aldrig motsäger någon och att man har svårt att blifva säker om hans verkliga mening. Det tydligaste, som han sade mig, var att han hoppades, det oenigheten med England ej skulle blifva långvarig och att det goda förhållandet mellan E. M. och kejsaren ej deraf skulle störas. Af dessa båda punkter har den första synts mig lida af några svårigheter i anseende till Engelsmännens stora känslighet för god och dålig behandling, men med afseende på den andra

1) Stedingk blef 1807 general, men som vi ej veta, hvilken dag, utsätta vi ej titeln. *Utg. anm.*

har jag noga aktat mig för att låta honom märka det minsta tvifvel, och jag har starkt betonat såväl de skäl, som borde förmå de båda regenterna att förblifva eniga, som de fördelar, som Ryssland kunde draga af denna förening särdeles under en tid, då dess handel med England kommer att lida. Jag har vidare låtit honom märka min förvåning öfver den stora mängd trupper, som man dag och natt ser afgå till Finland. Han höll som bäst på att svara mig med nya komplimanger, då jag kallades till kejsaren. Då jag inträdt i hans kabinett, kom han mot mig och räckte mig handen samt frågade mig om E. M:s helsa. Jag öfverlemnade till honom E. M:s bref, i det jag betygade för honom E. M:s tacksamhet för de bevis på H. Kejserl. M:s deltagande, som E. M. fått mottaga under sin sjukdom. Derefter och sedan han värdigats underrätta sig om mitt välbefinnande, sade jag, att jag ej befann mig synnerligt väl, emedan jag var mycket orolig med anledning af allt, som jag såg och hörde. Dessa ord gåfvo genast kejsaren anledning till att tala och att utveckla sina klagopunkter mot England. Han gick härvid mycket långt till baka, till början af sin regering, ja ända till sin faders. Han talade mycket högt och i en ganska bestämd ton, sägande att han nödgades göra ett slut derpå och sätta sig till motvärn mot så många förolämpningar och så mycket tyranni. Allt som han yttrade var ej något annat än en utveckling af hans deklaration. Han stödde sig i synnerhet på att Engelsmännen under kriget ej bistått honom och på det afskyvärda sätt, hvarpå de efter hans fred begagnat sin styrka mot en gammal bundsförvandt till Ryssland. Han talade oafbrutet och på ett sätt, som för mig gjorde det omöjligt att inflika ett enda ord. När han slutat, sade jag, att jag, på samma gång jag erkände det mesta af det han gjort mig äran att säga mig, bad honom om tillåtelse att få anmärka, att man vid hvarje företag bör taga i betraktande rättvisan, nyttan och framför allt, möjligheten; att det var på detta sätt som jag bad honom om tillåtelse att få granska hans deklaration. Hvad rättvisan angick kunde jag ej inse, att den mera var på Fransmännens än på Engelsmän-

nens sida; tvärtom vitnade deremot hvad som nyss tilldragit sig i Portugal, hvilket var mycket mer grymt än expeditionen mot Danmark. Han afbröt mig för att fråga hvad det var. Jag meddelade honom hela innehållet i herr Adlerbergs underdåniga rapport, som E. M. haft nåden att meddela mig. Kejsaren visste intet derom och hade svårt att sätta tro dertill. »Så vidt jag vet», sade han, »vill Frankrike försona sig med Portugal och träffa en öfverenskommelse med denna makt.» Men då jag låtit honom få veta, ur hvilken källa jag hemtat denna nyhet, hade han intet att säga och lät mig fortsätta, hvilket jag också gjorde på följande sätt: »Det tillhör icke mig att afgöra, hvad som kan vara nyttigt för E. M. och dess rike. Det kan hända, att ett afbrott i all handel ej medför en så svår förlust, att E. M. ej under någon tid kan uthärda dermed. E. M. skall åtminstone inom sitt eget rike kunna erhålla det allra nödvändigaste: bröd och salt, m. m. Jag vet med visshet, att, om konungen under nuvarande förhållanden vidtoge en liknande åtgärd, skulle hans undersåtar bringas i den yttersta nöd, och att vi för intet i verlden skola kunna ingå på E. M:s planer mot England och skaffa oss denna makt på halsen, då vi hotas med ett infall från Frankrike och kanske äfven från Danmark, som stält sig i beroende af Frankrike. Intet skulle kunna hindra England från att uppbränna våra sjöstäder och att förstöra ända till det sista fartyg, som skulle våga sig ut på hafvet. Och hvarifrån skulle vi få de förnödenheter, detta bröd och detta salt, som vi måste hemta från utlandet?»

»Ni skulle få det från oss», svarade kejsaren.

»Och hvem kan garantera oss för att Ryssland skall hafva sådant att aflåta? Utförseln af spanmål har varit förbjuden under hela sommaren, och säden är nu mera dyr här i Petersburg än i Stockholm. Och dessutom huru skall man transportera den, då alla E. M:s hamnar skola blifva blockerade, och då våra fartyg ej skola våga hålla sjön — utan att taga med i räkningen att ryskt salt ej är i bruk hos oss och att vi förse flere af våra provinser med denna nödvändighetsartikel?»

Kejsaren blef en stund eftertänksam under detta samtal och sade: »Betänk att detta tillstånd ej länge kan fortfara. Vi skola hafva fred inom sex månader, om konungen gör gemensam sak med mig.»

»Bonaparte, E. M. vill göra det troligt, men jag är så säker derpå som på mitt lif, att vi hvarken skola hafva fred eller lugn så länge han lefver. Skälet dertill är mycket enkelt. Det är en enskild man, som uppstigit på tronen med stora talanger och en stor brottslighet, som stängt återvägen för honom. Öppna historien och se, om ej dylika välden alltid hafva åtföljts af stora omstörtningar och olyckor så inom det allmänna som det enskilda lifvet. Det är ej utan orsak som Försynens vishet har gjort furstevärdigheten ärftlig och af regenterna gjort en särskild klass. Er ärelystnad, E. M., är icke den samma som Bonapartes. Ni kan regera lugnt och förvärfva mycken ära utan att utgjuta blod, men han, han måste lysa genom stora bedrifter, han måste hänföra eller gå under.»

»Jag erkänner att hvad ni säger är sant, men huru finna ett botemedel mot så många olyckor? Ty att tro, det Bourbonerna någonsin åter skola bestiga Frankrikes tron, det vore att nedlåta sig till ett skämt. Det gamla slägtet är utdödt; det nya känner intet om sakernas gamla ordning. Det vet knappast, att en Ludvig XVIII existerar, och man behöfver blott se dessa menniskor för att öfvertyga sig om, att de endast kunna styras medelst en arm af jern. Sjelfva Bonaparte har svårt att leda dem. Uppfödda i blod, lyda de blott generaler, som anföra dem i striderna.»

»E. M. styrker mig i min åsigt, att man ej har att hoppas på något lugn för jorden.»

»Nej», sade han, »så länge de två kolosserna fortfara att bekämpa hvarandra, skola vi alltid blifva plågade, och det är derför jag så gerna skulle önska, att freden komme till stånd, varade den också ej mer än en kort tid. Jag kan försäkra er, att Bonaparte ej är mera obenägen derför än England, och det var ett ögonblick, då jag skulle kunnat göra mycket för mina bundsförvandter, men kabinettet i St. James har ej velat

antaga min bemedling, emedan det önskade kriget, sedan det öfvergifvit mig, bedragit mig och tvungit mig till denna fred.» Han gjorde å nyo ett kraftigt utfall mot den engelska ministèren och ingick i flera detaljer, som det här skulle vara onödigt att upprepa. »Nu», fortfor han, »har jag gjort fred med Frankrike, och jag vill icke att Engelsmännen misshandla vare sig mig eller mina bundsförvandter.»

Det var mycket sant i det som kejsaren sade. Jag erkände det och berömde hans afsigter. »Men», fortfor jag, »huru hoppas E. M. kunna utsläcka branden, då ni ger ny näring åt lågorna? Genom er deklaration mot England lemnar ni nya vapen åt segrarens raseri, och ni vill tillsluta Östersjön och återställa den väpnade neutraliteten som Engelsmännen afsky, då Fransmännen plundra på hela södra kusten af detta haf, och då vi ej hafva 20 fartyg att ställa mot Englands sjömakt. Det kunde gå an 1780 och 1800, då de makter, som innehade kusterna, lätteligen kunde utrusta 60 linieskepp. E. M. torde erinra sig, huru konungen 1800 motsatte sig öfvergifvandet af denna öfverenskommelse, men tiderna hafva grymt förändrat sig sedan dess.» Jag såg, att kejsaren blef otålig och att han gjorde våld på sig för att ej afbryta mig. »Huru räknar ni», sade han, »60 linieskepp 1800»? — Jag hade hastigt gjort räkningen, i det jag uppskattade Rysslands flotta till 30 fartyg. — »Och jag säger er», inföll han med mycken liflighet, »att jag ej hade sex, som kunde hålla sjön. Det fans 36 skrof, men de voro alla nedruttnade» — och han talade vidt och bredt om sin sjömakts svaghet vid denna tid. Jag var fullkomligt öfvertygad om motsatsen till hvad han sade, men jag ansåg det onödigt att motsäga honom. »För öfrigt», tillade han, »bör ej hvad som då skedde tjena såsom regel, och sakerna skulle hafva tagit en annan vändning, om jag haft större erfarenhet.» Jag märkte, att han var mycket ömtålig angående denna fråga, och jag märkte sedan, att han bör vara det i hög grad, emedan han betraktar fördraget af den 17 juni 1801 såsom en fläck på sin historia, och att hans motvilja mot grefve Panin härleder sig från denna tid. Det inträdde ett ögonblicks tyst-

nad, som han afbröt, i det han sade: »Men hvad tänker konungen om allt detta?»

»Hans tänkesätt, E. M., äro väl kända och fullkomligt öfverensstämmande med hvad jag har haft äran säga E. M. Han skall i sitt bref förklara sig mycket bättre än jag kan göra.» Kejsaren höll ständigt detta bref i handen utan att hafva öppnat det. Han bröt sigillet, men i stället för att läsa det, lade han det framför sig, och i det han betraktade mig med en tankfull och menande blick, skakade han på hufvudet och sade med mycket mild stämma: »konungen vill nog icke hafva fred.» Jag svarade honom genast, att han bedrog sig, men att E. M., då ni önskade fred, ville hafva en säker och ärofull sådan. »Det är», sade han »historien om erkännandet, och jag frågar er, er, som har lefvat här lång tid, hvad är den der — titeln kejsare» (han begagnade sig här af ett något lågt men mycket energiskt uttryck, som jag icke tillåter mig att här återgifva) »jemförd med krigets fasor och hans undersåtars lycka. Är detta då den första soldat, som blifvit kung och kejsare?»

»Det är ej, E. M., titeln, utan sjelfva saken och principen, hvaremot konungen opponerar sig, och antaget, att H. M. ville offra sin öfvertygelse af kärlek till freden, skulle denna fred derför blifva mera säker och fast? E. M. har erkänt Bonaparte, konungen af Preussen hade för länge sedan gjort det samma, har då detta kunnat betrygga honom för att blifva plundrad på hälften af sina stater? Och i trots af freden i Tilsit stå Fransmännen fortfarande vid Passarge[1].»

»Jag skall säga er i förtroende, men jag ber er att detta icke kommer utom detta kabinett, att man uppför sig ganska egendomligt i Preussen. Herr Garlick gör der skälmstycken. Preussen har förbundit sig att betala en betydlig summa till Frankrike. Nu gör det svårigheter vid att uppfylla sitt löfte, och under tiden har jag *mina kära vänner* der helt nära mig.»

---

1) En flod i Preussen. *Utg. anm.*

»Men kan det betala, E. M., när alla dess provinser äro förhärjade och besatta af Fransmännen?»

»Ja det betalar för närvarande och jag hoppas omsider blifva fri från ett grannskap, som generar mig. Gardesregementena och en del af den franska arméen hafva redan passerat Frankfurt.»

»Jag önskar det mer, än jag hoppas det, och med den öfvervigt, som Napoleon vunnit i Europa, sedan de stora resurser, som himlen lemnat i E. M:s händer, ej mera äro riktade mot honom, utan mot den enda fiende, som han fruktar, befarar jag, att vi skola få se planer utkläckas, som skola fullborda verldens olycka.»

»Hvem bör man gifva skulden derför om icke Engelsmännen, deras omättliga vinningslystnad och de kaperier, som de tillåta sig på hela jordklotet.»

»Följden häraf, E. M., blir, att vi komma emellan stråtröfvare och sjöröfvare. Detta är det fall, då jag önskade, att de hederliga menniskorna, att två furstar, förenade genom blodets band och de vigtigaste intressen, stämde öfverens med hvarandra för att skydda sina stater och deras oberoende.»

»Jag begär ej bättre. Jag ber er derom försäkra konungen. Det enda som jag önskar, är att han hjelper mig att hafva fred. Om H. M. velat följa mina råd, skulle han bevarat Pommern. Nu är det en annan sak. Bonaparte skall betrakta denna provins som en eröfring och skall kanske ej vilja återlemna den.»

»Jag hoppas, att han skall återge oss den, om E. M. allvarsamt vill det. Han skulle begå ett felsteg, om han ej visade mycket undseende för E. M., men hvad angår hans löften, på hvilka E. M. grundar sin förmodan, att han ej skulle bottagit Pommern, om konungen ej uppsagt stilleståndet, fäster jag ingen vigt dervid. Det återstår för mig att tala med E. M. om en mycket intressant punkt. Jag ser oupphörligt trupper aftåga till Finland, hvarest E. M. ej har någon fiende. Jag vet, att E. M. dagligen lyssnar till personer, som vilja skada oss, men jag känner också E. M:s redbarhet, och jag skulle

aldrig kunna tro, att E. M. läte förmå sig att oroa en furstes stater, som gifvit E. M. ständiga bevis på sin vänskap. Emellertid skulle jag blifva förtjust, om jag hade något positivt att härom meddela konungen, min herre.»

Kejsaren väntade sig ej denna fråga. Jag såg hans förlägenhet, och jag var icke nöjd med hans min som förrådde mindre ärlighet än fruktan att kompromettera sig. Hans svar blef, att allt, som jag såg, ej var något annat än försigtighetsmått; att han ville hafva trupperna till hands för att betjena sig af dem i händelse af behof; att jag kände honom sedan lång tid, och att jag väl visste, att han ej hade smak för eröfringar; att för öfrigt Finlands klippor ej vore frestande; att han för E. M. hyste en uppriktig aktning och vänskap.

Jag svarade honom, att jag antog dessa försäkringar för goda, och tillade med någon rörelse: »I annat fall, E. M., skola vi, som på den andra sidan af riket hotas af en oförsonlig fiende, ej hafva någon annan utväg än att försvara vår ära och vårt oberoende och hellre förgås än afstå vare sig från det ena eller det andra. Jag är säker att detta skall vara allas åsigt.»

Kejsaren syntes rörd. Han fattade min hand och försäkrade mig ånyo om sin vänskap för E. M. Men var han uppriktig? Jag vågar ej försäkra det; jag tror det ej ens. Man säger, att han är mycket fallen för förställning, och han synes mig vara det. Det säkraste är att ej lita på honom och att vara på sin vakt. Han lyssnar ej till andra råd än Savarys och hela mitt samtal med honom visar, huru han beherskas af Frankrike och hur uppretad han är mot England. Det är ej något tvifvel underkastadt, att det i Tilsiterfördraget finnes flere hemliga artiklar, och löftet att tvinga Sverige att tillsluta sina hamnar för Engelsmännen kan mycket väl vara en af dessa. Man ingår här vad om, att jag om en månad ej skall vara qvar. Fransmännen säga det högt. Sedan 8 dagar har jag sett fem regementen, hvart och ett 3 bataljoner starkt, passera förbi mina fönster, alla på väg till Finland. I dag har det varit 2, mycket vackra och fullständiga — Villmanstrands och Brczesks. Hundra kanoner hafva gått samma väg och detta i

ett ögonblick, då Finland lider brist på foder och lifsmedel och allt här är utomordentligt dyrt. Dessutom utsprider man de mest löjliga rykten bland allmänheten och säger, att alla dessa förberedelser endast vidtagas till skydd mot ett anfall af Engelsmän och Svenskar.

Oaktadt allt detta tror jag ej, att faran är öfverhängande, och jag inser ej, huru Ryssarne skulle kunna göra ett vinterfälttåg i Finland utan magasin, hvilka för så vidt jag vet ej finnas der. Som E. M. ej under nuvarande förhållanden kan blotta Sverige på trupper, synes det mig att den enda försigtighetsåtgärd, som man kan vidtaga är den att sända till Finland så mycket lifsmedel, amunition och vapen som möjligt och att för öfrigt förtro sig åt Försynen och E. M:s undersåtars kärlek, två hjelpkällor, som aldrig skola svika E. M. Om man här har onda afsigter, bör man akta sig för att låta dem komma till utbrott genom att visa misstroende eller oro.

Det återstår för mig att lemna E. M. redogörelse för slutet af mitt samtal med kejsaren. Han hade afskedat mig efter en och en half timmes samvaro och i det ögonblick, då jag lemnade hans kabinett, såg jag, att han öppnar E. M:s bref och att han satte sig att läsa det. Jag hade redan passerat förmaket, då han lät kalla mig till baka. Jag fann honom sysselsatt med att läsa E. M:s bref. Han sade mig, i det han gjorde mig många ursäkter för sin glömska, att han hade velat visa mig den inskription, som han hade föreslagit att sätta på de kanoner, som E. M. hade afstått åt honom [1]). Den var skrifven på ryska språket och med hans egen hand på ett papper, som

1) Af Stedingks depesch den $\frac{24 \text{ januari}}{5 \text{ februari}}$ 1808 ses, att Ryssarne under kriget med Frankrike hade köpt dessa kanoner, men då ännu ej fullständigt betalt dem. Stedingk tillägger: »Jag skall inlemna en note till ministéren för att fordra betalning, och ehuru jag ej hoppas, att man fäster mycken uppmärksamhet derpå, skall det dock blifva intressant att påminna Ryssarne om att dessa vapen, som de kanske skola vända mot oss och som blifvit öfverlemnade åt dem till annat bruk, ännu icke blifvit betalda.» BJÖRNSTJERNA: Memoires posthumes du feld-marechal Comte de Stedingk. II. s. 442.

Utg. anm.

han tog från bordet och visade, och lydde enligt den öfversättning, han gaf mig, sålunda: *Icke en trophé, men ett vänskapsprof af konung Gustaf Adolf åt hans vän och bundsförvandt kejsar Alexander* tillika med datum. Han frågade mig, om jag var nöjd dermed, och sade, att man skulle visa mig kanonen, då inskriptionen blifvit anbragt derpå. Jag betygade honom min stora tillfredsställelse öfver ett så uttryckligt prof af den vänskap, som egde rum mellan de båda regenterne, och jag uttalade min önskan att få se den fortfara lika länge, som den metall, som bar ett tecken deraf. Han var mycket älskvärd vid detta tillfälle, och befalde mig försäkra E. M., att han satte det största värde på E. M:s vänskap och på varaktigheten af denna känsla.

Jag har ej råkat grefve Romanzoff, sedan han mottagit min note. Man gör honom ett nöje om man ej ber honom om konferenser, och jag begagnar mig deraf, i det jag ej råkar honom oftare än jag är tvungen. Han visar mig emellertid den största ärlighet och artighet.

Grefve Einsiedel har haft audiens sistlidne söndag i egenskap af minister åt konungen af Sachsen och hertigen af Warschau. Det var denna dag mottagning vid hofvet för den diplomatiska kåren med anledning af storfurstinnan Elisabet Alexandrovnas födelsedag.

Af 20 engelska fartyg, som varit här, hafva blott tre blifvit qvarhållna genom embargo. Man har lemnat de öfriga tid att afsegla.

Jag har äran bifoga ett bref som kejsarinnan Elisabet sändt till H. M. drottningen, ett annat af herr Bildt och tre gazetter från Petersburg. — — — — — — — — —[1]).

Jag är med den djupaste vördnad,

E. M.,

Ers Majestäts

underdånige, lydige och trogne tjenare och undersåte

CURT STEDINGK.

[Öfversättning från franska originalet].

1) Det återstående af brefvet innehåller blott upplysningar om kurirers afsändande. *Utg. anm.*

№ 17.

Curt von Stedingk till K. Gustaf IV Adolf, *den* $\frac{16}{28}$ *november 1807.*

— — — — Kejsarens krigsförklaring mot England utgör här föremål för hvarje samtal, hvarigenom jag fått reda på några enskildheter, för hvilkas tillförlitlighet jag kan ansvara, och som bevisa, till hvilken grad kejsaren ligger i händerna på franska regeringen. General Savary hade ej, trots sitt inflytande på kejsaren, lyckats förmå honom att alldeles bryta med England. Allt för många betänkligheter uppreste sig mot detta steg, för att det ej skulle mötas af den lifligaste opposition från Hans Majestäts och hans råds sida. Generalen blef förtretad häröfver och antog en betänksam och allvarlig uppsyn. Det var då, man utspred bland allmänheten, att han skulle afgå, och han sade sjelf, att han ej var säker, om han komme att qvarstanna, och att hans hustru, hvars snara ankomst han tillkännagifvit, ej skulle inträffa. Det finnes en Polska här, enka efter en grefve Maskowsky, ung, skön och mycket intrigant såsom nästan alla qvinnor af hennes nation. Herr Savary gör henne flitigt sin kur. En morgon, då han var hos henne, frågade hon honom om orsaken till hans bekymmer. Han anförtrodde henne under löfte om den djupaste hemlighet, att han var förtviflad öfver att lemna henne och kejsaren, för hvilken han hyste en verklig tillgifvenhet, men att han förutsåg, att om Hans Majestät ej inom fjorton dagar förklarade sig mot England, såsom han hade lofvat honom, skulle kejsaren, hans herre, låta 100,000 man inrycka i Ryssland, och att befallning härom var utfärdad. Denna qvinna vet ej, huru hon nog fort skall kunna meddela sin upptäckt åt fru Demetri Narischkin, kejsarens älskarinna, med hvilken hon står på mycket förtrolig fot. Kejsaren underrättades genast derom och blef mycket orolig. Dagen derpå, en söndag, då Savary visade sig vid paraden, gick kejsaren fram till honom med den nådigaste min i verlden och talade mycket länge med honom. De som sågo dem märkte, att den franske generalen gjorde många bugningar och tacksägelser, och att hans ansigte blef strålande. Det var också

just då, som han erhöll löfte om krigsförklaringen. Han besökte denna och följande dagar herr Romanzoff flere gånger och afsände på onsdagen den $\frac{23 \text{ oktober}}{4 \text{ november}}$ sin svåger herr Rocheoi Faudaise till Paris med underrättelsen om sin framgång. Efter detta vore det dåraktigt att försäkra, att kejsaren skall fast motsätta sig Bonapartes uppmaningar och hotelser för att förmå honom att förklara sig mot Sverige. Det är säkert, att han är mycket mot saken, och han vet mer än väl, att ett angrepp, som är så orättvist och blottadt på alla skäl, måste åsamka honom vanära och nesa, men fruktan, Ers Majestät, verkar så besynnerligt, att ett infall i Finland väl kan blifva möjligt, om Bonaparte allvarsamt håller i sig med att vilja det. Alla menniskor äro här öfvertygade derom och tadla mig för att jag är alltför säker, en förebråelse, som jag helt visst ej förtjenar, ehuru jag gör hvad jag kan för att dölja min oro.

Jag vet, att Savary har velat att trupperna allt eftersom de anlända hit skulle utan dröjsmål tåga till gränsen för att vara färdiga att vid första tecken öfverskrida den, och att han påstår, att det blott är en spatsertur att marschera till Åbo. Man har förestält honom, att detta är ogörligt af brist på magasin. Emellertid fortfara truppernas marscher alltjemt. Hela den 17:de divisionen har redan passerat Petersburg. Den består af 15,000 stridbare män oberäknadt officerare, underofficerare, spel och tjenstepersonal, hvilket tillika med den division, som redan befinner sig i Finland, gör 30,000 man. Man inqvarterar dessa trupper i byarne längs efter kusten mellan Petersburg, Viborg och Fredrikshamn, och man har berättat mig, att garnisonerna i dessa två senare städer och i Villmanstrand hafva blifvit förstärkta. Eländet torde vara stort i de orter, der dessa trupper hafva blifvit inqvarterade, och det är att förmoda, att sjukdomar skola bortrycka många under vintern. En tredje division är förlagd mellan Schlüsselburg och Narva, hvilket tillsammans med gardesdivisionen in alles utgör 60,000 man. Dessutom ligga två divisioner i Estland och en i Liffland.

[Öfversättning från ett utdrag på franska].

№ 18.

General Curt von Stedingk till K. Gustaf IV Adolf,

S:t Petersburg den $\frac{24 \text{ januari}}{5 \text{ februari}}$ 1808.

Ankom den 26 februari.

Underdånig depesch.

Löjtnant Klercker, generalens son, har just nu anländt och mycket ökat min oro för Finlands försvar och för den ögonskenliga fara, hvarför denna provins är utsatt. Hans far har ej skrifvit något, men enligt hvad han låtit säga mig, skola ej 7,000 man af finska arméen vara disponibla, sedan Sveaborg fått en besättning af 6,000 man, och det är ej säkert, att denna lilla truppstyrka kan vara samlad före Ryssarnes ankomst. Man företog sig för kort tid sedan att utmönstra ett stort antal gamla soldater, som äro af så stort värde för kriget, och som hade kunnat få plats i de kårer, som bildas genom det nya uppbådet. Intet foder, föga eller intet lifsmedel, ej ens ved till eldning åt de trupper, som skola inrycka i Sveaborg, hvars försvar mot landsidan och Helsingfors är alldeles försummadt, i det de för längesedan föreslagna befästningsarbetena ännu ej äro fullbordade. Allt detta kommer mig att frukta, det Ryssarne skola finna blott föga motstånd, att Finland skall gå förloradt för Sverige, och att, om denna olycka inträffar, det blir för alltid. Löjtnant Klercker har funnit vägarne mellan Fredrikshamn och Petersburg upfylda med trupper och transporter af alla slag; alla fordon och kanoner voro på medar och utrustade för ett vinterfälttåg. Han har äfven mött flere kavalleri-regementen, och änskönt det ryska Finland lider fullkomlig brist på lifsförnödenheter och foder, äro dock de tillgångar, som denna hufvudstad och det ryska väldet erbjuda, så stora, att med den ifver, som man ådagalägger, intet skall fattas, ty regeringen har alltsedan sista kriget med Sverige varit lifligt sysselsatt med alla arbeten, som kräfvas för Finlands försvar, och som kunna underlätta en anfallsplan.

I denna sakernas förtviflade ställning gör jag allt möjligt för att hindra bomben att explodera, och jag skall till den

ändan uppbjuda alla de ringa krafter som återstå mig. Jag har haft äran underrätta Ers Majestät, att jag haft ett samtal med grefve Tolstoi. Han inberättade det troget för kejsaren, men för att rättfärdiga sig har han talat med grefve Romanzoff derom, hvilken är hans vän och frände. Kejsaren, som är emot detta krig och som blott af svaghet och af en än större motvilja för en ny brytning med Frankrike samtycker dertill, har under några dagar synts rubbad i sitt beslut genom de föreställningar, som gjorts honom mot det föreslagna fälttåget och genom det missnöje, som det uppväcker hos allmänheten; men allt detta är blott nödfallsutvägar, som man tvingas tillgripa utan att hoppas kunna bota det onda. Allt Englands guld skulle ej ens kunna rädda Finland, och det enda botemedlet är att gifva vika för omständigheternas tvång eller att taga så kraftiga, så stora mått och steg, att fienderna märka, att hela nationen är besluten för ett motstånd, som består hvarje prof, och att hellre duka under än underkasta sig förödmjukande vilkor. Om det vore möjligt att undgå detta alternativ och att förekomma utbrottet genom fogliga medel, skulle detta utan tvifvel vara det bästa, och för att lyckas häri får man ej förlora ett ögonblick. Jag hade tänkt mig, att om Ers Majestät medgåfve, att Ers Majestäts hamnar i Östersjön stängdes, under det Ers Majestät förbehölle sig rättigheten att mottaga engelska kofferdifartyg i Nordsjöns hamnar, skulle Ers Majestät till stor del hafva beviljat hvad man fordrar utan att väsentligt skada Ers Majestäts undersåtars handel, men jag har ej vågat framställa denna tanke, då jag ej känner Ers Majestäts afsigter och ej har några andra instruktioner än att aflägsna mig härifrån, då förhållandena fordra det. Detta beslut hade ingifvit mig den tanken, att allt vore förberedt och ordnadt i Finland för att bjuda spetsen åt ett infall, och min sorg blef så mycket större, då jag fick veta, att allt der var såsom i den djupaste fred.

Herr Caulincourt visar sig förbittrad öfver den långsamhet, hvarmed förberedelserna mot Sverige vidtagas, och säger högt, att intet är i ordning i detta land.

Baron Blome påskyndar ock, sedan han en af de sista dagarne mottagit en kurir, Ryssarnes infall i Finland, trots allt hvad han säger mig i motsatt riktning. Han försäkrar, att Norge är förloradt, om man ej utan uppskof öfverfaller Sverige. Bonapartes egenhändiga bref till kejsaren och Ryssarnes brist på energi skola göra resten, och jag upprepar det, aldrig har Sverige befunnit sig i en ögonskenligare fara, och aldrig har man haft anledning utveckla mera klokhet och förmåga.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 19.

General Curt von Stedingk till K. Gustaf IV Adolf,

S:t Petersburg den $\frac{1}{13}$ februari 1808.

Ankom den 27 februari.

Underdånig depesch.

Det finnes icke mer någon hjelp, och utan allt tvifvel skola Ryssarne infalla i Finland inemot den $^{4}/_{16}$ februari eller kanske några dagar senare. Allt hvad jag kunnat göra och upptänka för att hindra denna olycka har blott haft till följd, att jag med mina vänners bistånd åstadkommit ett uppskof på en eller två veckor för att rädda de arma Finnarne från att mördas i sina sängar. Jag hoppas, att detta uppskof har gifvit tid åt general Klercker att vidtaga de allra nödvändigaste förberedelserna.

Ryssarnes plan är att framtränga i Finland i tre kolonner. Den högra, under befäl af general Tutschkoff, skall gå genom Nyslott; den mellersta, under furst Bagration, skall framrycka från Villmanstrand, hvarest arméns nederlagsplatser och deras förnämsta styrka finnas; den venstra flygeln, under general Malutin, skall framtränga till trakten af Abborfors. Centern skall framrycka till Tavastehus län, der man tror sig finna mera lifsmedel och förråd (den ryska planen säger: Tavastehus läns

slätter), och den venstra flygeln med det grofva artilleriet följer hafskusten. Hela ryska styrkan består dock blott af tre divisioner, af hvilka man sändt 4,000 man till Archangel, der man fruktar en landstigning af Engelsmännen, och jag kan på sin höjd uppskatta antalet till 25 à 30,000 man, hvarvid jag tagit i betraktande de luckor som förorsakas genom sjukdom, missnöje och brist. General Buxhöwden har blott begärt 20,000 man för att underkufva Finland och tror sig ej kunna använda flere af brist på lifsmedel. Han har undanbedt sig gardesdivisionen, som efter hvad man säger skall tåga mot Reval för att bevaka estländska kusten.

Af de 22 divisioner, hvaraf den ryska arméen består, tjena 2 i Georgien, 6 mot Turkarne, 3 under general Kutusoff stå vid gränsen mot Galicien, 3 äro i Finland, en, gardesdivisionen, befinner sig här, 2 hafva nyss stälts till amiral Tchitschagoffs förfogande för att tjenstgöra på flottan och bevaka kusterna från Rogersalmi till Reval, och 5 bilda en armée i Lithauen, hvilken stod under general Buxhöwdens befäl. Denne general hade förestält kejsaren, att det kunde vara farligt för Hans Majestät att så mycket försvaga sin styrka åt detta håll, men han fick uppbära svåra förebråelser, för att han kunde sätta Napoleons ärlighet i tvifvelsmål. Förblindelsen har nått sin höjd, äfvenså missnöjet; men missnöjet försvinner, om man får framgång, och Finland skall eröfras.

Man är ännu ej öfverens om den förevändning, som man bör välja för att färglägga sitt förräderi mot Ers Majestät. Somliga säga, att jag skall få mottaga en förklaring i samma stil som den, som tillstälts England; andra förmena, att man ej skall säga mig något alls, och att ingen förklaring skall komma att afgifvas, men att man vid de ryska truppernas infall i Ryssland skall utfärda ett manifest, som innehåller: att detta lands ockupation ej sker i fiendtlig afsigt, eller för att tillförsäkra sig besittningen deraf, utan blott af försigtighet och för att hindra Engelsmännen att der slå sig ned. Denna sista version är den, som är i svang bland allmänheten, och som regeringen låter utsprida bland densamma.

Under tiden visar man mig fortfarande den största artighet, och jag har aldrig mera varit föremål derför. Personer, som jag ej sett på 10 år, besöka mig och intaga middag hos mig. Jag urskiljer ganska väl det sanna från det falska i allt detta, och tydligt har jag sett, att Ers Majestät har många vänner och beundrare här. Många bland dem bedja mig enträget att gifva dem en kopia af ett godt porträtt af Ers Majestät, något som jag dock ty värr ej eger, alldenstund det, hvarom Ers Majestät gifvit mig förhoppningar, ej kommit mig tillhanda. Man ropar högt mot hvad som är på väg att ske, och jag mottager anbud om tjenster från alla håll, till och med från personer, som intet förmå.

Enligt all sannolikhet skola Danskarne sättas i rörelse af Fransmännen på samma gång som Ryssarne. Herr Blome utvecklar en oerhörd verksamhet, som gör honom i högsta grad löjlig; han anstiftar mycket ondt. Meningen skall vara, att den norska arméen gör ett infall i Sverige i afsigt att hindra Ers Majestät från att undsätta Finland och samla tillräckligt med trupper i Skåne.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 20.

General Curt von Stedingk till K. Gustaf IV Adolf,

S:t Petersburg den $\frac{2}{14}$ februari 1808.

Ankom den 26 februari.

Underdånig Apostille.

Alla de kommenderande generalerne hafva afrest till gränsen, och den skurken Sprengporten är med dem efter att hafva haft långa sammankomster med Frankrikes ambassadör. Det är ej nog med kriget. Man måste ock hafva stämplingar i det inre. Min afsky och min harm hafva nått sin höjd. Likväl måste jag förställa mig och visa hela verlden en vänlig uppsyn för att vinna somliga och ej stöta andra. Aldrig har jag

lidit så mycket. Jag har på omvägar anhållit om en audiens hos kejsaren. De vanliga vägarne skulle blott hafva påskyndat utbrottet. Visserligen hoppas jag intet deraf, men Ers Majestäts vänner önska det, och jag skall hafva trösten att säga honom skarpa sanningar; men om ock himlen förlänte mig nåd att röra hans hjerta och öfvertyga honom, skall han dock aldrig våga handla mot Bonapartes vilja.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 21.

General Curt von Stedingk till K. Gustaf IV Adolf,

S:t Petersburg den $^{9}/_{21}$ februari 1808.

— — — — — — — — — — — — —

Då underrättelsen, att jag mottagit en kurir, som medförde ganska antagliga förslag, hade utbredt sig i staden, bemödade jag mig om att gifva densamma all möjlig trovärdighet, men jag fann snart, att man ville låta påskina, att allt hvad jag föreslagit vore endast tomma löften; att brefvet från E. M. icke innehölle någonting positivt, och att jag endast sökte att narra dem och vinna tid. Man måste aflägsna denna föreställning, och jag beslöt att öfverlemna den note, som jag har äran att bifoga. Dertill fann jag mig tillräckligt bemyndigad af herr baron Ehrenheims depesch, och utan att positivt påstå, det Engelsmännen förbinda sig att icke intränga i Östersjön, sade denna not tillräckligt för att tillsluta munnen på alla och för att icke lemna Ryssland någon ursäkt för ett anfall. Jag smickrar mig emellertid icke med, att den på något sätt ändrar vare sig det härvarande kabinettets eller kabinettets i Tuilerierna beslut. Grefve Romanzoff har redan funnit medel att tillintetgöra dess verkan, sedan Londontidningarna ankommit, i hvilka återfinnes det tal, som konungen af Storbritannien hållit vid parlamentets öppnande. Som E. M. der framställes såsom Englands ende bundsförvandt, och på samma gång den underrättelsen anländt, att 150,000 pund sterling ankommit till

Göteborg, drar grefven deraf den slutsatsen, att man för att bemäktiga sig Finland och framför allt vår flotta ej bör förlora någon tid.

Preussen har ej heller någon anledning att prisa detta kabinett. Ryssland skulle vilja hafva Moldau, Walachiet och Bessarabien, och Bonaparte har muntligen lofvat kejsaren dessa provinser; men han har ingen lust att hålla ord, hvarigenom han framkallar tusen tvister. Grefve Tolstoy har affordrat honom ett bestämdt svar härom, något som han funnit mycket illa, hvadan man, missnöjda med hvarandra, här bemödar sig att finna en annan medlare för ordnandet af denna vigtiga angelägenhet. Emellertid, och för att uppskjuta sakens afgörande, fordrar Bonaparte Schlesien såsom ersättning för de landvinningar som Ryssland föreslagit, och denna makt samtycker dertill, såsom man påstår; men jag är säker på, att den icke snart skall få hvad den önskar, och att man skall gifva den en ny anvisning, antingen på svenska Finland eller på Indus' stränder.

Jag har fått veta, att en rysk kurir i förrgår rest till Stockholm, och jag fruktar högeligen, att den förste kurir, som jag skall affärda efter denne, skall för E. M. förkunna fiendtligheternas början.

Jag har äran här innesluta en ödmjuk apostille i chiffer, två ödmjuka rapporter från Brinkman och grefve Düben, och ett bref till H. M. drottningen från prinsessan Amalia, äfvensom tvenne Petersburgstidningar.

Mina sista ödmjuka rapporter af d. $^{2}/_{14}$ februari hafva afsändts med löjtnant Hofflander. Kuriren Cronland öfverlemnade till mig sistlidne måndag depescherna af den 6 och 7 februari, af hvilka dublettexemplaren genom fänrik Östbom kommit mig till handa i dag på morgonen.

Jag är med den djupaste vördnad,

Ers Majestät,

Ers Majestäts

ödmjuke, lydige och trogne tjenare och undersåte

CURT STEDINGK.

[Utdrag i öfversättning af franska originalet. Det utelemnade finnes förut tryckt på franska i Handlingar ur BRINKMANSKA arkivet, II, s. 234 o. f.].

№ 22.

Friherre G. M. Armfelt till öfversten friherre K. H. Posse, *Holmedalen d. 12 may 1808.*

Min Bäste Vän!

Då jag fick dit mycket välkomna och vänskapsfulla bref af den 8 May — låg jag i min säng, ty efter affairen af d. 5 vid Oppsal, rullade jag ned för en Bergsklippa i fiället och stötte mig förbannat — nu är den gudskelof braf igän — det vill säga att jag icke är ofärdig och kan röra mig tant bien que mal. — Nu är äfven fienden tranquil; sedan d. 30 aprill hade de grälat med mig på alla Punkter, profiterat af vår drönaktiga okunnighet, plockat Patrouller, surprenerat fält-vagter och vedetter, men slutel. icke fått någon essentiel fördel. Jag hade developera begrep och gifva rigtiga instruktioner, men gudnås det går trögt och långsamt. — Af Vegesack har jag ingen rapport, intet bref, ingen kännedom sedan d. 4. — Som min flygel tangerar Hans vid Skottsberg, så vet jag att där står några man i den Bärgsskrefvan, och af dit bref ser jag du äfven har din heta Destination. — Hvad i helfvetet vill han med detta decimerande och detta osammanhang i alt. — utan Plan, utan System, färdig att få stryk en detail, och det som konstigast är, diametralement emot vår öfverenskommelse vid Sillbodalen att icke göra några små partiella operationer, som saknade alt ändamål. — H. M:s ordres känner jag, men så snart han avancerat till Skottsberg och satt sig i förening med mig, så var det nog; resten skulle sedermera beslutas efter omständigheterna och hvad han kunde på sin vänstra flanque förvänta sig af Ängelsmänen el. Egna skärgårdsfartyg — men alt detta hör till ett annat Capitel, nu till innehollet af dit kärkomna bref min Egen Vän. — Du har då maneuvrerat som fan för att komma in i dina berg, och försökt dine ärtbäljars adresse. Det är oartigt af Vreden att borttaga det bästa han har af sitt Regemente, men så är det i vårt land, alla hafva capricer — humeur och enskilta vüer — och ingen ett fosterland — också

går det därefter. — Med Sköldebrand bör ett fermt parti tagas, och det är vigtigt. — Han är en Persedel af elack Halt — Ingen kan göra mer än jag och på alt sätt för att få goda spioner, men nu börjar jag förlora alt hopp. — Aldrig har någon Nation varit sin Regering mer tillgifven än NorBaggen, aldrig har hat och falskhet emot oss varit säkrare än deras. — Jag har nu börjat taga uti med hårdhandskarne och tror det skall taga bättre än douceur. — Att Gyllensköld commenderar vår Esquader är bålt fatalt, han är en quick men högst odugel. sujet — i alt opålitel., falsk, inconsequent och Poltron som en hare. Med den lilla Esquader vi hafva kunde vi göra något i fall en karl som Virsén vore chef för den — men med Gyllensköld så framt han ej sättes à L'index, är intet att hoppas. Tack för den lilla Cartan. Hvem har ritat den? Det var en värkel. chef-d'oeuvre af fältTeckning — Jag har i den vägen sett få saker som mer behagat mig. — Var öfvertygad om att, ifall fienden ser sig tillfälle att med fördel attaquera, han visserl. icke försummar det. — De äro rätt väl förde, fastän personelen är dålig — Men att fransoser äro med i spelet är så mycket säkrare som en af mine fångne officerare vid Lier sade att om vi ryckt 10 steg längre fram *hade vi tagit den franske officern.* — Min position är god, jag står vid Lier väl befäst, har högra flanquen af den samma väl förvarad dels af Naturen, dels af förhuggningar och väl valde positioner, andra Brigaden står på Mangeln och därunder, färdig att soutenera den första vid Lier och lika färdig att genom Hanneborg göra diversion; 3:dje och 4:de Brigaderne äro öfver Bergsryggarne och hafva Bofjolen, Anen och Örsjöarne framför sig — deras Proviantering sker nu öfver stora Lee etc. etc. Jag kan när jag behagar debouchera på plcine, då däremot fiendens attaque på mig aldrig kan blifva honom till någon fördel — men på fältet vågar jag mig icke 1:o för det jag är för svag 2:o för det att sättet att skaffa mig födan icke synes mig möjel. utan trosshästar och föda för dessa — ty nu kan på vattnet alt föras till mig — då åter skiljes jag från mina resourcer och kommer i ett land som offrerar inga och emellan fästningar späc-

kade med Troppar. — Ville Ängelsmännerne agera de concert, då skulle man kunna göra något — men häruti skulle äfven vara *sammanhang* och *säkerhet* — Gahns olycka hör till en conflit af fataliteter, Bergenstråles dummhet att gå till Quarken och lämna Danskarne all frihet att draga ner sina Troppar — Dalkarlens vanliga ohörsammhet i Elden och det som värst är de officerares conduite, som med nära 200 man kommit från affairen utan att hafva uppfylt ändamålet af sin destination. — Detta låter Gahn mig märka i sin rapport, detta kommer äfven till mig från alla holl .... men som intet är ännu bevisligt så kan man ej öppna mund. — Sådant är förbannat, och till hvad tjänar bravoure och intelligence, då sådant kan hända? — Att du är sjuk bedröfvar mig, att du är ledsen och frugtar kasta en blick på frammtiden, begriper jag — kanske har Sverge aldrig vart närmare sin undergång, kanske hade aldrig en mer passande moment funnits för en Svensk att önska sig stupa för att ej öfverlefva sitt fosterland. — Jag kan ej säga mer, Sveaborg är borta, således Finland förlorat. — Åland, Gottland, skärgårdsflottan, amunition m. m., alt i fiendens händer, och Stockholm dégarnerat, så till sägandes, samt en möjel. för Ryssar att komma i hjärtat af Sverge. — En hjelp gifves — men efter mitt *sätt att se är det blott af gud vi böra förvänta den.* — Vegesack är kallad till Stockholm, och Du har fått befälet, ett bref af H. M. annoncerar mig det och jag vet ej hvad jag skall tro härom — är det blott för en moment de sätta dig en avant, så skadar det våra affairer; vore det för beständigt så skulle vi väl arangera någorlunda klokt. — Emedlertid är Vegesack för mig nu mer ett moraliskt problem, och han är indechiffrabel; i Stockholm lär han väl måla Commissariatet, och det är en sanning, att de förtjäna alt hvad de få af skamm och rep — ett sådant band har väl fan utrustat. — Carpelan lofvar mig alt godt, men du vet alt sedan Nivesi hvad den ämbetsman går före.

Så snart nu Vegesack lämnat dig befälet, så tag alla möjel. defensiva mésurer för att icke blifva slagen en detail.; sätt hos din Sköldebrand en adjutant el. annan person som kan officio

holla tummen på ögat på den Cavailleren och gif mig rendez vous i Västra Ed, dit jag genast kommer sjöledes — 2 à 3 timars conference oss emellan skall i det närmaste gifva ett sammanhang åt flyglarnes rörelse och om det ej försäkrar oss gloria åtminstone icke skaffar oss stryk och avanie.

Adieu, min Egen Bästa Vän, jag behöfver icke för dig repetera mina tänkesätt, de äro lifliga, sanna och grundade på en högagtning som aldrig kan förvandlas. — Till döden din trogne vän och

ödmjuke tjenare
G. M. Armfelt.

[Egenhändigt original].

№ 23.

General Curt von Stedingk till K. Gustaf IV Adolf,
Karlskrona den 8 juli 1808.

Ers Majestät.

Jag uppskjuter till en tid, då E. M. får mera ledighet att sysselsätta sig med saker, hvilka genom händelsernas gång hafva blifvit likgiltiga, min redogörelse för alla de ovärdigheheter, hvartill jag varit vittne under de sista 5 månaderna, som jag tillbragt i Ryssland. Den afsky, som de uppväckt hos mig; min sorg öfver att icke kunna meddela E. M. underrättelser af vigt och öfver att de personer, hvilkas trohet synts upphöjd öfver alla misstankar, bryta mot hederns och redlighetens heligaste lagar och hölja sig med vanära, låta sig ej beskrifva, och ännu i denna stund kommer mig minnet deraf att rysa af fasa. Jag bör nu inskränka mig till att meddela E. M., att intet till denna stund blifvit förändradt i det sätt, hvarpå kriget betraktas i Ryssland, och att det strider mot större delens af nationen önskningar; att de fördelar, som

Ryssarne vinna öfver Svenskarne, i hela riket betraktas såsom motgångar och att å andra sidan allt lyckligt, som händer E. M., väcker lika mycken glädje i Petersburg som i Stockholm. Om det vore möjligt att draga fördel af dessa goda tänkesätt, att från hafvet hota Kronstadt och Petersburg, under det att arméen tränger fienden tillbaka i Finland och man för att underlätta denna operation på flera punkter medelst landstigningstrupper oroar kusterna af denna provins, skulle det allmänna missnöjet starkare än någonsin gifva sig luft, visserligen ej så, att en revolution förorsakades, — i synnerhet af det skälet att ingen finnes, som skulle kunna leda den samma och emedan sinnena tillbakahållas af fruktan för Fransmännen — men dock tillräckligt starkt för att skrämma kejsaren och komma hans råd att förlora hufvudet och för att i deras åsigter framkalla ett omslag, liknande det, som förorsakade undertecknandet af freden i Tilsit. För öfrigt har kriget vållat stora olyckor i Ryssland. Under föregående sommar hade några af de södra provinserna härjats af elakartade febrar, som hade alla symtomer af pesten, och nu har smittan utbredt sig till flera distrikt i norra delen af riket och ända till Östersjöns kuster. I Estland, hvarest jag qvarhölls under 3 månader, dogo 3 gånger så många menniskor som vanligt, och bristen på salt, förorsakad af stagnationen i handeln, ökade det onda. I denna provins likasom i Litauen och Liffland stod säden oerhördt högt i pris och många menniskor hade dödt af hunger eller i följd af lifsmedlens dåliga beskaffenhet. I städerna hörde man ej annat än klagan och jämmer öfver handelns afstannande och den dåliga vexelkursen som understundom stigit till 14½ skilling på Hamburg.

Man hade i Ryssland trott, att E. M. skulle kunna göra sig till herre öfver Norge, och äfven jag har delat denna tro. Kejsaren tänkte det samma, och hade yttrat: »Jag skulle gerna samtycka till att konungen af Sverige får Norge, ja till och med Seland, under förutsättning af att jag behåller Finland.» Af hvad jag här hört har det gått på annat sätt. Det är en olycka, emedan hvarje misslyckadt företag är en ganska stor

olycka i krig, men detta kunde ej lyckas utan Engelsmännens bistånd och olyckligtvis är deras hjelp alltid trög och ofta föga verksam — — — — — — — — — — —

[Öfversättningen från franskan; brefvet defekt men tydligen original, ty stilen den samma som i Stedingks egenhändigt undertecknade depesch af den $^{6}/_{18}$ november 1807, se ofvan s. 38].

№ 24.

Fragment af Henning Wrangels journal 1808—9.

Åland 1808. På aftonen den 12 oktober erhöllo vi del af en order från konungen, så lydande: »Konungens nådiga vilja och befallning är, att som ej utan största oordning retretten den 23 september från *Viais* till *Helsinge* blifvit verkständ — att lifgardet till fot, svenska gardet samt finska gardet, i det de ej uppfylt deras ovilkorliga pligt att genom ett kraftigt motstånd uppehålla fienden och rädda artilleripiecerna» etc. etc. — — — — I följd af anklagelser, hvilkas falskhet för de mera opartiska var ögonskenlig, fann konungen för godt att helt och hållet reformera det *svenska gardet* och att fördela detsamma på de två andra gardena, hvilka förlorade sitt namn och sin grad såsom garden och blefvo ansedda såsom de yngsta regementena i Sverige, bärande sina chefers namn. Vid läsningen af en så besynnerlig skrift var *Djurklous* öfverraskning (han hade nämligen varit närvarande och visste, huru man hade slagits) lika stor som det raseri jag kände, jag, som under antagande att de voro skyldige icke hade någon del deri, enär jag knapt var återkommen från fälttåget i Norge, men som ansåg att det hat, som Gustaf IV Adolf alltid hyst till gardena, antagligen var den *enda* orsaken till den vanära, som han ville utbreda öfver oss, samt att han på samma gång ville dölja enfalden i sina planer. Jag svor hämd och hade genast velat rycka fram mot *Lemlands Prestgård*, der konungen hade sitt qvarter, om jag icke smickrat mig med hoppet, att vår major Tornerhjelm

(hvilken lät tillsäga officerarne att samla sig hos honom påföljande dag) hade uttänkt en plan, värdig honom, som borde vara den förste att försvara vår ära. Aldrig har ett möte varit mera punktligt än vårt hos majoren i hans qvarter i Tosaby. En öfverspändhet å Tornerhjelms sida att taga sakerna på ett artigt sätt och visa undergifvenhet och försigtighet bragte de ursinnige till förtviflan; bland dessa måste man isynnerhet täkna *Nils Mörner, Albrecht Lantingshausen och mig,* hvilka lofvade att våga allt för att straffa den eländige, som ville beröfva oss vår ära. Den 15 oktober mönstrades vårt regemente af konungens general-adjutant, Peijron, hvilken lifligt deltog i vårt missnöje. Ett tal af Tornerhjelm till soldaterna var ett upprepande af det, som han hållit till officerarne. Jag begaf mig till hästgardena för att utforska dem. Jag fann alla officerarne samlade till en middag för konungens general-adjutant, Lagerbring, som hade anstält en mönstring med regementet. Lagerbring och alla officerarne harmades öfver konungens beteende mot oss, man drack skålar för sina *misskända kamrater* etc. etc. Vi hade ännu icke lemnat middagsbordet, då *order* kom, att man skulle fråntaga oss fanorna, en ytterlighet af vanära, som kom mig att gjuta tårar af förtviflan och raseri, isynnerhet som jag var säker på, att Tornerhjelm icke skulle hafva nog kraft för att sätta sig deremot. Saken försiggick i all tysthet såsom en verklig stöld. Hela natten tillbragtes med Klinkowström under uppgörande af chimeriska planer. Den 16 oktober lät konungen ett nytt slags barnslig hämd öfvergå oss, i det han fråntog oss våra hvita plymer, våra med tre kronor försedda knappar och alla utmärkelsetecken, som tillhörde regementet. Alla mina åtgärder hade samma mål. Jag talade i Grälsby allvarligt med Lagerbring, hvilken gillade vårt hat, utan att vilja ingå på våra planer, i det han förklarade, *att det enda medlet att rädda fäderneslandet vore att göra sig af med konungen* [1]).

1) »*se défaire du roi*» I SCHINKEL a. st. IV s. 379 säges det att Lagerbring rådt till att »taga konungen af daga.» Lagerbrings ord synas dock ej nödvändigt behöfva tolkas på detta sätt, om de också så uppfattades af Wrangel och hans kamrater. *Utg. anm.*

I allmänhet fann jag det finska gardet mera lifvadt än mina egna kamrater. *Gripenvald*, löjtnant vid finska gardet, var vid detta regemente hvad Mörner och jag voro vid vårt. Vid en middag i *Gottby* drucko vi för brödraskap, vänskap och hämd ända in i döden. För att vara säker för en öfverrumpling ville jag utforska de tänkesätt, som rådde vid Kronobergs regemente, hvilket höll vakt vid konungens qvarter; man afhöll mig emellertid derifrån för att icke väcka misstankar. Tornerhjelm och de andre cheferne anhöllo att blifva dömde efter lag. Konungens svar på denna anhållan förtjenar att anföras:

»Då af händelserna och af utgången vid ifrågavarande tillfälle, all den upplysning vunnits, som Kongl. Maj:t till kännedom af förhållandet i allmänhet och till grund för dess redan vidtagna beslut ansett erforderlig, så finner K. M. icke nödigt förordna en undersökning, som under sådana förhållanden är öfverflödig, varande det dock öppet för en och hvar, som det åstundar, att vid vederbörlig domstol erhålla den undersökning, hvartill han enligt lag och krigsartiklar kan vara berättigad. d. 18 oct. 1808.»

Alla våra möten slutade endast med illa genomtänkta planer och ovisshet. Slutet blef alltid i brist af ledare det, att Lagerbrings råd var det verksammaste. Vi voro säkra på soldaterna, hvilka uppmuntrade officerarne att i händelse af behof betjena sig af dem.

Gripenvald betalade en af sina soldater vid namn *Blå*, hvilken i två dygn lurade på konungen för att döda honom i den *Lemland* omgifvande skogen. Denne soldat närmade sig en afton till ett fönster för att afskjuta sitt skott, men en nedfäld gardin hindrade honom att urskilja konungen från hans omgifning och som han fruktade att förfela målet, drog han sig tillbaka. Med en ytterlig oro räknade vi minuterna och sofvo föga. En finsk officer, vid namn *Carlson*, kommo i sporrstreck, Mitt hjerta klappar af glädje, emedan jag tror, att allt var gjordt. Olyckligtvis tillkännagaf han för oss, att intet var uträttadt, alldenstund *Blå* hade förkylt sig i sin bonddrägt och låg för döden. Med den största försigtighet skickade jag

och bad en af mina slägtingar vid Kronobergs regemente att göra mig ett besök. Han trodde, att det var en artighetsinbjudning och kom först efter konungens afresa till Stockholm. Denna oväntade afresa väckte hos oss till lif tusen obestämda planer, bland andra den att angripa konungens jakt Amadis.

Utförandet häraf blef omöjligt i anseende till svårigheten att skyndsamt samla oss. Slutligen beslöt jag att meddela mig med Kronobergs regemente, icke för att göra en öfverrumpling, utan för att handla i samråd, för den händelse att våra planer toge en mera bestämd vändning. Jag fann hela regementet färdigt att offra sig för den goda saken, icke önskande något bättre än att få samverka med regementen, som de alla högaktade. Det behöfdes icke mera för att lifva hoppet hos de sammansvurne, hvilka väntade mig vid Saltviks kyrka, hvarifrån vi begåfvo oss till kaptenen vid första gardet, *Knut Leijonhufvud*, som förenade klokhet med ett varmt nit. Det beslöts, att man skulle sända Gripenvald till Stockholm för att skaffa oss en ledare och på vinst och förlust tillställa regeringens ledamöter (hvilken hade konstituerats under konungens frånvaro) ett anonymt bref, som besvor dem att draga nytta af den stämning, som herrskade bland oss, för att rädda fäderneslandet, bemäktiga sig konungens person, ordna sig till en laglig styrelse, återkalla trupperna från Åland för att upprätthålla ordningen i hufvudstaden etc. Brefvet slutade med en hotelse att i händelse af afslag handla dem förutan och låta dem få erfara följderna af deras brist på nit. Grefve Gustaf Valter Hamilton, till hvilken Gripenvald skulle öfverlemna denna skrift, gjorde föreställningen om den ringa utsigten till framgång och om möjligheten af en farlig undersökning etc. etc. Min skrift och mitt bref till Hamilton brändes. Under väntandet på vårt sändebuds, Gripenvalds, återkomst tycktes oss timmarne så långa som sekler; vi afsände Mörner, med hvilken jag skickade ett bref (utan underskrift) till hans excellens Essen, hvilket icke hade någon påföljd. Våra två kurirer foro förbi hvarandra. Gripenvald hade vändt sig till min kamrat baron Jacob Cederström, för att han måtte vara oss behjelplig

vid anskaffandet af en ledare. *G. M. Armfelt,* som befann sig på Nynäs, hade lofvat J. Cederström att blifva vår ledare, så snart vi befunne oss i Grisslehamn. De mera försigtiges omtänksamhet gjorde, att de önskade hafva Armfelt på Åland, förr än de höjde revolutionsbaneret. De ursinnige lugnade sig tills Mörner återkommit. Emellertid bytte brigaden qvarter i *Hammarlands socken,* der byn *Pasta* utsågs till qvarter åt Djurklous kompani, i hvilket jag befann mig. Vid Mörners återkomst inbjöd jag alla officerarne vid de tre gardena till supé i Pasta, utan att ens undantaga våra fredliga kaptener. För första gången organiserade vi oss såsom revolutionärer; hvar och en talande i sin ordning, utan protokoll, ty det försök dermed, som gjordes, gjorde de unga militärerna otåliga. Knut Leijonhufvud förklarade, sedan vi erhållit del af Mörners nyheter, att han skulle rycka fram, så snart han var säker på att erhålla understöd i hufvudstaden och af hela den åländska divisionen, emedan han ansåg det vara sin pligt att icke alltför lättsinnigt blottställa sig och i händelse af en olycklig utgång störta landet i en ännu större fara. Djurklou och flera andra stälde sig på hans sida. Mörner förklarade, att, då vi genom honom visste, att stämningen var för oss, att Armfelt ville vara vår ledare, att den af oss understödda regeringen antagligen skulle ställa sig på vår sida, så såge han ingen fara i att fatta ett raskt beslut och rycka fram. Efter mycket buller, tvister och skrik beslöt man sig för att välja två af hvarje regemente för att diskutera och bestämma våra planer. Djurklou gjorde det förbehållet, att han skulle följa Lejonhufvuds och ingen annans beslut, hvilket i tysthet var nästan allas och äfven mitt råd. Leijonhufvud och August Hedenberg af finska gardet — Devel och Sjöblad af svenska gardena — Nils Mörner och Liljesvärd af våra — valdes till representanter. Som den sistnämde var *qvartermästare,* valde man mig i hans ställe till stor bedröfvelse för de flegmatiske. Följande dag beslöto *de 6 deputerade,* att man borde bringa hela den åländska hären till resning och bedja hvarje regemente att med våra förena två deputerade, hvilka skulle ega samma rättigheter. Albrecht

Lantingshausen och jag skickades till de olika regementena; efter att hafva genomrest hela ön utan att hvila återkom jag till Gottby och fann på utsatt tid .....[1]) af Kronobergs, Major Haij af Vestgöta-Dals regemente, men ingen af Sörmlands, som ej i tid blifvit underrättadt.

I en ytterligare konferens beslöto de deputerade, att man skulle skicka mig till Stockholm för att anskaffa en ledare (som på sjelfva Åland ville sätta sig i spetsen för hären), eller för att bilda ett parti, som skulle bemäktiga sig konungens person; på den åländska divisionen voro vi säkra, den skulle gifva mig edlig förbindelse att genast sätta sig i rörelse. Öfverste Peijon, högste befälhafvaren, beviljade mig redan samma afton permission, tilläggande att man bordt skicka mig för länge sedan, då man hade så många angelägenheter att ordna i Stockholm. Han gaf mig sitt ord på att han skulle sätta sig i spetsen för revolutionshären, så snart jag kunde försäkra, att Hans Ex. *Essen* eller *Adlercreutz* voro ense med oss, och han fordrade ej härom något annat intyg än mitt hedersord.

December 1808.

På en mils afstånd från Grisslehamn tvangs jag af isarne och en tät dimma att vända om till Signilskär, vid risk att få tillbringa natten på öppna sjön. Ett nytt försök förde mig följande dag på aftonen till Grisslehamn. Utan att dröja reste jag raka vägen till Stockholm.

Från denna tid kan man med säkerhet anse, att konungens undergång var svuren. *Björnstjerna*, en officer vid finska gardena, som utmärkt sig mycket i Finland, *Jakob Cederström*, som, ehuru han förlorat sitt ena ben under Norska fälttåget, var i besittning af flera personers rörlighet, understödde mig tappert. Efter några dagars öfverläggning förklarade jag, att jag i enlighet med mina order framför allt måste hafva ett samtal med Armfelt, och i följd af denna instruktion tillbragte jag hos honom julaftonen och juldagen.

---

1) namnet ej utskrifvet. *Utg. anm.*

Resultatet häraf blef:

1:o. att det vore att blottställa hären, om han begåfve sig till Åland;

2:o. att man måste vänta, till dess isarne blefve säkra, innan man läte den Åländska hären bryta upp, ty en storm kunde skingra den, om den färdades på fartyg;

3:o. att man borde förvissa sig om Frankrikes stämning och med dess bistånd förskaffa sig ett stillestånd med våra grannar. En behjertad man, hvilken kunde skickas såsom parlamentär till Danmark, och som der vore känd, kunde med någon svårighet förskaffa sig ett hemligt möte med franska sändebudet samt dymedelst vinna den fordrade säkerheten. I händelse af tvekan borde sändebudet erbjuda sig såsom gisslan. Vådan af denna roll hindrade mig icke att åtaga mig densamma, då jag i anseende till mina relationer var lämpligare än någon annan;

4:o. att man genom några bland de sammansvurna borde försäkra sig om konungens person, utan att blottställa hans lif — en tanke — som kom generalen att rysa.

Jag återvände med instruktionerna till Stockholm, der man hvarje timme väntade Adlercreutz' ankomst. Man bad mig derföre att afvakta resultatet af de förslag, hvilka man skulle göra honom.

1809, januari,

Björnstjerna fann Adlercreutz redo att göra allt, så snart han hade något undersökt terrengen för att vara säker på framgång. Han önskade att tala med någon, som kunde försäkra honom om den Åländska härens tänkesätt. Det var så godt som att nämna mig, och Björnstjerna presenterade mig för honom. Hans tänkesätt var värdigt denna krigare, men jag fann honom alltför varsam, och han fann mig alltför häftig. Adlercreutz yrkade på de högre embetsmännens deltagande i planen; man gjorde åtskilliga försök i denna riktning, hvilka dock lofvade föga.

Nödvändigheten att gifva planen en bestämd form och förlika de olika tänkesätten förmådde oss, *J. Cederström, Björnstjerna och mig* att den 25 januari hvar för sig anordna en middag på *Mon Bijou,* utan att synas misstänkta hvarandra.

Mitt sällskap utgjordes af *Clas Cronstedt*, sjöofficer, *Lefrén* vid topografiska kåren, *Hohenhausen* vid finska gardet — —[1]) kapten vid Kronobergs regemente, min broder *Karl Adam Vrangel* och min kusin *Gustaf Valter Hamilton*.

Om min var den minst talrika af våra tre afdelningar, så vågar jag dock påstå att det var den, på hvilken man mest kunde räkna. På grund af ett yttrande af en bland matadorerna, att de, så snart konungen blifvit expedierad, icke trodde sig löpa någon fara genom att höja sina hufvuden och förklara sig för oss, anordnade vi vår plan i enlighet dermed, och utan att vilja befläcka oss med en blodig handling, beslöto vi att bemäktiga oss konungen på ljusa dagen vid hans återkomst från Stockholm till Haga, att sända honom till Vaxholm, der vi hoppades kunna bringa garnisonen på vår sida, att förstärka densamma med en sqvadron kyrassierer, med soldater från våra regimenten, hvilka voro på bättringsvägen efter sina sjukdomar, äfvensom med alla de unga män, hvilka, ehuru icke villige att deltaga i öfverrumplingen, lofvade oss sitt bistånd. Omedelbart efter fastställandet af denna plan fördelade Björnstjerna nästan fullständigt våra roller, och inom kort skulle man bestämma dagen. Konungens aftvungna tronafsägelse borde undanrödja många svårigheter. Adlercreutz, som genom sina lagrar hade allmänheten för sig, borde taga befälet öfver Stockholm, och den åländska hären skulle tåga mot hufvudstaden, så snart den skaffat sig säkerhet från Rysslands sida.

Då man kommit så långt, anlände Karl Ankarsvärd från den vestra[2]) arméen för att utforska sinnesstämningen; hans förvåning var ytterlig, då han såg, att verket framskridit så långt, under det att man i de provinser, hvarifrån han kom, trodde att vi förhölle oss passiva och underkastade oss olyckorna, mot hvilka man icke kunde finna något botemedel[3]). — — —

---

1) namnet ej utskrifvet. *Utg. anm.*

2) Texten har här liksom på några ställen i det följande, der samma armé omtalas: »*l'armée d'est*», men detta måste tydligt vara misskrifning för: »*l'armée d'ouest*» *Utg. anm.*

3) Lucka i texten. *Utg. anm.*

Presidenten Lagerbring, Adlercreutz' farbror, gjorde allt i verlden för att afhålla sin brorson från att deltaga i våra planer. Åländska hären erhöll beständigt del af alla våra rörelser, så snart man kunde färdas på släde öfver hafvet, en omständighet, som framkallade en order till en del af de sammansvurne, att de skulle återgå till sina poster. Det syntes oss derföre nödvändigt att öka vår styrka genom *Schöldebrands* närvaro, hvilken vi önskade se såsom högste ledaren vid utförandet. Vi sände en kurir till Gefle, hvilken medförde tillbaka till oss öfverste Schöldebrand, som iakttog några dagars inkognito och försäkrade oss, att han hoppades kunna öfvertala hertigen af Södermanland att fatta regeringstömmarne. Ankarsvärd å sin sida lofvade, att vestra arméen under *Georg Adlersparres* befäl skulle komma vid första tecken, och jag gjorde detsamma med afseende på den åländska. En lycklig utgång började synas oss viss, isynnerhet om man kunde förmå styrelsens ledamöter att lemna sitt bistånd åt företaget, utan hvilket bistånd Adlercreutz alltid förblef vacklande. På uppdrag af honom talade jag med *drotsen* grefve *Wachtmeister*, som förskräcktes öfver vår djerfhet, uppräknade företagets alla faror, och vid ett möte, som han begärde af Adlercreutz, bragte denne helt och hållet på andra tankar.

1809, Febr. 8.

Ändtligen bestämdes dagen för vår plans utförande. Armfelt, af Ankarsvärd underrättad om att han skulle blifva öfverståthållare i Stockholm, afbidade upplösningen på $^3/_4$ mils afstånd från staden. Artillerikaptenen Bökman väntade i Vaxholm på den höge fången. Jakob Cederström var vår bankir; jag anskaffade ett ekipage, för hvilket min broder skulle vara kusk. Kyrassierkaptenen Engström skulle gifva tecken, då konungen lemnade slottet, fyra officerare till häst skulle vid *Mon Bijou* följa konungen på långt håll ända till närheten af *Beckens* värdshus, der en middag var beställd för de sammansvurne, hvilka under förevändning att vända skulle i massa öfverfalla konungens hästar, under det att dessa hejdades af en tvärs öfver vägen ställd vagn; denna vagn skulle köras af Anders

Cederström. De fyra ryttarne skulle bemäktiga sig de två husarer, som följde konungen. *Karl Ankarsvärd* och *jag* skulle föra konungen i vagnen och taga plats deri jemte honom. En del af de sammansvurne tillbragte natten med att ladda sina vapen, bränna sina papper etc. Som jag på förhand tillkängifvit, att jag den 8 Februari, en onsdag, skulle återvända till Åland, tillbragte jag morgonen med att göra afskedsvisiter och infann mig sedan vid middagstiden hos Cederstöm, der nästan alla våra möten höllos. Vid min ankomst dit blef jag ytterligt öfverraskad af att höra, det hela vår plan blifvit om intet i följd af en tvist mellan *Schöldebrand* och *Hans Hjerta*. Deras häftighet smittade hela sällskapet till den grad, att diskussionerna fördes tillräckligt högljudt för att höras från gatan. Några stälde sig på Hjertas sida, hvilken hela tiden, men isynnerhet denna dag bevisade omöjligheten af framgång; han sökte ådagalägga, att detta kunde vålla stora olyckor. Björnstjerna och Ludvig Hedenberg förebrådde dem med kraft och vältalighet deras brist på fasthet, kommo dem att rodna, men förmådde icke ändra deras tänkesätt. Ett ögonblick derefter anlände jag. Ordet svek mig, och jag återvann dess bruk endast för att sucka öfver hvad jag hörde och för att gifva Schöldebrand och dem som voro pålitlige mitt hedersord, att åländska hären ofördröjligen skulle bryta upp. Oredan var fullständig; Björnstjerna reste för att underrätta Armfelt, som blef ganska ledsen öfver denna inkonseqvens. K. Ankarsvärd återvände, uppretad till det yttersta, till vestra arméen och gaf Adlersparre del af sin harm. Lefrén och Hohenhausen sändes till Vaxholm för att underrätta Bökman om händelsen. Man öfverlade länge huruvida man borde qvarhålla mig eller betjena sig af mitt inflytande på Åland. Man beslöt sig för det senare, och efter middagen hos Beckens reste Ludvig Hedenberg och jag hela natten i den strängaste köld till Åland. — — — — —

Här[1]) är mellantid, som ingenting särdeles passerar på Åland, som kan tillhöra revolutionshistorien. Arméens ställning

---

1) Detta stycke är skrifvet på svenska. *Utg. anm.*

var bekymmersam, medan den å ena sidan gerna vill marschera till Stockholm för att afsätta konungen, och å andra sidan ständigt var osäker för Ryssarne och således ej kunde öfvergifva sin post. — — — — — — — — — —

Gripenvald återkom från Stockholm med Hohenhausen och sade oss, att alt hopp var förloradt och att det icke återstod någon annan utväg än att göra sig af med konungens person, hvilket jag erkände gick utöfver mitt mod. Genom att reta mig drifver mig Gripenvald till det yttersta och föreslår mig slutligen att låta tärningarne afgöra, hvilkendera af oss två borde våga försöket. I ett ögonblick af uppbrusning antager jag hans utmaning, icke utan den häftigaste hjertklappning, dock fast besluten att utföra saken, om detta var ödets vilja. Till lycka för mig föll äran häraf på Gripenvald, som bleknade, sänkte tonen, och i sanning, om han vill vara uppriktig, kände sig mycket illa till mods.

Fiendens annalkande betog oss för ögonblicket hvarje tanke på att tåga till Stockholm. I mitt innersta hade jag intet deremot, men jag var tröstlös öfver att obetänksamt hafva gifvit Schöldebrand och dem som voro pålitlige mitt ord angående en sak, som icke kunde förverkligas. Oupphörliga vakor och allarm höllo oss i ständig oro och tilläto oss icke att tänka på något annat än att dyrt sälja våra lif — då en natt en finsk gardessoldat inträder och väcker mig. Dessa såsom kurirer sände foglar voro alltid förebud till en ny revolutionär idé. Han lemnade mig ett bref från Ankarsvärd, hvilket Lefrén öfverfört till Åland, och hvilket han mottagit af min kusin Hugo Hamilton, en 18-årig yngling, som tjenade vid lifregementets husarer, och hvilken man hade sändt såsom kurir från Karlstad till Stockholm med våda att blifva arresterad af den förste regementschef, hvilken han meddelade den underrättelse, som Ankarsvärds bref innehöll.

Bref från Ankarsvärd till Wrangel [1]).

Carlstad d. 5 Mars.

»Gref Leijonstedt är pro forma arresterad. Carlstad är redan besatt med troupper. Vi uppbryta allmänt d. 7:de martii för att directe gå på Stockholm. Månne intet ännu det förfördelade, vanärade, urgamla Lifgardet skulle känna ett begär, åtföljdt med styrka i utförandet, att återtaga sitt Rum, att återfordra den fana, som gafs af den store Gustaf Adolph, som bars af en Torstensson och som lemnades af en Tornerhjelm. Västra arméen har börjat. Vi önska alla att af de öfrige blifva biträdda. Jag skulle dö af sorg, om jag tviflade på att garderna så fort sig göra låter komma till Stockholm.«

På ögonblicket springer jag ur min säng, meddelar kamraterna innehållet af mitt bref, uppmanar dem att hålla sig redo, talar med Tornerhjelm, som visar sig nitälska för konungens gripande, om (såsom man antager) han kommer och tager sin tillflykt till oss. Derpå ilar jag till *Lefrén*, går i borgen för truppens tillgifvenhet. Han beder mig hålla mig färdig vid första tecken, som gifves efter ett sammanträde med Lagerbring. Som Djurklou tviflade på mina officiella meddelanden, meddelar jag honom skriftligen alla detaljer, som jag fått veta af Lefrén — besvärjande honom vid den heder och den vänskap, han visat mig, att icke längre tveka att marschera och att med mina förena sina böner om en lycklig utgång. Jag var besluten att bryta upp följande morgon kl. 9 enligt följande plan, som jag meddelade officerarne vid det finska gardet.

Plan [2]).

1:o. Alla de, som nu besluta att marchera, kunna ej af annat än sjukdom eller döden förmås att ändra sin ädla föresats att frälsa ett förtryckt fosterland.

2:o. Det skall vara alla de qvarblifvande Cameradernes ovilkorliga skyldighet att antingen genom lämpa eller våld be-

1) Brefvet är skrifvet på svenska. *Utg. anm.*

2) Planen är skrifven på svenska. *Utg. anm.*

främja våra företag, ty då vi våga lif och blod för en gemensam sak, så böra de ej med armarne i kors endast afbida en lycklig utgång och jouera af följderna utan att sjelfva våga det mindsta.

3:o. Kl. 8 på aftonen skall den del af regementet, som marcherar (utom jägarne) vara samlade vid *Västeränga*, hvarifrån de genast aftåga den vägen, som går genom *Hellestorp* till landsvägen. I têten af denna colonne skall lieutnanten baron Koskull vara med en bonde som känner väl vägarne till *Önningeby*, *Emkarby* och *Marsund*

4:o. Henning Vrangel, i spetsen för jägarne, möter på nämda landsväg. Den som först blir den andre varse ropar »*qui vive*», då de andra svara: »*La Confédération.*»

5:o. Sedan hela styrkan sålunda är förenad, indelas befälet så, att *Lehausen* med *Koskull* under sitt befäl Cammenderar Avantgardet, Capitaine *Nils Mörner* eller *Henning Wrangel* Arrière Gardet.

6:o. Så fort man passerat Marsunds Batteri och kommit på sjön, ökar avant gardet Sin fart för att taga uti de närmast belägna byar så många hästar som finnas näml. uti Marby, Öfverby, Kyrkby, och Storby. Ett detachement går i och med detsamma för att Emponera sig af Telegraphisterne så väl vid Eckerön som Signilsskär samt afvakta på sistnämda ställe hela styrkan.

7:o. Sedan alla hästar blifvit samlade på ett ställe, afvaktas Hufvud-Corpsens ankomst.

8:o. Från Signilsskär tager Koskull några man med sig för att imponera på Telegraphisterne vid Grisselhamn, till dess avant gardet kommer, då de taga dem med sig.

9:o. Avant gardet forcerar sin marsch från Signilsskär för att bemäktiga sig *Trästads* magasin samt skaffa hästar i Sverige.

Jag hade knapt expedierat detta, förrän jag erhöll följande bref från Hohenhausen[1]):

---

1) Brefvet är skrifvet på svenska. *Utg. anm.*

»Kamraterna hälsa dig, att suiten af en allmän samling är den, att man beslutat det ingen härifrån rör sig. Att detta blir dig lika oväntadt som smärtande, vet jag och kan bäst dömma dertill af min egen sinnesförfattning. Du äger således att sjelf decidera öfver ditt uppförande.

Adieu! Önska mig lycka att komma öfver och där dricka Västra Arméens, fäderneslandets befriares, skål och med smärta påminna mig, att mina bästa vänner kunnat hafva del i deras ära.»

Detta bref bestämde mig att mera än någonsin, kosta hvad det ville, bryta upp och sluta mig till vestra arméen. Mörner återkom med ett svar angående min plan från Hedenberg och Lefrén. Den förra upprepar, att bristen på ledare, omöjligheten att parlamentera, hindrade dem att göra något för att understödja våra välgörare, men att, om vi hade en Adlersparre, så skulle icke en lefvande själ tveka att marschera. Lefrén, missnöjd med sin resa, skrifver följande bref[1]):

»Ehuru jag anser, att mindre än en bataljon af 600 man vore att visa god vilja utan ändamål, tror jag dock, att äfven några Compagnier vore tillräckliga för att göra början, om en mindre trouppes decision kunde verka en general efterföljd. Jag har gjort allt hvad jag har kunnat, och hoppas, att mina vänner skola gilla min resa, oaktadt ändamålet ej vunnits.

Till Åland skall, så långt jag förmår, ej någon menniskia resa hädanefter för att göra propositioner, förr än expressiva ordres medfölja, ock då hoppas jag, att arméen marcherar. Man tyckes misstänka Ankarsvärds ord; man önskade, att jag hade kunnat hafva prof med mig på dem, som marchera. Kanske att Vestra Arméen borde taga vägen öfver Åland? Ingen chef — ingen enighet.

Din vän i döden

LEFRÉN.

---

1) Brefvet är på svenska.

Utg. anm.

Mina pålitliga vänner, suckade liksom ock jag, öfver nödvändigheten att hålla oss lugna i följd af en rysk proklamation till innevånarne skrifven på svenska; denna proklamation i förening med de två sista brefven betog oss all möjlighet att välja.

Bland de pålitliga, som beslutat att uppoffra sig, nämner jag Nils Mörner, Gustaf Koskull, Lehausen, den unge Hägerflycht och min kusin Adolf Hamilton, hvilken, sårad vid tåget från *Helsinge* och ännu svag, återkom till Åland endast för att taga del i våra mått och steg. Efter den ryska proklamationen, hvilken vi bemäktigat oss, ansågo vi, att vår vistelse på Åland icke kunde blifva af lång varaktighet.

1809, d. 14 mars.

Natten mellan den 14 och 15 vaknar jag vid skenet af ett ljus, som ännu bars af en finsk gardessoldat. Jag förestälde mig någon olycka, men blef utom mig af glädje, då jag öppnade brefvet från Hedenberg, hvilket förkunnar för mig, att *Gustaf Adolf* blifvit till fånga tagen af general Adlercreutz. I min förtjusning gifver jag rikliga drikspenningar åt soldaten. Man frågar honom om orsaken till min glädje. Han svarar: »att tydligen är konungen död, efter som han så frikostigt lönat min möda.»

Härefter innefattattar intet Henning Wrangels journal något, som egentligen angår revolutionen [1]).

[Ett till största delen på franska skrifvet utdrag, på hvilket samlaren af dessa handlingar gjort följande anteckning: »detta utdrag (skrifvet af Grefvinnan Wrangels hand) är mig lemnadt af Baron Wrangel sjelf»].

---

1) Denna anmärkning är på svenska. *Utg. anm.*

№ 25.

Friherre G. M. Armfelt till öfversten, friherre K. H. Posse, *den 9 Augusti kl. ½2 eft. mid. 1808.*

I morse fick jag en Courier, min Egen Bästa Vän; utom Bannor som Vegesack ger mig på H. M:s befallning medföljde ett Document som här i afskrift följer. Jag tror att du således skrifver till Majlander hos Printzen och säger, att jag ärhollit H. M. tillstånd att låta en officer passera — men utan, att tillägga det den skall underkastas Tullsnokeri, ty karlen kan ju muntel. säga det samma; man bornerar sig vid att begära Printzens parolle att hans depecher ej handlar om annat än saken, hvaremot jag gifver min, att 1:o ingen Bat. el. Corps skall gå till Finland el. Skåne under de 9 dygn som resan kan påstå; 2:o att de Bat., som kommit till Carlstad och Vännersborg, ej under denna tid skola i linien framrycka, och slutel. att om order komma, som förändrade detta, jag genast en homme d'honneur skall gifva avis därom och anse stilleståndet brutit.

Min lust att se en Negociation entameras, som kunde leda till fred, och göra slut på dessa Nordens olyckor, kan du taga till skäl, hvarföre jag sätter så mycken suite i denna Stillestånds affair — onyttig i och för sig sjelf — men möjligtvis *beredande* el. förande till möjligheten att förstå sina enskilta och gemensamma interessen. Kanske antager Printzen detta tillfälle att få ett litet bud till Köpenhamn — för stilleståndet sker det säkerl. icke. Vi hafva slagits till sjöss — vår skärgårdsflotta är knäckt och Ryssarna förenade till ett antal af 100 Canonslupar. Virséen Blesserad illa — öfv. Jönsson dödskuten och mycket annat braf folk. Det går åt helfvetet *oundvikel.* och huru skulle det göra annat? Vi skola holla god min samt söka tygla händelserna, om de stå att tygla. I Spanien går åter braf — de hafva icke förlorat modet, reparerat sina Sottiser och dragit parti af det föragt, med hvilket de segrande fransoserna ansågo dessa slagna massor. Men vi

hafva ej att ensamt göra med fiender som från gränserna anfalla vårt land. — Dålighet, uselt folk och något opatriotiskt är nästan värre än Ryssar och Danskar. — Din till döden trofaste vän och önmjuke tjenare

G. M. Armfelt.

Det lär vara mycket sjukt i Bellfrages Brigad; sedan skaraborgarne tvungos att se efter sina så att de togo in, sade till i tid och ej negligerades, så går det bättre; sådant kunde kanske behöfvas här.

[Egenhändigt original].

№ 26.

Friherre G. M. Armfelt till öfversten friherre K. H. Posse, *Nynäs den 14 december 1808.*

För 3 veckor sedan hade jag den glädjen, min Egen bästa och älskade Vän, att få ditt bref af den 1 Nov. Det hade varit länge på vägen, men såg ändå ganska otummat ut. Jag var ej då vid humeur att besvara det, ty enskilte ledsamheter värkade på hela min existence och jag komm ihog:

»que chaque mortel a assez de ses propres chagrins
Les siens lui suffissent» . . . .

Kort därpå fick jag veta, att du var oppsänd till Stockholm, och jag vet ej hvarföre jag tänkte, att de icke skulle påskynda din återresa, och att således något hopp gafs för mig att få omfamna dig. Men då general Aminoff för några dagar sedan hitkom, berättade han mig, att du var återvänd till Västra Arméen — och således återstår mig ingen annan resours än den, som skilsmässan vänner emellan lärt dem att begagna. Ditt bref, min Egen Vän, hade en besynnerl. värkan på mig; med en liflig satisfaction och känsla jouerade jag utaf alt som försäkrade mig om din hugkomst, dina tänkesätt och din vänskap, med ej mindre sann rörelse följde jag de intryck som vår nu varande allmänna ställning lämnar i hvar rätt svensk, i hvar hederl. karls hjärta, men detta alt oagtat fant jag mig

så slagen, så découragerad efter att hafva genomläst det med reflexion, så jag på länge ej känt mig i så olyckl. moraliskt tillstånd. Jag vet, att du är sjuklig, jag inser till en del, dina husliga bekymmer och din position i många afseenden, men ehuru ömmande detta altid varit och är för din gamla trogna Vän, är ditt bref så långt ifrån att appuijera på desse enskilte omständigheter, så att visserl. ingen precis anledning härutaf oppkommit till den sinnesförfattning, som jag här omnämner. Kanske har den sanna och mästerliga tafla, du gör öfver de känslor som råda i din själ, då du ser på det närvarande och framtiden, öfver det hopp, som altid födes för att genast försvinna, kanske, säger jag, har den betagit mig den sista tröstande tanka jag ägde, att då alt synes förlorat, stupa omgifven af fria och oberoende (independant) Svenske män, som älska äran och fosterlandet, och således försvinna utan vanära el. förluster, vida betydligare än ett uselt lif .... Men lemnom detta ämne för att ej öfverskrida de vanliga gränsorna af en brefvexling.

Tack bästa Vän för de intressante detailler du ger mig från de Trakter, där du vistas; det Physiska problem du ger mig del utaf, som rör amalgamen af Tomheten med tyngden, förtjänte en värkelig analyse, om ej vanan att anse rigtigt det som blott är qväfvande icke på flera år tagit öfverhanden. Märkel. är äfven vårt och Danskarnes sätt att föra krig. Sjukdommar, elacka anstalter, och inactiviteten utgöra krigsfarorne och tillskapa mer mördande resultater än alla blodBad med vapnen i hand. Då Västra arméen under mitt befäl något genom brister och mest genom ordres paralyserades, återstod mig det hopp att, ehuru oförmögna vi voro till store planers utförande, Officerare skulle formeras genom lilla kriget, och soldaten få krigsvana. Du har altid delat denna opinion och liksom Adlersparren satt den i practique, äfven sedan jag är borta, men nu ser jag, att krigspresidenten i sin vishet, omgifven af sin gen.adjut. och politiske Considerationer, utstakat en krets för sina operationer som försäkrar lika mycket General en chefs person som magazinsvaktmästarnes. Nu påstås från Stockholm, att ett *tacite* stil-

lestånd är slutet med Danmark. I det fallet få väl flere Regementen gå på roten och åtminstone alla enquietuder å den sidan ajourneras. Det synes som om kungen i Dannemark ej varit mycket i fråga under mötet i Erfurt. De tämmel. säkra Nationer, jag händelsevis fått om hvad där blifvit disputerat bägge käjsarne emellan, synes äfven bevisa, att Dannemark ej blifvit favoriserat, efter deras unga monark ej instälde sig där på vederbörlig invitation. Spanien, Turkiet, Österrike och Sverige lära egentl. varit de stater som fästat de magtägandes uppmärksamhet. Huru desses definitiva öde är fixerat, lärer blifna gissningar, och kanske slutel. secondaire händelser underkastade. Då Bonaparte reste genom Maintz, hade han en Conversation med den berygtade Müller, som skrifvit Schweitz historia värdigt Tacitus, och som nu är Stats Sekreterare för Rhenska landet; i detta samtal har denne märkvärdiga phrase förefallit: *»je sais que je comêts un meurtre politique à l'égard de la Suède; mais j'y suis forcé.»* I Erfurt var Bonapartes projekt Sveriges styckning, och den där nu regerande Dynastien bort-jagande, men Ryssland lär mitigerat detta beslut till Finlands förlust efter Kemi Elf, upplifvande af 1720 års Regeringsform och den Vasselage detta skall medföra. Alexander d. 1 lär äfven försäkrat, det han ensammen skulle utföra detta — och till en början har han hollit ord, då dess Troppar genom en för oss oundvikel. Convention äro mästare af bägge Kemi-Elfvens stränder. Den finska arméens belägenhet är faselig, likasom dess Campagne i förliden vinter och nu i sommar är öfver all förmodan och alla idéer man kan göra sig om mod, ståndaktighet och kärlek till fosterbygden. Finlands invånare hafva täflat i Nit med arméen och blifvit äfven offer derföre. Aminoff berättade mig flera anekdoter, som böra förevigas, och som dels utprässa tårar, dels upphöja själen till den högsta grad af enthusiasme. Om öfverlefvorna af Norra finska arméen, som står vid Torneå, ej får mat, (som är att förmoda) — så är icke möjel. att calculera djupet af de olyckor de hotas utaf. Savolaxska Tropparne hade börjat rymma el. gå hem för en tid sedan, men de öfriga finnarne voro ännu tåliga, dock lär denna

känsla likt alla andra, hafva sina gräntzor. Att sjukligheten och mortaliteten vid finska arméen, är lika så stor som dem, hvilka grassera vid Västra, synes af alla rapporter, men de förfärliga symptomer af gula febern som visa sig hos Er, lära de ej hafva. Den massacre som skedt på Doctorer vid Era sjukhus är ett sällsynt prof af Guds rättvisa, dock tillstår jag att Risbackers(?) död ej allenast frapperat, men hjärtel. bedröfvat mig — jag hade altid funnit honom ärlig karl och Zelé i sin tjänst; fullkoml. i den osäkraste af alla vetenskaper kunde ej vara mer hans lott än andras.

[Egenhändigt original; uppgiften, att brefvet är till Posse stöder sig på en anteckning derå af samlaren och bestyrkes af innehållet].

№ 27.

Friherre G. M. Armfelt till H. Karl af Södermanland, *Nynäs den 1 januari 1809.*

Nådig Herre!

Jag hoppas, att E. K. H. värdigas tillåta, att jag begagnar ett ögonblick, då det är medgifvit för hela verlden, för att till er frambära min hyllning och mina välönskningar i afsigt att på detta sätt återkalla i ert minne en af era mest tillgifne tjenare, hvilken i följd af ett måhända exempellöst sammanträffande af omständigheter i sin rättmätiga beundran för er högsinthet funnit källan till en evig tacksamhet och tillgifvenhet.

Mina böner för er, Nådig Herre, äro på denna tid icke mera varma och uppriktiga än de, hvilka jag alla dagar uppsänder till himmelen för er höga person, men det oaktadt kan dock icke någonsin för närvarande ett af dessa själens behof, åt hvilket den djupaste känsla aldrig upphör att gifva näring, fullt tillfredsställas.

Jag är, Nådig Herre, lifligt öfvertygad derom, att er existens liksom er lycka äro oskiljaktiga från vårt fäderneslands oberoende och integritet, och derför, då jag hos Försynen beder att hon måtte bevisa er sin nåd, åkallar jag hennes barmhertighet och hjelp för detta Sverige, som så länge intagit en aktad plats, men nu hotas af den största bland olyckor. Det är emellertid öfverflödigt, att jag längre uppehåller mig vid detta ämne; E. K. H:s själ och sinne behöfva ingen påstöt för att genomträngas af alla dessa lifliga och smärtsamma känslor.

Det papper, som jag tager mig friheten att bifoga, skall visa E. K. H., att det blott är en tanke och en önskan hvaraf hela min varelse är genomträngd, och som öfverröstar hvarje känsla af mera enskild natur, som kunde uppstå hos mig i den lika otroliga som pinsamma belägenhet, hvari jag befinner mig. Men jag besvär er, Nådig Herre, att aldrig för någon yppa mitt handlingssätt, ty om de tankar, som jag nu framställer, vinna ert bifall, så torde ni värdigas framställa dem såsom era egna; att låta mig på något som helst sätt framträda skulle skada allt utan att i något afseende gagna mig. Det är icke mellan enfaldigt folk och illasinnade hycklare som man bör sätta en man, hvilken afskyr nedrigheten, och som framför allt annat föredrager kärleken till fäderneslandet och äran. Jag skall veta ätt finna min plats; när det blir tid dertill, skall ingen bestrida mig förmånen att söka äran på bekostnad af mitt lif och efterverldens erkänsla eller bifall *såsom mitt enda mål och min enda belöning.* Om Finland återeröfras, skall jag icke sakna bröd; om så icke sker, skall jag söka och finna det utan att blottställa mig för de förödmjukelser, hvilka en undersåte med undergifvenhet bör fördraga, men hvilka han — med afseende på följderna — bör söka att så mycket som möjligt förminska.

Då jag här står framför er odödlige broders bild, fyllas mina ögon af tårar, då de betrakta densamma, och då mitt hjerta utan falskhet öppnar sig för sitt stöd och för den hos hvilken man igenkänner hans snille och själ, så njuter det af en för alltid förlorad lyckas alla illusioner.

Förlåt, Nådig Herre, mitt fria språk äfvensom detta brefs längd för den undergifvenhets och vördnadsfulla tillgifvenhets skull, med hvilka jag till min sista suck förblifver,

Nådig Herre,
Ers Kongl. Höghets
ödmjuke, lydige och underdånige
ARMFELT.

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet].

Blick på början af fälttåget 1809.

(Bilaga till föregående bref).

Om det är möjligt, att Sverige ännu kan göra ett fälttåg, och denna möjlighet måste finnas, alldenstund det icke är fråga om fred, så måste man uppställa såsom sitt mål att tvinga Ryssland till fred och till Finlands återlemnande. Om man kan räkna på någon medverkan om än aldrig så obetydlig och ojämn från Englands sida, som lika väl som vi bör önska denna fred, så är det tydligt, att hvarje offensivt företag är oändligt bättre än hvarje defensivt vare sig till kusternas eller gränsernas försvar, alldenstund det tvingar den anfallne att dela sin uppmärksamhet och sina krafter efter omständigheter, hvilka oftast inskränka sig till blotta sannolikheter. Man måste framför allt vara betänkt på att under denna vinter förlänga Ryssarnes äfvensom Danskarnes overksamhet; desse sistnämde äro redan alltför olycklige till följd af Napoleons vänskap, för att de icke skulle låna sig åt ett tyst eller genom den engelska flottans uppträdande skenbart framtvunget stillestånd. Återstår alltså att öfverenskomma med England angående operationen i dess helhet. Man borde derför af denna makt begära en temligen ansenlig och af alla slags lämpliga fartyg bestående flotta för att tvinga Ryssarnes att icke lemna sina hamnar och för att blockera Kronstadt. Endast på detta sätt skola våra med trupper och lifsförnödenheter lastade fartyg kunna välja sina landstigningsställen, då de framkommit till Finska viken. För den

händelse, att Engelsmännen ville till denna expedition bidraga med 5000 man, bestående af skottska högländare och lätt artilleri, så skulle man i dessa engelska hjelptrupper oaktadt deras ringa antal finna den moraliska fördel, som ligger deri, att hvarje föremål, som framträder i ett ögonblick af öfverraskning och bestörtning, af inbillningskraften fördubblas, för att ej tala om de härdade och outtröttliga skottska högländarnes duglighet och Engelsmännens lätta artilleri, som redan bestått sitt prof.

För detta ändamål borde man med första meddela sig med det engelska kabinettet med afseende på den plan som bör följas, och öfverenskomma om de grunder, på hvilka man bör bygga densamma, utan att någonsin yppa det väsendtliga i hemligheten (alldenstund Bonaparte har sina spioner i London så väl som öfverallt annorstädes). Om man väl är ense om de uppoffringar, som England skulle vilja göra, vore det af stor vigt att genom någon särskild anordning förekomma alla de hinder, som de engelska fartygens eller truppernas befälhafvare kunna lägga i vägen för utförandet af en plan, i hvilken de icke skulle hafva någon del förrän i det afgörande ögonblicket. Denna punkt, som är den ömtåligaste och måhända den svåraste att ordna, kräfver hos underhandlaren icke blott skicklighet (ty härutinnan gifver herr Brinckmann icke vika för någon) utan äfven förtroende och anseende, egenskaper hvilka icke komma på befallning. Om jag såsom en vanlig resande kunde begifva mig till England, skulle jag åtaga mig att såsom militär meddela herr Brinckman alla de upplysningar, som han kunde åstunda, äfvensom att understödja honom med tillhjelp af mina vänner och den välvilja jag i allmänhet har att påräkna, hvilken förvärfvat mig en viss aktning. Men denna af en en landsflyktig företagna resa skulle i Sverige liksom i utlandet aldrig få utseendet af att gå utom gränserna af dess naturliga mål, alldenstund jag för åtskilliga år sedan lofvat mina vänner i England att besöka dem och emedan ett för våra ömsesidiga önskningar gynsammare tillfälle aldrig yppat sig.

Som alla de förberedelser, som böra göras för det nära förestående fälttåget, endast kunna hafva Finland till mål, bör

man, enligt mitt förmenande, i vinter sysselsätta sig med anskaffandet af lifsförnödenheter, transportfartyg för ett tillräckligt antal trupper utan att hemlighålla ändamålet med dessa förberedelser, hvilket bör vara att göra en landstigning i Finland på den punkt, som man skall finna gynsammast, men [man bör härvid gå till väga] med tillräcklig ifver för att lifva invånarnes förtroende. Med mindre än 25000 man och en eskader af kanonslupar för att beskydda deras landstigning vore det löjligt och farligt att inlåta sig uti en affär af denna vigt, alldenstund hvarje företag af denna art icke kan misslyckas utan att draga med sig alla slags vare sig verkliga eller inbillade olyckor.

Så snart den engelska flottan kommit i jemnhöjd med Gottland, skulle inskeppandet och armadans[1]) affärd ske med yttersta skyndsamhet på alla håll i afsigt att sammanträffa på någon bestämd punkt vid inloppet till finska viken, sedan den förut blifvit rensad af de svenska och engelska flottorna. Samma fartyg, som successivt skulle hota och blockera hamnarne ända till Kronstadt, skulle oroa fienden genom att tvinga honom att rikta sin uppmärksamhet på hela Finlands kust ända från Hangö till Korpo.

Hela denna expedition borde ledas af konungen eller någon furste, hvilken såväl på grund af sin börd som af sina talanger och sin erfarenhet har rätt dertill. Och denne chef, som ensam borde känna hemligheten, borde gifva åt hela expeditionen (utom åt eskadern, som blockerar Kronstadt) order att i samma stund och vid första gynsamma vind styra kosan till den för landning tillgängliga kusten och den öppna redden ofvanför det af handelsfartyg vanligen begagnade inloppet till Narva, hvarest landstigningen skulle försiggå med största möjliga skyndsamhet och så mycket lättare, som ingen tillräckligt stor truppstyrka befinner sig der för att hindra densamma, och som ställets natur är gynsam derför. Kavalleriet, det lätta

---

1) I ett annat exemplar af denna handling i S. S. står: »armeens inskeppande och affärd.» *Utg. anm*

artilleriet, några bataljoner jägare och de skottska högländarne borde först landsättas och utan uppskof rycka fram och bemäktiga sig Narva äfvensom passagen till Luga, der man skulle tillkännagifva för Ryssland att längtan efter fred äfvensom åstundan att befria Norden från Bonapartes ok hade ditfört de svenska och engelska arméerna etc. etc. — Så snart som hären landstigit och hvarje soldat försetts med risgryn och salt för 4 dagar, borde man marschera rakt mot Petersburg, i hvars närhet man utan den minsta svårighet skulle kunna vara på 4:de dagen. Den garnison, som der finnes tillsammans med en lastbar och af fosterlandskärlek ej mäktig folkhop, skulle icke våga gå utom stadens vallar; och finnes det väl någon hufvudstad, der välstånd och veklighet gifva näring åt egoismen, som är i stånd till energiska åtgärder? För öfrigt skulle den svaga och odugliga styrelsen, det missnöje, som det pågående kriget uppväcker, leda den allmänna meningen och myndigheterna till tankar på underhandling, isynnerhet om öfverraskningen är fullständig och utförandet kraftfullt å vår sida. Förgäfves skulle man vilja återkalla trupper från Finland; förutom det att de icke hafva vingar, skall man äfven för anskaffandet af deras munförråd stöta på oöfverstigliga svårigheter, och resultatet af *några timmars* öfverläggning skulle blifva fredsunderhandling. Det är då, som man långt ifrån att låta sig bländas eller dölja för sig sjelf företagets vigt och fara, bör sätta sig i stånd icke blott att föreskrifva utan äfven att stifta lagar, i det man fordrar de befästade orterna Petersburg, Kronstadt, Schlüsselburg, Kexholm och Viborg såsom pant. Om denna säkerhet att återfå Finland synes stor, så bör man å andra sidan taga i betraktande ryska väldets ofantliga resurser och hvad som äfven i ett så fördelaktigt ögonblick ålägges oss af vår svaghet. Jag inlåter mig med afseende härpå icke på några detaljer, som i viss mon gå utöfver min insigt. Hvad beträffar dem, som afse de militära operationerna, förbehåller jag mig att få meddela de mest utförliga, om man stannar vid detta förslag till en allmän plan.

För öfrigt behöfver den store Fredriks systerson endast se skymten af denna ljusstråle, som, i det den lifvar snillet och fosterlandskärleken, upplyser och omsluter allt. Om E. K. H. för befälet öfver denna expedition, är den enda ynnest, som jag utbeder mig, den att jag får medfölja densamma; om den ledes af en annan, vill jag vara den förste soldaten i avantgardet, för att visa, att jag icke råder till faror, hvilka jag sjelf fruktar, och för att ännu segra eller dö som svensk.

I det jag stannar här, beder jag E. K. H. ännu en gång taga i betraktande, att om konungen lånar sin uppmärksamhet åt detta förslag, bör hemlighetsfullheten vara själen i den samma; det är så mycket lättare att bevara den, som för alla erforderliga förberedelser ingen rubbning af det närvarande, ingen tillökning i personal etc. etc. äro nödvändiga, och alla de, som för närvarande användas och som åtnjuta sin herres förtroende, utan att inverka störande på gången af det hela kunna visa, om de förtjena de fördelar, som de få åtnjuta. Förrän E. K. H. meddelar sig med konungen, besvär jag er vid allt hvad heligt är att affordra H. M. en edlig förbindelse att för *sig ensam* bevara hvad ni säger honom, om *nämligen H. M. finner saken värd uppmärksamhet;* ty hvarken herr Tibell eller Hans Excellens Stedingk äro i stånd att bättre döma om det hela, ehuru de i afseende på detaljerna kunna tjena såsom verktyg. Jag skulle till och med önska, att E. K. H. samtalar med H. E. Stedingk angående dessa saker, särskildt med afseende på den allmänna andan i Ryssland, trupperna i hufvudstaden och dess omnejd, kejsarens och hans ministrars karaktär etc. etc. Hans erfarenhet och hans upplysningar härutinnan äro af stort värde och tjena till att gifva stöd åt eller bevisa oriktigheten af mina åsigter. Men hela saken måste utgå från er, Nådig Herre; den minsta misstanke vare sig hos konungen eller hos de högre embetsmännnen, att jag understått mig att vilja upprätthålla tronen och rädda mitt fädernesland, skulle ånyo framkalla den oro, som man låtsar sig hysa med afseende på min ärelystnad och min önskan att spela en roll. Jag döljer icke denna ärelystnad, men den inskränker sig till att tjena mitt fädernes-

land, till att icke öfverlefva dess undergång och till att göra lika mycken rättvisa åt dygden som jag bär hat till lasten, vore den ock utsirad med de mest förföriska tecken af skicklighet eller ynnest.

Uppsatt under min landsförvisning på Nynäs d. 31 december 1808.

Baron Armfelt.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 28.

Friherre G. M. Armfelt till H. Karl af Södermanland, *Januari 1809.*

Nådig Herre!

Som budet ej går mer än två gånger i veckan häremellan och staden, är det först i dag på morgonen, som jag haft lyckan mottaga Ers Kongl. Höghets nådiga bref af den 4 dennes med inneliggande mycket intressanta papper. Jag ber E. K. H. tillåta mig att för dess fötter nedlägga en hyllningsgärd af min vördsamma erkänsla såväl för det ena som för det andra, en erkänsla desto mera uppriktig och verkligt känd, som det gillande, E. K. H. värdigas låta komma mig till del, näst framgången är den högsta belöning, som jag kan erhålla. Den form, hvari E. K. H. har framstält förslaget för konungen, synes mig förträfflig och mycket mer passande än det flygtiga utkast, som jag har vågat framlägga för E. K. H:s ögon, och som blott innehöll — så att säga — skelettet af en operationsplan. Om konungen antager denna plan, äro vi i behof af hjelp för att utarbeta detaljerna, och jag har då en person att föreslå, som, utan att det väcker uppmärksamhet, kan anställas i E. K. H:s stab. Denne unge man har en öfverlägsen talang, lika mycket snille som anspråkslöshet och är den personifierade hedern och tystlåtenheten. Om han får komma hit, kan han

på några timmar besöka sin gamle chef. Jag skall då gifva honom anvisning på materialerna och den väg, som skall följas utan att han får veta att planen kan komma att utföras. (?) [1]. Man måste akta sig för, att han synes på något sätt användas, ty i sådant fall *är han tillintetgjord*[2]. Jag kan ej synas på scenen utan att förstöra allt. Afunden, den nedrigaste jalusi, det svartaste och listigaste förtal skulle blanda sig i allt. Jag kan vara af god nytta i England för att der ordna de militära frågorna och för att der sätta prickarna på i'na i fråga om de befallningar, som gifvas åt de engelska amiralerna och generalerna. Jag är nära förbunden med hertigen af Cambridge, konungens mest älskade son, jag har till och med förbindelser med hertigen af York; jag kunde således inverka på valet af de verkställande personerna. Jag skall uppvakta konungen sjelf, och ett vanligt bref från min suverän skulle tjena mig som kreditiv. Genom att bevilja mig tillstånd att begifva mig till England skulle konungen blott synas gifva efter för en af mig framställd begäran, och den instruktion, som jag skall få, kunde ju gå genom E. K. H:s händer. Innan isarne gått upp, kan jag vara tillbaka, och intet hindrar då, att jag inskeppar mig med ett avantgarde, som H. M. skall kunna anförtro mig utan att riskera att jag vägrar att gå i elden. Jag vet blott alltför väl, att den soldatlika frimodighet, som utmärker mig, min lätthet att mottaga intryck och öfverdriften i ett nit, som ofta öfverskridit klokhetens gränser, hafva stämt konungens sinne ogynsamt mot min person; jag är alltför gammal för att ändra tänkesätt och vanor; han har, som sig bör, makt att behandla mig illa och att framställa mig för nationen och för hären såsom en man, som illa fullgjort sina skyldigheter. Men så mäktig han än är, är han dock ej så mäktig, att han kan göra mig till en dålig undersåte och medborgare, eller förmå mig att glömma, hvad jag lofvat hans odödlige fader i dennes dödsstund. Jag afstår med nöje från hvarje ynnestbevis

---

1) Det sista ordet i den franska texten är oläsligt men meningen synes vara den ofvan angifna. *Utg. anm.*

2) Ordet är otydligt, men synes vara »*écrasé*». *Utg. anm.*

från hans sida; jag skulle ej ens hafva besvärat honom för mitt uppehälle, om jag haft någon annan utväg, men jag afstår aldrig från min önskan att tjena honom (till och med mot hans vilja) och att under den korta tid, som återstår mig att lefva, förblifva hvad jag alltid varit. Den dag skall komma, då man otvifvelaktigt skall inse, att detta i allo försämrade sekel ännu bevarar några känslor, mot hvilka egennyttans anlopp stranda, och hvilkas ursprungliga källa är äran. Hemlighet är emellertid själen i företaget, och denna punkt är således det första, hvarpå E. K. H. måste yrka hos konungen. Allt som förberedes behöfver blott göras under de vanliga auspicier, som tillkomma vår ställning såsom anfallen och anfallande makt. Må er godhet mot mig, må er rättvisa och den känslighet, som uppfyller er själ, må de i himlens namn ej förmå E. K. H. att framhålla mig i något, om E. K. H. ser, att konungens misshag mot min gamla figur är oåterkalleligt. Det är Sveriges välfärd, som är hufvudsaken, det är tronen och dynastien, som måste upprätthållas, det är Finland, som måste återtagas. Dessa äro de stora föremål, som böra beherska alla våra öfriga känslor. Under vanliga omständigheter är en individ och hans existens något; under omständigheter sådana som dem, under hvilka vi lefva, uppgår hvarje enskildt intresse i bevarandet af *det hela*. Jag är ej lycklig; fattigdom vid 52 år är, då man ej känt den förut, smärtsam. Jag är dessutom far och äkta man, omgifven af personer, som äro vana att få sitt uppehälle af mig, och öfverhopad af en militärisk tross, som jag ej kan sälja, så länge jag ännu är general och i tjenst, ehuru *tills vidare på min egendom*, och detta *tills vidare* lemnar en dörr öppen, som det ej anstår mig att tillsluta i krigstid; men oaktadt alla dessa olyckor, som synas öfverväldigande, tänker jag mera på mitt fädernesland än på mig, och denna tanke, ehuru smärtsam, ger mig styrka och mod.

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet; brefvet odateradt, men tydligen skrifvet kort efter det föregående.]

№ 29.

Friherre B. B. von Platen till friherre G. M. Armfelt, *Göteborg den 10 april 1809.*

Ödmjuk Rapport.

Då i anledning af Högvälborne Herr General en Chefs Friherrns, Riddarens och Commendeurens updrag jag i dag begaf mig ombord på Engelska Amiral skeppet Centaurs i Sällskap med Herr Capitaine Lagerheim, funno vi Engelska Amiralen Sir Samuel Hood, Sängliggande och siuk, til den grad, at et längre talande eller svarande synbarligen affecterade honom. Denna visserligen ledsamma händelse blef för oss dock et ytterligare bevis af Amiralens håg att vänligt och artigt emottaga budskapet, då vi efter brefvens aflämnande och et kort väntande fingo förreträde för Amiralen, ännu mycket besvärad af applicerade blodiglar i ansigtet. Capten Webley och Amiralens Secreter voro på dess begäran närvarande.

Jämte Högvälborne Herr General en Chefs Hälsning föredrog jag, at då Svenska nationen af omständigheterne blifvit öfvertygad om oundvikeliga nödvändigheten af en förändring uti styrelsen, hade sådant skedt med allmän enighet och ordning utan några uppträden lika de förstörande revolutioner som öfvergådt flere länder i Europa; At Herr Generalen vore öfvertygad det Nationen i känslan af sitt värde skulle våga det yttersta för sin sjelfständighets bibehållande, hvarföre Herr Generalen önskade, at det vänskapliga förhållande med England måtte på alt sätt bibehållas, och önskade i synnerhet det Amiralen ville medverka til en fri handels bibehållande, då Generalen å sin sida på det högtidligaste försäkrade at inte hinder för Engelska skepps in- och utlöpande kunde äga rum.

Amiralen försäkrade bestämt om Englands beredvillighet att bistå Sverge äfvensom om sina uppriktiga goda önskningar för detta land; men At han ansåg oss, omringade af fiender som vi voro, ej kunna undvika at underkasta oss Ryss-

lands fordringar; At efter hans nyss ingångna underrättelser från Stockholm förmodeligen redan en Rysk Armée åter vore gången öfver Ålands haf, kanske redan vore i Stockholm, sedan Ryska Kejsaren disgracierat General Knorring för det han vändt om; att härtill skulle troligen Norska armeen på Danmarks befallning medverka (Detta sednare var förmodligen i stöd af underrättelser från sundet, hvarifrån Amiralens Secreterare nyligen hemkommit) att Danmarc säkert på allt sätt biträdde Ryslands företag; och att i sådan ställning Engelska sjömakten naturligt, så snart möjligt, sökte intränga i Östersiön för att beskydda hamnar och kuster, men tillika bringa Engelska handelsfartyg i säkerhet utur våra hamnar, som vi torde nödsakas sluta; att hvad Engelska skepps ankomst anginge. dependerade sådant mera af Assuradeurers opinion än af någonting annat, men att han vore färdig för Svenska skepp, som ville besöka Engelska hamnar, utfärda de vidsträcktaste och säkraste licencer, som kunde vara.

Härpå svarades, att ehuru ingen Svensk icke insåg det farliga af rikets nuvarande belägenhet, vore dock nationen ej hvarken vand eller hågad att blindt följa eller underkasta sig föreskrifna obilliga lagar eller tyranniska fiender; att jag blott af egna känslor hämtade den öfvertygelsen att mången ännu ej påkallad Svensk skulle föredraga att blifva begrafven under Svensk jord helre än öfverlefva rikets sielfständighets förlust vid sakernes nya ordning; At huruvida vi i söder hade något at frukta af Danskarne, borde en Engelsk Amiral bäst känna: at emedlertid hos Svenskar denna fruktan ej vore stark; At Norska och Svenska nationerne väl lärt känna hvarandra under ärfarenheten at med tillfogande af liten skada nog åt hvarandra man gjorde sig mycken afbräck sjelf på en så svår terrein som den imellan bägge riken; och at det alltså ej vore så gifvit att upphäfvandet af en på vist sätt utan Danska regeringens tillstånd gjord vapenhvila vore en afgjord följd af en Dansk befallning; At i sådan händelse vore hela vår styrka disponibel åt Östra sidan; at jag ej trodde öfvergången öfver Ålands haf numera så lätt; men at i en sådan händelse

en öfvergång för en fiende kunde så nära våren hafva farliga följder i vårt land, som jag ej ansåg förlorat äfven om Stockholm vore borttagit, men ganska farligt för för en fiende, sedan isarne vore bortgångne. Amiral Hood beklagde våra krafter blifvit så medtagna redan, at han frugtade dem otillräcklige, beklagade och (detta värkligen med synbar sanning) at hans sjukdom medtog dess krafter så at han ej kunde vidare fortsätta, refererade till sitt förra, tog afsked, men bad oss taga någon frukost i yttre rummet. Här anlände i det samma Amiral Berthier, som med mycken artighet och dehltagande med mera detailler stadnade vid ofvannämde resultater, och tycktes hans vistande i sundet förledna året hafva skaffat honom rigtiga underrättelser om landet, styrelsen i dåvarande skick m. m. På den bestämda frågan om i händelse af Engelske köpmäns skeps ankomst från England de skulle tillåtas at inlöpa i Svenska hamnar, var Berthiers svar: »Detta kan jag ej säga Er vist; det kommer an på omständigheter.» Amiral Berthier sade sig genast afgå till sundet och ansåg från den sidan med mig ingen fara vara.

Vid afskedstagande från Amiral Hood utom ömsesidiga korta upprepande af förutsagda, frågades om Herr Generalen kunde af mig lämnas hopp at få se Amiralen i land, hvarmed Amiralen betygade sin önskan instämma, äfvensom dess håg af personlig bekantskap, då han redan sedt dess son i Edinburg; men at dess hälsas tillstånd, sjukligt allt sedan dess hitkomst, syntes vilja blifva ett mägtigt hinder.

Och härmed får jag äran, så vidt mitt minne ej bedrar mig, öfverlemna innehållet af det samtal, jag på Herr Generalens befallning hafvit; det skulle dock kunna hända, at någon mindre omständighet undfallit, äfvensom at ej phraserne alla fallit i samma ordning helst under det längre samtal med Amiral Berthier, men ganska viss är jag at meningen är oförändrad och ingen betydlig omständighet uteglömd; om ej at af Berthier unionen med Norge sattes i fråga, hvilken jag dock ansåg omöjelig i nuvarande belägenhet. I öfrigt torde Herr General

en Chefen m. m. behaga höra Capitaine Lagerheim, som afhörde samtalet nästan utan undantag.

Förmodligen leda uppgifterna Högvälborne Herr Generalen m. m. till den bästa slutsatts; skulle emellertid något enskildt omdöme, stundom lättat af sjelfva samtalets vändning, som aldrig kan uttryckas, tillåtas mig, så tycker jag mig se det beslut gifvit, kanske önskat hos Engelsmännerne att Svenska regeringen ingår uti fred med Rysslands, (fordringar)[1]) med den dehl välvilja för England, som omständigheterna möjligen tillåta.

B: von Platen.

[Original].

№ 30.

Friherre B. B. von Platen till öfversten friherre K. H. Posse, *Stockholm d. 30 april 1809*[2]).

Min bror!

Efter åtagen pligt, som jag med nöje upfyller, får jag berätta, at jag kommit hit i går; du finner altså, at jag föga kan berätta i politiken, som är värdt at nämna; så mycka jag hör, lär dock Adlercreutz och Adlersparren skäligen vara förente äfven så Järta; Adlersparre har jag ej mera än fådt hälsa på och Gud vet när med den mängd göromål hos honom det blir mer, då jag sällan vill gierna vara i vägen; då man vet at jag med dit minne varit i Norje, kan jag kallas, om uplysningar behöfs; för öfrigt är redan på directa vägen härifrån Regeringsformen, som jag ej sedt, sänd til Christiania och handels gemenskaps öpnande proponerad med Lieut. C. G. Forsell; detta är giort och altså alt omdömme därom öfverflödigt. De la Grange är återkommen med et artigt bref från Napoleon, hvaruti Her-

1) Ordet öfverstruket. *Utg. anm.*

2) Dateringen enligt en anteckning af samlaren. *Utg. anm.*

tigen kallas cher Frere; termerne äro väl ännu generela, men för öfrigt sådane man kan önska dem; han annoncerar sin önskan vara afgången till sina allierade om ej endast stillestånd utan den förmånligaste fred som möjligt.

Sednare. — Jag har fullt hopp om at alt går väl; jag hinner ej mer, ty posten går och jag har vigtiga göromål i eftermiddag, men med nästa post är du ganska viss på et långt bref; tils dess fullkomlig enstämmighet med Adlersparre, han må göra eller synas göra hvad han vill!!!

Hastl. meddela detta min hustru.

[Egenhändigt original].

№ 31.

Friherre B. B. von Platen till Öfverste K. H. Posse[1]), *Onsdag d. 3 May 1809.*

Min kära bror!

Jag börjar nu mitt låfvade långa bref och hoppas det skall blifva så innan i morgon afton; emedlertid får du vänta mera saker och värkeliga underrättelser än städning och ordning, ty dels skrifver jag så fort, jag får något i hufvudet, och dels blir jag ofta afbruten.

En punct, som är at anse som grunden för öfriga företag, är väl ännu ej allmänt bifallen, men dock af de fasta oryggeligen antagen, *at Konung Gus— Ad: med hela sin descendence everdeligen uteslutes från Svenska Thronen och frivilligt renoncerar på den*; denna afsägelse har redan varit här inlämnad i går, men lärer ännu ej fullt vara stiliserad efter önskan; häruti är Adlersparren ganska deciderad och actif i följd däraf när och hvar det påfordras, som vållat en och annan explication, öfver hufvud lär han ej vara matt eller lam i hufvudsakerne samt har därigenom afstyrt mycke, fast små saker stun-

---

1) Enligt en anteckning af samlaren. *Utg. anm.*

dom echaperar, kan och hända med flit eller af lättia förbigås; emedlertid är tonen lugn; lite små käbbel; någon intriguant som försöker muta troupper til affall och lurar en dålig police, när han efterspanas; Bondeståndet har något grälat för sin Secreter Landsh. Håkanson, men tyckes finna sig; talemannen lärer bli en Höckert, nu värkelig bonde, fast han lär hafvit Magistergraden; Landtmarskalken äro ej heller alla nögde med, men när man betragtar den brist på dugeliga ämnen som öfver alt finnes, får man och nöja sig i dessa valen, hälst vissa conventioner tyckes grundlagt dem båda; Archebisk. och Landtm. hafva svurit den vanliga Eden med undantag af Succession; äfven härom tvistas, men jag anser det rätta vara at man väntar med dispence tils någon magt finnes som kan dispensera; denna äro ständerne, ej Hertigen; dock hadde det varit en redicule svärja på Succession när Caput är encoffrerad. Borgarståndets taleman, Rådman Svan, har däremot nekat svärja, så länge det skall ske på Säkerhets acten; om detta ej är rätt så är det åtminstone et vackert drag, som lämnar godt hopp för framtiden. Riksdagspredikan är om Måndag och första plenum om Tisdag; man tyckes ej skynda, men därtil torde dels skulden vara at man ännu ej är färdig med redogiörelserne, dels vissa sinuositeter uti Herrens afsägelse, som man vill undanrödja, och med hans lömska Caractere skulle det kunna hända han ändå ej bringas dit man vill, utan måste förklaras för hvad han är; jag tror mig altså nu kunna instämma, oaktadt jag vill hoppas det inte behöfs, *at änn en gång skulle möjeligen troupper kunna behöfvas, hvarföre tonen i dem bör bibehållas;* med hvad rigtning inser du af det föregående, sedan jag åtminstone önskat at ej lämna dig i mörker.

Adlersparren var den första jag sökte och såg, sedan jag kom till staden; han är så grufveligen öfverlupen, at den som inte har nödvändigt med honom at giöra bör ej taga up hans tid; jag hant bara säga honom, hvar jag hadde varit, och väntar at han kan tala vid mig, då han troligen kallar mig; det kan i vist hänseende ej vara pressante, ty jag råkade på upresan som du vet Couriren till Norje. Jag tror det hadde

varit bra, om jag varit här desförinnan, men jag har inte att förebrå mig, och då tid samt väg beräknas, torde ingen annan med skäl kunna giöra det! Tämligen säker emedlertid at vi hafva en vilja, har jag satt Biskop Rosenstein i full Confidence och med honom öfverlagt, hvarefter redan en mängd efter deras *qualiteter* fådt communication af vår plan efter som de kunna behöfva och bära den; Silfverschiöld har jag vidlöftigare detaillerat den för, och med Rosensteins minne i dag til Exell. Essen som är utsedd til Ambassadeur i frankrike och betydande vid Hertigens sida i Conseillen; vi hafva samtalats i tvenne styfva timmar, och han var förtiust öfver ideen, ehuru, som han til slut sade mig, med så fullt hufvud at han behöfde snart åter tala vid mig, och dervid stadnade med flit hvad mig personelt angår för denna gång; från Arm. har vist ännu åtminstone inte hunnit dit.

Snart sagt alla jag talar vid hafva ifrigt ingådt på min plan; äfven H. Järta och folk nära kronprinsens person, så mycke de kunnat bli underrättade, dock med den jämkning jag förutsagt och förutser, utom hvilken man förgäfves må tänka på någonting. — Så snart man sätter i fråga konungen i Danmarks val, är det som biuda spanskt snus åt en ovand näsa; hvarken vill man veta af hans person eller et område på andra sidan hafvet som skulle endast bli et trätofrö; ej helre vill man aflägga den gamla nationalfördomen; däremot är prinsen af Augustenburg rättnu på hvars mans tunga och alla jag talt vid ingå gierna, at ehuru man vill giöra Wasa stam och nationalhögfärd en Compliment med Hertigens val til Konung, Dock tillika välja Prinsen af Augustenburg til Thronföljare; och hoppas detta bli det kraftigaste steg till den efterlängtade Nordens förening för at motstå ryska väldet; detta hopp har hos mig klarnat nära til visshet, sedan i dag Essen försäkrat mig at uti en lång Conference Med Merry denna försäkrat honom, at England ej vore emot om det allmänna rygtet om förening blefve en sanning.

[Egenhändigt original].

№ 32.

Friherre B. B. von Platen till öfversten, friherre K. H. Posse, *den 4:de May 1809*[1]).

Jag har i dag lite längre talat med Adlersparre, som ingår uti och billigar alt hvad tilgiort är; men at rätt a la longue få tala med honom är nästan omöjligt, så öfverlupen är han; det kan ock vara lika godt, sen vi nu äro ense om principerne, då hvar får agera i sin måhn och vi nog kunna vägleda oss; änteligen tyckes det se lite alfvarsammare ut för intriguanterne, sedan några aresterats och satts under ransakning, hvilka velat förleda trouppen; detta är Adlersparres värk som ledsnat vid policens lacha förhållande; detta torde lite tiena til norme i provinserne. Det är ej sant at få Skåningar komma up, tvärtom komma här många och synas ej sörjande öfver sin Exellence som går i grå bonjour på Beckaskog. Bonde taleman torde ej bli den jag nämde. En Regeringsform har jag sedt och tror den vara den samma som geck åt Norje, men den är jag als inte nögd med i flere puncter; til Exempel Ministrarnes ansvarighet är ej nog afgiord uttryckt och fastställd; penningvärket ej nog i ständernes händer och tillsyn; detta är hufvudsaken, flere andra mindre brister finnas äfven, til Exempel att man i Regeringsformen antar möjeligheten at pantsätta eller sälja provinser etc., men detta får väl jämkas och i denna eftermidd. får jag säga min tanka därom; et litet project har väl funnits, at man liksom per surprise och genom acclamation skulle i första plenum anta denna Regeringsformen, men jag tror väl denna lusta förgådt, sedan allmänna tonen i ämnet starkt prononcerade sig från alla håll, utan kommer den väl under et utskotts granskning; man säger doch och kanskie med något skäl, at man ej för första gången bör för mycke fundera på småsaker för at ej lämna rum åt intrigue och in-

1) Detta bref liksom № 26 och 31 saknar adress, och uppgiften om denna grundar sig på en anteckning af samlaren. Vid de bref, från Platen och Armfelt, som meddelas i det följande och om hvilka detsamma gäller, hänvisas till denna not; der ingen dylik hänvisning eger rum, finnes adressen i behåll. *Utg. anm.*

flytande; representationen håller det förbannat hårdt at få förbättrad, och det är då en rasande sak at detta i alla tider och alla länder varit en så tung stötesten.

På Hertigens befallning skall jag i eftermiddag tala med honom; hvad ämnet är, får tiden visa, och kan jag ej med visshet säga det för än i mitt nästa; jag förmodar doch at det angår Norje.

Fruentimren börja delta i politiken och tyckas skäligen revolutionera; Klingsporren är en lam Öfverståthållare.

Schönström råkte jag i går och trätte på honom för det han är så lat skrifvare till dig, han låfvade bättring. Armfelt är upkommen och var på rapporten i dag. Alla våra grannar höres inte ondt utaf; men konungens af Dannmarcs comportement mot Löfvenhielm är en sanning och har varit til den grad oanständigt at Bernstorff giort ursägt. Döm då, med denna råga, om möjeligheten af val! I går aftons talades om upror i Dannemarc, men jag kan ej säga hvad sanning det är. Communicera så fort du kan med våra vänner och lätt mig höra af dig; har du tillfälle så får jag nämna, at min hustru inga politiska nyheter får från mig.

[Egenhändigt original].

№ 33.

Friherre B. B. von Platen till öfversten, friherre K. H. Posse, *Stockholm den 8 maj 1809*[1]).

Min kära bror!

Besynnerligt nog at tiden ej skall vara tillräcklig at lämna fullständiga underrättelser; men det förhåller sig dock så, och du får nöja dig med de ofultständigare til nästa post; sedan mitt sidsta blef en regerings form mer och mer bekant, som man sade vara föreslagen från högre ort; den var dock på inte sätt behagelig för nästan hela allmänheten, ehuru den ifrigt försvarades af hvad man kan kalla de styrande och äfven några

1) Jmfr noten s. 98. *Utg. anm.*

andra hvaribland äfven Schönström; jag däremot bekänner, at jag ansåg henne ganska fehlagtig, ehuru ej Adlersparre var af den tanken, dock medgaf han henne ha fehl som kunde rättas. Vidare trodde man sig veta, at i morgon då man samlas på Rikssalen skulle Gustaf Ad. med sin son förklaras sin arfs rätt förlustig, Hertig Carl utropas till kung och han förelägga reregeringsformen, som efter somliga där per acclamation skulle antas, efter andra skulle efter en kortt öfverläggning, som ej borde få giöra stora modifikationer, antagas; jag förbigår de tusende rygten som beledsagade detta, somliga med, somliga utan grund; Allmänheten blef emellertid i högsta grad bekymrad; men alla stånden tycktes med pluralitet vara deciderade at ej låta inleda sig i något förhastat steg som en dag kunde förevitas dem, ehuru man väl insåg att rikets ställning i det hela gjorde någon sortt split mera vådelig än nånsin, hälst Rosens och Schwerins återkomst i förgårs als inte medförde nyheter som voro tilfredsställande. Napoleon hadde vist emottagit beskickningen med utmärkt välvilja och äfven betstämt yttrat sig at han ville giöra alt hvad möjeligt för Sverge; men dess nuvarande belägenhet var i den vägen ej så passande för hans önskan som den för varit och kanskie än en gång torde blifva.

Rysslands noter äro nästan hotande och fordra antingen fred eller krig med afslag af stillestånd. I sådan belägenhet var bekymret nästan stigit til gäsning, men dock med den känsla af ordning jag altid påstår bland svenskarne, fast många ej villa tilstå mig den utan se spöken; Riksdagsmännen i alla stånd tycktes vara lugna och ej vara sinnade at blindt ingå. Klockan Elfva i går Söndagen kom Hertigens bud at han önskade samtelige talemännen med några af båndens ledamöter ville uppträda i Conseillerummet, där något skulle dem tilkännagifvas; bland dessa ledamöter råkade jag vara; för oss relaterade Lagerbielke det politiska förhållande af Sverge, sådant jag nämt och Armfelt i dag lofvat nogare underrätta dig om genom noternes etc. öfversändande i afskrift; vidare at Hertigen, underrättad om de vidriga rygten, som i staden cirkulerade, befalt honom gie dess rätta tanka til känna, som för öfrigt Her-

tigen sjelf snart skulle gie til känna; dessa voro at under förutsättande af at Gust: Ad: med sin Son blef afsatt, trodde han sig träda til kronan enligt arfsrätt, som efter senare tiders ärfarenhet han dock alsinte ville emottaga för att styra efter fordna ofullständiga grundlagar, hvarföre han öfverlämnade åt ständer att öfverlägga och afgiöra om en ny Regeringsform, som för sin dehl han ansåg böra vara grundad på Ministrarnes Billiga ansvarighet, ständernes fullkomliga magt öfver all beskattning och rätt till fullkomlig redovisning af medlen, Justitievärket aldeles oafhängigt från regeringen, Personlig frihet och säkerhet för Rikets Ständer samt fullständig tryckfrihet; häröfver upsattes et ordentligt protokoll, undertecknat och påtecknat, det förra af Lagerbielke det sednare af Hertigen; detta upplästes i går aftons för samma deputerade hos Landtmarskalken och syntes oss efter någon äskad ändring, som äfven Hertigen gjorde med egen hand, uppfylla ändamålet, ehuru Hertigen hadde däruti forbehållit sig at sedan Regeringsformen var giord få pröfva och sanktionera den, en rätt som på en annan väg dock ej kan betagas honom, efter han ej kan frandömmas den rätt at efter alt är färdigt anta regeringen eller inte. Jag har nu ingen afskrift at sända, men vår tanka var at i fråga varande Convention på visst sätt, väl ej efter strängaste grundreglor var rätt och Theoretisk ordentelig, men at i nuvarande belägenhet man ej borde så noga väga formerne; att man vann ändamålet som vi trodde genom detta protocoll skulle vinnas, Hälst Hertigen lämnat til ständers behag både sättet och tiden för öfverläggning til Regerings-form; och alla synas nu komma öfverens, at almänheten ej är mogen för vissa grundförändringar, hvaribland äfven representation, som nu alla partier tyckes villa upskjuta. Man trodde emedlertid, at almänheten rätt uplyst skulle nöja sig med at antaga protocollets innehåll, och häri bedrog man sig, ty när saken kom på Riddarhuset som var ganska fullt, där äfven Adlersparren med sina var, så förkastades den rent af med en häftighet, som jag tror man förgäfves spiernat emot; man fordar äfven arfsrättens uphäfvande för Hertigen, vill ensam giöra en Constitution, sedan

välja honom till kung. Därpå skilgdes Riddarhuset tämligen bullersamt och där står saken, när nu posten går. Ännu en gång, jag finner detta rätt i en stat, som fullkomligt lugn och i fred får giöra sin Constitution, men tviflar at nånsin någon i practiken varit det och ser inte tecken til at vårt fosterland är det; måtte det lyckas och ingen skall mera glädias åt at vara bedragen än jag. Med nästa post mera. — Tack emedlertid för dit bref och däri lämnade underrättelser.

Jag kan ej vidare i dag lämna några reflexioner om de underrättelser jag lämnat; de äro för färska; kronprinsen har emedlertid sitt partie, Republikaner äfven sitt, och med tidsutdrägt torde de kunna hoppas tillväxt. Jag hinner nu ej mera än skrifva min hustru att jag mår väl.

Hauswolf ber du ville tillställa inneliggande sin ägare, som skall vara vid Wästra armen.

[Egenhändigt original].

№ 34.

Friherre G. M. Armfelt till öfversten, friherre K. H. Posse, *Stockholm den 8:de Maij 1809* [1]).

Tack för ditt bref af den 3:dje min älskade Vän. Att du öppnat Hertigens bref var ganska rätt och öfverenstämmande med vår öfverenskommelse. Att Darre ej kommit är värkel. inquettant, ty Baron Schwerin, som återkommit från Ryssland, har ej fått Audience. Käjsaren vill aldeles ej erkänna hvad som skedt. Alopeus är disgracierad, efter hans resa ej *skolat vara skedd* på Käjsarens Befallning m. m. Kriget med Ryssland skall således continuera, och de rusta; häraf bör man sluta, att Kungen i Danmark icke blir oss nådigare, tvärtom — och i dessa omständigheter torde han ansett nödigt, att qvarholla Darren. Men vill Prinsen af Augustenbourg saken, så finner väl moyen att skicka någon annan för att afsluta stilleståndet.

1) Jmfr noten sid. 98. *Utg. anm.*

Här är en grufvel. confusion med ordres expedierande, alt liknar Tibells tid — ty hans Confusionsråd föra pennan, och äga (som jag tror) hans hemliga instruktioner att bibehålla hans tid i minne. Den fördelningen med troppar vid Västra Arméens bägge flyglar är aldeles befängd, men med Adlersparren, som jag såg i går, blef öfverenskommit att låta alt vara som det är, och intet loss härom — emellertid skall jag tala vid General Adlercreutz för att visa honom, det hans adjutanter icke rätt fatta hans mening.

Utom Hultings (?) och Bellfrages fatala fjäsk är värkel. ledsamt att de där sjö röfverierna inom skärs ej opphöra, de ordres du gifvit Wirsén äro således mycket braf, till dess stilleståndet frälsar oss från Norska kapare. — Det blir en ledsam distinction att få reda uppå, då den Danska bibeholler sin rätt att kapa och föra sina Priser i Norsk hamn samt äfven därifrån utlöpa.

Om Brigadecheferne hänger så ihop, att jag i en apostill till Hertigen från Göteborg nämde om, att den af Cavalleriet och den af Artilleriet, som hörde till västra arméen, syntes mig *des personnes de luxe;* detta har han funnit, men förmodel. ej för Aminoffs skull velat befalla deras redoucerande.

Schönström fick Courir efter sig, fru Örnsköld lär vara död, han var au desespoir och led grufvel. Gräl om Succession och Constitution var i går till sin Högd. Jag tror att likväl de komma öfverens om att excludera hela den nu regerandes famille för evigt och taga Hertigen, som ej kan lefva många år, under hvilken tid en Succession skall sökas, men hur det går med den nya Constitutionen vet Gud. Adlersparren protegerar den in extenso; Platen är missnöjd med delar deraf. Jag finner att man hade icke så orätt att jemka en hel hop, men mina kundskaper i de sakerna svara ej mot min ärfarenhet, och då det svaras mig: »skrif det som är bättre», så står jag där; jag förmodar likväl, att några paragrafer blifva ansenligen förändrade, och tror, det Adlersparren häruti ger med sig; han fant i går morse, då jag föredrog mina tvifvelsmål, att flere ord voro mal a propos uteslutne, hvilka icke kunde

umbäras. Det som är nödvändigt, är att snart få en kung och god Constitution för att existera, ty Rysslands plan är att ej allenast anfalla oss med härs-magt, utan ock begagna vår inre olyckel. ställning; Romanzoff har sagt Baron Schwerin: «*Votre diete ne manquera pas de donner finalement la main aux vûes de S. M. Imperiale.*» Utom sacrificen af Finland och Åland, begäres att krig skall förklaras mot Ängland; Äfven är en slags interet visad för Drottningen och Kron-Prinsen med 1720 års Regeringsform. Rosen är kommen från Bonaparte med ett bref, som jag hoppas få Copian af till Posten går. I 3 ½ timmars företräde, som Napoleon gifvit Rosen i Donauwert, har följande ungefärl. förefallit.

Sedan han läst Hertigens bref, och sjelf genomögnat den Promemoria man lämnat Rosen relativt till hvad han skulle föredraga, så sade han: »je ne puis dans ce moment, comme je le voudrais, agir pour la Svède, car je suis obligé de ménager la Russie vu les dangers, qui m'entourent, La fortune peut m'être défavorable, et si alors la Russie se declare contre moi, mes armées en deça de l'Elbe sont perdues. J'ai promis à Erfurt la Svède à Alexandre en equivalent de ce qu'il m'a laissé la conquête de l'Espagne et du Portugal. J'ai été à genoux devant votre Roi avant la Paix de Tilsit pour le prier de me permettre de faire de vous une grande Puissance.» (Vid detta tillfälle har han med fingrarne visat, hur hans plan var att formera den politiska statslinien i öster, då han af 5 fingrar nedlade 2 och satt de andra i vädret under denomination af Turkiet, Polen och Sverge) »Au reste», dit — il, »je ne puis presentement vous donner que deux conseils d'ami, c'est de vous aranger le plutot possible avec la Russie, mais pour que cela se fasse à votre avantage soyez unis à votre diete; prenez le Duc pour Roi et cherchez un successeur, qui soit homme et tel qu'il convient à une nation valeureuse; je ne connois pas de Princes allemands qui je puis vous recommender, mais cherchez un qui vous convient en tout sens. La Russie y pensera deux fois, si vous montrez un aussi grand caractère actuellement qu'au moment, où vous vous êtes dèfaits de l'Escla-

vage d'un fou.» Detta är contenta i abregé af hvad han sagt; i öfrigt har han visat en fullkomel. kännedom af *alt*, icke nämt Ängland annat än för att moquera sig öfver uselheten af de subsidier de gifvit emot de faror vi lupit m. m.; alt hvad som var innom oss har han talt om med full klokhet, som om landet, personer och vårt tillstånd låge i en tafla under dess ögon. *Här har han haft goda Spioner, detta är säkert.*

Om alt som rör Riksdagen lofvar Platen göra dig reda; jag blir i desse ämnen alla dagar confusare. Få se hur det går; snart skall det likväl decideras, om vi blifva Nation eller ej. Aminoffs slägt, som han skrifvit till från Norge, tror det jag behöll de 500 Rdr Banko. För guds skull skaffa mig något bevis på att de äro afsända. Jag har icke mer än en minut qvar för att slå ihop mitt bref och försäkra dig, min älskade vän, att jag i *alla händelser*, och tide- el. öde-skiften blir dig en trofast och öm vän samt ödmjuk tjenare.

GUS: ARMFELT.

På Riddarhuset har i dag varit ett oanständigt ovärdigt gräl, få se om de ej glömma, att de äro svenskar och adelsmän. Då fordras att påminna dem därom.

[Egenhändigt original].

№ 35.

Friherre B. B. von Platen till öfversten, friherre K. H. Posse, *den 11 maj 1809.*

Min bror!

Jag ville vara omständelig, och jag försäkrar dig, det är nästan omöjeligt, som låter underligt, men i denna väfvan måste man nästan springa hälarne af sig för en småsak, som med et par ord vore klar som dagen, om man ej hadde 700 at afgöra den med.

At i går kronan genom en högtidlig act föll af Gust: Ad: hufvud, och hans Son blef förklarad förlustig sin thronfölgd,

lärer nog berättas dig från alla håll. Emedlertid är Hertigen med egit begifvande ej annat än riksföreståndare tils Constitution är färdig. Måtte detta ske hastigt, ty annars frugtar [jag] et värre ondt för det vi velat undvika; I morgon förmodar jag dock Constitutionsutskottet blir organiserat, och gud låte dem så hastigt kunna arbeta, at vi snart kunna få en kung, ty jag frugtar väl, at dessförinnan uphör hvarken Ryssen at esquivera fredsunderhandlingar, som han kanske ej önskar, och äfven så lite uphöra inre intriguerna; Men alt detta kan nu ej ändras, man måste altså söka hielpa så godt man kan. Jag springer för at bevisa folk oundgängeligheten af at välja Adlersparren i Constitutionsutskottet; detta har Intriguen, hielp af obetydliga händelser motarbetat; lyckas det för den sednare, anser jag värkeligen stor våda vara för alla redeligas planer. Du får altså förlåta at jag i dag slutar med den önskan ej utan hopp: »måtte alt väl gå», men jag anser ej Adl. och Ad. draga ens.

Stockholm den 11 May.

2:ne fullmagter i Couvert feck jag af Ådr. Dit bref har jag fådt af A. som äfven kommunicerat mig de öfrige handlingarne; han var rigtigt ångst och ville nu enträgit jag skulle skrifva til P. af Au., men det låter jag väl bli, ty jag kan inte lägga til hvad du sagt utan at Compro. G. som i dag påstådt sig aldrig vara inconsequant.

[Egenhändigt original].

№ 36.

Friherre G. M. Armfelt till öfversten, friherre K. H. Posse, *Stockholm den 11 maj 1809*[1]).

Ditt bref, min älskade Vän, af den 6 maij fick jag i går på eftermiddagen, och några timmar efter komm Couriren med det af d. 7. Hvad du gjort relatift till kaperiernas inställande m. m. är aldeles i sin ordning och passande efter omständigheterna. Jag önskade, att du vid tillfälle kunde explicera för

1) Jmfr noten sid. 98. *Utg. anm.*

Prinsen af Augustenbourg, att den latitude, jag gifvit våra kapare i Marstrand att bruka en represaille rätt, var en följd af Norska kapranes *répeterade sjöröfverier*, men att i denna tillåtelse var ändå en Condition, som förvarade äganderätten, så att då Svenska skadan reparerades, den Norska kunde njuta samma fördel. — President Kaas, åt hvilken jag tydel. gjorde denna framställning hade kunnat justifiera hela procedéen, om en Dansk i något vore lika hederl. folk. Jag tackar dig emedlertid för alt hvad du i ditt bref till Prinsen af Augustenb. sagt i detta ämne, men önskar likväl, att den minsta skugga af inconsequence blir vid tillfälle utplånad, efter jag aldrig kunnat agera i en annan sens än jag gjorde, sans établir le droit d'arleqvin *tout d'un côté et rien de l'autre.*

Om någonsin vi komma till afslutande af ett önskat stillestånd med Norge, så får man vidare utreda dessa enskilta saker. — Våra kapares priser, som skedt innan de känt mitt första förbåd, få de naturl. vis behålla, men alt annat bör återställas, mot det att de kaperier, som skett af Norrbaggar efter deras Regerings Plakats utgifvande, blifva Svenskarne godt gjorde; men kommer någonsin Darré el. hafva de i Köpenhamn emparerat sig af honom?

Aldrig har någonsin varit angelägnare att få ett ordentel. stillestånd med Norge, ty Ryssarne ärkänna hvarken vår Revolution, Regering el. Ständer; de vilja begagna vår ställning, och Alexander d. I desavouerar ej allenast Alopeus, utan äfven hvad dess Generaler gjordt: stillestånd, retraitter m. m. Likväl kan, utom vid Umeå och deröfver, ingen ting ske af betydenhet, ty sjön är icke ren och blir det ej ännu på 6 Veckor. Prinsen af Augustenbourg bör således förvänta sig att få ordres från sin galne kung att bryta med oss, och detta lika som Kaas envoye borde vara en signal för Norrbaggarne att afskudda sig oket, om någon[sin] det skall ske, och vårt politiska uppförande gifver dem en önskad säkerhet i vårt Regeringssätt och Principer. Vi hafva i går gjordt ett stort steg till ordning, men i Riddarhusets plena är allt förnuft, all klokhet bannlyst — 4 à 5 hundra eldiga imaginationer el. lastfulla af-

sigter gifva beständiga anledningar till uppträden och farhågor, och motioner väckas som Bland les femmes de la Halle för 20 år sedan syntes incendiere; hur alt detta skall slutas, vet Gud, i synnerhet som Ryssarne menageras af Napoleon. Vore vi enige som en olyckel. Nation borde vara, så vore ingen fara, nu är enskilta afsigter och egenkärleken tygllöse. Hertigen är oändel. beskedl. men af en fasande liknöjdhet. Han tror, att blott han slipper kronan, så skall han finna ett gyllene lugn på Rosersberg, och inser icke, att en tilltagande anarchi uppsöker sina offer hvar de helst finnas. Om stillestånd blir utaf, så skicka Couriren blott till mig, jag res[er] visserl. icke ur staden förn det *blir absolut nödvändigt*, och jag vill intet Communicera nouvellen med någon annan än de som icke lägga hinder i vägen el. krångla med hvad godt är. Baron Tavast, som nu Commenderar vid södra arméen, har begärt Calmar Regemente och fått äfven löfte derpå, men H. K. H. Hertigen låter oss tills vidare beholla det, på min ytterl. föreställning i går afton. Från Ängland är ännu visserl. ingen ting att befara; de hafva större intresse att enjolera än att bryta med oss; måtte Landshöfdingen och Commendanten i Göteborg ej genom sina ridicule berättelser äfven hit och dummheter på stället tillskapa tracasserier. I alla fall gör du väl att förebygga sådant. Att Bageriet är inhiberat tills vidare är mycket braf, alt hvad som tjänar till hushollning är en admirable mèsure; nästa vecka tryter penig. om ej ständerna taga ett parti för att de vanliga utgifterna få gå på Bankens Credit. — Då Ständerna i går på Rikssalen uppsade konungen och hans efterkommande all tro och lydnad, var scenen värkel. lika imposant som rörande. Nu börjas med Constitutionens tillskapande, allt hvad som är gjort förut i den vägen förkastas af de, som anse oss mogna för ett Demokratiskt el. Aristokratiskt regeringssätt; det monarkiska behagar ej de skrikande — torde hända det Ryska blir smakligare. Jag har af förseende lämnat copian af franska Käjsarens bref, som skulle gå med sista Posten; nu följer det ändtligen och synes mig nog insignifikant — vid nogare eftersinnande af Ryssarnes conduite. En

stor seger säges fransoserna vunnit; den scala de nyttja är brukad vid relation om deras fördelar. Gifve Gud detta hjelpte oss, så skulle de få både segra, ljuga och göra alt annat som de villa på Continenten. Du ser af mitt Ämbetsbref till Dig att klagomål öfver trång inqvartering förekommit bland Bönderne, upphetsade därtill af Gud vet vem[?]. Vi måste häröfver visa oss mycket alteré för att visa att sådant ej kan härröra af annat än enskilte fäagtigheter, kanske mäst hos KronoBetjänte. Men med indelte officerare, som med all sin merite (sällan tänker på soldatens conservation) kan värkel. sådant hända, och endast genom en sträng räfst förekommas. Förlåt mitt slarf, jag får ingen minut vara i fred. Jag har skickat Platen dit bref samt de 2:ne andra Copiorna, han lär sjelf skrifva. Till min sista andedrägt Din trognaste Vän och ödmjuke Tjenare. GUS. ARMFELT.

[Egenhändigt original].

№ 37.

Friherre G. M. Armfelt till öfversten, friherre K. H. Posse, *Stockholm den 15 maj 1809*[1]).

Af Bulletinen ser Du, min gode och älskade Vän, att Constitution är under arbete och att Elektorsvalen är förbi. Riddarhuset är högst oroligt och svårt att berga sig med, och förväntar jag mig att vi *sluta intet*, förn en Rysk Skärgårdsflotta prevenerat oss på kusten. Alt är paralyserat i brist af peng. och genom Hertigens position, som är endast mästare af fredens afslutande, men ej att utföra kriget. Således är lätt att inse våra fienders moraliska fördelar, om äfven de physiska ej existerade. Bonaparte har gjort slut på Österrikes magt, men Ryssland continuerar han att menagera; af oss fordrar han intet, men till Alexander d. 1:ste har han öfverlämnat vårt öde, och vill således ej blanda sig däruti. Crisen är grufvel. För-

1) Jmfr noten sid. 98. *Utg. anm.*

nuftigt och klokt folk inse det, men de som af förstörelsens grus tro sig kunna uppbygga Tempel, hvilka skola förvara deras enskilta minnen, anse alla faror som chimärer. Vårt fordna konunga Hus lär till en början flyttas ihop inom gripsholms murar — hvart de sedan skola afföras, vet Gud. Ingen städes lär man vara curieux på det sällskapet. Då Västgöta dals Regemente kommit på Roten, så drag en så faderlig försorg om dem, så att de komma sig litet ordning, så att man en cas de besoin kan hafva dem att tillgå. Calmar Regemente vilja de taga ifrån oss, men i det längsta skall jag bibeholla dem qvar, sedan jag ser att de ändå ej få gå hem. Mycket klagomål och gräl kommer från Bohus Län; visserl. gör Belfrage med sitt fjäsk och confusion anledning till mycket, men det de i militariskt afseende jämrar sig öfver är en infamie, i synnerhet då man gjort alt för att lätta dem. En Präst, hvars namn jag ej fått veta, har lamenterat faseligt öfver militairen, bland annat om en svår och hastig inqvartering som skolat inträffat d. 4 el. 3 maij, men detta bör man icke bry sig om. Gud nåde den som skulle göra alla till viljes. Baggen är hitkommen från Norge; han säger att Prinsen är ledsen öfver Darréns dröjsmål, men att alt för öfrigt står braf till. Engström, som skall blifva Ehrenheims successor, är äfven kommen. Surmain har också anländt med nouveller om 5 stora segrar och politiska Combinaisoner för öfrigt, som litet luktar[?] *Emigrés.*

Skulle du tro att sedan den 13 mars 1 $^{1}/_{2}$ million Riksdl. blifvit förstörde; detta bevisar, att revolution icke ännu hunnit operera ordning och hushollning. Hertigen är försynt och gammal samt vill stöta sig med ingen, dess nuvarande ministrar hafva hvar och en sina Protegeer. Deparmenten, krigsCollegium m. m. gå som förr och agera som om det vore dem det samma, i fall de skola hängas, om det sker för en million mer el. mindre. Allmänna intresset anses som ett odebrouillerat cahos, då dermed det enskilta har en säker point de contact.

Tusend tack, min Egen Bäste Vän, för ditt bref af d. 10. Virsén lär gifvit dig en förarglig rapport om Landtvärnet. Fan må taga deras befäl. Om några dagar kommer svar på mitt

projekt om Commisariats utskottet m. m. Den saken har varit Remitterad till Krigs Departementet, och lär i dag förekomma hos Hertigens Conseil. Få se huru de decidera öfver slutmeningen af mitt Projekt, ty alt annat kan ske ändå, deras decision förutan. Arbetet på Regeringsformen börjades först i går i utskottet. Platen sitter där, således passar det sig väl, att du skickar honom några idéer, som derpå hafva rapport; förn i veckans slut kan intet vara proposabelt i plena, och där blifva debatterna svåra och långa. Nog äro i utskottet klokt och hederl. folk. Platens resa med Essen är insinuerad och agreerad; få se om Essen likväl ej finner en så djup sinnig person vara sig à charge; likväl synss han vara artig mot Platen vid alla tillfällen. Ryssarne lära börjat med att passera Calixfloden för att attaquera Vreden; hans rapport härom synes mig vara skrifven med en nog öfverdrifven idée om hvad de skulle kunna göra i de öde markerna; komma de på kusten, då är det värre, men resan norr omkring är besvärlig. Dagen, förn jag komm hit, el. d. 1 May lär en order afgått om indragning af flera platser vid Commissariatet, i likhet med hvad som skall vara antaget vid de öfriga arméerna. Man tror att det skall göra betydel. besparing; gud vet!

Att Håkanson resignerat i dag, är en stor nouvelle. 2:ne Personer hafva intriguerat i den saken, och desse 2:ne hafva ingen slags (bekant) point de contact, näml. Hans Hjärta, som är hufvudman för non Constitutionellerne eller opplösnings Partiet, och en KammarRåd Edman, säkerl. en af de största Bofvar som existerat och som Gref Ugglas altid protegerat samt gift med sin nièce. Få se hur hela denna röran utvecklar sig. I alla fall skall vi äga om 14 dagar en kung el. Constitution el. vara opplöste från alla Sociale och politiske Band. — Hinner Ryssarne hit till den stunden inträffat, är Sverges öde *säkert*. Om du en enda dag finge se hur man här för affairer, så blefve du säkerl. dö af arghet och förtviflan. Jag tär mig dagel. och Adlersparren befattar sig med intet och synes nästan aldrig någonstädes, hvaräst våra Visa och fäder äro samlade. Platen är litet inquiet, men tror att slutel. förnuftet skall råda. Landt-

marskalken är för gammal för att hålla ut med slupen, och Hertigen har ej mer än en idée — *Rosersberg.* Måtte du ej blifva sjukare än du är och vara beredd både till kropp och själ på händelser som torde vara nya i Sverige.

Till min döds stund Din trognaste Vän och
ödmjuke Tjenare
Gus. Armfelt.

[Egenhändigt original].

№ 38.

Friherre G. M: Armfelt till öfversten, friherre K. H. Posse, *Stockholm den 18 maj 1809*[1]).

Tack min älskade Vän för ditt bref af d. 13 med alla deri inlagda documenter. Rapporten gaf jag i dag till Hertigen, men som general Adlercreutz protegerar krigs Departementet och tillika influerar öfveralt, så blir väl denna demarche som alla andra frugtlös. Nog kunna vi få en Constitution, en kung, en slags marche i affairer, men egennytta, sjelfsvåld, Embetsmanna Välde, lär vara surdegar, dem intet förmår upplösa af hittils brukade remedier. Att du holler efter sjukhuset i Göteborg och alla de omänskl. canaillerier där ske, är en välsignad sak; gå på bara, ty ännu är justitien i mina händer. Hertigen har velat, att det så skulle blifva tills vidare. Det du skrifver om det kringspridde skaraborgs Landtvärn är muntel. och skriftel. i dag anmält, men jag vågar ej hoppas att här på göres mera afseende än på alt annat som till ordning och hushollning hörer. Darrés uteblifvande är rigtigt iquietant, ty Ryssarne hafva prononcerat sig tydel. och visa äfven ett slags alfvar. Så snart vi hafva en Constitution och en kung, så bör succession förklaras utan all utländsk inflytelse. Jag är viss på, att Hertigen och nation lättel. skola därtill taga Prinsen af Augustenbourg. Men vill han blifva det? och vill han låta Norge förena sig med oss? I min öfvertygelse bli svårast att

1) Jmfr noten sid. 98. *Utg. anm.*

persuadera honom att bryta sina principer, churu väl, då fråga är om Statens väl och människors lycka, sådana icke borde vara hinderl. Jag hade lifligen önskat, att du fått tala vid honom och developpera detta ämne. Man har nästan ingen fixerad idée relative till succession mer än att för detta kronPrintsen ej kommer i fråga; således skulle Printsen af Augustenbourg blifva mottagen med öppna armar, blott man vore säker på hans assentiment. Kanske Adlersparre directe traiterar den saken med honom, men i alla fall skulle du äfven kunna fundera ut ett sätt att få träffa honom. Mina ordres (i fall de behöfvas) kan du i förhand anse som gifna. Saken är af för stor vigt, för att icke risquera något. Om Danskarne med sina courirer ej skicka annat än incendiera ordres emot oss, så borde man söka att från dem afskära Communikation, fastän man tilläte den från Norge. Vi sätta nu utskott och gräla mindre — man tror att ett demagogue parti existerar, men starkt är det ännu icke — dock äro i vårt stånd flera yra i skallen. Om man ej bär sig tokigt åt, när nu hufvudfrågan yppas, så hoppas jag väl att alt lyckel. och väl slutar. Den Politiska ställningen är bekymmersam. Det motstånd Napoleon finner, (hvilket förmår honom att menagera Ryssarne, malgré den infamie de gjort mot honom att låta Österrikarne inrycka i Polen m. m.) är visserl. icke lyckel. och gifver Ryssen godt spel. Men visa vi oss med enighet och energi, så få Ryssarne väl lof att tänka 2:ne gånger på, att med 20,000 man, som äro de enda disponibla, att göra en landstigning på våra kuster. Vi, som se sakerna ur en synpunkt här, äro alla förenade i principen, utan att kanske vara det i sättet att utföra det — men blott den förra blir statuerad, så kommer väl det sednare sig i ordning. Om du, min Egen Vän, varit på Riddarhuset och hört det oförstånd, med hvilket alla tal som ej äro exalterade, mottages, så hade du aldrig en enda gång drömt om att du varit där utan att äfven vakna med gul sot. Emedlertid önska jag och dina trogna Vänner att se dig här, och får du Printsen af Augustenb. att samtycka till att taga emot succession samt lämna Norge frihet att förena sig med oss under

honom, så lämna befälet åt hvem du vill på 8:ta dagar och komm hit med — [1]). Det enda jag förbeholler mig är, att du då stiger ned hos mig på fredsgatan i Sinklärska Huset midt emot Printsessans och att jag får föra opp dig till Hertigen. Denna lilla mouvement d'amour propre torde kunna vara förlåtel. för den, som aldrig *enskilt* calculerar humillationer, om detta ord i partispråk kan nyttjas. Jag hinner ej skrifva mer i dag, ty vi skola i krigsConseille c'est à dire i ett olidel. dumt gräl, dar gummor i generasluniform jämt prata. Adieu, min Egen älskade Vän, blif i Guds namn frisk och lyckas i det vi önska. Välkommen sedan. Din trognaste Vän och Ödmjuke Tjenare.

Gus. Armfelt.

[Egenhändigt original].

№ 39.

Friherre B. B. von Platen till öfversten, friherre K. H. Posse, *den 15—20 maj 1809* [2]).

Min kära bror!

Jag har inte mer än några ögonblick at skrifva dig til, oaktat jag manquerat förra posten. Tack för det bref, som jag feck i går; vi arbeta med hand och hufvud det mästa vi årrka på Constitutionen, och i nästa vecka är hon färdig; om vi giöra alla til nöjes, åtminstone så mycket at hon blir antagen, får tiden visa; emedlertid äro grunddragen at med ren och tydlig Svenska, som ej fants i förra projectet, uttrycka: Financerne vara helt under ständerne och medlen efter en gång antagen stat endast kunna användas; personlig säkerhet; tryckfrihet; Ministrarnes ansvarighet; alla måls afgiörande i Conseil, där ledamöterne äro brottslige om de ej yttra sig; Ministrarnes ansvarighet för hvad de Contrasignera; ingen befallning giltig utan Contrasignation; konungens person altid helig

1) Oläsligt ord. *Utg. anm.*

2) Dateringen enligt en anteckning af samlaren. Jmfr för öfrigt noten sid. 98. *Utg. anm.*

och utan skuld; til- och afsätter alla Tromän efter behag, men dommare- och justitieväsendet är af honom oafhängigt; krig, fred och förbund giör han efter behag; deciderar altid och vid alla tilfällen i alla ärender, som ej äro finance, i sin Conseille, men til och med Taxering och Markegång sättes af valde män, hvilka anses som ständers deputerade och kunna ej dömmas eller rättas hvarken af Cammarrätt eller Cammar-Collegium; detta med något mera är antagna grunder, och det lider med dem till slut i vårt utskott, utan att en votering ägt rum; för öfrigt har i dag 2 milli: Rdr Banco blifvit förskottsvis konungen (eller rättare hertigen) tilvoterade at fortsätta rustningarne. Ännu en tilläggning i Constitution får jag nämna, att Regeringsformen framdeles kan ändras; dock få förslagerne därtil ej genast i pleno företagas utan af ett Constitutionsutskott granskas, som antingen förkastar dem eller bringar dem til ständers öfverläggning. I öfrigt tyckes oro och partier snarare afän tilltaga; få nu se huru det går, när Constitutionen skall antagas; en dehl utskott äro redan satta i förväg för att vinna tiden. Adlersparren, ledsen och frugtande för tidsutdrägt och split, blef i går aftons nögd, sedan Rosenstein och jag varit hos honom och giort reda för hvad giort var.

Bagge har varit här och omnämt prinsens förlägenhet, i fall vi ej kommer til snar upgiörning med grannarne; men jag tror, at sen det går så här bra, är det bäst giöra constitution, innan de få hand med i spelet. Jag nyttiade tillfället af Baggens återresa och skref til prinsen et långt bref; han talas mer och mer om som thronföljare, hvartil jag hoppas han näms, innan fredsunderhandlingarne börjas; här löpa många rygten om Ryska rustningar, men efter min öfvertygelse kan mycke i den vägen afprutas. Nu hinner ej mer, ty vi äro tilsammans för och efter middag.

Communicera detta min hustru, ty hon får i dag inte bref af mig.

Förlåt mitt slarf.

[Egenhändigt original].

№ 40.

Öfversten friherre K. H. Posse till friherre G. M. Armfelt, *Vennersborg den 20 maj 1809.*

— — att snart få kung och Constitution och denna af sådan beskaffenhet, att med den en Printz, som genom allmänt förtroende blifver vald till tronföljare, kan emottaga anbudet, och Sverge icke genom en dålig Constitution tvungit att antaga en, som endast för att blifva kung icke frågar efter att regera, endast att representera och vara verktyg för en mägtigares influence.

Jag tror att detta är en hufvudpunct i sjelfständigheten; jag är så rädd för gamla slentrianer, att man skall vilja börja samma väg som förr el. med 1720 för att hastigare komma samma väg til Baka till förstöring, på samma sätt som Öster-Rikarne uti sina krigs-operationer. Har Surmain talt med Napoleon före el. efter den mäst decesiva bataljen? Kan den kaninögade Stedingen uträtta något godt i Ryssland el. vill han det? Nog kan jag finna att det är retande at se affairerna skötas på sätt det sker; men jag är ändå tenterad att få vara med. Kanske har jag orätt, och att jag ögnablicksvis går öfver till för mycket tillit till mig sjelf ifrån en stor portion misstroende.

Nu bör Generalen vara ledsen vid mina långa dumma raisonnements, hvarföre jag slutar dem, men aldrig att med vördnad vara min nådiga Generals lydige

ödmjukaste tjenare

Carl Henr. Posse.

[Egenhändigt original: fragment. Dateringen enligt en anteckning af samlaren].

№ 41.

Friherre G. M. Armfelt till öfversten, friherre K. H. Posse, *den 22 maj 1809*[1]).

Boy har flugit, han komm hit i lördags straxt på eftermiddagen och medbragte, min älskade Vän, ditt bref af d. 18. Det var visserl. ej tröstérikt relatift till vår missräkning på Darres ankomst, men det gamla Sverge är dömt att blifva skakat ända till sina grundvalar. Jag läste ditt bref för Hertigen som var ledsen öfver saken, men oändel. nöjd med ditt sätt att svara Darre och dina tänkesätt och idéer; bevis härpå följer innelykt. Gud gifve du lyckas att deraf göra god usage! Sedan Wreden blifvit attaquerad och förlorat 600 man, som låg 25 mil ifrån honom och som han ej kunde secondera, är att förmoda det Ryssarne om 14 dagar äro i Hernösand; då blir deras Communication med Norge lätt, och om Printsen ej vill vår frälsning, hela saken snart slut för oss. Tvärtom, declarerar han, att, i fall af deras vidare frammarche, han tager ett parti till vår frälsning, så sauverar han icke allenast Sverges och Norges sjelfständighet, reser sig en evig ärestod i allas våra bröst, förtjänar en krona vi önska sätta på dess hufvud, utan ock skaffar oss drägel. fred, den Ryssarne refusera att gifva oss, utan Ålands förlust, utan en Rysk inflytelse i vår Regering och alla de Tribulationer, som medfölja en falsk och Barbarisk Politique. Vreden hade velat retirera desse 600 man från Schelleffte, men General Adlercreutz har aldrig tillåtit det, förrn efter en krigsConseil i förleden vecka, der Adlersparre och jag yrkade derpå och visade sotisen af en sådan utsträckt ställning. Denna General, käck och braf karl, har inga andra principer i sina planer, är en stor grad af Despotism och envishet och capriser el. idéer du moment. Emedlertid har han nu en skräckelig influence i alt. Om du kan förmå Printsen att taga det parti, som ensamt frälsar Sverge, då har lyckan beskärt dig den största ära, som i denna svåra Epoque

1) Jmfr noten sid. 98. *Utg. anm.*

står att vinna, och hur dubbelt lyckel. skall ej detta göra mig. Om händelsevis ordres från Expedition och bref från krigs-Departementet ej vore expedierade, så var söt Befall Sparren föredraga dig och expediera dessa. Adlercreutz gaf mig i förgår ett stick-ord som måste hafva rapport på något som ehuru befalt icke blifvit exiquerat. — Jag låddes att ej begripa detta, comme de raison.

Constitution är under renskrifning. Alt hvad jag däraf känner nalkas perfection, så mycket mänskel. värk det kan göra, och skall blifva en ära för vår Nation, om vi begripa att med glädje antaga den. Platen har utmärkt sig som Svensk Patriot och klok; Biskop Rosenstein genom sina philosophiska och moraliska distinctioner, som där utgöra en tydel. demarcation emellan skyldigheter och rättigheter — alla med ett ord genom djupsinnig omtanka för framtiden och minne af det förflutna. I vårt stånd tror jag dock att saken ej går igenom, ty flera finnas, som äro deciderade att säga Nej. och som redan kalla ledamöterne i Constitutionsutskottet Bofvar och förrädare. Adlersparre, Håkansson, alla, som hade del i den förra Constitutionen, prosternera sig för dennas superiorité; men hvad båtar sådant med galna menniskor? Hertigen beklagar jag. om han manquerar fermeté och låter det Rena aristokratiska partiet narra sig att antaga deras förmynderskap.

Boy beholler jag här, efter som han intet därnere försummar, till dess man ser, hur med Constitution går, då han reser prompt. Om oroligheterna med Norge skulle börja, hvilka likväl efter mitt begrepp aldrig vore consequant, skulle man aldel. icke attachera sig vid gräntsedefensen, som är omöjel. relativt till vårt elände i allt, utan taga en Position emellan Uddevalla och Vennersborg. låta Canonsluparne gå upp till Gullmare fjärden, och i proportion af den styrka vi kunna samla detachera framför oss åt Quisterum och mot Åmål m. m. Detta är den enda aperçus general, som nu faller mig in. Äfven skulle af Västgötha Dragoner oberidne kunna läggas i alla garnizoner och fästningar, samt således vår styrka af infanterie, som egentel. behöfves, ökas. Men måtte ej detta behöf-

vas, utan att jag snart får se dig här och emottaga dig som en gammal trogen vän, god Camrat och den, hvilken altid ansett dig god för att göra fosterlandet Gagn och ära

Din trofaste

[Egenhändigt original]. GUS. ARMFELT.

№ 42.

Friherre B. B. von Platen till öfversten, friherre K. H. Posse, *Stockholm den 28 maj 1809.*

Min bror!

Blott med två ord får jag tacka för dit bref af den 20; alla dina omdömen äro sanna, och jag hoppas du i stöd däraf skall bli nögd med Constitution, som för en timme sedan blef färdig, men kan ej före i morgon gies ut; innan veckans slut får hon sin dom, och då har du en Courir; alt hvad jag kan säga är at, fast många på bägge sidor ännu gnyr, så tror jag dock hon går igenom; din predikan til Possen[1]) var förträffelig. Kör up von Döbeln, om du kan; han behöfs i besvärs-utskottet; i alla fall kan du lita på at de principer, vi tagit hvarandra i hand på, skola med hvad fara som hälst, såvidt gåfvorne räcka til, följas af din vän.

[Egenhändigt original].

№ 43.

Friherre G. M. Armfelt till öfversten, friherre K. H. Posse, *Stockholm den 28 maj 1809*[2]).

I går afton komm din Courir, min älskade Vän, med ditt bref af den 24 — och jag återsänder honom utan uppeholl, efter jag har Boij qvar för att låta honom resa, då Constitution är afgjord el. ock kronglet, som göras i och mot allt, kommit till sin högd. Mig tyckes, att ej större vår armé nu

---

1) I brefvets mariginal står följande anmärkning: »jag mins ej, hvilken Posse det var, måhända att namnet är felskrifvet och bör vara Rosen. d. $^1/_2$ 33 C. H. P.» *Utg. anm.*

2) Jmfr noten sid. 98. *Utg. anm.*

är, så kunna vi låta det stora Commisariatet aftåga enl. resolution och behålla ett utskott däraf, som projektet var för Götheborg, lika godt om ock högqvarteret ej blefve där; mera lugn, ordning och besparing är härvid att vinna, och skulle fienden framtränga, undviker man de falska uppgifter, som vid förlusten af den minsta depôt, och vid en retraitt altid tjänar Commisariaten att nivellera sina räkningar; p. ex. på Åland, där arméen led brist, har kronan förlorat för nära 1 million mat och utredningsPersedlar. Att nu se hvad krigsCollegium och departementet där hade för magaziner och förråd (enligt uppgift) förskräcker värkel. Dina arrangementer för att få arbetena att lida å fästningarne, utan att dervid onödiga depenser göras, äro mycket braf. Laga likväl att de i stillhet och helt tyst icke tillställa bofstreck för att vinna ell. draga ut på tiden. I Götheborg är Bellfrage för fjäskig för att icke communicera sina opus, men Herr Widing i Marstrand syntes mig vara en utlärd man i dessa saker.

Att sjukhus och andra saker, som nu kunna anses vara mindre nödiga, indragas är oändl. väl: 1:o för sakens skull, 2:o för det att på intet ställe synes ännu omtanka för hushållning ehuru vår détresse är stor, men i alt hvad depenser heter går Liksom i Tibells regering. De underläkare, som ej duga, äro lyckeligare att blifva utaf med i alla fall, än att bibehålla. Jag tycker således att en utgallring af all den infamie, Hallman påsändt oss i Läkarevägen, kunde afdankas, sedan man qvarhollit alla dugel. — äfven till större antal än nu varande behofvet — hvilket efter skedd pröfning torde blifva svårt nog att exiquera.

Om Anderssons handels Speculation på Norge är min avis precist densamma som ditt, och är alt sådant blott determinerat af omständigheter i momenten; har du sett Printsen, så är förmodel. alla gåtor upplösta i dessa ämnen.

Om ej Printsen af Augustenbourg vill emottaga Succession i Sverige, så blir ett helvetiskt krångel. Här äro redan planer, och Ruuthen arbetar för kungen i Dannemark tämel. oppenbarligen. Detta är ordsaken till den förändring, som nu pro-

poneras i Riddarhusets voteringsmetode, per capita i stället för classes; in alles äro några Bofvar af gamla surdegen, som påfinna konster för att embrouillera alt eller och föra alt till extrema partier. Det man satt i hufvudet på Bönderna om all jords likhet till Natur och Beskattning lämnar djupa rötter, ehuru första effervescensen är öfvervunnen. Jag, som hade satt mig före att alldeles ej vara operateur, måste i går passera 3 timmar på Bondklubben och hade tämel. succés, synnerl. med de Bönder i Provintser, hvaräst jag varit som chef, men då man om afton lemnar dem Beskedel., träffas de om morgonen rasande. En mängd löst och gement pack äro distribuerade för att blåsa fan i dem, och Policen är högst dålig, så att ingen Controll är möjelig.

Hertigens bref, som satt dig i författning att resa till Norge och göra Printsen ouverturer, sätter dig äfven i den ställning att komma hit för att göra H. K. H. reda för din mission, och då återföra Constitutionen m. m. Jag är förvissad på att om du ej lider för mycket Physiquement och således har enskilte difficulteter att combattera, det ingen bättre än du, min Egen Vän, kan utföra detta stora och vigtiga värf. Regeringsformen, som i morgon eller öfver morgon kommer att debatteras, är, som jag förut sagt, det bästa jag sett i den genren, men nu äro tillägg gjorda af några brouilleurer, som jag tror Hertigen skyggar före, näml. en permanente justitiecanceller, af Rikets Ständer nämd och lönt, samt en Comité, äfven förordnat af ständerna, som sköter alla tryckfrihets ärender, censurerar Böcker och alt hvad som från tryckerien utkommer. Detta kan hafva stora inconvenientser för Executiva magten, och hör till den allmänna Policen, som till och med i Republiquer altid är i den representativa magtens händer. Du skall väl remarquera, att alt, hvad fordom kallades opposition, är till största delen vårt bästa folk, men att några gamla Bofvar och några unga egenkära och olärda Glopar formera en Class, lika svår att föra till sunda begrepp som till någon den ringaste uppoffring af eget intresse el. egen kärlek.

Vredens hela conduite som general där uppe är för mig inexplicable, men man kan på så långt afstånd intet bedöma.

Nu är Sandels dit rest, och Rolf Cederstr. går ut i morgon. Jag tror ej på faror från Ryska sidan, om intet Wreden helt och hollit lämnar sig till den olyckel. inquietude, som utgör fonden af dess Caractere.

Calmar Regemente får vi ej beholla, de äro här påräknade till kustförsvaret, och med allt detta blir ändå ej en Corps af 10,000 man att samla. Nu måste man pressera Recruteringen och exercisen af Recruter i de regimenter vi hafva qvar, ty annars äro vi braf svaga. Att lägga Vestgötha dragoner i Varberg och Elfsborg, äfven Göteborg, skulle äfven kunna ske; jag lemnar allt detta lika som alt annat till din åtgärd och godtycke, men nämner blott hvad som fallit mig inn. Här följer en P. M. af Winkler, som upplyser den fråga du gjordt mig.

Jag har sett ingen af våra gemensamma Vänner, sedan Couriren kom, likväl har jag låtit Platen veta utaf dess afgång. Han är grufvel. occuperad, så han förmodel. ej hinner skrifva. Österrikiska monarkien lär nu vid lag vara slut. — Adieu min Egen Bästa Vän, till min döds timma din trognaste Vän och ödmjuke Tjenare Gus. Armfelt.

[Egenhändigt original].

№ 44.

Friherre G. M. Armfelt till öfversten friherre K. H. Posse, *Stockholm den 1 juni 1809*[1]).

Just som Posten skulle afgå får jag dit bref af den 28 Maj, min älskade vän, med extra Post. Det var visserligen braf, att du så a propos råkar Printsen. Gud gifve dig lycka att förmå honom till eftersinnandet af millioner menniskors väl! Lyckas du, kommer du säkert hit. Här behöfves mer än någonsin förstärkning af *klokhet*, *redlighet*, och *svenskt sinnat folk*.

Constitution, om hvars godhet alla äro öfverens utom desorganisations partiet — är 100:de svårigheter att få uppläsa in Pleno. I morgon göres likväl försök för sista gången med höflighet och efter 3 dagar på bordet kommer den till delibe-

1) Jmfr noten sid. 98. *Utg. anm.*

ration. Går den igenom? Eller blir den förkastad? det vet Gud. Emedlertid gör det vår beskedel. och fäderneslandet ömt tillgifne Riksföreståndare stor chagrin. Döbeln, som Commenderade under Vreden, har genom en convention (det intet tvang honom att göra) cederat 9 mil på denna sidan Umeå, med blott stillestånd till den 6 junij. Denna eclatante galenskap kunde anses som förräderi, om ej hela verlden viste, att Döbeln är månads rasande, så snart det blir varmt. Men hvarföre employeras en sådan? Att du ej fick träffa Gref Vedel Jarlsberg var ledsamt, jag har sett ett bref af honom af den 6 maij, som bevisar det han är aldeles af vår avis rörande Sveriges och Noriges förening. Men han vill, att vår Constitution skall vara sådan, så den kan passa för Norges inbyggare, och sådan tror jag den projekterade är i alla delar. Om — —[1]) för hela flygelns Recrut Exercise kan du befalla, men om Tractamenten, Proviant i stället för peng. m. m. skall jag begära Hertigens tillstånd, och ehuru i disgrace hos Adlercreutz och les faiseurs får jag det förmodl. Tack för det du varit god och hjelpt gamla Carlström; jag var just i beråd el. rättare sagt i embaras, hur han skulle hjelpas. Om med commissariatets subdivisioner kan arrangeras, så det ej kostar för mycket, så är det visserl. braf. Men med krigsdepartementet slår jag mig illa ut, de hafva stor protection.

Nu går Posten och jag hinner ej mer än försäkra dig om min oföränderl. och Lifliga vänskap. Samma stund du tviflar på dess renhet och mitt fulla förtroende, så har du begått en orättvisa den du de sang froid alldrig skall förlåta dig; jag anser det för min del blott som en vanlig olycka att af alla, jag visat vänskap, blifva misskänd och förgäten. Måtte likväl den stunden snart komma, då jag, skild från alt, ej kan dömmas annorlunda än jag handlar, och då den rättvisa jag gör människor ej anses som fantaisiens irrbloss.

Din trognaste vän

[Egenhändigt original]. GUST. ARMFELT.

---

1) Ordet oläsligt. *Utg. anm.*

№ 45.

Öfversten, friherre K. H. Posse till friherre G. M. Armfelt, *Vennersborg den 13 juni 1809.*

— — — — — — — — — — — — —

endast har att göra med Gen.adjutanten. All den gamla Tibellska confussions ordningen förefaller mig, som när fuskare måla masram(?) på pigkister och sätter namnen dit med Blå och röda bokstäfver, på det skall lysa. Ännu är Darré icke kommen; jag frugtar att de aningar, jag hade om hans återkomst, förvandla sig uti värkligheter. Jag skrifver i mårgon till prinsen för att proponera, att han ville sända en annan afhandlare; man kan af svaret Dömma, huruvida han alvarl:n vill saken eller ej mer än förr; sedan man ser Rysslands tänkesätt, är det nödvändigt och nyttigt att kunna förmå Prinsen att ingå uti ett stillestånd på längre tid el. lång upsägning.

Bonnapartes yttrande tyckes bevisa nödvändigheten af att snart få en Constitution, en kung och i och med detsamma en tronfölgare alvarsamt proponerad; norska armeens biträde emot ett Ryskt anfall vore godt, och endast mögeligheten af ett sådant skulle väl hos Ryska Regeringen göra någon effect. Detta märkvärdiga yttrande måtte väl förordsaka enighet och bevisa huru högst angeläget det är att med kraftigt alfvare visa, att nationen vill vara nation, independent, och att et Ryskt välde, directe el. indirect, är en afsky för en svänsk.

— — — — — — — — — — — — —

[Brefvet är ett odateradt och ounderttecknadt fragment: de i rubriken meddelade uppgifterna grunda sig på anteckningar af samlaren. Stilen öfverensstämmer fullkomligt med det undertecknade originalbrefvet från Posse, hvilket meddelas under № 40].

№ 46.

Friherre G. M. Armfelt till sin hustru, grefvinnan Hedvig Ulrika Armfelt, *Vennersborg d. 22 Aug. 1809.*

Tack söta aldra kärastc lilla gumma för ditt lilla bref af *Augusti månad utan datum,* som gådt till Götheborg; det ankom i morse.

Jag reser i öfvermorgon till gränsen; *man har där begärt ett samtal med mig* N. B. Excell. Kaas. Adjutanten, som kom hit som Courier, trodde att Prinsen skulle incognito der infinna sig. Denna furste har visat sig *väl* vid detta tillfälle, då han af klokhet *oppskutit* sitt svar, och varit vivement choquerad öfver att de nämt som ordsak till dess utväljande: *de tjänster han som vår fiende gjordt oss.* Han har äfven sagt detta, *att en Nation, som valde en förrädare till kung, måtte hafva slät opinion om sin styrelses behof af moralité.* Jag tycker detta är märkel. och vill att du skall gifva Sophie del däraf för att meddela Drottningen, till hvilken jag sade detsamma högt.

Om sill skall jag göra anstalt, Gud låt det ej gå med den som med Portvinet, hvilket aldrig kom. Skrif alt på Vennersborg; det kommer mig altid tillhanda hvar jag fins. Hälsa Augusta hjärtel. Gud bevare Er alla; datera dina bref och glöm ej bort din bästa Vän och Gubbe.

Vädret är förtviflat, och jag mår därefter; har mycket gräl att göra med och leds som fan. Jag skickar dig innelykte för att visa hur Alexandra frodar sig; af de satans poijkarne hafva vi ingen rad, sedan Bröderna kommit till samman.

Taube och Clairfelt bedja om sin vördnad.

[Egenhändigt original].

№ 47.

Friherre G. M. Armfelt till sin hustru grefvinnan Hedvid Ulrika Armfelt, *Uddevalla d. 26 Aug. 1809.*

Jag kommer nu i momenten från min högst otäcka resa till gränsen. Grufvel. vägar, beständigträgn samt elacka hästar hafva gjordt alt detta till en värkel. skärseld. I Svinesund hade jag en rendez vous med President Kaas, och vill nu Adlersparren göra stillestånd, som han det proponerat, så samtycker Norska Regeringen där till, blott dess *troppar gå på roten.* Få se hur detta behagar vår lilla apa af Cromvell. Printsen af Augustenbourg skall vara enchanterad åt Adlersparrens candeur, som heligt försäkrat honom, att han ej insatt den strophen, som gjorde Printsen till en traitre, men att det var adelns invension, som är Ryskt sinnad och emot honom m. m. Mig har han enskilt svärtat, så Kaas sade, det *Hans höghet vore just bange för meij.* Vogue la galère, blir han kung, nog skall han slippa att blifva tjänt af mig, därpå kan han vara förvissad. På min oppresa skälpte jag i en Backe, hölt på att écrasera Clairfelt och stötte mig i hufvudet; alt det är nu braf, men jag lär förkylt mig på Svinesund, ty jag har en slags fluss feber, som väl skall gå öfver, när jag några dagar fått pyssla om mig i Vennersborg. Om Torsdag reser jag likväl därifrån till Götbeborg, och således adressera Ni, mina vänner, Era bref dit hädanefter, och tills jag begär det annorlunda. — — — — — — — — — — — — — — —[1].

Adieu, söta aldra käresta gumma, helsa och pussa hjärtel. Barn och BarnaBarn. Gud bevare och oppeholle Er alla, önskar

Din trogna och gamle vän

G. Armfelt.

[Egenhändigt original].

---

1) Det öfriga af brefvet rör familjeangelägenheter, som sakna allmänt intresse. *Utg. anm.*

№ 48.

Engelske envoyén A. Foster till utrikesstatsministern, friherre Lars von Engeström, *den 18 sept. 1809.*

Herr Baron!

Jag ber er, min Herre, tillåta mig göra det tillägg till hvad jag i dag hade äran nämna för Ers Excellens angående Vice Amiral Saumarez' önskan att rådföra sig med svenska regeringen angående tiden, när han lämpligast kunde återföra de under hans befäl stående fartygen från finska viken utan att derigenom skada Sveriges intressen, att jag är öfvertygad, det viceamiralen skall vid sitt val af tidpunkt för sin afresa ledas af hänsyn till den nytta, hans qvarstannande kunde medföra för Sverige, ehuru han alltid tillika tar hänsyn till, att han ej alltför mycket får vedervåga den styrkas säkerhet, som står under hans befäl. Det är på samma sätt med den eskader, som befinner sig i Ålands haf; om det aktas nödigt, att den förblir der ännu någon tid, är jag öfvertygad, att chevalier Saumarez samtycker dertill, men om i följd af den svenska flottiljens och de i bottniska viken förlagda krigsskeppens återvändande det ej skulle förefinnas något starkt skäl för nämnda eskader att qvarstanna, vore det kanhända skäl att låta den så fort som möjligt återgå till sina öfriga förrättningar. Jag hoppas alltid, min Herre, att Ers Excellens är öfvertygad om, att viceamiralen ej har annat ögonmärke än att vidtaga alla de mått och steg för Sveriges säkerhet, som bero på honom, under det att han på samma gång ej försummar sådana åtgärder, som fordras för flottans bevarande vid början af den stormiga och farliga årstiden.

Det är med känslor af den största högaktning, som jag, Herr Baron, har äran vara

Ers Excellens'
ödmjukaste och lydige tjenare
A. Foster.

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet].

№ 49.

Hofkanslern, friherre Gustaf af Wetterstedt till statsrådet, friherre Gustaf Lagerbjelke, *Stockholm den 14 december 1809.*

Jag får nu på en gång tacka dig för alla dina enskildta *af d. 10 och 17 Nov.*, och begagnar nu det tillfälle, som CabinettsCouriren *Brolins* afsändande lemnar mig, för at med nödig säkerhet med Tit. ingå uti en utförlig détail, så väl om vår inre som yttre ställning.

Jag börjar med den senare *i anledning af Tit. sista skrifvelses innehåll. Af mina föregående, om de nu mera framkomma öfver Stralsund,* lärer Tit. förmodeligen redan hafva inhemtat, huru det partie, som i synnerhet bland Ridderskapet och Adeln endast synts hafva till föremål att uppehålla Statsmachinens gång och att genom beständiga anmärkningar och återförvisningar samt långa emphatiska tal förslösa en dyrbar tid och pröfva regeringens tålamod, nyligen i anledning af ett högst otillbörligt utfall från Öfv.Leit. Gripenwald emot StatsRådets ledamöter, för det de tillstyrkt Konungen propositionen om Nationalbeväringen, fått röna ett högst oväntadt och ej beräknadt motstånd, som slutat med ett fullkomligt nederlag. *Jag skickar Tit. Amiral Cederströms dictamen vid detta tillfälle; Tit. ser att han ej spart Individerne; också rigtades allas ögon på Ruuth och de la Gardie, då deras silouetter på ett så träffande sätt framställdes för allmänheten.* Denne seger har i mer än ett afseende varit nyttig, ehuru den kanhända i sinnena qvarlemnat en gäsning och en bitterhet, som hädanefter gör åtminstone all uppriktig förening omöjlig. Men hufvudsaken är likväl vunnen, den at öfvertyga Factionisterna om regeringens styrka, och denna öfvertygelse kan ensam ge den drift åt ärendena, som Rikets väl så oundgängeligen påkallar. Innan denna tidpunkt och då man började inse nödvändigheten at bereda en motvigt mot Oppositionsandan, hade Baron Mannerheim börjat inrätta en Klubb

för vännerna af närvarande sakernas ordning och af ordning i allmänhet. Till dess hade all verksamhet rått å ena sidan, och en fred och frihetsälskande hvila å den andra; emellertid har läran att strida med samma vapen haft god framgång och verkan är nu synbar. Jag äger bevis å egentliga föremålen för oppositionens bemödanden och vill äfven tro at den samma blifvit vida större och vigtigare planer tillskrefne än med verkliga förhållandet är öfverensstämmande, men at hemliga intriguer, upmaningar till ändring af successionsverket varit å bane, det vet jag med säkerhet, och Adlercreutz har afvist sådana.

Mellan stånden råder samma oenighet som inom deras sköte. Bondeståndet, som börjat med fordringen af en jemnkning uti utskylderne på all jord i Riket, har nu riktat sina anfall på prästerskapets löningsförmåner, och då preståndet svarar at detta ämne är en privilegiifråga och rör äganderätten, förebäres alltid af bönderne at de redan protesterat åt 114 p. i Reg.formen, och at de af denna anledning anse sig vara fullt berättigade at tilgripa alt hvad de förmå och kunna.

Borgarståndet har med den största skyndsamhet behandlat Riksdagsärendena; utom Bevillningen äro i detta stånd de vigtigaste frågor afgjorda. Prästeståndet står ungefärligen på lika punkt; där är redan Bevillningssumman till 2,500,000 belopp antagen, men utom Riksdagsordningen, som ändtligen efter fyra månaders arbete och anmärkningar nu kommit till slut, stå de öfriga stånden långt tillbaka. Tryckfrihetslagen, Justitie-Ombudsmans Instruktion äro ännu bland de så kallade grundlagarne til afgörande qvar.

Bönderne, från Riksdagens början bortskämde, äro de värsta af alla. Grewesmöhlen leder dem och skrifver åt dem. Dess skandalösa process mot Grefve Ugglas fortfar ännu, och Hofrätten har väl mod och mage at höra dess ovett, men ej at dömma honom eller åtminstone sätta honom ur stånd at straflöst smäda. Han vet medel at vid alla möjliga tillfällen upphetsa bönderne till obehöriga steg. Nyligen, då valakten skulle underskrifvas, nekade de enständigt af det skäl at denna akt

innehåller, at Tronföljaren skulle styra efter Reg.formens bokstafveliga innehåll, och at detta uttryck vore stridande mot den reservation bondeståndet gjort emot 114 § i Reg.formen. Efter behöriga föreställningar skedde likväl underskriften i går, men jag föreser, at denna pretention, alltid framstäld som et köpevilkor, säkert förnyas, då fråga blir om Bevillning m. m.

I denna sakernas vägande ställning lärer Tit. lätt inse, i hvad oro vi försattes, då Konungen så hastigt och så fasligt insjuknade. Flere hade yttrat, at man i händelse af Konungens död ej borde åtlyda et så beskaffadt StatsRåd som det närvarande, men den enighet och den styrka, som under denna crise visades, sänkte pretendenternes hopp och höll ärelystnaden tillbaka. H. M:s fortfarande svaga tillstånd öpnade likväl för den samma et vidt fält; *efter partiets nederlag innom Adeln började indirekta framställningar göras af H. E. Grefve Ruuth om inträde i StatsRådet för sig, Grefve de la Gardie, Baron Adelsvärd och Machlean, men härpå blef intet afseende gjordt. Då Adlersparre var här, lyckades jag at åtminstone synbart förena honom med Adlercreutz; som den förre efter sitt giftermål ej har annat hufvudföremål än att få Carlstads län, erböd han sig att lemna sin plats om så skulle fordras, erkännande nödvändigheten, i händelse af Konungens frånfälle at fästa Adlercreutz och Garnisonen med honom vid regeringens sak, hvarföre han då såsom Gen.Adjutant borde i StatsRådet inträda.* Det var öfverenskommet at utan afvaktan af Danska freden på vinst och förlust utropa Tronföljaren til Konung, om vi varit nog olycklige at förlora H. M. Man kunde säga, at det var vågadt, men den fege vinner aldrig något.

Lyckligtvis behöfdes alt detta icke. H. M. är likväl ännu så matt at han ej med Regeringsärenderne kan sig befatta, hvilka nu enligt Regeringsformen i dess namn skötas af Statsrådet. Alla befordringar uppskjutas; det enda jag fruktar, är at convalescencen blir lång i anseende til den oblida årstiden. Emedlertid tiltaga krafterna. H. M. är klädd och sitter uppe om dagarne; målföret är likväl ännu icke så redigt som före sjukdomen.

Adlersparre hade underrättat Prins Christian om Konungens sjukdom. *Tit. ser af medföljande afskrift hvad han derpå svarat.* Jag väntar med stor otålighet underrättelser från Adlersparre om dess samtal med Prinsen, som nu ofelbart ägt rum, sedan freden med Dannemark är undertecknad; *och jag hoppas, at inga vidare betänkligheter må yppas för Dess hitresa och at de upplysningar jag i anledning af Tit. enskildta skrifvelse kunnat meddela Adlersparre rörande Kejsar Napoleons sätt att bedömma vårt tronföljareval må af Prinsen anses tillfyllestgörande. Emedlertid och för at vara beredd i alla händelser ber jag Tit. om möjligt är förskaffa mig något mera bestämdt och som kan visas om så fordras.* Konungen har nämnt Prinsen til StorAmiral. H. E. Fabian Fersen far honom till mötes med Hofstaten, och H. E. Grefve Brahe öfverlemnar honom våra ordnar.

Jag skref Tit. i brefvet af d. 7 dennes några ord om vår förlägenhet at vända oss till RiksStånden angående f. d. Konungens resa och flyttning till Schweitz. Aldrig har något så vågsamt företag som detta gått med mera tysthet och haft en fullkomligare framgång. Ej förr än den 8 om aftonen blef bekant at Deras Maj. hade lemnat Gripsholm, och många långa näsor förmärktes blifva bildade af denna tidning. Ehuru f. d. Konungen på många ställen varit igenkänd, har likväl sådant ej uppväckt den minsta sensation. H. M. och Drottningen ankommo till Carlscrona kl. 4 e. m. och ½ timma därefter Prinsen, som tagit vägen öfver Örebro och Jönköping och på intet ställe varit igenkänd. Prinsessorna reste ej från Gripsholm i anseende til den tross, som altid är oskiljaktig från en reglerad Kungsresa, förr än den 11 om morgonen; de äro i morgon i Carlscrona och kunna om Söndag den 17 afsegla; hvar de kunna landa är ännu omöjligt at bestämma; emellertid äro både Bourienne och Didelot underrättade om deras afresa. Prinsessorna hafva i trakten af Norrköping kört i kull, men lyckligtvis utan minsta skada.

Nästa Måndag blir Konungens sanction på Rikssalen gifven Succes: Ord. genom H. E. Statsministern i StatsRådets

närvaro å Konungens vägnar. Denna utväg får säkerligen vid flere tilfällen nytjas, emedan H. M. vist icke på lång tid kan hvarken komma i Rikssalen eller i SlotsCapellet.

Ingen skulle med mera glädje än jag se Riksdagen slutad och Rikets Fäder och Vise hemförlofvade, jag höll på at tillägga til sina fäder. Ej en dag, nästan ej en timme gå förbi utan obehagliga intryck, uppträden, förfrågningar, och förenadt med alla mina öfriga ämbetsgöromål äger jag nästan aldrig någon ledig, ännu mindre någon glad stund, ty knappast är en fara öfverstånden, ett oväder skingradt, förr än nya moln samlas och nya bemödanden fordras at afvända et utbrott, men å andra sidan inser jag ingen möjlighet at begagna Konungens makt at nu åtskilja ständerne, innan bevillningsfrågan hunnit blifva afgjord. Man får därföre tåla och arbeta så långt krafterna tillåta, ty hvad fermeté, *som Tit. påkallar,* vidkommer skall den icke tryta. Flere projecter hafva varit och äro ännu å bane om en representations förändringen, den sunda förnuftet och erfarenheten lika enständigt påkalla. Men jag har altid på flera derom väckta frågor svarat, at en ny revolution skulle göra elak effekt hos utländingen, väcka misstroende om stadgan af vårt regeringssätt och törhända gifva Banquens redan nog långt utsträckta Creditsysteme, nu hvilande på 4 stånd garantie, en stöt, som möjligen kunde tilintetgöra detsamma. Emedlertid leker denna plan i mångas inbillning, och ehuru den nu ej utföres, synes likväl allmänna opinionen aldrig med mera enstämmighet förenat sig om et ämne än om det i fråga varande.

Regeringsformen, til sina beståndsdelar af nästan alla partier angripen, börjar oagtadt dess blomstrande ungdom redan skådas under synpunkten af en föråldrad skönhet, som blifvit för mycket älskad och våldförd i dess unga dagar. Emedlertid darrar ännu alla, N. B. ämbetsmän, för denna vacklande bild.

Jag skrider nu til våra politiska förhållanden med främmande magter, och skall behålla våra Franska angelägenheter til sist.

Ryssland: H. E. Stedingk skrifver sällan och har nu ej mycket at skrifva om. Gref. Romanzoff, mycket sysselsatt med Franska ärenderne, i behof af all dess personliga credit för att motväga det allmänna missnöjet i Ryssland, synes ej göra stort afseende på våra smärre intressen och lemnar oss i et lyckligt lugn. *Hittils* hafva väder och vind hindrat Gen. Suchtelns hitkomst; vi vete dock at han för flere dagar sedan afseglat från Åbo. H. E. Stedingk tror, at han ej blir oss besvärlig. Jag hoppas det, men kan ej afhålla mig från den önskan at snart en Fransk Minister hit anlända, hälst en militaire, som kan få anseende. Hr Rosenkrantz har i Jönköping påstått, at Hr Bourienne vore utsedd till denna post. Våra fångar hemkomma nu från Ryssland. De äro af kejsaren uppklädde. I Finland råder ett allmänt missnöjė.

Preussen. Tarrach är hitkommen och hans hof väntar blott på vår Franska fred för at återtaga de vanliga relationerna med oss.

Dannemark. Art. om postgången hade vi önskat få i likhet med CantzliStyrelsens betänkande, men Danska hofvet ville ändteligen bibehålla den gamla ordningen, ehuru dryg och kostsam den är för oss, sedan vårt enskilda PostCont. i Hamburg uphört. Nu kan endast genom Franska PostContorets åtgärd i denna stad olägenheterne för oss til större delen förekommas. Netzel får derföre updrag at i detta afseende träffa en öfverenskommelse med Hr Gonce i Hamburg. För öfrigt äro artiklarna om brottslingars extradition och upphäfvande af *Jus detractus* ganska förmånliga.

Frankrike. Jag börjar med at erkänna den högst brydsamma belägenhet, hvaruti Beskickningen sig befunnit och den utmärkta nit och skicklighet, hvarmed underhandlingen blifvit förd; måtte någon ringa modification kunna vinnas i den grufliga frågan om hamnstängningen. Vinnes den, så äger beskickningen en dubbel oförgänglig rätt til nationens tacksamhet, men om den också icke står at erhålla, instämmer jag til alla delar i de grundade skäl, som af beskickningen *i Chiffrerade Depèchen af d. 17 Nov.* blifvit anförde om nödvändigheten at

sluta med Frankrike. Rikets inre lugn kräfver det ovedersägligen. Ett nytt kontinentalkrig är öfver vår förmåga och i stormiga tider sådana som de närvarande, då valet endast är lemnat mellan förstöring eller undergång, nödgas man söka berga spillrorna och trösta sig med hoppet om lyckligare dagar. Jag föreser väl, at en hämmad handel förstör våra sista tillgångar, uppdrifver vår redan nog stegrade cours och väcker et stort missnöje, i synnerhet om et krig med England blir påföljden; men å andra sidan böre vi vara nöjde, at vi för handeln vunnit denna sommar, at få garanti på våra ännu återstående besittningar, och at ej faran åtminstone hvilar öfver våra hufvuden. Med denna förutsättning hoppas och väntar jag at freden med Frankrike må göras. Blir den för sträng vore väl om Riksdagen dessförinnan vore slutad. Men må denna consideration ej uppehålla Fredsverket, som nödvändigt bör vara kommet til stadga, innan Kejsaren afreser från Paris. Med et folk, sådant som vårt, där alla kraftfulla anstalter möter afvoghet och svårigheter, återstår ej annat än at få lugn på alla kanter för at se om det kan återhemta någon national anda. Med den vanliga fördomen emot köpmänner anse de okunniga et krig på deras bekostnad ej såsom någon olycka. De komma väl at på egen bekostnad lära känna hela olägenheten däraf, men jag återkommer altid til hvad jag förut anfört, at nöden har ingen lag och at Sverige ej i längden under detta förkrossande krig mellan Frankrike och England kan begära at ensamt undslippa den allmänna förödelsen. Om blott vår export handel kunde frälsas, vore myeket vunnet. Här är ej fråga om vinst, men om räddning från et oundvikeligt och förstörande öde. Vi afvakta med stor otålighet ytterligare depècher från Paris; *måtte de nu mera aldrig skickas öfver Stralsund. De komma denna väg både sent och osäkert.*

England. Brinkmans sista depècher äro af den 2 Dec. Han hade talt med lord Bathurst om modificationerne i vårt hamnstängningssystème och funnit honom ganska foglig. Han fruktade mera för Lord Wellesleys häftiga caractere, redan utnämd till Bathursts efterträdare. I Engelska dagbladen hafva

stått flere utdrag ur enskildta bref från Götheborg om våra faciliteter emot Engelsmännen. Jag hoppas de ej komma til Frankrike och där göra en elak verkan. Sedan d. 18 Nov. är intet Engelskt skepp i våra hamnar inlupet; undantag var gjordt för sådana, som af sjönöd skulle inlöpa; de borde dock genast med sina innehafvande laster utgå. Blott en sådan casus har ägt rum. Et Danskt fartyg, Engelsk Prise, som hade läck, och för hvilket ankartåget hade sprungit, kom för få dagar in till Götheborg. Det har fått befallning at genast afsegla, och om dessförinnan några reclamation skulle ankomma till Grefve Rosen, skall han inrapportera saken; försigtighet så mycket nödigare, som underrättelse inlupit, at Konungen af Dannemark frigifvit et till Kiel inkommet Svenskt skepp, som en Fransk kapare hade inbragt.

Konungen i England har ännu ej erkänt närvarande sakernas ordning i Sverige, stridande mot dess kända preventioner. Skulle vi nu bryta med Frankrike och söka åter närma oss til England, så är det ganska osäkert i hvad mon vi deruti utan i handelsafseende kunna lyckas.

Ratifikationerna af freden med Dannemark afgå till Jönköping om ett par dagar.

Undert. G. af Wetterstedt.

[Original].

№ 50.

Utdrag af en not från hertigen af Cadore till Herrar svenske plenipotentierer, *daterad Paris den 8 januari 1810.*

Undertecknad har fått sig uppdraget att skriftligen förklara för Deras Excellenser, likasom han flere gånger haft äran muntligen göra det, att alla reklamationer eller fordringar, som af svenskarne framstälts eller komma att framställas gent emot franske medborgare och hvilka blifvit uppskjutna eller hindrade

af krigshändelserna, kunna åter upptagas, så snart freden blifvit återstäld, och att rättvisa skall göras deråt af domstolarne eller de kompetenta administrativa myndigheterna; men han bör på samma gång meddela DD. EE., att H. M. kejsaren och konungen, i enlighet med folkrätten, betraktar alla reklamationer, fordringar eller anspråk gent emot den franska regeringen såsom helt och hållet och för alltid omintetgjorda genom krigstillståndet.

Champagny, hertig af Cadore.

[Öfversättning från ett utdrag på franska].

№ 51.

Friherre G. Lagerbjelke och grefve H. H. von Essen till K. Karl XIII, *Paris den 15 januari 1810.*

Ers Majestät!

Vår senaste underdåniga depesch № 40 var daterad d. 8 januari och sändes med baron Krassow. Sedan dess har den vanliga kuriren från Stockholm af d. 19 december anländt.

Vi meddelade genom kuriren af den 12 januari en underrättelse om afsändandet af en kurir, hvilken sedermera fördröjts genom etikettförhållanden och oundvikliga höflighetsbesök. Nu kunna vi ändtligen affärda herr Brolin, försedd med en utförlig redogörelse för den enskilda audiens, som H. M. kejsaren och konungen beviljat oss. Vi skola begagna samma tillfälle för att hafva äran att framlägga för E. M:s ögon meddelanden af stor vigt om den allmänna politiska ställningen, hvilka vi varit i tillfälle att samla. Vi skola egna denna underdåniga depesch åt Sveriges angelägenheter och förbehålla åt en apostille de detaljer, som kunna vara af ett mera allmänt intresse.

Sedan herr grefve de Ségur, öfverceremonimästaren, onsdagen den 10 dennes underrättat oss, att kejsaren följande dag skulle lemna oss företräde i sitt kabinett omedelbart efter morgonuppvaktningen, begåfvo vi oss till Tuilerierna kl. 9 på mor-

gonen. Vi mottogos der af öfverceremonimästaren, infördes af tjenstgörande kammarherrn och förestäldes för Hans Kejserliga Majestät af utrikesministern, hertigen af Cadore, som ensam qvarstannade i kabinettet, men likväl höll sig på ett sådant afstånd, att han hvarken kunde deltaga i samtalet eller höra hvad som yttrades. Då uppstod ett samtal på samma gång så vigtigt och så egendomligt, att det är vår pligt att återgifva det samma med all den trohet, hvaraf vårt minne är mäktigt.

Kejsaren: »Mine Herrar, jag helsar er!» till grefve Essen: »Min Grefve, ni har varit guvernör i Pommern?»

Grefve Essen: »Ja, Ers Majestät!»

Kejsaren: »Ni är militär; hvilken grad innehar ni?»

Grefve Essen: »Ers Majestät, jag är general.»

Kejsaren: »Så, det finnes då hos er artillerigeneraler»? (som graden mellan general-löjtnant och marskalk icke är känd i Frankrike, menade kejsaren fält-tygmästare vid den österrikiska arméen).

Grefve Essen: »Ers Majestät, vi hafva infanteri- och kavallerigeneraler; jag tillhör det sistnämda vapnet.»

Kejsaren: (till baron Lagerbjelke): »Och ni, ni har gått genom ministèren, ni tillhör statsrådet?»

Baron Lagerbjelke: »Ja, E. M. Jag har för en kortare tid haft ledningen af utrikes ärendena, jag är likasom grefve Essen medlem af H. M:s råd.»

Kejsaren: »Ni ämnar stanna hos mig, ni är bestämd dertill, eller hur?»

Baron Lagerbjelke: »Jag vet det icke E. M.; jag är icke underrättad om konungens afsigter; jag tillåter mig icke att på förhand döma derom.»

Kejsaren: »Men, mine Herrar, ni kännen, hoppas jag, mina känslor för er konung och för Sverige. Jag älskar och värderar den nye suveränen i ert fädernesland, jag sätter stort värde på den svenska nationen, hvilken är tapper, redlig och aktningsvärd; det är vår vana i Frankrike att tycka om Svenskarne.»

Grefve Essen: »E. M. sådant är ock det allmänna tänkekesättet i Sverige gent emot Fransmännen.»

Baron Lagerbjelke: »Och detta tänkesätt synes till och med hafva blifvit befästadt af olyckorna under en tid, hvars minne aldrig skall utplånas.»

Kejsaren: »Det är så naturligt, att vi är fästade vid hvarandra. Politiken, likheten i skaplynne — ni vet, att man kallar er Nordens Fransmän — sjelfva den långvariga förbindelsen; den daterar sig från Gustaf Adolfs och Richelieus tider — ja, jag tror från ännu aflägsnare.»

Baron Lagerbjelke: »E. M., Gustaf Vasa, som befriade sitt fäderneslaud, trodde sig befästa den nya ordning, som han infört, genom att söka förbindelser med Frankrike. Detta var de första.»

Kejsaren: »Men huru skall nu för tiden denna förening af våra system kunna åvägabringas? Sverige har förlorat en präktig provins; jag är djupt bedröfvad deröfver, och ni kunnen icke vara okunnige om allt hvad jag gjort för att förhindra detta slag. Jag hade genom min minister i Hamburg låtit erbjuda fred på ganska fördelaktiga vilkor; han talade med svenske ministern, hvilken, såsom jag tror, är en bra karl; nåväl: han blef ju afsatt, eller hur?»

Baron Lagerbjelke: »Åtminstone ganska strängt behandlad, E. M. Man stälde honom till ansvar för det han lyssnat till, för det han framfört» . . .

Kejsaren: »Men detta är ju en ministers första pligt; kriget pågick redan i Pommern, då jag lät göra ett andra försök» . . .

Grefve Essen: »Jag vet det mycket väl, E. M.; det var med mig som herr marskalken, hertigen af Treviso, talade om denna affär. Jag afgaf deröfver min rapport, hvilken man upptog ganska illa. Jag blef till och med personligen komprometterad inför konungen.»

Kejsaren: »Hvilken sorglig förblindelse! Veten ni emellertid hvad ondt eder konung gjort mig? Jo, en skilnad på 100,000 man. Jag måste lemna 30,000 man bakom mig, Ryssarne hade bort hafva 50,000 mot er, och hvar skulle de hafva tagit dem? Lägg dertill 20,000 man såsom fyllnadsmanskap å ena och andra sidan — och ni har 100,000 man. Betän-

ken, jag ber er, hvilka resultat, jag vill icke säga sannolika, utan säkra skulle hafva följt af vår förening. Ni skullen, utan ett svärdshugg, hafva återfått Karl XII:s gamla besittningar. Ni skullen hafva blifvit en mäktig stat och undertryckt Ryssland; nu är det detta land, som undertrycker er. Jag skulle hafva återupprättat Polen, jag skulle hafva trängt Ryssland tillbaka inom dess gamla gränser, der det, okändt för Europa, var okunnigt om tillvaron af ett intresse utom dess egna gränser. Nu, gode Gud, hvilken skilnad! Det har blifvit vidunderligt, detta Ryssland; jag menar för er, icke för mig; jag föraktar det; jag är alltid tillräckligt stark för att trotsa det. Dessutom är jag dess vän och bundsförvandt; politiska intressen förena oss; andra intressen, t. ex. geografiska, skulle måhända icke så fullständigt låta förena sig; men det är likgiltigt; jag skall alltid vara den starkare. Hvad er beträffar är det annorlunda. Huru rädda er för Rysslands förtryck? Ni hafven icke längre medel att göra motstånd. Med ett ord, hvad återstår för er?»

Baron Lagerbjelke: »E. M. framtiden, någon handlingskraft och hoppet om E. M:s godhet.»

Kejsaren: »Ni veten, att jag vill Sverige väl; men huru?... Jag kan ännu icke inse det. I sjelfva verket är jag icke kallad att deltaga i Nordens angelägenheter; jag har, på min ära, nog med Söderns. Men vi skola se till. Han var då obegriplig, er konung! Huru! jag kämpade mot Sveriges gamla fiender, mot den gigantiska makt, som hotade att uppsluka det; jag kämpade för Polens återupprättelse, för Portens politiska frihet, och Sverige förklarade mig krig! Och i hvilket ögonblick dessutom! — I hvilket ögonblick! Ja, förenade hade vi förändrat verldens utseende! Jag sluter ändtligen fred med Ryssland; det är er konungs olycksbringande envishet, som till en del tvingar mig dertill — och nu uppträder han och begagnar just detta ögonblick för att uppsäga den mellan oss rådande vapenhvilan. Han sviker derjemte sitt ord, det ord, som ni, Grefve, gifvit å hans vägnar!»

Grefve Essen: »Det är sant, E. M.; jag hade gifvit detta ord; jag hade tusen obehag derför; jag höll det dock så länge jag hade befälet; men konungen anlände, och jag hade icke vidare något att säga.»

Kejsaren: »Så är det. Men huru förde han slutligen detta krig? huru förde han det sedan mot Ryssland?»

Grefve Essen: »Detta, E. M., är det mest beklagliga. Svenskarne frukta icke ett krig med Ryssland, de hafva haft så många, de hafva icke förlorat vanan dervid. Nationens trupper, hvilka alltid äro färdiga att handla mot denne granne, voro samlade; konungen hade icke mindre än 105,000 man under vapen; aldrig använde han 15,000 på en gång. Han lät föra kriget genom smärre truppafdelningar i södra Finland; det var att förstöra sina trupper bit för bit. Dessa små försök voro icke tillräckliga för att gifva fria händer åt den tappra nordarméen; ofta segerrik, blef den slutligen öfvermannad af öfvermakten och vek undan steg för steg.»

Kejsaren: »Och konungen, deltog han icke i dessa expeditioner?»

Grefve Essen: »Han var på ön Åland, der han utdelade order och contraorder. E. M. det fans regementen i Sverige, som tillryggalade hundratals mil för att återkomma till det ställe, hvarifrån de utgått; och sedan var det att börja på nytt.»

Kejsaren: »Det är förvånande; han deltog alltså icke personligen.»

Grefve Essen: »E. M., man har föga märkt något sådant. Vanligen höll sig konungen i sin hufvudstad eller på ön Åland.»

Kejsaren: »Men han gjorde anspråk på att likna Karl XII?»

Grefve Essen: »Det var icke genom Karl XII:s goda egenskaper som han liknade honom.»

Baron Lagerbjelke: »Det var just, då man bortsåg från dessa egenskaper, som man fann någon likhet.»

Kejsaren: »Ja, Karl XII var kunnig och tapper, men en dålig politiker och envis. F. d. konungen synes blott hafva tillegnat sig hans fel. Hvad slags uppfostran hade han då fått? Hvilka voro hans lärare?»

Baron Lagerbjelke: »Hans uppfostran, E. M., hade icke blifvit försummad. Han hade haft goda lärare.»

Grefve Essen: »Det är sant, att han till en början icke lofvade mycket. Tillgifven som jag var salig konungen hans fader, har jag sett hans barn på nära håll. Gustaf III fäste vid honom små förhoppningar. Jag kan säga det: han älskade honom icke mycket, och om icke hans yngre son, hertigen af Småland, aflidit, vet man icke hvad som kunnat blifva följden.»

Kejsaren: »Det är en mycket svår sak att uppfostra konungar. Huru skall man bära sig åt för att dervid undvika stötestenar? Försök att inplanta i dem själshöghet, karaktär! Om icke en god naturell, om icke insigter åtfölja dessa egenskaper, hvad skulle följden blifva? De skola blifva hårda, ohandterliga, envisa; deras olycksaliga lidelse, som icke af något tyglas, som icke ledes af någon politisk princip, skall störta deras folk i en afgrund af olyckor, af hvilka äfven efterverlden skall lida. Gör dem alltför lättledda, ingif dem alltför mycken misstro till egen förmåga! de skola lyssna till alla menniskor och aldrig komma till något beslut; de skola blifva lekbollar för ränksmidare; och alltid obeslutsamma i valet emellan hvarandra motsägande råd, skola de på en annan väg råka i dessa samma olyckor, som alltför mycket sjelfförtroende och handlingskraft bereda. Jag upprepar det än en gång, huru skall man bära sig åt?»

Baron Lagerbjelke: »Det är endast alltför sant, E. M.; de båda öfverdrifterna äro lika farliga; men i våra dagar kunna furstars lärare lätteligen undvika dem. De skola visa sina lärjungar . . . .»

Kejsaren: »Nå väl, hvad?»

Baron Lagerbjelke: »Ett föredöme!»

Kejsaren: (med synbarligen belåten uppsyn) »Men ni, som så väl känt för detta konungen, säg mig, ville han då icke erhålla undervisning? läste han aldrig?»

Baron Lagerbjelke: »Jag bör tillstå det för E. M., så vidt jag vet, har han endast funnit behag i läsningen af två verk: Karl XII:s historia af Doktor Nohrberg, samt kommentaren till Uppenbarelseboken af Doktor Jung.»

Kejsaren: »Verkligen? och hvem är denne D:r Jung?»

Baron Lagerbjelke: »Det är helt enkelt en fantast likasom tusende andra; skenhelig, öfverspänd, finnande i Uppenbarelse-boken saker, som icke finnas der, och dragande deraf slutsatser, som äro obegripliga för profana menniskor; en god man, sägs det; utan tvifvel är han ej rätt klok, men han har funnit ännu galnare kommentatorer än han.»

Kejsaren: (leende). »Och konungen läste detta? — — — —[1]). Säg mig, hvad fann han då deri?»

Baron Lagerbjelke: »Jag vet icke, om jag vågar [säga det] för E. M. Det rörde äfven E. M.»

Kejsaren: (skrattande ännu mer). »Hvad, det rörde mig! och huru, jag ber?»

Baron Lagerbjelke: »E. M. täckes fråga mig; jag skall lyda. Konungen trodde sig deri hafva upptäckt en viss riddare med svarta vapen; E. M., det var Fransmännens kejsare. Denne kämpade med en i hvit rustning klädd riddare» . . .

Kejsaren: »Och det var han? Denne hvite var då den segrande?»

Baron Lagerbjelke: »Ja. Och E. M. skall måhända värdigas finna, att som för detta konungen icke ansåg hvad som tilldrog sig nog tydligt för att rubba hans öfvertygelse, så var han — oförbätterlig.»

Kejsaren: (fortfarande med ett uttryck af belåtenhet) »Ja, sannerligen. Jag visste väl, att han var öfverspänd, men, på min ära, jag trodde icke, att det hade gått derhän.»

— — — — — — — — — — — — —[1])

Grefve Essen: »Måhända skall han dock icke hafva mod dertill.»

Kejsaren: »Det är sant, han har icke visat mycket personligt mod. Men har han då länge haft alla dessa idéer?»

Baron Lagerbjelke: »Jag hade redan märkt början dertill, då jag beklädde en tjenst, som förde mig nära hans person;

---

1) Här är en del af originalet förstördt.

Utg. anm.

man har sagt mig, att dessa känslor sedermera tilltagit i styrka; jag var icke längre ögonvittne dertill, jag deltog icke i affärerna under dessa sista år.»

Kejsaren: »Jag vet det. Se der, hvarpå ett lands öde berott!»

Baron Lagerbjelke: »Ja E. M., för dessa griller har Sverige uppoffrats. Religionen — urartad till bigotteri, ridderligheten — förvänd till romaneska griller hafva gjort ett lands olycka, hvilket — —»[1]).

[*Kejsaren*]. »Denna olycka är utan tvifvel mycket stor! då man tänker på omständigheterna. Vet ni, att en konjunktur sådan som den, hvilken erbjöd sig för Sverige 1807, återkommer sällan två gånger i ett folks hela historia?»

Baron Lagerbjelke: »Vi veta det väl, E. M., och den verkliga olyckan har blifvit liksom förvärrad af den djupa känslan af sjelfva denna olycka. Ingen hos oss blef narrad vare sig på det närvarande eller framtiden.»

Kejsaren: »Ack, om er revolution egt rum två år förut, hvilken stor skilnad! Jag upprepar det, många saker skulle då hafva fått ett annat utseende. Jag kan ej nog säga det; ni har dervid begått en stor synd.»

Baron Lagerbjelke: »E. M., det var ett politiskt fel hos ett folk, som mera rådfrågade sitt hjerta än sina intressen. För öfrigt behöfdes det ingenting mindre än näst det sista ögonblicket af vår tillvaro för att kunna förmå vår nuvarande konung att åtaga sig regeringen — — — — — —.

Kejsaren: — — — —[1]) »se der den ställning, i hvilken för detta [konungen] — —[1]) utan utomordentliga omständigheters hjelp [skall det behöfvas] ett sekel för att reparera allt detta.»

Grefve Essen: »Vi smickra oss med att E. M. skall värdigas tänka på oss; då tro vi oss ännu icke hafva förlorat något.»

---

1) Här är en del af originalet förstördt.

Utg. anm.

Baron Lagerbjelke: »Det finnes utvägar. Det egentliga Sverige har icke varit krigets skådeplats. Det finnes medel, hvilka en klok administration snart nog skulle kunna göra gällande. För öfrigt nationalkaraktären» . . .

Kejsaren: »Ja, men sanningen att säga, sakerna synas icke vinna någon stadga hos eder. Hvad gör man der? Det finnes partier, söndringar. Skall då detta icke upphöra?»

Grefve Essen: »Jag vågar försäkra E. M., att det ej funnits några partier med afseende på allt som rört den åvägabragta politiska förändringen. Meningsskiljaktigheterna röra endast enskildheterna.»

Kejsaren: »Man har emellertid sagt mig, att allt icke var lugnt, att ordningen ej var fullt återstäld. Men tänken väl derpå, det är aldrig någon tid att förlora, då det gäller att befästa ett lands inre tillstånd, då det allmänna lugnet en gång blifvit bragt i fara.»

Baron Lagerbjelke: »E. M. torde tillåta mig säga, att man verkligen är fullt öfverens i hvad som rör hufvudsaken, och att de debatter, hvilka man kunnat meddela E. M., endast rört alltför sekundära föremål för att förtjena E. M:ts uppmärksamhet. Huru väl förberedd af den allmänna meningen en statshvälfning än är, huru påskyndad den än blifvit af omständigheterna, är det dock svårt att förebygga, att den ej lemnar spår af öfverspänning; men måhända hafva de aldrig varit omärkligare än hos oss. Ständernas sammankallande låter regeringens handlingssätt mera falla i ögonen; flere deltaga deri, och en mängd af olika meningar är deraf en nödvändig följd. Men i den stund som nu är tro vi, att allt är slut, och att ständerna, som aldrig varit söndrade med afseende på sin tillgifvenhet för konungen, äro eller snart skola blifva åtskilda.»

Kejsaren: »Detta är godt och väl; men på hvilken punkt står frågan om successionen?»

Baron Lagerbjelke: »E. M. torde täckas påminna sig, att då i anseende till omständigheterna man icke varit nog lycklig att känna E. M:ts afsigter härutinnan, så har man trott sig böra kasta sina ögon på en furste, som, ehuru af en lysande

familj, likväl icke har något personligt politiskt intresse, och som alltså icke kan hafva något annat system än den stats, som han är kallad att en dag styra. För öfrigt har denna tanke befunnits vara i full öfverensstämmelse med kronprinsens kända tänkesätt.»

Grefve Essen: »Vi hafva fått i uppdrag att frambära till E. M. hans vördnadsbetygelser. Vi begagna å nyo tillfället att fullgöra detta åliggande.»

Kejsaren: »Ja, edra reflexioner synas mig riktiga. Men det är alltid en stor olycka, att konung Karl icke har några barn! Prinsen är hans slägting eller huru?»

Grefve Essen: »Ja, E. M., en något aflägsen slägting, men likväl af samma hus, hvilket är aktadt i Sverige, hvilket gifvit detsamma konungar — af huset Holstein.»

Kejsaren: »Mycket bra; men han har ännu icke anländt, tror jag? »Han bör således komma.»

Baron Lagerbjelke: »Kanhända är han der i detta ögonblick; alla förberedelserna voro gjorda vid tiden för den siste kurirens afresa.»

Då kejsaren derpå tycktes önska att vi skulle afträda, begagnade vi de sista ögonblicken för att förnya våra försäkringar om E. M:s personliga känslor och för att enträget anbefalla honom vårt fäderneslands närvarande och framtida intressen. H. M. afskedade oss derpå med tecken till välvilja.

Samma afton inbjödos vi till hofspektaklet (man gaf *Orpheus* och baletten ur *Telemaque*) och anmodades att närvara vid aftoncirkeln, under hvilken kejsaren enskildt talade med oss båda om likgiltiga saker, men med mycken vänlighet.

Det vore måhända här vi borde gifva plats åt de reflexioner, hvilka denna i sanning utomordentliga audiens framkallat; men som dessa reflexioner stå i ett visst sammanhang med innehållet i det följande af denna ödmjuka depesch, skola vi hellre med dem afsluta densamma.

Vi sökte under detta samtal noga gifva akt på kejarens sätt att vara. Han upphörde aldrig ett ögonblick att vara vid mycket godt lynne, och tonfallet i hans röst, hvilken man vanligen säger vara stark, syntes oss mildt och behagligt. Hans bemötande, som alltifrån början var vänligt, tycktes oss under samtalets lopp blifva ännu mera förbindligt. Han syntes alls icke besvärad, och denna hans hållning ingaf oss mod att icke heller vara det. Eftertrycket och precisionen i allt hvad han sade förvånade oss synnerligen, och oaktadt vårt bemödande att inprägla hans ord i vårt minne, frukta vi dock, att de genom vår redogörelse förlorat mycket af sin styrka och till och med af sin elegans. Det är fullkomligt sant, att intet enda af hans uttryck var hvardagligt, och att orden, ehuru ledigt flytande, alltid tycktes valda.

Vi hafva skriftligen anhållit att blifva förestälda för drottningen af Spanien, för konungen och drottningen af Bayern, för konungen och drottningen af Holland, för konungen och drottningen af de Båda Sicilierna, för kejsarens fru moder, för vicekonungen af Italien, för prinsessan Pauline, kejsarens syster, samt för furst primas. Alla dessa föreställningar skola försiggå särskildt hvar för sig, allt efter som det för Deras Majestäter och Högheter faller sig lägligt; några hafva redan egt rum.

Hos konungen af Bayern fingo vi audiens i går efter hans levé. Vi väntade oss väl någon förlägenhet med anledning af familjeförhållandena[1]), men efter herr de Cettos bref (af hvilket en kopia under tiden öfversändts till H. E. herr baron Engeström) hade vi så mycket större skäl att tro, att konungen af Bayern endast skulle tänka på hvad han var skyldig det allmänna systemet och den politik, han sjelf hyllar, som de förnämsta personerna vid hans hof, hvilka på grund af gammal bekantskap besökt en af oss (baron Lagerbjelke), hade fört ett ganska försonligt språk. Emellertid var mottagandet mycket kallt, och om man tänker på att vi hade undertecknat freden mellan Sverige och Bayern, till och med föga passande. Konun-

1) Drottningen af Bayern var syster till drottning Fredrika.
Utg. anm.

gens hållning var ytterst besvärad, och det föreföll oss tydligt, som om han sökte något ord att säga och icke fann det. Han yttrade slutligen några obestämda fraser till en af oss (grefve Essen), hvilken, såsom icke förut känd, syntes besvära honom mindre; och derpå lät han oss helt hastigt afträda. Audiensen varade icke fem minuter.

Det har varit oss lätt att draga den slutsatsen, att detta mottagande icke endast föranledts af sakernas nya ordning i Sverige, vid hvilken man haft tillräcklig tid att vänja sig, utan äfven af någon särskild och ny händelse. Utgående derifrån och icke försummande något för att komma till klarhet, hafva vi vid våra undersökningar gynnats dels af slumpen, dels af vissa förbindelser. Vi veta, E. M., med sådan visshet att vi knapt kunna tvifla derpå, att drottningen af Bayern gjort sig en oändlig möda för att verka till den gamla konungafamiljens förmån. Som hon lätt fann, att hvarje försök, som hade för detta konungen till föremål, vore löjligt och ofelbarligen skulle kompromettera henne inför kejsaren, har hon egnat alla sina omsorger åt prins Gustafs sak. Man har starka anledningar att förmoda, att hon under de 5 eller 6 sista dagarne fördubblat sina ansträngningar, utan tvifvel af fruktan att vår presentation för kejsaren skulle kunna framdeles blifva skadligt för hennes planer. Det har synts oss värdt en undersökning, huru en person, som är känd såsom ganska förståndig och som iakttager det mest afmätta uppförande, har kunnat förmås till så djerfva mått och steg; och då vi sammanstält de olika tidpunkterna har det synts oss tämligen antagligt, att ifriga bref från drottning Fredrika ingifvit henne detta lifliga intresse. Hon kan i sjelfva verket redan för 5 eller 6 dagar sedan, i synnerhet genom ridande ilbud, hafva erhållit bref från Stralsund af den 28, 29 eller 30 december, vid hvilken tid konung Gustaf Adolf och hans familj befunno sig der. Huru dermed än må förhålla sig, berättas det oss från temligen tillförlitligt håll, att drottningen af Bayern flere gånger vändt sig till kejsaren, att hon på det enträgnaste bedt, bönfallit och gråtit. Vi tro oss veta, att hon ej utverkat något, men

om kejsarens svar varit mer eller mindre tydliga, mer eller mindre bestämda, det är hvad vi ännu icke kunnat utröna: Det är emellertid sannolikt, att hon icke blifvit väl mottagen, emedan hennes uppförande mot oss antyder dåligt lynne och emedan hon äfven tyckes hafva bragt sin gemål derhän. Vi hafva ännu icke erhållit något svar angående audiensen hos drottningen; vi veta emellertid, att hon i öfvermorgon skall mottaga andra främlingar. Det större eller mindre familjeintresse som det behagar Deras Bayerska Majestäter att ådagalägga, den större eller mindre grad af personlig ovilja som de kunna finna lämpligt att visa mot den ena af oss, just derföre att de väl känt honom förut, det är saker, hvilka äro ganska likgiltiga i politiken; det väsendtliga är, att man lär väl känna deras plan och deras medel för att kunna jäcka den förra och bekämpa de senare. Det är hvad vi skola vinnlägga oss om med all möjlig flit och ifver.

Vi äro ännu icke fullt bestämda, huruvida det är lämpligt eller icke att vidtaga några åtgärder med anledning af det bayerska hofvets stötande uppförande mot oss. Å ena sidan föreskrifver oss E. M:s värdighet att harmas öfver dessa saker; under ett nytt sakernas tillstånd beror allmänna meningen rätt ofta derpå; och för öfrigt vore det kanske icke onyttigt att visa en känslighet, som underrättade våra motståndare, att vi äro på vår vakt, och måhända tvunge dem att gå något hofsammare till väga. Å andra sidan kunna vi icke vara okunnige derom, att hofvet i München här är väl anskrifvet, och att det gjort kejsaren tjenster, hvilka varit ganska betydliga och till och med kostat Bayern stora uppoffringar. Måhända vore det förståndigt att välja en medelväg, att säga några afmätta fraser till hertigen af Cadore och några mera förtroliga till hertigen af Friaul om den stora skilnaden mellan det mottagande kejsaren låtit komma oss till del och det, som vi vid vårt besök hos honom fått röna af en suverän, som är hans bundsförvandt, och hvilken likasom E. M. följer hans system. Några dylika reflexioner yttrade till bayerska premierministern grefve Montgelas, (hvilken ännu icke anländt, men dagligen väntas) skulle kunna

vara nog för det ändamål, som vi föresätta oss; vi skola alltid kunna blifva i stånd att framställa dessa reflexioner, utan att vi synas hafva sökt tillfälle dertill.

I går fingo vi företräde inför vice konungen af Italien, hvilken mottog oss med mycken artighet och älskvärdhet. Denne furste har ett behagligt väsen och ett fördelaktigt yttre.

Vi gjorde dessutom i går vår uppvaktning hos Rhenförbundets furst primas. Det är icke möjligt att behandlas med mera godhet och välvilja än vi blifvit behandlade af denne furste. Ehuru hans egen ställning för närvarande är ytterst ömtålig, är han likväl i många menniskors tanke en man af stor betydelse, och det förtroende, hvarmed han hedrar en af oss (baron Lagerbjelke) skall kunna blifva oss till ganska stor nytta och har redan varit det.

Det är för oss en helig pligt att med vördnadsfull uppriktighet framställa hela vår åsigt om det samtal, som kejsaren haft godheten att bevilja oss, äfvensom i allmänhet om det som under de sista dagarne tilldragit sig.

Det har blifvit oss tydligt, att kejsarens känslor för E. M:s person äro sådana de böra vara. Af denna personliga aktning, af denna höga tanke om E. M., hvilken daterar sig från långt tillbaka, böra vi med rätta hemta några smickrande förhoppningar för framtiden. Men E. M. vet det väl: ofta är den personliga vänskapen mellan suveräner, vore den ock, såsom här är fallet, uppriktig, rik på fagra ord, men fattig på handlingar. Det är det egna intresset och det för ögonblicket lämpliga som frambringa fördelaktiga verkningar; om denna lämplighet förefinnes, om detta intresse utvecklar sig, då blir den personliga vänskapen af stor betydelse; den utjemnar de små svårigheterna, den påskyndar händelsernas gång.

Det är lika visst, att orden: *Sverige*, *Svensk*, ännu äro Fransmännen behagliga, att minnena från den goda tiden alls icke äro utplånade, att det gamla systemet med afseende på Norden ännu har nitiske anhängare, och att sjelfva vanan hos

många talar till vår fördel. Hvad angår kejsarens person, så voro hans politiska åsigter ursprungligen öfverensstämmande med Frankrikes gamla system. Han har gjort våld på sig för att frigöra sig derifrån; men för en återgång till det samma är icke hans vilja ensam tillräcklig: hon är och skall mer eller mindre länge blifva beherskad af händelserna. Han vill afsluta affärerna i Södern, hvilka äro vida mera invecklade än man på ett visst afstånd kan tro; men han skall återkomma till Norden. Det är otvifvelaktigt, att tanken att bilda en motvigt mot Ryssland, hvars makt, ehuru delvis hans verk, likväl väcker hans afund, ständigt rör sig i hans hufvud; men det är mycket möjligt, att enskildheterna i hans plan ännu icke äro fullständigt kombinerade. Flera af hans yttranden hafva synts oss bekräfta denna förmodan. Utan tvifvel skall någon tid förflyta, innan E. M:s förhoppningar kunna förverkligas. Men sjelfva det afmätta sätt, hvarpå kejsaren förklarade sig i detta ämne, väckte hos oss en reflexion, som synes oss berättigad och som är tröstande. Om hans afsigter med afseende på Sverige vore sväfvande och föga uppriktiga, skulle det hafva kostat honom bra litet att afskeda oss med fagra ord, tomma förhoppningar; han hade då icke inlåtit sig i enskildheter med oss; han hade då icke ordat om de hinder, hvilka vi hafva att bekämpa. Just derför att han icke invaggat oss i illusioner, tro vi på hans välvilja. Det synes oss bevisadt, att kejsaren icke är osäker på *saken*, utan på *sättet;* att han icke tvekar *huruvida* Sveriges intressen böra sysselsätta honom; men väl *när* och *huru?*

Ju tvifvelaktigare resultaten äro, desto mångfaldigare äro svårigheterna, och desto vigtigare blir den persons uppgift, som skall vara E. M:s representant vid detta hof. Om han ej åtnjuter personligt anseende, om han, liksom de flesta makters underordnade ombud, icke stundom får tillträde till kejsarens person, så skola icke hans nit och ifver vara tillräckliga för E. M:s tjenst. Han bör knyta förbindelser, förvärfva lokal erfarenhet, passa på det rätta ögonblicket, gifva spridning åt vissa idéer, under vissa förhållanden göra sig ganska vigtig,

men äfven stundom, väpnande sig med ett tålamod, som trotsar alla prof, förstå att draga sig tillbaka till en skenbar overksamhet. Hans framgångar böra synas långsamma, under det att affärerna dock i tysthet gå framåt; hans roll bör synas obetydlig, kanhända till och med i det ögonblick, då upplösningen nalkas. Om han under sin väntan på gynsamma omständigheter blott haft lyckan att aldrig gå tillbaka; om machinen blott går sakta, men med såväl inre som yttre säkerhet under den ofta nog långa mellantid, som ligger emellan de stora händelserna, då är det af föga betydelse, om de afgörande resultaten komma förr eller senare; några år äro mycket för den enskilda menniskan, de äro intet för en stat, som med Försynens hjelp är bestämd att ega bestånd under sekler.

De med den gamla konungafamiljen förbundna regerande husens intriger skola för E. M:s representant i Paris blifva lika många prof för hans personliga anseende. Sällan tåla dessa affärer en officiell behandling, utom då, när statens ära och lugn sedan de kommit till en viss punkt, sätta sig emot ett skonsamt behandlingssätt. E. M. torde hafva täckts lägga märke till det uttryck af ledsnad, som kejsaren fälde med anledning deraf att E. M. icke hade några ättlingar i rakt nedstigande linie. Vi böra tillägga, att dessa ord framsades med stort eftertryck och till och med rörelse. De hafva synts oss ganska gynsamma för E. M. intressen, emedan de å ena sidan tydligt bevisa, att kejsaren alls icke tänker på konung Gustaf Adolfs efterkommande, och emedan de å andra sidan icke strida emot H. K. H. kronprinsens val. Kejsarens tanke tyckes vara: »afkomlingar i rätt nedstigande linie äro att föredraga framför alla, men då sådana icke finnas, är det naturligt att uppsöka en slägting på en yngre linie.» Det följande samtalet bevisar det för öfrigt tillräckligt. I alla fall hafva vi haft anledning att lyckönska oss att vi så ofta och så enträget yrkat på ett svar af kejsaren med afseende på denna affär, och den förklaring, som slutligen lemnades oss af hertigen af Cadore är i närvarande stund af ett dubbelt intresse, alldenstund den tjenar på samma gång till stöd för den allmänna me-

ningen i Sverige och till motvigt mot bayerska hofvets åtgärder.

Vi hafva alltför stor anledning att hoppas, det H. K. H. kronprinsens insättande uti den rang han bör intaga redan egt rum, för att icke anse, att hvarje yrkande härpå vore öfverflödigt.

Vi hoppas kunna säga detsamma om riksdagsaffärerna. E. M. skall måhända värdigas finna, att kejsarens åsigt i denna fråga har föranledts af berättelser, hvilka, om ock utan tvifvel öfverdrifna, likväl i grunden äro sanna. Det var en ömtålig uppgift att gifva upplysningar om denna sak. Att förneka sanningen af alla dessa berättelser, att förneka tillvaron af hvarje meningsskiljaktighet, att göra en storartad målning af den patriotism och energi, som trädt i dagen och som utan tvifvel icke varit sällsynta i Sverige, men som helt visst motverkats af någon personlig illvilja, det hade varit att genom osannolikheten af våra försäkringar gifva ytterligare näring åt kejsarens föreställningar och blottställa oss personligen för risken att förlora hans förtroende. Vi hafva trott det vara lämpligare att låta dessa saker uppfattas såsom naturliga resultat af en förändring i styrelsen, att förmildra dem, och framförallt framställa sakerna så som i det närmaste afslutade. Det synes oss, att kejsaren varit temligen tillfredsstäld med förklaringen, ty i annat fall skulle han, i full gång som han var med att tala, icke hafva lemnat detta ämne.

Det har synts oss ganska lyckligt, att detta första sammanträffande egt rum utan att kejsaren det minsta vidrört England. Samtalet hade då kunnat antaga en alltför allvarsam vändning och gifva anledning till ogynsamma intryck. Om kejsaren nu täckes bevilja oss ännu några ögonblick, skulle vi icke ogerna se, om han ville vidröra detta ömtåliga ämne; alldenstund vi hafva anledning att tro, att det första sammanträffandet icke haft någon ofördelaktig verkan, skall det måhända deraf blifva en följd, att kejsaren med något öfverseende lyssnar till de varsamma omdömen, på hvilka vi skulle kunna våga inlåta oss; och om han ock skulle låta hänföra sig till någon

häftighet, förtjena dock E. M:s och dess folks intressen, att man för dem utstår en stunds obehag.

Affären med de gamla reklamationerna skall, såsom vi väl förutsett, blifva en rik källa till invecklade diskussioner. Få ögonblick efter baron Krassows afresa erhöllo vi den not, som hertigen af Cadore lofvat oss angående denna fråga, och hvilken, såsom E. M. torde hafva täckts se af vår underdåniga depesch af den 8 dennes, borde »vara i samma anda som slutet af artikeln 4 i fredsfördraget mellan Sverige och Danmark.» Vi hafva äran här bifoga denna not. Den öfverensstämmer icke med ifrågavarande artikel, hvilken talar om reklamationer i allmänhet, då deremot ministern hopkokat en fin skilnad mellan anspråk gent emot enskilda och dem som angå franska regeringen, i det han tillåter de förra, men förklarar de andra omintetgjorda genom krigstillståndet. Det har aldrig varit fråga om denna subtilitet vid någon af konferenserna. Hertigen af Cadore säger helt frankt att hans muntliga förklaringar hafva varit sådana; vi kunna hafva äran att försäkra E. M., att han aldrig förklarat något sådant. Denna falskhet är olyckligtvis allt för allmän; den synes vara den mäktigastes arfvedel, och likväl är det den mäktige, som lättast kan undvara densamma. Men här drar man nytta af alla sina fördelar, stora som små. När allt kommer omkring, är godkännandet af alla de reklamationer, som kunna drabba franska medborgare, en icke aldeles likgiltig sak. För flere godtyckliga qvarhållningar kunna skeppsredarne och uppbringarne vara personligt ansvariga; dessa böra då blifva dömda till rättegångskostnadernas erläggande och till skadestånd. Hvad beträffar artikeln om reklamationer gent emot regeringen, är förklaringen tydlig och bestämd; det skall blifva ganska svårt att göra den till föremål för en diskussion, och ännu svårare torde det vara att ernå ett tillfredsställande resultat. Vi skola emellertid besvara noten, och ställande en annan spetsfundighet gent emot den, som man användt mot oss, skola vi söka att fastställa en skilnad till förmån för skuldfordringar, hvilkas *laglighet* blifvit före brytningen *godkänd* af regeringen,

hvarvid vi ämna åberopa, att, om det också icke vidare kan blifva fråga om *omtvistade frågor*, så kan en *erkänd skuldfordran* ingalunda räknas till *reklamationernas, fordringarnas* och *anspråkens* klass, hvilka enligt notens ordalydelse äro genom krigstillståndet omintetgjorda. Vi hafva emellertid funnit lämpligt att uppskjuta denna obehagliga diskussion, medan audienserna och presentationerna pågå för att icke göra vårt första uppträdande misshagligt, emedan sakernas mer eller mindre lyckliga vändning ofta kan bero på detta. I sjelfva verket vänta vi icke någon synnerlig framgång af vårt tillämnade förfaringssätt; men som de erkända skuldfordringarne just utgöra den betydligaste delen af de gamla reklamationerna, tro vi oss icke böra försumma något.

Vi skola söka att så snart som möjligt framlägga den Quedlinburgska affären och sköta densamma med all omsorg och nödig ifver.

Vi hafva hört, och det från tillförlitligt håll (genom bref från London direkt adresserade till betydande personer inom handelsverlden), att engelska hofvets planer för våren med afseende på de nordiska makterna gå ut på att förlägga några fartyg i Bältena och att företaga en starkare kryssning på Kattegatt från Skagern till Norge för att helt och hållet stänga Östersjön. Denna spärrning skall, enligt hvad man tillägger, gälla med afseende på såväl in- som utlöpande fartyg. Man tror alls icke, att några fiendtligheter skola utöfvas inom sjelfva Östersjöns område, utom några kryssningar af lättare fartyg, alldenstund omkostnaderna för stora rustningar äro mycket större än den sannolika vinsten kunde blifva. Genom detta system hoppas den brittiska ministèren betvinga kustmakterna, hvilka den synes vilja förvägra all slags handel utom Östersjön, till och med exporthandeln.

Vi hafva ansett dessa vigtiga meddelanden fullt värdiga att utan uppskof framläggas för E. M. E. M. skall måhända finna medel att förekomma detta slag genom hemliga framställningar angående de ömsesidiga intressenas kraf, och E. M. skall åtminstone hafva litet tid på sig för att behandla denna

fråga. Om England håller sig till denna *enda* plan och deri till ömsesidig fördel medgifver några modifikationer, så måste man erkänna, att det hade kunnat göra hvad som var mycket värre. Systemet att utifrån stänga Östersjön låter sig lätt förena med ömsesidiga licenser, enär dessa måste afse å ena sidan transporten af salt och andra matvaror, å andra sidan utskeppandet af våra produkter till Storbritanniens hamnar. Om under dessa förhållanden Östersjöhandeln förblifver fri eller endast måttligt försvårad, skall utbytet af handelsvaror mellan de fyra kustmakterna samt Pommern och Mecklenburg alltid förblifva af en stor betydelse för handeln.

Med känslor af den djupaste vördnad hafva vi äran vara,

Ers Majestät,

Ers Majestäts

ödmjuke, lydigaste och underdånigaste

tjenare och undersåtar

H. H. von Essen, Gustaf Lagerbjelke.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 52.

Friherre G. Lagerbjelke till hofkansleren, friherre G. af Wetterstedt, *Paris den januari 1810.*

Adlersparres dåliga lynne vållar mig mycken smärta; det synes mig verkligen, att han allt för mycket öfverlemnar sig deråt. Hvilket skådespel för kronprinsen, denna missämja mellan statens främste män! Jag har mer än en gång sagt det åt Adlersparre; han är alltför personlig, hvilket är en stor olycka för en statsman. Jag har något anspråk att blifva trodd, då jag härifrån, der jag befinner mig under den kraftfullaste och mest klarsynte mans ögon, upprepar det rådet att äntligen göra ett slut derpå, att sätta en gräns för den enskilda hätskheten

och framförallt att säga till ständerna: »Claudite jam rivos, pueri» etc. etc.

H. E. herr baron Engeström skref för någon tid sedan till mig: »Det är du, som i början skämt bort dem genom klemigt tal.» Jag tycker om hans öppenhet, jag respekterar hans åsigter, men jag vågar svara honom: »Nå väl, var det icke just under dessa första tider, som populariteten var nödvändig? Hvad? en revolution hade nyss utbrutit, sinnena voro upphetsade, den nuvarande konungen var endast regent, konstitutionen fans icke, regeringens kraft var tillintetgjord, arméens befälhafvare afskydde hvarandra inbördes, fans det då någon annan utväg än den att nyttja mildhet? Men nu hafva vi en kung, en konstitution (ack den är som den kan!); vi hafva fred med andra makter, de inre förhållandena äro fullt ordnade! Då är det anledning att säga: »Andra tider, andra seder.»

Hvad jag lyckönskar mig för att jag varit enträgen och ihärdig med afseende på kronprinsens sak! Jag har icke velat officielt meddela något annat än hvad ni sett; men hvarken för ministèren eller för kansleren bör jag dölja sanningen, nämligen att terrängen icke var särdeles god för prinsen, och att den minsta svaghet hade kunnat medföra sina följder. Nu är allt godt och väl eller skall snart blifva det; man behöfver tid för att vinna för sig Napoleons mening, men fröet är utsådt och gror. Måhända skall jag aldrig hafva äran att blifva känd af prinsen; jag anser mig icke desto mindre lycklig öfver att hafva gjort honom en tjenst, hvars vidd han måhända antagligen icke ens känner.

En viss general löper här omkring med ett visst smickrande bref, dateradt Stockholm d. 29 Dec. Jag har blott ett ord att säga: om han *gör* nytta, må då belöningen komma efteråt, men, jag säger det uttryckligen: *efteråt!* Om han *vill* göra ondt, skall han hafva allt flera medel dertill, ju mer han kan styrka att han åtnjuter förtroende i Sverige. Man döme, om det är mig möjligt att hysa personlig ovilja mot honom! Råder någon personlig täflan mellan honom och mig? Ännu ett ord. Han kan i Sverige hafva fiender, hvilka äro det äfven till den goda

saken. Men vore det första gången, då personer, hvilka icke äro bättre än hvarandra, likväl ega förmåga att afsky hvarandra.

[Öfversättning från franska originalet eller en officiell afskrift deraf].

№ 53.

Friherre Lagerbjelke och grefve H. H. von Essen till K. Karl XIII, *Paris den 5 febr. 1810.*

Underdånig apostille.

E. M. torde hafva täckts föreställa sig den sorgliga känsla, med hvilken vi mottogo den underrättelse, som hofkanslerens depesch af den 16 januari innehöll. Hr De la Gardies handlingssätt[1]) påminner om en annan desertörs, tillhörande hans stånd, men af ännu mera lysande rang, nämligen Mathieu Montmorencys, hvilken, förledd af abbé Sieyès, gjorde en nästan dylik förklaring i nationalförsamlingen. Man känner endast alltför väl denne abbés mål; för hvilket mål verka i Sverige personer, hvilka gömma sig bakom ridån för att drifva till handling en man, hvars högmod och ärelystnad beträda förnedringens afväg för att nå storheten? Vi vilja icke dölja för E. M., att dessa underrättelser, hvilkas enskildheter allmänheten ännu mer öfverdrifver, äro det farligaste af allt för vårt fäderneslands intressen äfvensom något som företrädesvis är egnadt att framkalla en förändring i kejsarens välvilliga tänkesätt. Vi skola icke försumma något för att försvaga eller aflägsna de ledsamma intrycken; men det är endast ständernas åtskiljande, som förmår hos den härvarande regeringen verka en gynsam uppfattning af Sveriges inre förhållanden.

De närmare underrättelserna om kronprinsens ankomst och hans mottagande vid gränsen hafva emellertid haft en för-

---

1) Se om denna sak SCHINKEL a. st. V. s. 144.
Utg. anm.

delaktig, afledande verkan på den härvarande allmänhetens sinnesstämning.

Som de franska myndigheterna i Pommern, sedan freden blifvit undertecknad, tagit i besittning egendomar tillhöriga akademien i Greifsvald för att komplettera de räntor, som beviljats innehafvare af donationsgods, och måhända i den särskilda afsigten att under den korta tid, som ännu återstår dem, förslösa en del deraf, hafva nya åtgärder vidtagits hos utrikesministern för att stäfja dessa oordningar, och vi hafva ånyo erhållit löfte, att krigsministern skall erhålla de för intendenturen öfver arméen och för provinsens militära styresmän nödiga instruktionerna. Det är icke tvifvel underkastadt, att alltför stor efterlåtenhet visas mot underordnades fel, och att man hemligen tillåter dem att göra affärer för att befria regeringen från att betala dem. Vi hoppas emellertid, att vi genom våra omsorger, genom våra föreställningar och klagomål skola lyckas att fråntaga dem större delen af deras rof.

För att undvika olika framställningar böra vi hafva äran meddela, att, då general Tibell i går blef af utrikesministern presenterad med det uttryckliga tillägget, att han tjenat i de franska arméerna, sade kejsaren: »Var det under revolutionskriget eller förut?» och gick bort utan att afbida något svar, utan att ställa sina ord till generalen och, såsom det syntes, utan att hafva påmint sig den omständighet, hvarom det var fråga. För öfrigt har det mottagande, som de presenterade Svenskarne i allmänhet rönt, synts ganska gynsamt, och vi hafva med anledning deraf fått mottaga artighetsbetygelser från flera medlemmar af den diplomatiska kåren. Kejsaren har i allmänhet uttalat sin tillfredsställelse med de presenterades hållning. Han har funnit hästgardets uniform vacker; han har framför andra tyckts utmärka herr Peyron.

Med afseende på kejsarens förmälning förlänges och fördubblas ovissheten. Man talar ständigt om grefve Romanzoffs ankomst; men man börjar äfven tala om prins Maximilians af Sachsen, hvilken är fader till den unga prinsessan, om hvilken varit fråga i våra föregående bref. Det är omvexlande gift och motgift som man bjuder.

E. M. har genom H. E. baron Engeströms depesch af den 16 januari befalt oss att förklara hvilka tänkesätt kejsaren hyser med afseende på de gamla ordnarne: »Ludvig den heliges» och den »för militärisk förtjenst», och om E. M:ts undersåtar skulle kunna bära dem, sedan en residerande representant för Frankrike anländt till Stockholm. Vi hafva äran att svara derpå, att denna regerings åsigt härom är ganska tydlig; att dessa ordensdekorationer icke synas någonstädes, der man är i förbund eller endast har fred med Frankrike, och att det för närvarande icke finnes något land i Europa, der de äro tillåtna, med undantag af Sverige och England. E. M. skall måhända täckas påminna sig grefve Fersens obehagliga äfventyr i Dresden, och på den tiden var Sachsen dock icke i förbund med Frankrike; det stod på Preussens sida. Det är otvifvelaktigt, att en Frankrikes representant i Stockholm skulle vidtaga kraftiga åtgärder med afseende på denna sak, om anledning dertill gåfves. Det är kändt, att kejsaren är ganska nogräknad i dessa saker äfvensom i allt, som står i något förhållande till den gamla bourbonska dynastien. Han är dervidlag utöfver all beskrifning ömtålig. Vi våga försäkra E. M., att det minsta steg å vår sida för att vinna upplysning i en fråga, som man här betraktar såsom oåterkalleligen afgjord, ofelbarligen skulle vara att blottställa E. M:s intressen.

Vi hafva ansett rådligt att i förtroende fråga hertigen af Cadore, om vi borde vidtaga någon åtgärd för att blifva förestälda för kejsarinnan Josephine; han har bedt oss vänta till dess han sänder oss ett lika förtroligt meddelande härom.

[Öfversättning från franska originalet eller en officiell afskrift deraf].

№ 54.

Svenske ministern i London Karl Gustaf von Brinckman till markis Wellesley, *den 27 februari 1810.*

Herr Markis!

Då jag härmed öfversänder till E. E. en kopia af vår fredstraktat med Frankrike, torde jag icke bättre kunna motsvara mitt hofs önskningar än genom att genast låta denna akt åtföljas af alla de förtroliga upplysningar, hvilka kunna tjena att ur en fullkomligt riktig synpunkt för H. Britiska Majestät framställa Sveriges mycket egendomliga belägenhet och dess nuvarande styrelses klokhet och fredliga sinnelag.

Jag behöfver säkerligen icke påminna E. E. om de händelser, hvilka hafva föregått och medfört en förändring i vårt politiska system, hvilket från början endast haft till syfte att på undergångens brant rädda rikets sjelfbestånd.

Att återgifva sitt nödstälda fosterland lugnet och friden, att med alla dess fiender sluta en fred, som är oeftergifligen nödvändig, och att på samma gång på allt sätt genom fasthet och tillmötesgående söka förekomma en olycklig brytning mellan Sverige och Storbritannien — detta, Herr Markis, har varit det enda målet för en monarks uppriktiga omsorger och outtröttliga sträfvan, hvilken vid den hemska tidpunkt, då han tog regeringsbördan på sina axlar, endast rådfrågade folkets röst och för statens väl uppoffrade alla en äregirigare politiks planer.

Men om ock ingen af de krigförande makterna kan hafva hyst något tvifvel angående konungens tydliga önskan och *opartiskheten* i hans handlingssätt, så kunde dock hans *uppriktighet* hafva blifvit betviflad af den britiska regeringen, om H. M. ett enda ögonblick tillåtit sig att för sin gamla bundsförvandt dölja eller bemantla sin oro och sina farhågor angående *en del af de uppoffringar,* som den bjudande nödvändigheten af en särskild fred mellan H. M. och Storbritanniens fiender oundvikligen måste medföra för Sverige.

För att nu förekomma allt ofrivilligt missförstånd i detta hänseende har konungen skyndat att genast efter sitt öfvertagande af regeringen utan minsta förbehållsamhet förklara sig häröfver med H. Britiska Majestät och att befalla sin härvarande minister att alltjemt meddela det engelska kabinettet, huru sakerna skrida framåt och hvilka de slutliga resultaten blifva af våra underhandlingar med Sveriges och dess fordne bundsförvandts gemensamma fiender.

Då nu dessa underhandlingar blifvit så att säga satta i gång med H. Britiska Majestäts samtycke, skulle jag hafva trott mig å min sida fela mot en i dubbel mening helig pligt, om icke alla mina officiella förhandlingar med denne regents ministère varit dikterade af den mest försonliga ande, den minst tvetydiga öppenhet och en ärlig uppriktighet, hvilket allt står i samklang så väl med den gamla vänskapen mellan våra båda hof som med deras gemensamma önskan att se hvarandra till godo genom att med klok beräkning och till minsta möjliga skada för hvarandras intressen modifiera sina blifvande förhållanden.

Jag har således aldrig tvekat att här framställa *tillstängandet af våra hamnar* för den engelska flaggan såsom ett steg, hvllket visserligen strider mot vår vilja, men som dock för oss är *oskiljaktigt* från vår förlikning med Frankrike. Och under det vi på sista tiden varit öfverhopade och hotade af olyckor, har jag dock haft den trösten att mer än en gång till mitt hof få öfverbringa sådana uttryckliga försäkringar som denna: »att den britiska regeringen uppfattar vår verkliga ställning allt för sansadt och allt för rättvist, för att å sin sida fordra fortsättandet af ett olycksbringande krig såsom det oeftergifliga vilkoret för sin vänskap med Sverige.»

De officiella noter, hvilka herr Canning tillstält mig och som äro daterade den 3 april och 10 juli 1809, den not, hvarmed E. Ex. sjelf hedrat mig den 29 sistlidne december och i ännu högre grad det högtidliga trontalet vid öppnandet af det nuvarande parlamentet kunna icke lemna något tvifvel öfrigt angående H. Britiska M:s fredliga tänkesätt i detta afseende,

icke heller angående det vänskapsfulla intresse, som han alltid känt för Sveriges öde.

Men om till följd af Europas nuvarande ställning H. Brit. Maj:s regering icke trott sig böra hindra Sverige att afsluta en särskild fred, och om konungen, min herre, olyckligtvis funnit sig besegrad af den oemotståndliga nödvändigheten att för sitt rikes säkerhet, ja, för dess *bestånd* uppoffra en del af sina väsentligaste intressen, så kan dock H. M. njuta den tillfredsställelsen att ända hittills hafva kunnat förena en nödvändig politiks högre pligter med hela den grannlagenhet, som H. M. sjelf ålagt sig mot sin fordne bundsförvandt.

Så snart en ny sakernas ordning i Sverige har kunnat synas stå i strid med de uttryckliga förbindelser, som det förut slutit med England, fick jag mig uppdraget att officielt förklara inför H. Britiska Majestäts ministère, »att om Sverige genom omständigheternas makt skulle se sig nödsakadt att ingå förlikning med alla sina fiender, så önskade det icke derför mindre ifrigt att med England bibehålla det vänskapsförhållande och det goda förstånd, som de båda ländernas ömsesidiga intressen icke tycktes göra oförenliga med vårt förändrade politiska system; att konungens politik alltid blott skall ledas af hans önskan att låta Sverige åter så mycket som möjligt tillhöra de *strängt neutrala* makterna; att huru trängande behofvet af en snar försoning med de gemensamma fienderna än för oss vore, så hade H. M. emellertid fast beslutit att icke tillåta någon förbindelse med dem, som vore hinderlig för hans *fredliga och vänskapliga* förhållande till England; och att om under nuvarande omständigheter *stängandet af våra hamnar* slutligen skulle befinnas vara *oundvikligt*, smickrade sig dock H. M. med hoppet, att denna åtgärd, som endast blifvit oss påtvungen af öfvermakten och som var lika stridande mot Sveriges intressen som mot Storbritanniens, här aldrig skulle blifva betraktad som ett tecken eller förebud till *fiendtliga afsigter* mot denna sistnämnda makt.»

Slutligen mottog jag vid samma tidpunkt uttryckliga order af konungen att i hans namn på det mest formliga sätt för-

klara för den britiska ministèren: »att hvilka definitiva resultat än komme att framgå af våra dåvarande underhandlingar, så ville H. M. nu skynda att på förhand försäkra såväl H. Brit. Majestäts undersåtar som deras skepp och öfriga egodelar som sitt höga beskydd».

Det är med en synnerlig tillfredsställelse, som jag tager mig friheten att nu för den britiska ministèren framlägga ett noggrant sammandrag af alla de försäkringar, hvilkas språkrör jag i kraft af min regents befallning och i hans namn haft äran inför den samma vara — och detta sker vid en tidpunkt, då jag finner mig uppfordrad att gifva E. Ex. del af vår fredstraktat med *den* af de krigförande makterna, från hvars sida *ett uteslutande fredligt system* från konungens sida naturligtvis måst möta nästan oöfverstigliga hinder, och då det följaktligen icke skulle ligga i mitt instresse att påminna den britiska ministèren om alla dessa *vilkorliga förbindelser* af H. Majestät och jemföra dem med det slutliga resultatet af våra kinkigaste underhandlingar, om jag hade att frukta, att detta senare skulle befinnas stå mer eller mindre i strid med de förra.

Men, Herr Markis, jag vågar smickra mig med, att innehållet så väl som sjelfva redaktionen af fredsfördraget i Paris skall å ny bestyrka konungens redlighet och den uppriktighet, med hvilken H. M. oföränderligen bemödat sig att uppfylla sina föregående löften, att bekämpa och så länge som möjligt förkasta hvarje *aktiv förbindelse*, som skulle kunna kompromettera hans folks *lugn*, och att icke låta sin *verkliga neutralitet* underkastas andra inskränkningar än sådana, som föreskrifvas af ett nödtvång, som är oemotståndligt och som också är allmänt erkändt såsom sådant.

Ty om det varit alldeles omöjligt att från denna traktat utesluta *tvångsåtgärder*, hvilka den franska regeringen behagar anse som hufvudpunkten i sitt *kontinentalsystem*, tror jag mig dock böra göra H. Br. M:s ministère uppmärksam derpå, att konungens och hans fullmäktiges i Paris ihärdighet och klokhet slutligen lyckats i sina bemödanden att ur denna traktat af-

lägsna hvarje ytterligare förbindelse och t. o. m. hvarje *uttryck*, hvilket kunnat tydas som ett tyst medgifvande angående sådana planer, som äro *direkt fiendtliga* mot England.

Jag beder, att E. Ex. noga värdigas observera, att ehuru 3:dje artikeln af ifrågavarande traktat nödvändigt måst taga intryck af det *allmänna systemet*, på hvilket den har afseende, förefinnes här dock en *tyst eftergift*, hvilken är lika gynsam för Englands som för Sveriges intressen. Ty då denna artikel alls icke nämner något om vår *handel med exportvaror*, så hysa vi grundade förhoppningar om, att de svenska skepp, som äro lastade med landets produkter, icke skola blifva utestängda från de britiska hamnarne; och jag behöfver säkerligen icke här omständligare utveckla de ömsesidiga fördelar, som troligen blifva en följd af detta undantag från grundsatsen om en fullkomlig afspärrning. Sådana sändningar skola å vår sida vara så mycket naturligare, som Sverige uttryckligen förbehållit sig *införandet af salt* och denna eftergift af den franska styrelsen otvifvelaktigt bör kunna tolkas till förmon för *saltimport från England* — enär sjöhandeln mellan Sverige och *något annat land* aldrig kunnat utgöra någon tvistepunkt med Frankrike enligt *kontinentalsystemets grundsatser*.

Detta, Herr Markis, är nu de anmärkningar, hvilka jag trott mig böra underställa den britiska styrelsens visa pröfning, då jag meddelade henne vårt definitiva fredsslut med Frankrike. Det är med öppenhet och förtroende, som jag vädjar till hennes upplysta vishet vid en tidpunkt, då, enligt min lifligaste öfvertygelse, Storbritannien icke skall vilja göra sin fordne bundsförvandt några förbråelser för en sakernas ställning, som endast bevisar, i hvilket ytterligt svårt läge han befinner sig. Långt ifrån att efterlikna Ryssland, har Sverige icke brutit med England för att förena sig med dess fiender, det har icke gifvit vika för öfvermakten, förr än det kämpat mot den till det yttersta, och för att säga sanningen, det har icke ens *biträdt* kontinentalsystemet, det har blott icke kunnat *undandraga* sig det samma. Ja, i sjelfva det ögonblick, då jag för H. Br. M:s ministère skall tillkännagifva denna ofrivilligt

fiendtliga åtgärd, ser jag mig genom min monarks upprepade befallningar befullmyndigad att förnya H. M:s ofvan anförda vänskapsfulla försäkringar med afseende på de britiska undersåtar och deras gods, som kunna befinna sig i Sverige.

Den synnerliga välvilja, hvilken H. Britiska M:s ministère hittills visat med afseende på mina patriotiska bekymmer och mina föreställningar till förmon för vår handel, låter mig hoppas, att ni, Herr Markis, särskildt vid denna kritiska tidpunkt, på grund af mitt nit för fosterlandets mest väsentliga intressen, värdigas förlåta att jag ingått i detaljer, hvilka jag dock trott mig böra meddela för att icke lemna rum för något tvifvel angående konungens, min herres, afsigter samt hans uppriktiga och oföränderliga önskan, att *det fredliga förhållande* och det goda förstånd, som ännu icke upphört att råda de båda staterna emellan, ständigt måtte fortfara. Jag hyser således ingen fruktan för att utbedja mig E. Ex:s understöd i denna riktning hos H. Br. M. och anhålla, att ni, Herr Markis, ville genom ett gynsamt svar befullmäktiga mig att till mitt hof öfverbringa autentiska underrättelser angående kabinettets i St. James ytterligare tänkesätt med afseende på de vigtiga saker, som jag tagit mig den friheten att rekommendera till dess särskilda öfvervägande.

Värdigas mottaga etc.

(var undertecknadt) VON BRINCKMAN.

[Öfversättning från en — förmodligen officiell — fransk afskrift].

№ 55.

Friherre Gustaf Lagerbjelke till K. Karl XIII, *Paris den 3 mars 1810.*

Ers Majestät!

Herr Svensson afreste den 24 Febr. med depescherna № 50 af den 23. De sista underdåniga gemensamma depescherna № 51 från E. M:s sändebud voro daterade den 27 Febr., men afsändas först nu. Jag hade den äran att afsända ett enskildt bref till

H. E. baron Engeström, dateradt den 26 Febr. och 2 Mars. De sista officiella depescherna från Stockholm voro af den 9 Febr.

Jag har insett nödvändigheten af att så fort som möjligt afsända herr Liljedahl såsom kabinetts-kurir och öfverbringare af H. M. kejsarens ratifikationer, och endast oöfvervinnerliga hinder äro orsaken till dröjsmålet med hans resa. Fortfarande sjuk och matt, har jag, hvarje gång jag nödgats vara ute med i verlden, för några timmar fått böta med flera dagars illamående på mitt rum, hvarför jag endast kunnat egnat få stunstunder åt arbete, och dessa hafva nästan dagligen afbrutits af audienser, presentationer och andra oundgängliga etikettsangelägenheter. Äntligen har jag lyckats att samla några materialier som förtjena att blifva kända af E. M.

H. E. grefve Essen afreste den 27 Febr., medförande min saknad och tacksamhet liksom allas högaktning, som haft den fördelen att göra hans bekantskap. Herrar Peyron, grefve Brahe, Lagerheim och baron Essen d. y. hafva åtföljt honom. Med nöje begagnar jag detta tillfälle för att hafva äran att gifva ett godt vittnesbörd åt herr Lagerheim, som under hela den tid, han utöfvat en ofta ganska svår befattning, utmärkt sig genom mycket nit, noggrannhet och verksamhet och hvars goda uppförande, likaväl som hans ofvannämda landsmäns, icke lemnat något öfrigt att önska.

Herr general Tibell och herr öfversten grefve Mörner hafva likaledes återvändt till Sverige. Jag förlorar i den sistnämde en sann och aktningsvärd vän, som under sin långa vistelse i Frankrike tillvunnit sig mycket anseende.

Med verklig tillfredsställelse har jag den äran att till E. M. öfversända ratifikationen på fredsfördraget med Frankrikes kejsare. E. M. skall finna originalprotokollet öfver utvexlingsceremonien bifogadt första bladet. Hertigarne af Cadore och Bassano funno sig mycket smickrade öfver de bevis på hågkomst, hvarmed E. M. hedrat dem, och hafva särskildt uppdragit åt mig att tolka deras underdåniga tacksamhet. Förste afdelningschefen i utrikesdepartementet, chevalier de la Besnardière, har erhållit dosan med E. M:s namnchiffer.

Offentlig audiens och presentationer.

Kejsaren återkom till staden lördagen den 24 Febr., och jag emottog då af H. E. herr grefve de Ségur, öfverhofceremonimästaren, den underrättelsen att H. K. M. följande dag, den 25:te, och precis 50:nde dagen efter fredens undertecknande, ville låta mig få audiens för att aflemna mina kreditiv-bref. Denna ceremoni egde icke allenast rum med vanlig högtidlighet utan under särskilda omständigheter, hvilka förtjena att blifva kända af E. M.

General Krusemark, Preussens minister, hade också samma dag sin första audiens. Kejsaren bestämde, att jag skulle gå före honom. Jag emottogs i ambassadörernas sal af ceremonimästarne, infördes till kejsaren af öfverhofceremonimästaren och presenterades af Hans Furstliga Höghet erkekansleren, hertigen af Parma. Kejsaren var omgifven af prinsarne och prinsessorna af sitt hus, af de främmande regenter, som för tillfället befunno sig i Paris, samt af furstarne, rikets stordignitärer. Hertigen af Cadore var närvarande vid audiensen. Alla de öfriga ministrarne, marskalkarne och rikets höga embetsmän, som vanligen bruka vara närvarande, befunno sig denna gång i yttre salen. Jag höll till kejsaren det tal, som E. M. finner bifogadt: Litt. A[1]). Jag har försökt att deri tala i Ers Majestäts namn icke allenast på ett sätt, som öfverensstämde med E. M:s politiska system, utan äfven med E. M:s personliga värdighet samt med rikets.

Kejsaren är vid sådana tillfällen allt för van vid smickrande hänsyftningar för att jag helt och hållet skulle våga afhålla mig derifrån, men jag ansåg, att de borde vara enkla och värdiga; detta var åtminstone min afsigt. Jag ansåg, att en påminnelse om Gustaf Vasas regering, som befriade fäderneslandet från tyranniet och om Gustaf II Adolfs, som gjorde det samma så aktadt i utlandet, skulle göra en god verkan

1) Talet finnes i S. S., men som det förut är tryckt i »Notice biographique sur la carrière politique du comte Gustave Lagerbjelke», sid. 146, införes det ej här. *Utg. anm.*

genom att återupplifva minnet af gamla förbindelser. Jag ansåg nödvändigt att åter upprulla en tafla af de sednaste händelserna i Sverige liksom för att derpå sätta rättvisans och nationalärans stämpel. Man skulle eljest hafva sagt, att den nuvarande regeringen blygdes att tala i detta ämne; jag försökte likväl att iakttaga den aktning, som man är skyldig olyckan, och det afseende, som man måste fästa vid det passande. Jag lät förstå att vi ärnade iakttaga ett fast system både med afseende på den yttre politiken och den inre förvaltning, på det att man icke här skulle komma på den tanken, att man lätt och med ringa kostnad skulle kunna indraga oss i hvilka företag som helst, utan nödgas inse, att det i sådant fall vore nödvändigt att gifva oss säkra garantier samt förse oss med medel. I stället för *allierad*, som jag först skref, satte jag ordet *trogen vän*, hvilket öppnar vägen för en allians, utan att likväl bringa en sådan till stånd, och jag gjorde detta, på det att Sveriges anslutning till kontinentalsystemet icke måtte betraktas som en offensiv allians emot England. Det hade varit pinsamt att nödgas afstå ifrån att offentligt uttala några förhoppningar för framtiden och från att på detta sätt ingifva Europa den nyttiga tanken att kejsaren redan hos oss uppväckt några sådana; men som ämnet är mycket ömtåligt såväl i anseende till Ryssland som till kejsaren sjelf, hvilken icke tycker om att andras fantasi går hans egna planer i förväg, inskränkte jag mig till ett mycket lakoniskt uttryck, som hvar och en kan utbrodera efter sin uppfattning och i hvilket Ryssarne ej behöfva se något annat än en tillbörlig artighet emot kejsaren. I slutet af mitt tal ville jag förbereda på, att Ers Majestäts representant skulle uppträda med fasthet om så fordrades.

Se der E. M., en analys af mitt tal, som nödvändigt borde i få ord innehålla allt det ofvannämda. Jag skulle önska att någon annan än jag sjelf kunde meddela E. M. det som min känsla för E. M:s intressen ytterligare nödgar mig att säga i denna sak. Jag inser alltför väl detta tals ringa värde, men jag är skyldig sanningen det erkännandet, att det haft lyckan göra ett godt intryck. Man kunde tydligt i kejsarens ansigte

läsa hans belåtenhet; personer, som stå honom nära, hafva dessutom försäkrat mig derom, och i hela staden talar man om det samma. Furst erkeskattmästaren, hertigen af Cadore, marskalken fursten af Ponte-Corvo och grefve de Ségur hafva bedt mig om afskrifter af talet. Det är ganska löjligt, att furst Kourakin mycket artigt komplimenterat mig derför. Så snart jag framlemnat E. M:s bref, svarade mig kejsaren i följande ordalag: »Herr Baron, med nöje emottager jag er försäkran om konun»gens, er herres, personliga tillgifvenhet för mig. Det krig, som »söndrat våra stater, var aldrig mitt verk, utan var framkalladt »af lidelser. Gerna hade jag velat undvika det. Nu är allt »förändradt, och jag är glad att kunna betyga er min tillfreds»ställelse deröfver. Jag ber till Gud för Sveriges lycka och »önskar uppriktigt, att det afslutar och *bringar till fulländning* »*sin inre omgestaltning*. Jag skall göra allt som står i min »makt för att tillförsäkra det dess rang i Europa och *upprätthålla* »*dess politiska oberoende*. Denna förklaring uppmanar jag er, »Herr Baron, att framföra till er herre, konungen, samt att till»lägga en försäkran om min beständiga vänskap och högakt»ning.» Derefter bevärdigade kejsaren mig personligen med några vänliga ord.

Jag har upprepat för H. E. hertigen af Cadore detta H. M:s tal för att vara förvissad om att jag rigtigt uppfattat detsamma, och denne minister har försäkrat mig, att meningen var sådan som jag nu framstält den.

Jag bör hafva äran att anmärka det kejsaren ett ögonblick före audiensen skickade till mig sin tjenstgörande kammarherre, herr grefve Degaèze för att fråga, om jag ej i hemlighet kunde lemna honom Serafimerorden, emedan kejsaren ämnade bära den vid audiensen. Jag svarade, att jag var förtviflad att ej kunna det, men att detta ordenstecken var inneslutet i det enskildta bref, som grefve Essen fått i uppdrag att öfverlemna.

Efter mig erhöll Preussens minister audiens och den var särdeles kort; en af stordignitärerne (furst erkeskattmästaren) sade mig sedan, att general Krusemark kom af sig utan att sedan kunna reda sig, och man måste medgifva att en preus-

sisk ministers roll i Paris för närvarande är ytterst grannlaga och svår.

Sedan de officiella audienserna voro slut, blefvo H. E. grefve Essen och jag af öfverhofceremonimästaren införda i kejsarens kabinett, och der gick allt till så, som E. M. täckts se af vår gemensamma underdåniga depesch № 51.

Då jag kom ut från kejsarens kabinett, tillsades jag af öfverste-kammarherren, grefve de Montesquiou Fezensac, att H. M. befalte mig att öfvervara messan. Strax derefter visade sig kejsaren, prydd med Serafimerorden utanpå rocken; han hade bibehållit det röda bandet öfver vesten. Han helsade på mig, när han gick förbi, och gjorde ett tecken liksom för att göra mig uppmärksam på att han bar Sveriges blå band.

En ceremonimästare anvisade mig under messan plats vid första korset och ganska nära kejsarens läktare. Jag satt der ensam på första bänken, och bakom mig sutto kejsarens adjutanter, medlemmar af senaten och generaler. Herr Krusemark satt mycket längre bort, temligen nära den läktare, der det kejserliga kapellet hade sin plats. Sedan de intagit sina platser, talade kejsaren och konungen af Bayern sakta med hvarandra, hvarefter den sistnämde mycket artigt helsade på mig. Denna tilldragelse, som bemärktes af många, var verkligen egendomlig.

Måndagen den 26 kom kammarherren grefve Turpin de Crissé till mig i full uniform och i hofvagn för att å kejsarinnan Josephines vägnar säga mig, att hon på onsdagen skulle emottaga mig. Jag hade icke nu begärt denna audiens, ty då jag efter H. E. grefve Essens och min första audiens hos kejsaren satte det i fråga, fingo vi af hertigen af Cadore det rådet att icke begära den, utan vänta till dess kejsaren gaf oss befallning derom. Jag trodde följaktligen, att denna sak var arrangerad af ministern, men för säkerhets skull begaf jag mig till honom för att fråga. Han svarade, att han ej visste det ringaste derom, men att kejsarinnan bestämdt icke skulle gjort mig detta meddelande utan kejsarens samtycke, att H. M., som samma dag aflagt ett morgonbesök hos kejsarinnan,

troligen då talat med henne derom, hvarför jag naturligtvis skulle hörsamma hennes befallning. Jag underlät det heller icke, och lät dem af mina landsmän åtfölja mig, som förut blifvit presenterade för kejsaren. Jag blef först ensam införd i kejsarinnans kabinett, och hon talade med stort intresse om E. M:s helsa och om den sjukdom, »som här så mycket oroat oss», såsom hon uttryckte sig. Äfven frågade H. M. kejsarinnan särskildt efter H. M. drottningen och talade slutligen i smickrande ordalag om svenska nationen i allmänhet. Hon talar med lätthet och behag och förstår fullkomligt att representera. Kejsarinnan gick sedermera ut i audienssalen för att emottaga diplomatiska kåren, och der hade jag den äran att för henne få presentera mina landsmän.

Hvad kammarherrens personliga besök angår, är det mig omöjligt att tro, det en så öfverdrifven artighet härrör från något annat än hans oerfarenhet, ty han har troligen utan någon närmare förklaring fått befallning af kejsarinnan att underrätta mig om audiensen och trodde då, att han skulle göra det personligen och i full parad.

I går fick jag audiens hos kejsarens fru moder, och jag begagnade tillfället att med detsamma för henne få äran presentera de Svenskar, som förut blifvit presenterade för H. M. kejsaren. Hennes Höghet talade mycket godhetsfullt med mig och upprepade allt det fördelaktiga, som hela familjen förut yttrat om svenska nationen; hon gjorde till och med en liten ursägt för att hennes klena helsa hindrat henne att förr emottaga mig.

I morgon ger kejsaren audiens åt den diplomatiska kåren, och jag har erhållit tillåtelse att vid detta tillfälle presentera för honom herr general-major Skjöldebrand och herr öfversten, baron von Otter. Man har gjort svårigheter med afseende på kapten Båth, liksom man förut gjort med afseende på de andra officerarne af lägre grad, men de komma med såsom hörande till ambassaden. Angående kapten Båth svarade jag, att han tjenat vid ett af E. M:s gardesregimenten och att jag derför hoppades att kunna få presentera honom, men öfverhof-

ceremonimästaren gjorde då skriftligen den frågan, om gardesofficerarne ansågos höra till E. M:s hof eller blott presenteras som militärpersoner hörande till hans garde, i hvilket sednare fall herr Båth ej kunde presenteras. Jag begagnar mig derför af detta tillfälle för att föreslå E. M. att vidtaga någon anstalt, på det att E. M:s legation ej må blifva utsatt för obehagligheter af detta slag, hvarvid man här fäster mycken vigt, t. ex. om E. M. täcktes tillåta mig att slippa begära de Svenskars presentation, som innehafva en lägre rang än majors, såvida militärerna icke tjena vid staben eller personerna icke tillhöra den betitlade adeln. Med dessa båda undantag tror jag, att ganska få resande svenskar skulle vara i den ställning att de icke kunna presenteras. Alla tjenstemän vid E. M:s hof och alla civila embetsmän, som vanligtvis ega tillträde till hofvet, innehafva ju åtminstone majors rang. Vid detta hof fordras öfverstes rang för att få äran blifva presenterad för kejsaren.

Angående ordensutnämningen.

Sedan jag gifvit hertigen af Cadore del af E. M:s enskildta bref till kejsaren angående denna sak, fingo grefve Essen och jag med det första ifrån ministern emottaga en officiell skrifvelse som innehöll, att H. M. kejsaren med nöje emottog de tre Serafimerbanden, som ställts till hans disposition, hvarför vi sände dem till hertigen af Cadore. Denne har underrättat mig om, att de personer, som kejsaren utsett att blifva hedrade med titeln: riddare af E. M:s orden, voro: H. E. herr grefve *de Bauharnais* (kusin till kejsarinnan Josephine, far till arf-storhertiginnan af Baden) uppvaktande kavaljer hos regerande kejsarinnan, senator, storofficer af herderslegionen, kommendör med stora korset af badensiska trohetsorden.

H. E. furst *Aldobrandini Borghese*, (svåger till prinsessan Pauline, kejsarens syster) regerande kejsarinnans hofstallmästare, kommendör af jernkroneorden etc.

Herr grefve *de Reille*, kejsarens adjutant, divisions-general, storofficer af hederslegionen, riddare af jernkroneorden.

Då ministern för utrikes-ärenderna underrättade mig om dessa utnämningar, tillade han, att kejsarens val borde öfvertyga mig om det stora värde han satte på den svenska orden. De tvenne förstnämde riddarne vore nära slägt med kejsaren (ehuru undersåtar och ehuru ett återgäldande af den dem bevisade artigheten endast kunde ske till förmon för undersåtar) och den tredje riddaren var en af kejsaren särdeles utmärkt militär, som beklädt flere förtroendeposter, en gång kommenderat en hel armécorps och en annan . . .

[Öfversättning från en defekt handling på franska, som möjligen är original].

№ 56.

Svenska ministern i London K. G. von Brinckman till K. Karl XIII, *London 4 april 1810.*

Alldenstund ett sista sammanträffande med herr markis Wellesley, som jag omnämde i min underdåniga rapport № 168, icke egde rum förr än mycket sent i går afton, så blef det mig omöjligt att lemna Eders Majestät redogörelse derför genom kabinettskuriren, hvars afresa härifrån till Harwich icke längre kunde uppskjutas.

Jag skyndar då, E. M., att öfversända detta såsom ett supplement till min depesch af den 1 dennes för att ännu närmare utveckla den britiska ministèrens tänkesätt och den misstänksamma försigtighet, som det nu varande förhållandet mellan Sverige och Frankrike tyckes ingifva den.

Markis Wellesley började med att på sitt bord visa mig alla de noter, som blifvit utbytta mellan Eders Majestäts ambassad och den engelska ministèren allt sedan vår sista revolution, tillika med andra papper, som syntes hafva mer eller mindre sammanhang med vår förhandenvarande diskussion. »Ni ser», sade han, »att jag på allvar sysselsatt mig med våra an-

gelägenheter. Det är för mig af största vigt, att vi icke befinnas hafva misstagit oss med afseende på Sverige, och jag har försökt att göra mig fullt förtrogen med allt hvad som tilldragit sig mellan er och mina företrädare, att grundligt lära känna allt hvad som hittills blifvit öfverenskommet och att samvetsgrant tillse, att det ministeriella svar jag nu afgifver skall blifva i samma anda som de, hvilka blifvit gifna på andra tider med afseende på Sveriges och Englands framtida förbindelser.»

Derpå ingingo vi i de detaljer, som behöfdes för att på ömse sidor belysa våra hofs handlingssätt sedan den tid, då en samverkan af flera oförutsedda omständigheter gjorde en systemförändring oundviklig för Sverige. Ehuru hela denna återblick verkligen var mycket nyttig och nödvändig för att väl bereda frågan, har den emellertid ingenting nytt att förete; och jag skall visserligen icke tillåta mig att trötta Ers Majestäts uppmärksamhet genom ett historiskt sammandrag af fakta och diskussioner, hvilka så många gånger varit föremål för mina officiella rapporter. Jag skall således inskränka mig till att upplysa Ers Majestät om hvad mylord Wellesley anförde såsom resultat af dessa förberedande undersökningar.

»Vi se således», sade han, »att ehuru er sista revolution har varit väsentligen skadlig för Englands intressen och vi aldrig hafva gjort oss några illusioner angående de ytterligare följderna af er förening med Frankrike, så var Hans Britiska Majestät så föga hogad att draga fördel af er förlägenhet, att han under sista fälttåget fortfor att understödja Sverige genom sina flottors medverkan. England har således alls icke velat hämnas för sjelfva *principen* i er systemförändring, och jag vågar hoppas, att ni gör rättvisa åt den grannlagenhet, hvarmed Hans Majestät afhållit sig från att uttala någon som helst mening öfver något annat, som rör er revolution i allmänhet. Vi hafva emellertid icke kunnat dölja för oss sjelfva, att under hela denna tid borde Sveriges belägenhet endast betraktas som *ett öfvergångstillstånd;* och hvilka dess intressen och hvilka dess regerings planer än må vara, så kan dess verk-

liga politiska system icke fixeras annat än genom en definitiv fred med Frankrike. Då det icke var svårt att förutse, hvilken anden skall blifva i detta system, så hafva vi naturligtvis icke utan oro kunnat följa gången och resultaten af era underhandlingar med Storbritanniens fiender. Men långt ifrån att af detta misstroende till framtiden hafva låtit hänföra oss till brådstörta beslut, hafva vi varit mycket nöjda med att på hofvets i Stockholm kloka och hofsamma uppförande kunna märka, att dess egna afsigter varit vänskapliga mot England och öfverensstämmande med båda ländernas ömsesidiga intressen. Ingenting har derför hindrat oss att besvara dessa afsigter på det mest lojala och oförbehållsamma sätt. Förhållandet af vänskap och af godt förstånd mellan de båda nationerna har icke undergått någon väsentlig förändring, och ni skolen säkerligen icke anklaga oss för att å vår sida hafva ens gifvit anledning till en misstanke om någon afsigt att lägga hinder i vägen för fortfarande af detta vänskapliga förhållande, innan vi dertill blifva oemotståndligt tvungna genom en ytterligare utveckling af era förbindelser med Frankrike. Under ett sådant sakernas tillstånd hafva de förklaringar och de löften, som vi gifvit Sverige, naturligtvis bort vara vilkorliga — så att säga *sub spe rati af framtiden* — och det är i denna mening, som vi städse hafva uppstält den principen, att vårt uppförande mot Sverige skall vara strängt analogt med dess eget mot oss. I dessa dagar tränger den ifrågavarande framtiden sig ganska nära på oss, och jag erkänner öppet för er, att den näppeligen synes mig tröstande. Det torde icke vara att allt för djerft döma på grund af sannolikheter, om vi finna, att andan och hållningen i er fred i Paris äro oförenliga med våra ömsesidiga intressen och följaktligen med de allt igenom vänskapliga tänkesätt, som H. Britiska Majestät så mycket önskat att utan afbrott kunna följa i sitt politiska förhållande till Sverige. Detta oaktadt vilja vi visst icke i något förhasta oss. Det är emellertid icke omöjligt, att denna hotande framtid ännu tillåter jemkningar å ena sidan, och å den andra sådana åtgärder, som lemna i gällande kraft

alla föregående löften; och se der det, hvarvid man enligt min tanke måste hålla fast i ett så kritiskt ögonblick, då hvarje vidare förpligtigande utan tvifvel skulle vara oförsigtigt å vår sida och troligen blefve mycket brydsamt för Sverige, så vida omständigheternas makt icke skulle lemna det frihet att begagna sig af Englands goda afsigter. Och då en *officiell förklaring* angående en traktat, hvars mot England fiendtliga principer vi skulle tycka bäst om att låtsas icke känna till, icke skulle kunna innehålla något för Sverige angenämt eller tillfredsställande, hafva vi trott, att jag borde helt och hållet neka att gifva ett *skriftligt* svar, hvilket ni har synts önska i er sista not, och för närvarande inskränka mig till *en muntlig förklaring vänner emellan:* »att de svårigheter, som hädanefter kunna ställa sig i vägen för fortsättandet af den vänskapligt fredliga förbindelsen mellan England och Sverige, icke skola komma från vår sida.»

Härpå svarade jag mylord Wellesley ungefär följande: »jag godkände gerna de synpunkter, från hvilka han nyss framstält våra förbindelser och våra ömsesidiga intressen under den sista tidrymden af min beskickning; men jag tillåter mig endast anmärka, att å min sida åtminstone hade jag alltid önskat att icke underhandla med den engelska ministèren på grundvalen af *en fullkomligt okänd framtid*, men att jag deremot aldrig förlorat ur sigte nödvändigheten att *förutse* ett sakernas tillstånd *helt och hållet* sådant, som det framställer sig i detta ögonblick; följaktligen hade mitt förnämsta mål icke varit att mottaga några löften om att England skulle förblifva vänskapligt förbundet med oss under en tid, då vi i sanning icke gifvit det något skäl till klagan, alldenstund vår särskilda fred med de gemensamma fienderna redan af detsamma betraktats som oundgängligen nödvändig, och våra underhandligar i denna väg blifvit så att säga satta i gång på dess eget råd. Det var således under fruktan för en *oundviklig* och för oss mycket mera brydsam *framtid*, som jag utan rast bemödat mig att på förhand bereda oss eftergifter från den britiska styrelsens sida; det vore då ganska förlåtligt om jag, helt nära att se mina

farhågor rörande vår enskilda ställning förverkligade, hade fördubblat mina bemödanden eller visat mera oro än någonsin för att försäkra mig om den engelska regeringens verkliga tänkesätt i afseende på en sakernas ställning, hvilken jag alltid skall vilja anse som *påtagligt* förändrad; de löften, som hittills gifvits af den britiska ministèren hade utan gensägelse varit vilkorliga, men vid nuvarande tidpunkt hade det synts mig vara af allra största vigt att fullständigt öfvertyga mig om att icke England betraktade dem såsom *i tysthet återkallade;* jag smickrade mig med att i min not af den 27 februari noggrant hafva utmärkt gränserna för de eventuella bestämmelser, som kanske icke ännu vore oförenliga med ett system, som lyckligtvis icke förband oss till någon direkt fiendtlighet mot England och som det derför berodde af denna sistnämda makt att endast anse som ofrivilligt fiendtligt till formen; mitt ändamål med att tillställa honom sagda not hade icke varit att föreslå någon afgjord förbindelse, men allenast att förekomma ett alltför starkt intryck, som 3 artikeln i vår paristraktat lätt hade kunnat göra på Hans Britiska Majestäts sinne, om icke detta meddelande, som nödvändigtvis måste vare mindre angenämt, åtföljts af särskilda vänskapsförsäkringar, hvilka konungen, min herre, uttryckligen befalt mig förnya vid detta tillfälle; efter allt hvad hans excellens sagt mig i denna sak under våra sista samtal, trodde jag mig nu utan oro kunna afstå från ett *skriftligt* svar, och bad honom endast tillåta mig anse de muntliga försäkringar lika bindande, hvilka han icke tvekat att gifva mig i sin herres namn; jag skulle följaktligen taga till baka min not, hvilken efter hvad jag vågade hoppas, tillräckligt fylt sitt ändamål, om den bidragit att öfvertyga den engelska ministèren om de outtröttliga omsorger, hvilka Ers Majestät aldrig upphört att använda hos de krigförande makterna för att skydda sitt rike för hvarje fiendtlig återverkan och för att bevara åt det samma alla de vänskapsförbindelser, mot hvilka Europas allmänna ställning icke skulle uppresa oöfverstigliga hinder.»

»Hvad detta beträffar», svarade lord Wellesley, »så har er memoire fullkomligt motsvarat sitt ändamål. Jag vill t. o. m. tillägga, att den har visat sig vara ett utmärkt »*stillande medel*» på den sista tiden, då jag icke dolt för er den mycket stora oro, som er mot oss tydligt fiendtliga fred här åstadkommit. Jag blef glad öfver att der på samma gång finna ett sammandrag af allt, som försiggått mellan våra båda regeringar före mitt inträde i ministèren, och då jag endast kan önska att göra ett mycket godt bruk af er exposé, så ber jag er ännu någon tid anförtro mig den, på det jag måtte kunna egna all möjlig uppmärksamhet åt dessa ämnen och, så mycket på mig ankommer, förekomma ofrivilligt missförstånd eller brådstörtade beslut. Men då jag icke ser mig i stånd att skriftligen svara derpå, så är det klart, att originalet till denna uppsats skall blifva er återgifvet, utan att jag tillåter mig att taga någon afskrift deraf utan er särskilda tillåtelse.»

»Men då jag afstår från ett skriftligt svar», återtog jag, »så finner E. Ex. naturligt, att jag med så mycket större enträgenhet fordrar af er en förklaring, som icke lemnar något tvifvel öfrigt angående ert hofs nuvarande afsigter. Hvilken rätt vår förbindelse med Frankrike och vår till utseendet fiendtliga traktat än kan gifva er att *politiskt* betrakta oss som fiender, så vore det åtminstone *moraliskt* orättvist att behandla oss som sådana utan att derom underrätta oss med denna ädla öppenhet, som ända hittills karaktäriserat våra ministeriella underhandlingar. Om ni icke är befullmäktigad att uttryckligt försäkra mig om, att ni icke har några fiendtliga afsigter mot oss, så skall jag anse som en gunst, om E. Ex. utan omsvep förklarar, att England icke mera erkänner någon slags vänskaplig förbindelse mellan våra båda land, och att hvart och ett endast har att taga sitt parti efter eget godtfinnande. Ända till nuvarande ögonblick, det får jag bekänna, hafva vi icke tänkt på att sätta oss i försvarstillstånd mot England, vi skola följaktligen blifva öfverraskade, och detta hafva vi i alla fall icke förtjenat. För min enskilda del tror jag icke, att det här kan blifva fråga om att ytterligare öka Sveriges olyckor,

men en mängd andra personer, till och med hos eder, upphöra icke att underhålla sådana misstankar. Jag ber då E. Ex. att i detta afseende tala med mig öppenhjertigt och utan förbehåll. Jag känner mig hafva nog mod för att lyssna till det värsta, ni kan säga mig angående vårt kritiska läge, men jag skulle blifva förtviflad, om jag blefve förd bakom ljuset genom någon förderflig illusion och i synnerhet, om jag meddelade den till min regering. E. Ex. må derför värdigas tillåta mig att i få ord för den samma redogöra för det slutliga resultatet af våra sista samtal, sådant jag trott det böra föreläggas konungen, min herre: att den engelska regeringen hade funnit vår traktat med Frankrike verkligt fiendtlig mot England; att enligt E. Ex. utlåtande dess 3:dje artikel var nästan lika god som en krigsförklaring; att vid en sådan sakernas ställning ingen positiv förbindelse kunde ega rum mellan de båda länderna; att då England icke dess mindre fann det läge särdeles svårt, i hvilket Sverige befann sig, skulle det ännu afhålla sig från hvarje strängare åtgärd, så länge Sverige å sin sida inskränkte sig till hamnarnes tillslutande för den britiska flottan; men att, om Sverige ginge *ett enda steg längre*, kunde det icke mer förlita sig på de förut gifna försäkringarna om Englands vänliga tänkesätt.»

»Förlåt», svarade markis Wellesley, »jag tror, att mina verkliga uttryck voro: att vårt förhållande till Sverige fullkomligt skulle rätta sig efter Sveriges till England.»

»Ja, Mylord», svarade jag, »och jag har betjenat mig af dessa samma uttryck i min depesch till konungen; men då jag, oss emellan sagdt, finner dem tillräckligt obestämda för att tillåta mera än en tydning, så önskar jag ingenting mera än att gifva dem den, som E. E. för mig skall angifva som den riktigaste.»

»Ingenting är mera rätt», svarade Wellesley, »och jag skall öppet för er utveckla hvad jag har emot *det parti ni tagit*. Er 3 artikel är så förskräckligt bestämd i afseende på kontinentalsystemet, *emedan ni antager* [det] *helt och hållet*, och sjelfva detta system är af en sådan utsträckning enligt dess upphofsmans afsigter och planer, att det icke gifves någon slags mer-

eller mindre direkt fiendtlighet mot England, hvilken icke kan anses såsom strängt enlig med denna artikel. Om ni fullföljen den strängt och med den mest fransyska noggrannhet, kunnen ni dock alltid påstå, att ni icke hafven gått *ett enda steg längre*, att ni strax i början meddelat oss eder paristraktat och fått till svar, att denna förbindelse ensam icke skulle förändra våra vänliga tänkesätt mot Sverige. Men det är naturligtvis icke i denna mening, som vi vilja lofva att rätta vårt uppförande efter edert. Vi vänta tvärtom, att ehuru anden och bokstafven i eder traktat äro lika förolämpande för Storbritanniens värdighet som skadliga för dess intressen, den icke desto mindre skall blifva tillämpad på ett *vänskapligt* sätt och med alla sådana modifikationer som icke utsätta er för Frankrikes omedelbara harm och hämnd. Den stora frågan är utan tvifvel att få erfara, till hvilken grad eder regering skall finna sig vara i stånd att i detta följa sina egna önskningar och intressen; och detta skall säkerligen blifva ett föremål för vänskaplig underhandling mellan henne och den franska regeringen. Det tillhör denna att äfven visa något tillmötesgående mot ett rike, som är dess vän och som *icke genom freden* med Frankrike, men genom dettas orättvisa fordringar blifvit bragt i en förlägenhet, ur hvilken England ensamt icke med bästa vilja i verlden skall kunna rädda det. Innan vi genom erfarenhet lärt att känna hvad ni ären i stånd att göra till förmån för våra gemensamma intressen, skall det vara oss omöjligt att förutse det förfaringssätt, som en tvingande politik skulle kunna förskrifva oss. Vi äro mycket benägne att låtsa, som om vi icke ens kände till eder traktat, om fullgörandet så att säga ger dementi åt dess synbara fiendtlighet; och vi skola härigenom bevisa, att det icke är fråga om att endast af nyck hämnas vår sårade heder. Jag kan tillägga, att vi skola vara mycket villiga att göra ansenliga uppoffringar för att understödja och upprätthålla Sveriges oberoende; men ni skolen säkerligen icke begära, att vi skola göra det för att göra Sverige till en nyttigare bundsförvandt för Frankrike. Innan man lånar sig till verktyg för ett obegrän-

sadt ädelmod, måste man åtminstone hafva hvad man sjelf behöfver, och England är för närvarande tvunget att strida för *sitt sjelfbestånd.* Det är ett krig på lif och död, som Frankrike svurit oss, och staterna på kontinenten förena sig den ena efter den andra med vår oförsonlige fiende för att hvad på dem beror bidraga till förstörandet af vårt oberoende och vår handel. Långt ifrån att hålla oss räkning för vår hofsamhet, tyckes man, efter hvad det vill synas, af oss fordra en tyst underkastelse under ett barbariskt proskriptionssystem, hvarpå historien ända till våra dagar icke erbjuder något exempel. Men om vi å vår sida visserligen icke hafva något intresse af att öka deras oförskylda lidanden, hvilka vi endast kunna anse som oskyldiga offer för den franska despotismens öfvermakt, så är det dock stundom oförenligt med den sunda politiken att icke afvärja de olycksdigra slag, som ehuru mot deras egen vilja tilldelas oss af dem, som vi moraliskt vilja väl. Sakerna på kontinenten kunna till slut taga en så förtviflad vändning, att England skall finna sig tvunget att taga repressalier till och med på bekostnad af sina närmast liggande intressen, och den närvarande krisen, då Bonaparte synes mera säker än någonsin om sin triumf på kontinenten, är i detta afseende utan gensägelse en af de vigtigaste.»

»Ni har begärt uppriktighet, och ni ser, att jag gör mig en pligt att icke för er bemantla någon af de svårigheter, som *skulle kunna* uppstå af en sakernas ställning, som är lika stridande mot våra önskningar som mot våra intressen. Det är långt ifrån mig att vilja hota eller skrämma Sverige. Jag upprepar för eder med nöje, att jag för min del skall göra allt som står i min makt för att vara eder nyttig; och jag är berättigad att försäkra eder på det mest officiella sätt, att ännu i detta ögonblick hafva vi ingen fiendtlig afsigt mot Sverige, och att vi med nöje skola låna vår tjenst till alla de medel, genom hvilka er regerings klokhet och försigtighet skola försöka förekomma de olyckliga följderna af en formlig brytning, hvilken vi visserligen gjort allt för att förekomma.»

Då jag nu inför Eders Majestät framlägger denna förklaring af herr markis Wellesley, har jag så mycket som möjligt betjenat mig af hans egna uttryck. Den hetta, med hvilken han uttryckte sig om åtskilliga föremål, kommer måhända endast af hans personliga motvilja mot franska regeringen, och jag skulle hafva gjort orätt i att anse den såsom ett bevis på ovilja mot Sverige. Jag är tvärtom fortfarande öfvertygad om, att han bedömer vår ställning mycket frisinnadt för att vara en minister i detta land, för hvilken det måste ligga i öppen dag, att Sveriges tillträde till kontinentalsystemet med all nödvändighet skall blifva mycket skadligt för den engelska handeln i Östersjön.

Dessutom tror jag mig vid detta tillfälle böra anmärka, att ett ganska allmänt rykte här utbredt sig om några hemliga artiklar med Frankrike, hvilka man misstänker för att vara mera särskildt riktade mot England; jag är icke fullt säker på, om ministèren delar dessa misstankar, och mylord Wellesley har undvikit att fråga mig derom, ehuru han en gång sade till mig: »Jag talar endast om er traktat, sådan vi känna den; om de artiklar, som hafva blifvit oss meddelade.»

Men jag har vid detta tillfälle tyckt mig märka, att Sveriges geografiska läge och dess resurser till sjös äro de föremål, som i detta kritiska ögonblick ingifva England den största oron; och om efter någon ytterligare utveckling af Nordens förhållanden den britiska ministèren tror sig tvungen att vidtaga några mått och steg mot Sverige, skall dess förnämsta mål troligen blifva att hindra vår flotta att uppträda till Frankrikes fördel eller att så mycket som möjligt söka förekomma, att fienden samlar en flotta i någon af våra hamnar.

[Öfversättning från franska originalet eller en — sannolikt — officiell afskrift].

№ 57.

Friherre G. Lagerbjelke till K. Karl XIII, *Paris den 19 mars 1810*[1].

Det är en ganska ledsam pligt, men nödvändig för att rätt tjena E. M. som jag uppfyller, då jag nu har äran öfversända underrättelser om herr Alquiers person, hvilka olyckligtvis icke äro till fördel för denne minister, men hvilkas fullkomliga sanningsenlighet jag kan gå i borgen för.

Herr Alquier, som i sin ungdom egnat sig åt advokatyrket, deltog ganska tidigt i revolutionens rörelser. Utmärkta naturgåfvor, en stor lätthet att tala, hänförelse, djerfhet och smak för intriger — sådana voro de egenskaper, som gynnade hans snabba befordran. Han var medlem af det beryktade nationalkonventet, och der blef han en af de personer, som röstade för Ludvigs död. Den allmänna meningen tillåter numera icke, att denna rysliga fläck kan utplånas under ett helt lefnadslopp; men jag bör emellertid nämna, att denna beklagansvärda omständighet oupphörligt plågar herr Alquiers minne som den gnagande masken i hans lif, och att dessa tecken till ånger hafva förskaffat honom vänner.

Hans första diplomatiska sändning gälde München och erbjuder ingenting märkvärdigt. Men hans tre beskickningar till Madrid, Rom och Neapel hafva vändt den allmänna meningen emot honom, och jag fruktar med allt skäl. Det är en lös förmodan, att det var han, som under flera år bearbetade Spanien i en anda, hvaraf man sedan sett frukterna; tiden är emellertid allt för aflägsen och uppgifterna härom allt för obestämda. Men hans roll i Rom, hvilken stad liksom under hans händer för länge sedan antog denna skugga af revolutionär författning, hvilken andra händelse sedermera gjort omintet; men hans roll i Neapel, der han, fridstiftaren — men krigets upphofsman, hofvets försvarare — men de missnöjdes stöd, såg de första

---

1) Genom ett misstag har vid detta brefs införande en afvikelse från den kronologiska ordningen egt rum. *Utg. anm.*

gnistorna till revolutionen tändas — allt detta är saker, som äro allt för väl kända, för att man skulle kunna betvifla dem.

Det är således de politiska rådslagens historia, som gifvit herr Alquier rykte för att vara verksam — men detta ända till uppviglande; skicklig — men ända till ränker; slipad — men ända till lömskhet; vältalig — men stundom på sanningens bekostnad. Under Sveriges och Frankrikes nu varande ställning är det ganska sorgligt att i Stockholm hafva en representant, hvilken man endast med stor försigtighet kan gifva sitt förtroende, och i afseende på hvilken man måste betjena sig af mycken finhet för att dölja för honom, hvad man undanhåller honom. Detta är så mycket beklagligare, som kejsarens metod, efter hvad E. M. vet, är den, att han vid handläggandet af de förnämsta affärerna hellre begagnar sig af sina ministrar i utlandet än af sändebuden i Paris, och skälet dertill är ganska enkelt. Den öfverlägsna makten tycker mera om att på afstånd kungöra sina afsigter, för att derigenom undvika de modifikationer, som makterna af andra rangen anse sig lättare kunna utverka i Paris, der hvarje nytt förslag genast kan komma under kejsarens ögon.

Emellertid har jag anledning tro, att herr Alquiers instruktioner skola göra honom väl stämd mot Sverige. Van vid att vara verktyg för deras lidelser, som hafva styrt Frankrike, kan han lika lätt blifva det för den mans vänliga afsigter, som i våra dagar för spiran. Herr Alquier kan blott hafva ett intresse: det att hålla sig uppe hos kejsaren. Men om man kan smickra sig med, att monarkens tänkesätt mot Sverige äro sådana, att herr Alquier skall tro sig lyckas bättre genom att se sakerna från den goda än från den dåliga sidan, då är det utom allt tvifvel, att han skall blifva nyttig; och i alla händelser är en man af snille, han må nu hafva hvilken karaktär som helst, till större nytta vid underhandlingarne än den personifierade dygden, om den saknar energi och snillegåfvor.

Herr Alquier har gjort mig ett besök, med hvilket jag har allt skäl att vara belåten, ehuru jag icke ansåg det lämpligt att vid detta första sammanträffande gå allt för djupt in i

affärerna. Han framhöll ifrigt renheten i sina afsigter och sin önskan att söka leda allt till det bästa. Emedan han aldrig varit i Norden, kände han icke till de stora handelsintressena i denna del af Europa; detta är ganska illa, men jag hoppas få tid att göra honom hemmastadd deruti. Jag har ännu icke kunnat upptäcka, hvilka hans tankar i detta afseende äro. Från ett håll säger man (och hans uppförande i de land, der hans förmögenhet kunde bli ett verk af hans vilja, bevisar det tillräckligt) att han är fullkomligt obesticklig, och jag bekänner att hvad våra handelsaffärer beträffar, kunde man gerna vara af med denna dygd hos en fransk minister i Sverige. Från ett annat håll har någon, som är väl underrättad, sagt mig, att då en herr Fournier, som förr varit bosatt i Sverige, presenterade sig hos herr Alquier för att utbedja sig konsulatet i Göteborg, lät ministern förstå, att han önskade, att det skulle gå liberalt till, utan onödigt gräl och anklagelser.

Herr Alquier reser icke gerna till Sverige; han sade mig, ehuru mycket artigt, att han ansåg det som en uppoffring isynnerhet för klimatets skull, hvilket han mycket fruktar, enär han så många år lefvat i södra Europa. Dessutom är han icke nöjd med att endast hafva blifvit utnämd till minister, då han redan tre gånger varit ambassadör, och detta har han icke dolt för mig. Han har ingen stor förmögenhet och säges vara mycket sparsam, hvilket jag så mycket snarare tror, som han syntes mig orolig öfver att allt i Sverige är så dyrt. »Kejsaren är en stor furste», sade han till mig, »men han betalar temligen måttligt.»

Han lät märka någon oro angående sitt mottagande i Stockholms societet; detta beror tydligen af den revolutionära delen af hans lif. Han frågade mig efter de personer, som hedras med E. M:s förtroende, bland andra efter hans excellens, herr grefve Fersen. Jag sade honom hvad jag borde i detta hänseende och försäkrade honom, att grefve Fersen såväl som hvarje annan svensk man skulle göra det till sin pligt att väl emottaga kejsarens representant. Han lyssnade med nöje till hvad jag sade honom om herr baron von Engeströms politiska karaktär. Han

tycktes hafva stött sig med herr Adlerberg, jag vet icke af hvad skäl, men detta daterar sig från den tid, då båda vistades i Spanien.

Herr Alquiers val har här väckt sensation. De som icke äro Sveriges vänner, hafva deruti velat se föga vänliga afsigter mot detta land. Jag har goda skäl för att icke vara af denna tanke, och jag skall hafva äran att för E. M. framställa en mycket mera sannolik förklaring. Jag har i mina föregående bref haft äran betona, att det forna Jakobin-partiet var det enda, som klandrade kejsarens giftermål. Då nu detta vigtiga steg var egnadt att väcka deras farhågor, har kejsaren, klok i sin politik och trogen sitt system att stå väl med alla partier, gjort detta val för att nedtysta bullret bland revolutionens gamla förkämpar. På detta sätt ter sig saken helt enkelt: för så vidt det gäller Sveriga, har det icke varit någon beräkning dermed. Jag är så mycket mera öfvertygad om, att detta är kejsarens tanke, emedan en bokhandlare, som alltför lätt satt tro till det gängse ryktet om återupprättandet af Ludvig XVI:s minne, tagit sig för att å nyo trycka handlingarna rörande processen och förteckningen på de röstande i konventet. Allt togs i beslag, och bokhandlaren har nyss blifvit insatt i Conciergeriet. Detta faktum är obestridligt och väcker allvarliga betraktelser hos dem, som hafva en alltför liflig inbillning.

[Öfversättning från franska originalet eller en — sannolikt officiell — fransk afskrift].

№ 58.

Friherre G. Lagerbjelke till ministern för utrikesärendena friherre Lars von Engeström, *Paris d. 20 april 1810.*

Jag är skyldig ett svar på den officiella och på samma gång enskilda apostill, som E. E. haft den godheten att tillskrifva mig den 27 mars. Jag vågar smickra mig med att E. E. icke skall blifva missbelåten med det sätt, på hvilket jag uppfört mig i denna fråga; åtminstone betraktadt såsom en början.

Då jag hade äran sända till konungen min underdåniga apostill af den 26 mars angående de gissningar, som voro i svang rörande senatorn Luciens dotter, var det en uppståndelse i staden, hvarom man redan nu icke mera talar. En viss öfverdrifven försigtighet var icke då nödvändig, men E. E:s apostill gör den oumbärlig — det inser jag väl; och det är jag ensam som åtager mig att uppfylla denna fordran. Sedan jag moget begrundat detta vigtiga ämne, fann jag icke mera än en utväg att kunna gifva säkra underrättelser derom. I söndags tog jag hertigen af Cadore afsides på slottet Compiègne och sade till honom liksom af egen ingifvelse, liksom om det varit en följd af våra tänkesätt i allmänhet, liksom om det haft sin grund mera i andan än i bokstafven af mina instruktioner: »E. E. påminner sig säkert, att då det var fråga om valet af en svensk tronföljare, vände man sig till kejsaren för att lära känna hans tänkesätt? Finner ni det icke alldeles naturligt, att man förnyat detta bevis på förtroende och aktning, då det var fråga om vår kronprins' förmälning?» — »Min käre Baron», svarade han, »hvad ni nu säger mig är bra långsökt. Det bör dock förklaras: kejsaren vill alls icke utöfva något inflytande; han är mycket grannlaga i detta fall.» Jag återtog: »Detta [vårt] tänkesätt är en nödvändig följd af den sanna moraliska storheten, och H. M. är äfven alltför stor i verkligheten för att undgå att utöfva inflytande på vissa saker; och hvarföre skulle H. M. vägra att göra det, då hans medverkan är välgörande?»

Hertigen: »Ack, det är icke så som jag menar. Ni vill då, att jag hos kejsaren begär hans bifall till ett tillernadt giftermål för Sveriges kronprins?»

Jag: »Ja, Herr Hertig, om Hans Majestät har några idéer eller kanske t. o. m. några förslag i detta afseende; om, med ett ord, det funnes ett sätt att ombesörja denna vigtiga angelägenhet på ett för H. M. angenämt sätt, som vore egnadt att närmare förena oss.»

Hertigen: »Ah, det är allvar! Jag skall tänka derpå, ja, jag anhåller att få tänka derpå.» Härmed skildes vi:

Under mitt samtal med ministern på måndagen i hans hem, var det hertigen sjelf, som åter upptog ämnet. »Var så god och upprepa», sade han, »det som det i går var fråga om; jag måste hafva allt klart, om jag skall behandla något ämne med kejsaren.» Jag återupptog föregående aftons samtal och utbredde mig något mera i ämnet. Ministern hörde på med en synnerlig uppmärksamhet och sade derpå: »Jag skall tala derom med Hans Majestät; jag skall gifva eder svar derpå.» Jag anmärkte då, att till en början kunde detta förmodligen endast blifva muntligt. — »Ja visst», svarade han, »men ni har ju tillfälle att komma hit, när ni vill. Fins det någon särskild order härom?» — *Jag:* »Jag tror mig kunna få en sådan, om det behöfves eller då det behöfves.» — *Hertigen:* »Och huru tror ni, att man i Sverige betraktar den eller den förbindelsen för prinsen?» *Jag:* »På följande sätt, Herr Hertig, och detta är ett ganska enkelt: ju mera en dylik förbindelse skulle fastare tillknyta det politiska bandet mellan oss och Frankrike, ju större bifall skulle den vinna af konungen, prinsen och nationen.» Sedan öfvergingo vi till andra ämnen.

Om allt detta blir till intet, vågar jag åtminstone hoppas, att ingenting komprometterande legat i den lätta samtalston, hvarmed jag behandlat affären. Jag kan icke tro, att det kan blifva fråga om kejsarens brorsdotter. Det jag i min underdåniga apostill af den 26 mars nämde är mycket sannolikare. Dessutom äro de båda bröderna ännu icke försonade, som man hade hoppats. Detta är icke kejsarens fel, det är hans broders, hvilken är gensträfvig till en ofattlig grad.

Jag hoppas en annan gång med E. E. få meddela mig angående dem af *Rhenförbundets* prinsessor, som kunna sättas ifråga, då jag, utom en blick på deras passande ålder, förnämligast vill taga hänsyn till styrkan af hvarje stats politiska förbindelser med Frankrike.

[Öfversättning från franska originalet eller en officiell afskrift på franska].

№ 59.

Friherre G. Lagerbjelke till K. Karl XIII, *den 8 maj 1810.*

Jag kommer från en flere timmars konferens med herr hertigen af Cadore om särdeles allvarsamma saker, som i vissa afseenden äro af så stor vigt, att de nära beröra Sveriges framtida öde. Jag har, Ers Majestät, kämpat för en helig sak, för Eders Majestäts intressen och för ert folks. Jag har måst strida så väl mot den materiella styrkan som mot fördomarnes makt; jag kunde icke smickra mig med att segra, men jag hade lyckan att icke duka under.

Jag anade ondt om ministèrens tänkesätt och hade icke bedragit mig med afseende på de orsaker, från hvilka man borde härleda dem. Då jag hos hertigen af Cadore anhöll om en konferens, svarade han mig, att jag skulle få den, och detta så mycket hellre, som han sjelf hade vigtiga meddelanden att göra mig. Jag var således förberedd på något allvarsamt, och jag trodde mig göra bättre uti att låta sakerna hafva sin gång än i att taga initiativet.

Ministern började med ett långt, omständligt och, som jag tror, öfverläst föredrag. — »Under de sista 14 dagarne», sade han, »har jag fått flere depescher från herr Desaugiers, jag har likaledes haft många underrättelser rörande Sverige från Köpenhamn och från norra Tyskland. Öfver allt är man ense om, att man ser mycken obestämdhet i Stockholmskabinettets politiska system. Man märker der en afgjord sträfvan att förena saker, som i sig sjelfva äro helt och hållet oförenliga; man märker framför allt en böjelse att bibehålla sådana förbindelser med England, som strida mot andan och till och med mot bokstafven af vår traktat. Med undantag af några uppenbara åtgärder, hvilka icke ens hunnit sättas i verket på denna korta tid, märker man ingen förändring i Sveriges politik: underrättelserna från London tala alltjemt om en svensk minister i England; en engelsk sådan finnes i Stockholm; en bri-

tisk konsul är verksam i Göteborg; paketbåtar komma och gå regelbundet mellan de båda länderna; på båda hållen utrustas handelsexpeditioner; kolonialvaror sändas från de svenska hamnarne till kontinenten midt emot; med ett ord: ingenting utvisar, att man fattat sitt beslut. Herr Desaugier har haft några förklaringar med herr baron Engeström; jag vill ännu hoppas på ett tillfredsställande resultat deraf, men ända hittills kan jag icke se att något är afgjordt. Denna sakernas ställning har blifvit framlagd för kejsaren och det är på hans befallning, jag gått att förklara mig med eder. Jag vill gerna tro, att vi skola blifva ense; jag talar förtroligt med eder och jag anser mig lycklig öfver, att kejsarens vilja icke ålägger mig förbindelsen att göra det i en ton af officiell klagan, utan att diskutera våra ömsesidiga intressen på det lugna och förtroendefulla sätt, som vi alltid iakttagit mot hvarandra.»

»Herr Hertig», var mitt svar, »jag ger mitt varmaste erkännande åt de bevis på hofsamhet och ädelmod, kejsaren vid detta tillfälle värdigas gifva, och jag tackar er för det sätt, på hvilket ni motsvarar hans afsigt. I sanning — om det vore tillåtet att såsom sin rätt fordra en skonsamhet, i hvilken jag dock hellre skulle vilja se ett prof på vänskap — finnes det väl då någon stat, Herr Hertig, som skulle kunna göra så stora anspråk derpå som Sverige? Sverige, som varit Frankrikes vän sedan århundraden tillbaka, som ryckts bort från denna sin gamla tillgifvenhet genom händelser alldeles stridande emot nationens önskningar, som förts från olycka till olycka genom en vilja, hvilken måste brytas, innan hennes inflytande kunde hämmas, som med de smärtsammaste uppoffringar måst betala freden och grundläggandet af ett nytt politiskt system, som knappast upphört att stå i ett fiendtligt förhållande till kontinentens makter, innan det ser sig hotadt af ett sjökrig: skulle icke detta Sverige vara i det läge, att det kan hoppas på en opartisk dom, och har det icke förvärfvat sig någon rätt till förtroende? Ni har sagt, Herr Hertig, att underrättelserna från Köpenhamn och norra Tyskland icke äro för oss gynsamma. Låtom oss något taga i betraktande, från hvilken källa dessa

underrättelser hafva blifvit hemtade.» — Jag upprepade nu de anmärkningar om Danmark, hvilka jag redan framstält för herr Alquier, i det jag nu till och med ännu närmare utvecklade dem.

Ministern afbröt mig för att tala samma språk som herr Alquier till förmån för en politisk förbindelse med Danmark, och jag svarade honom på samma sätt, som jag svarat den förre. Sedan tillade jag: »Hvad norra Tyskland beträffar, så är den politiska tonen der emot oss. Ni vet det väl: Tyskarne hafva gillat konung Gustaf Adolfs sträfvanden, men det intresse, han ingifver dem — hvad är det? En antites. Det är emedan f. d. konungen af Sverige är fiende till den, som de sjelfva icke tycka om, som Preussare, Hannoveranare och Mecklenburgare hafva slutit sig till honom och som man trängts om att få beundra honom. Den regering, som efter en oundviklig katastrof efterträdt denne furste, kan således icke stå väl hos entusiasterna; detta faller alldeles af sig sjelft; och se der underrättelsernas politiska sida. Vill man tala om de åsigter, som bero af handelsintresset — vet ni icke, Herr Hertig, att dessa alltid äro öfverdrifna, att köpmansspekulationen så gerna intränger i framtiden och lofvar sig så mycket af den minsta förändring i konjunkturerna? Blott det faktum, att fred blifvit sluten mellan Sverige och Frankrike har varit tillräckligt för att utsprida tusen villomeningar. »Sverige har åter blifvit vän med Frankrike», skola de intresserade säga till sig sjelfva, »det kan träda i handelsförbindelse med kontinenten, dess geografiska läge tillåter det att *drifva smyghandel med England,* det skall således göra detta, och vi skola göra det med dess bemedling.»

»Ni har rätt», svarade ministern, »så vidt det är fråga om dessa saker i allmänhet, men låtom oss hålla oss till fakta. Har icke Sverige sändt kolonialvaror till kontinenten?» — Jag: »Jag känner blott till ett enda exempel härpå efter freden.» (Jag anförde nu skeppet Ystad, som jag omnämt i min underdåniga depesch). »Detta skepp har blifvit taget af en fransk kapare: nåväl, Herr Hertig, har jag återfordrat det? Jag har lemnat en oförsigtig spekulant åt det öde, som han sjelf ådragit sig. Det är emellertid en förlust för staten. Är icke detta

att göra sig sjelf rättvisa och förvärfva sig någon rätt att fordra den af andra?» Jag hade verkligen beslutit mig för att icke taga några mått och steg i afseende på detta skepp, med mindre Ers Majestät gaf mig order derom; och det var min lycka, ty denna vändning gjorde mycket intryck på ministern.

»Hvad beträffar de engelska expeditionerna till våra hamnar», fortfor jag, »så — ifall ni fått några sådana underrättelser, förklarar jag dem falska. Om Engelsmännen i sina tidningar införa artiklar om dessa slags expeditioner — hvad kunna vi göra dervid? De engelske tidningsförfattarne skrifva allt hvad dem behagar. Men om man tillägger, att engelska skepp hafva blifvit eller skola blifva mottagna i svenska hamnar efter den utfästa tiden, så är detta något som man å ena sidan måste bevisa eller icke tro å den andra.»

»Emellertid tar man emot paketbåten», sade ministern. »Detta strider mot förpligtelsen att afbryta all förbindelse mellan de båda staterna. Man tillåter ännu Mr. Foster att stanna i Stockholm, tillåter en engelsk konsul att vistas i Göteborg. Detta är ännu mera stridande mot samma förpligtelse.» Jag upprepade då allt hvad jag sagt härom åt herr Alquier och tillade beträffande konsulatet, att de göromål, som hörde dit, blifvit skötta af en borgare i Göteborg, som nu, då dessa göromål afstannat, åter skulle blifva borgare som förut. Men då ministern kraftigt framhärdade i sin fordran på en fullkomlig brytning af all verklig förbindelse, framlade jag för honom ett pass, som jag undertecknat för herr Brolin och jag sade till honom: »Var af den godheten att visera detta pass; jag skall ännu denna afton afsända en kurir med depescher, i hvilka jag för mitt hof skall framställa Eders Excellens åtgärder i dessa saker; — jag skulle ej kunna visa större ifver, ej heller klarare lägga i dagen andan af mina instruktioner. Måhända skall, innan denna kurir kommer fram, saken hafva vändt sig så, att hans sändning befinnes öfverflödig, och om det händelsevis förhölle sig annorlunda, skulle den inhemtade kännedomen om kejsarens åsigter kunna påskynda konungens beslut. Jag säger *påskynda*, ty det är för öfrigt taget för länge sedan.

Det förefinnes ingen *verklig* obestämdhet hvarken i systemet eller i konungens tänkesätt. Om den, som sett saken på afstånd, upptäckt ett *sken* af tvekan, så har denna aldrig angått principen, utan orsaken dertill är sådan, att man på heder och samvete kan godkänna den. Sverige har icke sökt fredens välsignelser för att på nytt störta sig i krigets elände; ingenting i traktaten förbinder det till fiendtliga mått och steg, och det bör försöka att undvika ett spändt förhållande till England lika mycket för sitt eget bästa som för era intressens skull.»

»Jag medgifver», sade ministern, »att ehuru det hör till det väsentliga i vårt system att icke tillåta en mellanställning, så hafva vi emellertid gjort eftergifter i denna punkt, då vi afslöto vår fred med er; vi hafva icke fordrat, att Sverige och England skulle intaga en positivt krigisk ställning till hvarandra.»

»Men», tillade han i en sötsur ton, »det är icke på allvar ni talar till mig om era farhågor angående den engelska expeditionen. Ni vet väl, att risken icke är er.» — Jag: »Jag ser, Herr Hertig, att man förtalat oss grymmare än jag i början trodde. Jag ger er mitt hedersord härpå! — Detta gäller ännu något ibland oss, till och med i politiken. Man är i Sverige ingenting mindre än lugn i afseende på Englands mer eller mindre fiendtlig planer; i detta afseende har man mycket mera att frukta än att hoppas, i synnerhet om vi till våra *verkliga* tvister med detta land måste lägga *formella* och *personliga* förolämpningar.»

Ministern: »Vi begära endast traktatens verkställande; och man anmäler för mig från alla håll, att Sverige vacklar deruti; det måste blifva slut härpå. Men låtom oss återgå till den beryktade expeditionen. Hafva Engelsmännen hvad er beträffar samma intresse, som de hade i afseende på Danmark vid anfallet på Köpenhamn? Hafva vi samma medel att förmå er flotta att tjena våra planer, som vi hade för att göra oss till herrar öfver den danska? Och detta var emellertid den enda förevändningen.» — Jag: »Man betjenar sig sällan 2 gånger af samma förevändning; och om egennyttan får tala, finner man

man alltid nya. Men beröfva England alla förhoppningar om att stå i någon slags förbindelse med oss — hvarför skulle det skona oss? Hvarför skulle det icke försöka att förstöra eller bemäktiga sig vår flotta? Hvarföre skulle det icke vidtaga den lätta och gagnande åtgärden att förstöra vår handelsflotta? Och Frankrike! Hvad skulle det vinna derpå? Huru många gånger har det icke rättvist förebrått Engelsmännen att hafva öfvergifvit sina vänner? Hvad skulle nu talarne i det britiska parlamentet säga? Att kejsaren i sin tur har uppoffrat ett land; som så länge varit Frankrikes vän.»

Ministern, allt jemt småskrattande: »Låtom oss hoppas, att det ej skall gå så illa; andra äro explosionen närmare än ni.» Jag: »Jag förstår, Herr Hertig, Danmark är det; man är icke på krigsfot för intet. *Det* kan frukta för ön Bornholm, vi kunna det för Gotland; det sänder trupper till sin ö, vi till vår; detta är en pligt mot sig sjelf som man uppfyller utan att derföre mindre önska, att ett utbrott af fiendtlighet måtte undvikas. Värdes bevilja oss, i afseende på handeln, hvad som är oundgängligt för att Engelsmännen skola hafva mindre intresse att kasta sig öfver oss, och räkna för öfrigt på det mest samvetsgranna uppfyllande af våra förbindelser.» — »Det är detta», svarade ministern, »som kejsaren menar: han fordrar allenast ett öppet och ärligt fasthållande vid kontinentalsystemet. Han skall alldeles icke tåla, att någon Östersjöhamn hålles öppen för svenska skepp lastade med sådana engelska varor, som nu kunna finnas i era magasiner.»

Jag såg klart, att det var fråga om den olyckliga artikeln, som var införd i »le Moniteur» för föregående dag. Jag vägrade att erkänna den; jag frågade ministern, om icke språket i denna artikel tillräckligt vittnade om, att den var ett verk af illa upplysta eller ock afundsjuka personer och om det syntes honom antagligt, att man skrefve sådana saker från Stockholm. Jag tillade leende: »Om ni tror, att vi spela dubbelt spel, så bör ni väl åtminstone icke tro oss vara så klumpiga.» Jag antog sedan åter en allvarsam ton och tillade, att i sjelfva verket var det icke och kunde aldrig blifva omöjligt att idka

smyghandel på ett land med så vidsträckta kuster, som Sverige erbjuder, men att jag ville gifva honom ett bevis på, huru fullkomligt Eders Majestäts ärlighet förkastade ett sådant förfarande. »Någon handel med exportvaror», tillade jag, »vore utan tvifvel nödvändig, men det vore just i denna sak, Eders Majestät önskade komma öfverens med Frankrike, alltid under förhoppning att kunna utverka sådana modifikationer, som vore förenliga med kejsarens system, emedan Eders Majestät ålade sig som en lag att ej vinna dem på ett ovärdigt sätt.»

Derpå drog jag fram *kapitlet om licenserna,* i det jag påminte ministern om allt som förut tilldragit sig i detta afseende. Jag såg honom blifva mycket förlägen häröfver och det blef mig lätt att förstå, det ställningen har förändrats, det förhoppningarna om fred med England hafva förbleknat och att stränghetssystemet ånyo skall börja tillämpas med fördubblad kraft. »Mina muntliga löften», sade ministern, »hafva endast varit allmänna och haft sin grund i kejsarens önskan att gynna Sveriges exporthandel, så mycket omständigheterna kunna tillåta; och hvad beträffar licenserna, tror jag vi icke kommit öfverens om något annat, än att ni skulle hafva rättighet att underhandla derom.» — »Just så», svarade jag honom, »men det kan finnas en liten meningsskiljaktighet angående den större eller mindre betydelsen af de förhoppningar, som E. E. då trodde sig befogad att gifva oss; men ni erinrar er säkert, att då ni förkastade flera artiklar, som vi föreslagit, så mildrade ni er vägran genom att gifva oss några förhoppningar för framtiden.» Hertigen tillsvarfvade några fraser om sina personliga önskningar och kejsarens vänskapliga tänkesätt; »för öfrigt», tillade han, »låtom oss diskutera saken och framställ edra fordringar för mig; kejsaren skall förmodligen ge mig sina order härom.»

Jag gick nu temligen långt tillbaka i tiden och utvecklade våra intressen af att få handla med England och Frankrike, liksom jag nyligen gjort för herr Alquier; jag upprepar ej mina anmärkningar öfver en af Ers Majestät så väl känd sak. Men se här, hvilka ministerns förnämsta inkast voro: 1:o) på min anmärkning, att man i brist på penningar

måste betala saltet med våra alster: »Hvarför just salt från England»? Han medgaf emellertid, att efter traktaten hade vi rättighet att mottaga det. Jag svarade: »Salt från England eller salt från Portugal, hvilken senare vara icke kan komma till Sverige annat än med Englands tillåtelse, det är ju detsamma; Engelsmännen böra ha ett skäl för att låta våra konvojer passera. Och dessutom — hvem som än må ega saltet — måste det icke i alla fall betalas?» — 2:o) På min anmärkning, att der icke kunde bli fråga om att utföra andra än tillåtna varor: »Men största delen af edra varor är verkligen endast kontraband eller tjenar till fabrikation af dylika saker. Sådana äro edra mastträd, edert byggnadstimmer, en del af edert jern samt tjära och beck.» Jag svarade, »att vår handel mycket ändrat natur, att vi sedan flera år tillbaka ej varit i tillfälle att utföra mastvirke, icke heller något stort skeppstimmer; att våra skogsprodukter i allmänhet endast räckte till att förse oss med bränsle och byggnadsvirke; att stångjern, bultjern och jern i fyrkanter aldrig kallats kontraband; att det aldrig kunde blifva fråga om jern bearbetadt till krigsbruk; och slutligen, att hvad tjäran beträffade, så var hon redan införd på listan af sjökrigsförnödenheter i våra förra traktater med England — man behöfde endast hålla fast härvid.» 3:o) Att då vi afyttrade våra varor till Danmark, behöfde vi inga licenser; på hvilket jag svarade, att Danskarne väl behöfde sådana sjelfva och borde öppet komma öfverens derom med sina vänner; att dessutom hans excellens tänkte allt för högsinnadt för att icke medgifva, att en nation, som eger 3000 handelsskepp är i stånd hjelpa andra, men skulle vara ganska olycklig, om den nödgades välja sina handelsombud i — utlandet.

Det blef sedan beslutet, att jag skulle framlägga en memoire öfver licenserna i allmänhet. Det bästa vore utan tvifvel om man *kunde* utverka, att licenser i vissa fall alltid *böra* gifvas. Men derhän kan jag icke komma. Nu måste man försöka att förmå kejsaren omfatta den grundsatsen, att de *kunna* medgifvas, och sedan i hvarje särskildt fall anhålla derom hos franske mini-

stern i Stockholm. Jag skall försöka att göra denna memoire så litet dålig som jag möjligtvis kan; men jag har ej skäl att hoppas stor framgång. *Lidelser, intressen, konjunkturer,* så heta de trenne driffjedrarne till alla handlingar vid detta hof, och det synes mig, som skulle alla tre motverka våra önskningar.

Jag öfvergick sedan till artikeln om de franska kaparne, som oroa Östersjön och som öfva sitt handtverk, utan att de synas hafva någon bestämd regel för sitt uppförande. Jag talade om den skada, som de redan tillfogat den svenska flaggan och betonade Eders Majestäts fördragsamhet mot dem. Jag fordrade, att dessa kapare skulle blifva stälda under uppsigt och underkastas en ordentlig disciplin, om det ej rent af vore bättre att förbjuda dem kryssningar, som endast tjenade till att skada Frankrikes vänner. Jag tog samma tillfälle i akt för att tala om svenska skepp, lastade med salt, hvilka herr Netzel för mig anmält såsom tagna af sjöröfvare; men då jag ännu icke kände hvarken namnen på fartygen eller de hamnar, dit de blifvit förda, kunde jag icke skriftligen fordra deras återlemnande. Ministern lofvade mig full rättvisa, om jag blott kunde göra honom bekant med de särskilda omständigheterna.

Jag visade honom alla de diplom, som herr hofkansleren nyss skickat mig för Ers Majestäts handelsagenter, hvilkas förrättningar blifvit instälda under kriget. Han mottog dem och svarade mig, att han såg inga svårigheter vid deras godkännande. Herr Ferbers diplom framlade jag ej, emedan han länge varit i Amerika.

Ministern tycktes mycket förvånad öfver det egendomliga bref, som H. M. konung Gustaf Adolf skrifvit till mig, dateradt Bruchsal den 23 april, och hvilket jag läste för honom. Han bad mig om en trogen kopia deraf, och det trodde jag mig ej böra neka honom. Han talade om denne furstes brist på fasthet i beslut, men uttryckte för öfrigt ingen förmodan angående hvad kejsaren skall säga om f. d. konungens vistande i Basel, hvilket emellertid herr Alquier gjort. Jag återkommer, Eders Majestät, till det som jag haft äran uttala i min

underdåniga apostill för i går: man har ännu att vänta många förargelser från detta håll, och om den franska styrelsen vill begagna sig af föga högsinta medel, (för att icke säga ännu mera), i afseende på Sverige, så skall detta alltid blifva en förargelseklippa. Jag skall fördubbla mina bemödanden att blifva väl underrättad; men jag är ganska illamående och kan högst sällan gå ut.

Sedan vårt samtal vexlat i olika skiftningar af lugn och storm, af ondt och godt, slutade det — mycket vänskapligt. Jag besvor ministern att lemna kejsaren en noggrann redogörelse för allt hvad som försiggått och bemöda sig om att hos Hans Majestät utplåna de för Sverige vidriga intrycken. Hertigen försäkrade mig, att hans herskare ännu ej tagit saken annat än som ett tvifvel, hvilket H. M. önskat få häfdt genom mig. Herr de Cadore, som kände med sig, att han måhända talat allt för fritt om hvad han fått veta från Norden, slutade med att säga, att herr Desaugiers' sätt att meddela saker var mycket lugnt och opartiskt. Eders Majestät vet väl, hvad man bör tro härom och skall utan tvifvel nådigt anse, att detta är ett ytterligare skäl att behandla herr Desaugiers väl, på det han derigenom måtte blifva så mycket mera benägen att begagna tillfället, om någon depesch från hertigen af Cadore förskaffar honom ett sådant, för att uttala sig på ett försonande sätt.

Ut in litteris submisse humillimis.

GUST. LAGERBJELKE.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 60.

Friherre G. Lagerbjelke till ministern för utrikes ärendena, friherre L. von Engeström, *Paris den 8 maj 1810.*

Herr Baron!

Jag har äran åter upptaga det vigtiga ämne, som jag redan afhandlat med Ers Excellens den 20 sistl. april. Det är om den stora frågan angående Hans Kungl. Höghet kronprinsens framtida förmälning, som jag ämnar tala; men innan jag går närmare in på mitt ämne, får jag underrätta Ers Excellens, att denna depesch i afseende på flera detaljer står i nära sammanhang med den underdåniga depeschen № XVIII af nämnde dag samt med den bilagda apostillen № 1, hvarför allt nödvändigt måste läsas i ett sammanhang.

Sedan herr Alquier under gårdagens samtal rörande Danmark hade yttrat sig på det sätt, för hvilket jag redogjort inför konungen, frågade han mig plötsligen, om det icke funnes ett medel att med ett ännu fastare band sammanknyta de båda staternas politiska intressen. Om icke H. K. H. kronprinsen tänkte gifta sig? Om icke det danska konungahuset kunde erbjuda ett parti, lämpligt i afseende på ålder, rang och politiska intressen? Om jag icke trodde, att konsolideringen af de nordiska hofvens system genom ett medel af så säker och bestående verkan skulle vara mycket omtyckt af H. M. kejsaren? Jag märkte af denna början, att hertigen af Cadore hade meddelat herr Alquier det förtroliga samtal, som vi hade i Compiègne; men jag var också angelägen att utforska, om kejsaren hade något att skaffa med den vändning hans minister gifvit åt saken och detta är hvad som snart kommer att tydligt visa sig.

I det jag nu å nyo anförde det, som jag ett ögonblick förut hade haft tillfälle säga om den danska och den svenska nationens inbördes förhållande, lade jag särskild vigt på det sorgliga exempel, som ännu står allt för nära våra ögon, och som blifvit följden af en familjförbindelse mellan det svenska

och danska konungahuset, samt på det djupa intryck, som deraf ännu spårades i den allmänna opinionen. Herr Alquier svarade mig, att dessa betänkligheter icke gälde mycket för en sund politik — om de också kunde göra det från metafysisk synpunkt, då de ju icke voro baserade på något annat än inbillningens svaga grund. Jag invände, att då dennas verkningar äro allmänna och bestående, skulle det vara svårt att icke medgifva dem en verklig vigt; att för öfrigt den idé, kring hvilken mina betraktelser rörde sig, icke fallit mig in förr än nu; att jag icke trodde, det mitt hof i detta afseende kommit längre än jag; och derefter erinrade jag om det förtroliga samtal, jag haft med hertigen af Cadore, hvarvid jag tydligt utgick från synpunkten af en *närmare förbindelse med Frankrike*, under hvilken synpunkt jag framstält saken för denne minister. Herr Alquier svarade mig med en ifver, blandad med förlägenhet, att den tanke, han framkastade angående detta ämne, endast var hans enskilda, att han gjort det af egen tillskyndelse, att han icke hade något uppdrag härom; och han slutade med att bedja mig icke berätta för hertigen af Cadore, att han talat med mig angående denna sak. Jag anade genast, att herr Alquier icke var helt och hållet uppriktig i detta afseende; och mitt samtal i dag med ministern för utrikesärendena har fullkomligt bestyrkt denna misstanke.

Det var just vid behandlingen af samma ämne, hvilket hade ledt till ofvannämnde episod i mitt samtal med herr Alquier, d. v. s. det var vid frågan om Sveriges och Danmarks politiska förhållande till hvarandra, som hertigen af Cadore sade till mig: »Min herre, jag har något att meddela er med »afseende på det, hvarom ni förtroligt samtalade med mig i »Compiègne. Jag hade förr bort tala med er derom, men som »kejsarens tankar i ämnet ännu icke syntes mig fullkomligt »mogna, så trodde jag mig kunna vänta. Men då jag sedan »kommit att tänka på, att det brådskar med saken och att det »lätt händer, att *en* tanke ger upphof åt en annan, har jag icke »längre velat dröja. Jag har talat med kejsaren om den för»troliga upplysning, som ni gaf mig i afseende på Hans Kungl.

»Höghet kronprinsens af Sverige förestående förmälning och »om den önskan, som ni tror vara gemensam för konungen och »prinsen, nämligen att begagna detta tillfälle för att ytterligare »befästa era politiska förbindelser med Frankrike. Kejsaren »var icke det minsta beredd på detta ämne, och hvad han sade »derom bör således endast betraktas som det första hugskottet.» »*Men*», svarade mig Hans Majestät genast, »*då nu Sverige och »Danmark följa samma system, hvad är väl naturligare än att »knyta ömsesidiga band, som skola göra de båda staterna mera »betydande i politiken och således beaktansvärdare i mina ögon? »Jag tycker om styrka, det erkänner jag — och hvarest denna »icke finnes i materielt afseende, måste man ersätta henne genom »politiska förbindelser. Konungen af Danmark har, tror jag, en »dotter att gifta bort; skulle icke denna förbindelse synas pas»sande för Sverige? Tala litet med Lagerbielke i ämnet och lemna »mig sedan redogörelse derför.*»

Ehuru jag blifvit förberedd på saken genom föregående aftons samtal med herr Alquier, kände jag mig dock något förlägen, emedan jag är okunnig om det sätt, på hvilket Hans Majestät och Hans Kungl. Höghet kronprinsen skola betrakta denna sak, som emellertid erbjuder en blandning af fördelar och olägenheter. Jag bestämde mig slutligen för en vändning, som, utan att hänföra saken till omöjligheternas antal, icke skulle lemna något tvifvel öfrigt i afseende på det handlingssätt, Hans Majestät skulle föredraga framför hvarje annat.

»Herr Hertig», sade jag till honom, »jag har för ett ögon»blick sedan inför er afslöjat hela hemligheten af Sveriges och »Danmarks inbördes förhållande. Vi hafva talat om, att de »två nationerna ännu stå på ett visst afstånd från hvarandra; »vi äro, som jag tror, ense om, att granskapet mellan stater — »långt ifrån att utrota alla anledningar till tvist och afund — »ofta endast tjenar till att gifva näring deråt. Ja, huru många »exempel skulle jag icke för er kunna anföra på, huru ringa »verkan familjeförbindelser utöfva på denna sakernas naturliga »sträfvan. Kristian VII eller snarare den, som under hans »namn var Danmarks verklige konung, förde krig mot sin fars

»svåger; och samme konung handlade sedan på samma sätt »mot sin fasters son. Skulle då — hvilken familjeförbindelse »vi än må kunna knyta med Danmark — de två konungahu- »sen blifva närmare förenade, än de hafva varit? Och dess- »utom — hvarföre skulle jag dölja detta för er? — följden af »Gustaf III:s giftermål med en högst aktningsvärd prinsessa af »danska huset har varit högst olycklig; jag fruktar, att det »djupa intrycket deraf ännu varar, och att den allmänna menin- »gen, denna herskarinna öfver verlden, i Sverige högt skall »uttala sig emot en sådan förening, oaktadt det måhända ej »vore svårt att finna politiska fördelar deri.»

Ministern svarade mig härpå ungefär i samma ton som herr Alquier och jag svarade i öfverensstämmelse dermed; derpå återtog jag tråden af vårt samtal i Compiègne och bad ministern hafva godheten att taga i betraktande, huruvida det icke funnes ett medel att på en något rakare väg komma till det mål, vid hvilket konungen framför hvarje annat fäst sig, nämligen en närmare förbindelse med Frankrike. »Och om jag nu ännu en gång återgår till detta ämne» — fortfor jag — »så är det icke för att häfva hvarje tvifvel på systemet och på konungens tänkesätt.» Ministern: »Jag medger det och jag »vill till och med säga er, att då jag såg kejsaren straxt »fästa sig vid denna tanke på Danmark, innan jag ens haft »tid att för honom utveckla från hvilken synpunkt ni betrak- »tade frågan, trodde jag det sedan icke vara nödvändigt att »meddela H. M. dessa detaljer, innan jag ånyo hade rådfört mig »med er.»

Som jag märkte, att Sveriges intressen ännu en gång lupo fara att uppoffras för hertigens af Cadore olyckliga försagdhets skull, återtog jag ifrigt: »Ni anser då icke saken såsom afslutad med H. M. kejsaren? Jag är förtjust deröfver. — Ja, Herr Hertig, dölj ingenting af det, som jag haft äran att säga eder, upptag åter detta ämne med Hans Majestät, så snart ni kan, och värdigas dertill lägga en öfversigt af de tankar, som jag i dag understält er pröfning. Ända tills dess, ända till det ögonblick, H. M. värdigas fullständigt uppfatta så väl konun-

gens personliga tänkesätt som hans ömtåliga ställning i förhållande till grannarna och tills han uttalat sig mera tydligt om saken i fråga, skall jag alltjemt smickra mig med att tro på ett resultat, som är enligt med mina önskningar, och jag skall uppmana mitt hof att icke förlora hoppet derom.» Ministern: »Jag har haft äran säga er det och jag upprepar »det: detta var endast en första tanke hos kejsaren; endast »såsom sådan bör ni framställa den för konungen, er herre; »otvifvelaktigt skall ni snart hafva något att säga mig härom »och sedan få vi se, hvad deraf månde varda.

Se här, Herr Baron, en trogen öfversigt af hvad som tilldragit sig med afseende på den i fråga varande vigtiga angelägenheten. Ers Excellens må bedöma, huruvida jag handlat rätt eller orätt; åtminstone synes det mig, som skulle jag hafva lemnat alla utvägar öppna. Hvem vet ändå, hvilken gynsam inverkan på våra intressen i Vestern en sådan förbindelse skulle kunna hafva under tidernas lopp? Men hvem vet också, hvilken verkan den genast skulle utöfva på den allmänna meningen i Sverige och på det danska hofvets hemliga planer?

Jag hade ämnat att i dag lemna Ers Excellens redogörelse för några mycket märkvärdiga samtal, som jag haft med grefve Semonville. Men tiden, som olyckligtvis aldrig räcker till för mig, tvingar mig att uppskjuta detta ämne till första lägliga dag.

Herr Wohlfeldt skrifver till mig från Stralsund och ber mig för honom utverka tillåtelse att inför en specialkommission få göra redo för sina räkningar angående fångtransporten, innan han tillträder en annan befattning. Jag vet genom erfarenheten, hvad det vill säga att hafva att redovisa för räkningar öfver utbetalningar, gjorda i främmande mynt af tio eller tolf olika slag; jag har derpå gjort stora förluster, som äro väl kända af herr baron Lagerheim. Min förmögenhet är väl ringa, men herr Wohlfeldts är kanske ännu mindre, och det vanliga tillvägagåendet i statskontoret, hvilket vid fullgörandet af sina skyldigheter ej kan taga hänsyn till enskilda konsiderationer, skulle kunna förorsaka en aktningsvärd tjen-

stemans ruin, hvilken dock kan göra anspråk på Hans Majestäts välvilja.

Jag har icke trott mig böra påskynda underhandlingarna om affären med *poststyrelsen* i Hamburg vid en tidpunkt sådan som den närvarande, då den obetydligaste omständighet skulle väcka till lif misstankar om något hemligt förstånd med England. Dessutom har jag ansett, att ämnet, ehuru intressant, emellertid ej beror af längre eller kortare uppskof och att man hellre bör taga säkra än snabba steg i detta hänseende.

Jag har äfven tänkt, att en konferens, som endast sysselsätter sig med att diskutera vigtiga och till en del kinkiga ämnen, icke är egnad att behandla frågan om utbytandet af den gamla militära orden mot Hederslegionens kors, emedan detta alltid skall blifva ansedt såsom en handling af välvilja och vänskap, och ögonblicket synes mig ej väl valdt att göra anspråk på sådana handlingar. Jag behöfver dessutom en lista på de Svenskar, som hafva fått orden: »för militära förtjenster»; jag har upprättat en sådan efter hofalmanachan och har äran sända den till Ers Excellens för att, om så behöfves, beriktigas. Det är också mycket nödvändigt för mig att veta, *om alla* dessa riddare skola mottaga Hederslegionens kors; ett falskt steg i detta hänseende kunde väcka mycken ond blod. Under det jag väntar, skall jag begagna mig af första, bästa tillfälle för att göra ett förtroligt meddelande i frågan.

Det är med känslor af djupaste högaktning, jag har äran vara,

Herr Baron,
Ers Excellens'
ödmjuke och
lydige tjenare
GUST. LAGERBJELKE.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 61.

Svenska ministern i London K. G. von Brinckman till markis Wellesley, *den 12 maj 1810.*

Mylord!

Den öppenhet och det vänskapsfulla förtroende, hvarmed E. Ex. under vårt samtal i morse förklarade sig för mig om de nuvarande förbindelserna mellan Sverige och England, skola tjena mig till ursäkt hos er, om jag tager mig friheten att sända er äfven dessa rader för att underställa ert upplysta omdöme, huruvida jag rätt fattat hvad E. E. gjorde mig den äran att meddela mig, och för att på samma gång anhålla, att E. E. värdes hos Hans Britiska Majestäts ministère förorda ett ytterligare öfvervägande af några särskilda anmärkningar, som jag dristar framställa för er till förmån för mitt fäderneslands handel.

Det är med en utomordentlig tillfredsställelse, som jag å nyo vid detta tillfälle, på grund af E. E. bestämda försäkringar öfvertygat mig om, att långt ifrån att hafva fiendtliga afsigter mot Sverige skall Hans Britiska Majestäts regering alltid visa sig villig att å sin sida på det vänligaste sätt besvara alla de åtgöranden, hvarmed Sverige ser sig i stånd att mildra alla de tvångsåtgärder, hvilka de nuvarande omständigheterna hafva tvingat det att till skenet vidtaga mot Englands handel. Och jag tror mig kunna anse som ett ytterligare bevis på denna försonliga hofsamhet, att E. E. åt mig uttryckligen uppdragit att låta mitt hof på förhand få kunskap om de instruktioner, hvilka H. Brit. Maj. låtit expediera till cheferna för sina eskadrar i Östersjön, samt om de principer, som för närvarande skola vara bestämmande för hans politiska förhållande mot Sverige, på det att denna förberedande kunskap om våra framtida förbindelser så mycket som möjligt måtte afvärja ofrivilligt missförstånd och trassel.

Det är då, såsom jag vågar hoppas, till båtnad för våra ömsesidiga intressen som E. E. nu förklarat:

1:o) Att den nuvarande ställningen i Norden skall förbinda H. Brit. Maj. att vidtaga de kraftigaste åtgärder för att skydda sina undersåtars handel och i synnerhet för att försvara den mot de danske och franske kapare, som kunna oroa Östersjön. Att då stängandet af de svenska hamnarne för den britiska flaggan så väl som de sista förbindelserna, som Sverige åtagit sig mot Frankrike, kunde göra det lättare för ofvannämnde kapare att undkomma de engelska krigsskeppen genom att taga sin tillflykt till de svenska vikarne eller till och med till de svenska hamnarne, har H. Brit. Maj. ansett sig böra befalla sina krigsfartyg att *öfver allt* förfölja dessa röfvare för att återtaga deras fångst, hvar helst man kan taga dem fast. Att den brit. regeringen uppriktigt önskar att icke se sig nödgad att af denna anledning oroa de svenska kusterna; och att då detta fall icke kan inträffa annat än till följd af det olyckliga beskydd, som Sverige medgifvit åt Englands fiender och hvarigenom det måste afstå från den *stränga neutralitetens* så väl *rättigheter* som *pligter*, så väntar den britiska regeringen, att en åtgärd, som egentligen åsyftar blott *försvar* å dess sida och som *endast* vidtages och utföres mot *fiendtliga kapare*, icke i Sverige måtte blifva ansedd som ett *direkt angrepp* eller som bevis på några fiendtliga afsigter mot detta land. Ty då det så kallade kontinentalsystemet fastställt ett sakernas skick, hvartill man hittills aldrig sett maken, och hvilket endast tillåter en *neutralitet till hälften* å flera makters sida, som mot sin vilja förbundit sig mot den engelska handeln, så kan den britiska regeringen endast medgifva dessa makter en *half skonsamhet*, om icke dess väsentligaste intressen skulle oförskyldt kränkas.

2:o) Att då den britiska regeringen för öfrigt finner sig af sakernas nuvarande tillstånd tvingad att i afseende på Sveriges handel gifva verkställighet åt sina konseljorder som äro väl bekanta, skall hvarje svenskt skepp, som kommer från en hamn, hvarifrån den britiska flaggan är utestängd, och är destinerad till någon hamn, som kommer under samma kategori, vara utsatt för att utan barmhertighet tagas af engelska

krigsskepp eller kapare och här dömmas som en god pris — *i fall det icke kan förete en engelsk licens;* men att den britiska regeringen icke skall göra några svårigheter vid att bevilja sådana licenser åt de svenska fartyg, som äro destinerade till en fiendtlig eller, emedan den är underkastad det franska systemet, som fiendtlig ansedd hamn; och att man följaktligen så snart som möjligt bör försöka skaffa utvägar att erhålla licenser.»

Detta, Mylord, syntes mig vara kärnan af hvad ni meddelade mig i morse i afseende på nuvarande och framtida förhållanden mellan Sverige och England. Hvad beträffar den första punkten angående kapare skall jag inskränka mig till ett noggrant sammandrag för mitt hofs räkning af allt hvad E. E. behagade säga mig i detta afseende. Hvad beträffar den andra, som omfattar så att säga hela systemet af vår sjöhandel, så drager jag icke i betänkande, Mylord, att förelägga eder följande anmärkningar, som i detta ögonblick dikteras af mitt enskilda nit för mina landsmäns intressen, i det jag tillåter mig att hos den britiska regeringen bönfalla om en särskild skonsamhet, hvilket, som jag vågar hoppas, icke skall befinnas till någon väsentlig grad skada dess system i dess helhet.

1:o) Enligt edra konseljorder i hela deras stränghet skulle naturligtvis mellanhandeln mellan den ena och den andra af de svenska hamnarne vara utsatt för samma inskränkning, som den mellan Sverige och en fiendtlig hamn. Det skulle emellertid vara särdeles svårt och stundom nästan omöjligt att i tid erhålla de nödiga licenserna för att skydda denna lilla handel längs våra kuster för hvarje fara. Jag vågar då underställa den britiska regeringens ytterligare betänkande, om icke dess gynsamma stämning mot Sverige måhända *i detta afseende* kan låta oss hoppas någon jemkning med afseende på dess allmänna föreskrifter.

2:o) I det fall, att den engelska regeringen icke finner en sådan eftergift stå i omedelbar strid mot andan i sina konseljorder, så tager jag mig friheten att åt samma dess skonsamhet rekommendera *en paketbåt,* som regelbundet går mellan Ystad

och Stralsund, men hvilkens bestämmelse endast är den att transportera passagerare och bref, utan att hafva tillåtelse att på något sätt drifva handel.

3:o) Jag skyndar att vid detta tillfälle framför allt påminna Ers Excellens om en sak af största vigt för Sverige — nämligen dess *exporthandel,* som under nuvarande förhållanden mer än någonsin blir i behof af en vänlig behandling från Englands sida. Men då E. E. redan sagt mig, att den britiska regeringen icke i allmänhet skall sätta sig emot en handel mellan Sverige och andra länder, der kontinentalsystemet herskar, såvida dess fartyg vederbörligen förete engelska licenser härtill, så finner jag mig synnerligen intresserad af att på förhand kunna försäkra mina landsmän, att den britiska regeringen likaledes skall bevilja dem dylika licenser *för att till Frankrike sända jern och andra produkter från Sverige.* Jag bör dock anmärka, att i detta fall skola de svenska köpmännen icke göra någon svårighet att åt England medgifva den förköpsrätt, hvilken det förbehållit sig i traktaten af 1803; och att de t. o. m. gerna skola underkasta sig andra vilkor, hvarigenom den engelska regeringen torde finna nödigt att för närvarande begränsa bruket af ofvannämnda licenser.

Mottag etc.

(var undertecknadt) BRINKMAN.

[Öfversättning af en officiell kopia på franska].

№ 62.

Sveriges chargé d'affaires i London Genserik Brandel till markis Wellesley, *den 8 juni 1810.*

Mylord!

Alldenstund Eders Excellens yttrat sin önskan, att jag ville meddela E. E. ett skriftligt sammandrag af de förnämsta punkter, hvilka utgjorde ämnet för det samtal, som E. E. i går värdigades bevilja mig, på det att E. E. måtte kunna

besvara det med större noggranhet, så skyndar jag att uppfylla denna Eders Excellens' begäran, i det jag har äran framlägga följande.

E. E. har redan förklarat för herr v. Brinkman, efter hvad denne minister berättar i not af den 12 maj, »att då Sverige antagit kontinentalsystemet och stängt sina hamnar för den britiska flaggan, har det blifvit nödvändigt för England att med afseende på Sverige tillämpa konseljorderna af den 7 januari 1807; att följaktligen hvarje svenskt skepp, som seglar från svensk hamn till en hamn, hvilken tillhör Storbritanniens fiender, eller till någon hamn, från hvilken engelska flaggan är utestängd, liksom alla svenska fartyg, som gå från dessa hamnar till Sverige, skola uppbringas af engelska krigsskepp eller kapare och här förklaras som god pris, så vida de icke äro försedda med engelsk licens, hvilken berättigar dem till en dylik färd.»

1:o) E. E. gjorde mig den äran att i går under vårt samtal förklara, att Sveriges kusthandel ingalunda skall vara underkastad ofvannämda konseljorder, det vill säga, att det må vara de svenska fartygen tillåtet att gå från en af Sveriges hamnar till en annan hamn i samma rike *utan att för detta ändamål behöfva några engelska licenser.*

2:o) Enlig grundtanken i ofvan anförda konseljorder skulle det äfven falla af sig sjelft, att *den direkta handeln* mellan Sverige och England liksom mellan Sverige och alla andra hamnar, hvarifrån den engelska flaggan icke är utestängd, icke borde vara underkastade samma order. Då emellertid nyligen svenska skepp, som gingo direkt från England till Sverige samt från Portugal till Sverige, blifvit uppbringade af engelska krigsskepp, så blifver det af allra största vigt att af den britiska regeringen begära en noggrann förklaring: »om det i ofvannämda fall betraktar konseljorderna i lika hög tillämpliga på de svenska skeppen»; och om följaktligen det icke skall vara tillåtet för dessa skepp att gå direkte från Sverige till Storbritanniens och Irlands hamnar och återvända derifrån; liksom att gå direkte till Portugal, till de för engelsk handel öppna hamnarna

i Spanien och Italien, till Turkiet och Berberiets kuster, till de portugisiska och spanska öarna i Atlantiska Oceanen, till Brasilien, till Förenta Staterna i Amerika o. s. v. och att från alla dessa länder återvända till Sverige *utan att för detta ändamål särskildt hafva försett sig med engelska licenser.*

3:o) I detta senare fall har jag mottagit order från mitt hof att hänskjuta till H. Britiska Majestäts regerings rättvisa, huru vida det icke vore enligt med de grundsatser af hofsamhet, hvilka England ända hittills ådagalagt gent emot Sverige, att bestämma en passande tidpunkt, före hvilken de svenska skepp, *som icke äro försedda* med engelska licenser (i de fall der sådana erfordras) icke skola vara utsatta för följderna af de britiska orderna i fråga.

Denna framställning synes så mycket mera rättvis, som dessa order blifvit satta i verkställighet i samma ögonblick, som det britiska kabinettets beslut i detta afseende kom den svenska regeringen tillhanda, och man sålunda kan förutse, att ett ganska stort antal svenska skepp skola blifva utsatta för att uppbringas af engelska krigsskepp eller kapare, emedan de hafva försummat ett försigtighetsmått, hvars nödvändighet de voro fullkomligt okunniga om, då de började sin resa.

4:o) Hvad nu beträffar sättet att förskaffa sig de nödiga engelska licenserna, så vore det mycket önskvärdt, att den britiska regeringen ville befullmäktiga någon af sina agenter i Sverige att lemna dem. Man skulle dymedelst förebygga de stundom ganska allvarsamma svårigheter, som oundvikligen skola uppstå, om man nödvändigt måste i England begära hvarje licens, som man i Sverige behöfver för det allra minsta handelsföretag.

5:o) Jag tager mig också friheten att påminna E. E. om två andra punkter, hvilka herr Brinkman redan haft äran underställa edert betänkande i sin not af den 12 maj, nämligen angående fri passage för tre små svenska paketbåtar, hvilka gå mellan Skåne och Pommern, samt angående vissa licenser, hvarom vi anhållit hos den britiska styrelsen med afseende på rätten att från Sverige till Frankrike under vissa särskilda

vilkor exportera jern och andra landets förnämsta produkter och i stället från Frankrike få införa vin, frukter och andra konsumtionsartiklar.

Hvad beträffar den första af dessa punkter, har E. E. redan gjort mig den äran att försäkra mig, att England antagligen icke skulle göra några svårigheter vid att tillåta en oafbruten passage för de sagda svenska paketbåtarne t. o. m. utan särskild licens, förutsatt att dessa små fartyg icke användas till handel mellan Sverige och Pommern, hvilket jag har mitt hofs order att på det mest formliga sätt lofva.

6:o) Då den britiska regeringen under nuvarande omständigheter säkert tänker afbryta den engelska paketbåtsförbindelsen mellan Harwich och Göteborg, så skulle det vara nyttigt att tänka på något medel, som fölle mindre i ögonen, hvarigenom man mellan de båda landen kunde underhålla en förbindelse, hvilken vore lika fördelaktig för dem båda.

Med afseende härpå tror jag mig böra föreslå E. E. att ännu låta afsändandet af dessa paketbåtar fortfara, men dock gifva eventuella order till den britiska agenten i Göteborg att afbryta denna förbindelse, i fall den svenska regeringen visar sig önska det.

Jag vågar på förhand göra mig säker om, att den britiska styrelsen i en sådan önskan icke skall se någon förändring af Sverigas vänliga tänkesätt mot England, men att hon endast skall betrakta den som en nödvändig följd af det kritiska läge, hvaruti det förstnämda riket befinner sig.

Ett nytt bevis på konungens, min herres, oföränderliga uppriktighet är den befallning jag fått att för E. E. bestämdt förklara:

att Hans Majestät icke skall tillåta någon af sina undersåter att utrusta kapare mot britiska flaggan, och

att i Sveriges hamnar ingen fristad skall lemnas åt franska eller danska korsarer.

Detta, Mylord, var allt hvad vårt samtal behandlade och hvaraf E. E. begärde ett skriftligt sammandrag.

Vigten häraf för mitt fosterlands intressen skall, som jag hoppas, blifva min ursäkt hos E. E., om jag vågar anhålla att E. E. före min afresa behagade underrätta mig om den britiska regeringens beslut angående berörde punkter; men om detta icke är möjligt, torde E. E. vara af den godheten att till herr von Rehausen lemna svaret i fråga.

Det är med de uppriktigaste känslor etc.

(var undertecknadt) G. Brandel.

[Öfversättning från en officiell afskrift på franska].

№ 63.

Hertigen af Cadore till friherre G. Lagerbjelke, *Paris den 12 juni 1810.*

Efter afsändandet af den not, som undertecknad, i egenskap af utrikesminister, på H. M:t kejsarens och konungens uttryckliga befallning hade äran att den 19 sistl. maj adressera till H. M. konungens af Sverige utomordentliga sändebud och befullmäktigade minister i Paris, hafva de i denna not uttalade rättmätiga orsakerna till klagomål, långt ifrån att upphöra, endast blifvit ännu talrikare och allvarsammare. Ej nog med att Sverige icke visat någon verklig benägenhet att uppriktigt och ärligt fullfölja fördraget af den 16 Februari; ej nog med, att det, missbrukande sin rättighet att införa salt, fortsatt att med Storbritannien hafva förbindelser af alla slag, som fördraget förbjuder; det tillåter äfven, att engelska krigsfartyg taga sin tillflykt till dess kuster, och att invånarne förse dem med allehanda förnödenheter. Sådana äro de vänskapsbevis, som Sverige gifver de makter, med hvilka det ingått förlikning. Det gynnar och understöder deras fiender.

Pommern är mera än någonsin en öppen nederlagsplats för engelska handelsvaror, hvilka Amerikanarne eller personer, som kalla sig så, äfvensom sådana, som föregifva sig tillhöra neutrala stater, men som i sjelfva verket äro Englands kommis-

sionärer, oupphörligt ditföra. Kaffe, socker, kampeschträ, bomull finnas der i öfverflöd. Stralsund är helt och hållet uppfyldt deraf. Från alla håll strömma köpmän från kontinenten i så stort antal till denna stad, att de ej längre der finna tak öfver hufvudet. Alla hoppas draga nytta af de utvägar till smyghandel, som Pommern skänker dem trots innehållet af de heligaste förbindelser och i så formlig strid med det kontinentalsystem, hvilket H. M. konungen af Sverige utan förbehåll antagit.

Medan dessa saker tilldraga sig, låter Sverige, liksom om det kunde vara tveksamt angående dess egna förbindelsers natur och utsträckning äfvensom om H. M. kejsarens och konungens tänkesätt, och liksom om det icke för att lära känna dessa senare hade två direkta och naturliga utvägar, den ena att vända sig till sitt utomordentliga sändebud i Paris och den andra att vända sig till Frankrikes chargé d'affaires i Stockholm, genom en af sina ministrar vid ett tredje hof till en af kejsarens ministrar i samma residensstad ställa frågor i ämnet, angående hvilka denne minister icke kan hafva erhållit några instruktioner, och på hvilka han följaktligen icke är i stånd att svara, så att H. M. icke kan för sig sjelf förklara bevekelsegrunden till ett så föga vanligt steg och måste harmas öfver att icke deri finna denna från alla omsvep fria öppenhet, som han sjelf önskar att inlägga i sina åtgöranden.

Pommern, som blifvit förvandladt till en engelsk nederlagsplats och en härd för smyghandel, kan icke betraktas såsom ett vänskapligt område eller få njuta freden utan att iakttaga vilkoren derför. Om det onda, hvars källa skulle vara landets närvarande ställning, endast genom ett utomordentligt botemedel kunde hämmas, så skulle H. M. utan tvekan använda de medel, som äro i hans makt, och som han redan har till hands. Men H. M. hoppas, att H. M. konungen af Sverige skall helt och hållet undanrödja detta sakernas tillstånd, genom att påbjuda, det qvarstad lägges på alla till Pommern importerade kolonialvaror äfvensom på fartygen, som dit transporterat dem.

Detta är hvad undertecknad har uppdrag att på det uttryckligaste och enträgnaste begära.

Han har på samma gång fått sig ålagdt att förnya de andra i noten af den 19 maj redan framstälda fordringarne och att anmoda H. M. konungens af Sverige utomordentliga sändebud och befullmäktigade minister att till herr Desaugiers sända order att ofördröjligen lemna Stockholm, så framt icke fördraget af d. 16 februari blifver samvetsgrant och till alla delar iakttaget med afseende på England.

Undertecknad har äran ånyo frambära etc. etc. etc.

Champagny, hertig af Cadore.

[Öfversättning från en officiell afskrift på franska].

№ 64.

General Curt von Stedingk till ministern för utrikes ärendena friherre L. von Engeström, *S:t Petersburg den $^3/_{15}$ juni 1810.*

Herr Baron!

Man har mycket rätt, då man säger, att en olycka aldrig kommer ensam. De depescher, som E. Excellens sändt mig med herr Lang lemna ett bevis derpå. Den förra åtminstone var icke oväntad och var en oundviklig följd af det system, som Napoleon omfattat. Jag vet med full visshet, att han tillåter sig sjelf hvad han förbjuder andra, och att Frankrike och de länder, som lyda under denna kejsares välde vid vissa tider öfverflöda af från England komna kolonialvaror, hvilka sedan transporteras till de närgränsande länderna. Han har häraf den dubbla vinsten att öppna en handelsväg för Frankrikes produkter och att med en betydlig vinst afsätta dem, som komma ifrån England. Hvad beträffar detta land, så är dess handel med England mycket liflig. Efter sjöfartens öppnande hafva, oaktadt de stränga påbuden, redan öfver hundra fartyg anländt till de ryska hamnarne, och varornas pris har betydligt fallit. Det är ett godt exempel att följa; och då man gifver efter för omständigheterna allt hvad eftergifvas kan, återstår det dock utrymme nog, för att man icke skall betaga sig

alla utvägar och hugga af sig armar och ben. Emellertid är vår belägenhet allt annat än lysande, och jag beklagar uppriktigt E. Exc., som måste hafva så många och så dåliga affärer om händer. Gud bevare vår konung! Det är den bön, jag alla dagar uppsänder.

I går anlände en kurir från den turkiska arméen, medförande underrättelsen om en seger, som vid Georgova, på andra sidan Donau, vunnits af general Kamensky, en äldre broder till den, som har öfverbefälet. Man talar om 8000 fångar och många tagna troféer. Kuriren har begifvit sig till Tver, hvarifrån kejsaren ännu icke återkommit; och ända till kejsarens återkomst skall man förblifva i okunnighet om detaljerna.

Det manifest, som afser finanserna, om hvilket man redan länge talat, har nu blifvit publiceradt, och jag har äran här bifoga detsamma. Det finnes mycket förståndigt folk, som tror, att det, oaktadt alla de kloka åtgärder, som det innehåller, icke skall medföra all den verkan, som man väntar sig.

Jag har gifvit ett kurirpass åt herr Lang, som bedt mig derom, och jag är förtjust öfver alla de tillfällen, som yppa sig, att kunna förnya för E. Excellens försäkringarna om min uppriktiga tillgifvenhet och den djupa högaktning, med hvilken jag har äran vara

Herr Baron,

Ers Excellens'

ödmjuke och lydige

tjenare

CURT STEDINGK.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 65.

Hofkansleren, friherre G. Wetterstedt till friherre G. Lagerbjelke, *Stockholm den 23 Juni 1810.*

Min Herre, vi hafva nästan endast ledsamma underrättelser att anförtro er, och det är säkert, att ett ogynsamt öde synes vilja låta oss undergå alla slags pröfningar, förrän vi kunna fota det allmänna lugnet och våra förhoppningar för framtiden på säkra grundvalar. Depeschen en clair skall underrätta er om den förfärliga katastrof, som gjort slut på riksmarskalken grefve Fersens lif, och som föranledts af allmänt utbredda misstankar, att kronprinsen blifvit förgiftad. Den skyndsamhet, med hvilken man i Skåne skred till öppnandet af H. K. H:s kropp, förrän de båda härifrån efterskickade läkarne hunnit anlända, har gifvit ett nytt stöd åt allmänhetens öfvertygelse, hvilken för öfrigt isynnerhet här närdes af hatet mot adeln, af önskan att förorsaka oordningar för att af dem draga nytta och af oron hos denna klass af personer, som icke åtnjuter någon representationsrätt, men som söker att förskaffa sig den. Det hade varit omöjligt att bannlysa en för nationens ära så förnärmande misstanke som denna. Konungen hade låtit offentliggöra alla officiella aktstycken rörande prinsens död. Man väntade med otålighet på underrättelsen om en andra undersökning, som man hoppades böra hafva verkstälts af herrar Pontin och Berzelius i närvaro af några danska läkare, men vid de två förstnämda läkarnes ankomst till Skåne, hade H. K. H:s inelfvor blifvit tvättade och lagda åsido och kunde följaktligen icke vidare tjena till att konstatera hvad man genom en olycklig fatalitet bemödade sig om att i dem vilja finna. Denna omintetgjorda undersökning hade den mest elakartade verkan. Man utspred tusen historier såsom att prinsen hade blifvit sjuk af en pastej, som han förtärt i Åby vid tiden för sin afresa till Skåne, och att han sjelf trodde sig hafva förtärt erg. Sanna förhållandet är, att H. K. H. förkylt sig, att han haft kräkningar under vägen,

och att han druckit mjölk för att släcka sin törst, hvilket man emellertid förklarat såsom ett säkert tecken, att han sökte ett preservativ mot gift. Alla i H. K. H:s svit befintliga personer åto af denna samma pastej utan att deraf erfara det minsta obehag. Man sade äfven, att en tjenare vid hofvet blifvit sjuk, då han smakade på en buljong, som prinsen vägrat att förtära. Hustrun till denne man, hvilken åtföljt prinsen, visste intet om denna anekdot. Då emellertid ryktena fortforo och hatet på ett ganska tydligt sätt framträdde emot familjen Fersen, isynnerhet mot grefvinnan Piper, mot general Armfelt (hvars resa till Finland tolkades såsom ett bevis på hemligt förstånd med Ryssland) och läkaren Rossi, så befalde konungen, ehuru med all nödig försigtighet, en laglig undersökning med afseende på dessa rykten och deras grund. Ingen af de personer, som blifvit förhörda, har kunnat meddela den minsta upplysning om det brott, som man antager vara kändt, mot denne alltid saknade furstes lif, hvilken kom till oss endast för att blifva tillbedd och dö. Så stodo sakerna ända till den 20 dennes, den dag, som bestämts för det högtidliga införandet i staden af H. K. H:s lik. Man hade på gatorna utstrött biljetter, hvilka inbjödo folket att hämnas hans död, och hvilka utpekade offren. Riksmarskalken hade föregående afton anländt från Östergötland, och han reste liktåget till mötes i sin paradvagn, en omständighet, som också vändes emot honom, alldenstund folket, då denna icke var draperad och derför erbjöd allt för stor kontrast mot likvagnens färg, trodde sig i denna grannlåt se ett bevis på hans tillfredsställelse öfver furstens död. De stenar, som man kastade mot honom, tvungo grefve Fersen, hvilken redan var sårad, att söka en tillflykt i ett icke långt från Riddarhustorget beläget hus. Det var här som general Silfversparre, hvilken hade adjutantstafven, visade mycken personlig tapperhet, men en olycklig eftergifvenhet med afseende på användandet af stränga medel. Det tygellösa folket fordrade med höga rop grefve Fersens arrestering, och för att rädda honom erbjöd sig general Silfversparre att taga honom på sitt ansvar, tills man inhemtat konungens beslut i frågan, Härunder anländer

general Adlercreutz från Haga. Han talar till hopen, som svarar med lefverop, och då han vill aflägsna det församlade folket från det hus, der grefve Fersen uppehöll sig, uppmanar han det att följa sig och drager med sig hela den stojande folkhopen till Kornhamn. De sannskyldige mördarne uppehöllo sig i husets förstuga och trappa och i de små närliggande gränderna, då general Silfversparre började att gå utför trappan i sällskap med grefve Fersen. Man slog den senare bakifrån med paraplyer och käppar, då han gick ut på gatan. Man ryckte honom ifrån general Silfversparre och sedan ifrån general Vegesack, som gjorde allt för att rädda honom. Trängseln blef så stor, att general Silfversparre blef afstängd från Riddarhustorget, der trupperna befunno sig. Denna händelse förlamade deras ansträngningar, och för öfrigt voro deras gevär icke laddade. Våldsverkarne begagnade sig af dessa ögonblicks tvekan och brist på förutseende för att släpa grefve Fersen tvärs öfver torget, i det de fortfarande tilldelade honom slag på hufvudet. Han var döende och höljd af blod. På rådhusets gård fullbordade man mordet med en exempellös grymhet. Hans ordensband och kläder afsletos, utdelades och buros i triumf. Han låg på marken helt och hållet vanstäld och naken. Adlercreutz kom till stället, lät skingra hopen på torget, och man lyckades slutligen, ehuru med möda, att införa liket i ett i närheten af sjön beläget hus, hvarifrån det under den följande natten fördes till Steninge. Som bullersamma folkskockningar alltjemt fortforo på gatorna, trodde man sig böra vidtaga alla nödiga försigtighetsmått. Man planterade kanoner vid början af Kyrkobrinken, nära slottet, på Gustaf Adolfs torg, vid ändan af den till Skeppsholmen ledande bron och vid södra slussen. Man afskar genom trupper kommunikationen öfver nya bron. Mot dessa trupper och i Kyrkobrinken samlade sig skaror vid 4-tiden på eftermiddagen. Man använde alla slags föreställningar, alla slags vänliga försök för att få mängden att draga sig tillbaka. Den svarade endast med lefverop, smädelser och slutligen med stenkastning. Stenarne slungades först på nya bron. Hästgardet gjorde ett vackert angrepp, som

förjagade hopen, af hvilken flere drefvos bort med sabelhugg. Några man af gardet blefvo svårt sårade af stenar. Man närmade sig i Kyrkobrinken alltmera till trupperna. Den till Storkyrkan ledande trappan var uppfyld af menniskor. På stenar sparades icke. Slutligen lät general Adlercreutz kl. 1/2 9 endast affyra gevärssalvor, och allt gaf vika. Hästgardet ränsade fullständigt gatan. Det skingrade framför grefve Ugglas' hus en stor samling, som hade inslagit alla fönstren. Åtta till 10 dödades, och såsom man tror sårades 150, de fleste af sabelhugg. Detta är emellertid icke säkert, alldenstund det endast är grundadt på de första antagandena, och man säger nu, att blott en eller två menniskor blifvit dödade samt att de sårades antal är föga betydande. Natten som följde på denna olycksdag var lugn, men folksamlingar fortforo ännu, gäsningen var stark, alla menniskor voro under vapen, man inrättade operahuset till en kasern för gardet, och enligt allt hvad man kan förmoda, räknade våldsverkarne på, att trupperna icke skulle göra sin pligt, som de emellertid på det mest fullständiga och lofvärda sätt gjorde. Man fann om natten uppviglande skrifter på gatorna, skrifna i den afskyvärdaste demagogiska anda och hotande med döden alla riddare med blå bandet, adeln och de högre embetsmännen. Konungens proklamation af den 20 blef på några från polisuppsigt mera aflägsna ställen nedrifven från gathörnen. Den 21 inträffade ett störtregn, som varade hela dagen; detta bidrog måhända också till att lugna de upphetsade sinnena. Trupper anlände, och lugnet varar ännu. 400 man af Uplands regemente hafva anländt, och vi vänta i natt och i morgon hela lifregementets brigad. Man försökte igår genom utsände förföra soldaterna, men en belöning af 30 rdr, som utlofvats åt de sistnämde, om de kunde arrestera en orostiftare af detta slag, gjorde en god verkan, och fruktan har inträdt i stället för djerfheten, ehuru man icke får lita derpå. Man har arresterat ett stort antal af anstiftarne, och de upplysningar, hvilka man erhållit, lofva, att man skall finna äfven andra. Konungen, som under dessa olyckliga omständigheter visat det största lugn och den

största karaktärsstyrka, är bestämd att handla med kraft för att återställa det allmänna lugnet, och vi alla, som omgifva honom, söka att fullgöra vår pligt midt ibland de oroligheter, som på alla håll möta oss. Det är hårdt att sålunda strida mot menniskors otacksamhet, att icke hafva någon annan utsigt till hvila och lycka än i grafven, att söka gent emot främmande makter bemantla vederstyggligheter sådana som dem, hvilka nu tilldragit sig, och att i hvarje stund se huru framtiden blir alltmer hotande och statsskeppet alltmer färdigt att förgås. Men man måste utstå allt, fördraga allt och, om så behöfves, dö, men såsom en man af heder. Den förlust, som vi gjort genom kronprinsens död, har alltid synts mig såsom ett tecken till detta arma Sveriges upplösning.

De främmande ministrarne erhöllo genast skyddsvakter, och ingen kränkning af folkrätten har ökat summan af våra olyckor. De voro alla harmsne öfver den skändlighet, som blifvit begången, harmsne öfver svagheten i de åtgärder, som vidtagits för att förekomma densamma, men de hafva varit mycket nöjde med den kraft, som man ådagalagt mot aftonen och tillstyrka lifligt, att man fortsätter dermed. Herr Desaugiers är den ende af de diplomatiska ombuden här, som icke skriftligen besvarat den not, som upplyste den diplomatiska kåren om de mått och steg, som vidtagits för dess säkerhet, men det är helt visst af glömska, och han har besökt H. Excellens för att betyga honom sin erkänsla för konungens omtänksamhet.

Allt är nu lugnt. Grefve Fabian Fersen och hans hustru hafva begärt sitt afsked. Grefvinnen Piper befinner sig på Vaxholm. H. Ex. Ugglas har lemnat staden.

Herr Lang, som anländt från S:t Petersburg, har sagt mig, att den öfver Turkarne af general Kamensky vunna segern ingalunda vore så betydande, som man ville göra troligt, och att Ryssarne endast gjort 1500 krigsfångar i stället för 8000.

Franske vice-konsuln i Stralsund, herr Mahelin, börjar att erkänna hela falskheten i de beskyllningar, man gjort Sverige med afseende på den otillåtna handeln i Pommern. Man hade sagt honom, att han der skulle finna två hundra skeppsladd-

ningar med engelska handelsvaror, och han har sjelf efter de strängaste undersökningar öfvertygat sig om, att man förtalat oss hos kejsaren och att öfverdriften var synnerligt stor. Man är för öfrigt i Stralsund ganska nöjd med detta ombud.

Ack, om ni snart kunde lifva våra nedtryckte sinnen med några goda underrättelser! Vi skola göra allt i verlden å vår sida för att rädda staten och aflägsna de revolutionära stormarne.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 66.

Friherre G. Lagerbjelke till K. Karl XIII, *den 25 juni 1810.*

Herr grefve Wrede återkom endast några ögonblick före kurirens afresa. Han har således icke tid att skrifva sjelf, och hans förestående resa låter honom dessutom hoppas att inom kort få personligen inför Eders Majestät redogöra för det intressanta samtal, han haft med kejsaren. Jag vill inskränka mig till att säga, att samtalet rört sig omkring ungefär samma punkter som mitt, och att dess resultat utgör bekräftelsen på alla de antaganden, som innehållas i min underdåniga gårdagsdepesch. Jag har till och med det synnerliga nöjet att för Eders Majestät tillkännagifva, att anmärkningarne med afseende på tronföljdsfrågan och särskildt de om f. d. kronprinsen hade slagit rot i kejsarens sinne, och sedan Hans Majestät låtit de olika medtäflarne passera revu, sammanfattade han sjelf allt hvad som talar för uteslutandet af prins Gustaf och slutade med att säga ungefär följande: att man må hända gjort orätt uti att låta honom resa från Sverige; att revolutionen aldrig skulle fullkomligt sluta, så länge han funnes till, men att det under för handen varande omständigheter blott funnes ett parti att taga, och att det var det som Eders Majestät var betänkt på.

Kejsaren uppmanade ifrigt till enighet och lugn. Han erinrade om Polens exempel, han betygade sitt intresse för Sveriges närvarande och framtida öde. Han syntes förlägen att uttala sig öppet och officielt inför Europa angående valet af en tronföljare i Sverige; men han är tydligen böjd för den, som Eders Majestät utsett. Jag hoppas emellertid, att jag genom omsorg och ihärdighet skall kunna aflocka honom ett skriftligt svar. Kejsarens afundsjuka mot Ryssland bemärktes af generalen. Hans Majestät lät till och med förmå sig att ingå i militäriska hypotheser, för hvilket grefve Wrede förbehållit sig att muntligen redogöra inför Eders Majestät. Audiensen räckte en timme.

Ut in litteris submisse humillimis

Gust. Lagerbjelke.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 67.

Friherre G. Lagerbjelke till K. Karl XIII, *Paris den 5 juli 1810.*

Ers Majestät!

Mina sista underdåniga depescher № XXXII och XXXIII voro daterade den 29 och 30 juni och afgingo sistnämda dag med generalen, grefve Wrede. Under den bestörtning, som framkallades af den sorgliga händelsen hos österrikiske ambassadören, kunde jag den 2 juli endast sända ett enskildt bref till H. E. herr baron von Engeström, hvarvid jag måste uppskjuta med detaljerna till första tillfälle. Sedan dess hafva depescherna från H. E. af den 12 och 15 juni anländt.

Då jag börjar denna underdåniga depesch, bör jag, E. M., åberopa № XXXIII, ställd till H. E. herr utrikesministern, alldenstund de meddelanden, som jag kunnat samla, röra samma ämne. Ytterst öfverraskad, såsom E. M. utan tvifvel kan värdigas tänka sig, af det förfarande, för hvilket redogörelse

lemnats, och ur stånd att betvifla, att det redan var af kejsaren kändt, måste jag först och främst söka utforska, hvilket intryck det framkallat, och till och med hvilken förändring i sinnesstämningen möjligen kunde blifva en följd deraf. Men hvilka kejsarens tänkesätt angående den vigtiga successionsfrågan än äro eller vid en senare undersökning skola blifva, och äfven om de olyckligtvis ej alls blifva öfverensstämmande med E. M:s, så är det derföre icke mindre vigtigt för E. M. att med all möjlig noggrannhet blifva underrättad derom.

Jag hade icke bedragit mig, då jag trodde, att hertigen af Cadore skulle begagna första tillfälle efter generalen, grefve Wredes afresa, för att i förtroende meddela mig hvad som förefallit dem emellan och för att utforska, om jag hade några eventuella instruktioner angående denna sak. Herr grefve Wrede hade rest på lördagen; furst Schwartzenbergs fest egde rum på söndagen. Knapt hade balen börjat, förrän hertigen af Cadore uppsöker mig i hopen, för mig afsides och föreslår mig en stunds enskildt samtal. Han började med en kort och med generalens fullkomligt öfverensstämmande berättelse om hvad som tilldragit sig, och frågade mig, om det var mig bekant. Jag svarade honom, att så var, men endast sedan föregående afton, och jag framstälde för honom de skäl, som ända dittills förmått generalen att för mig dölja detta besynnerliga äfventyr; men att han, då dessa skäl i följd af den ifrågavarande personens afresa ej längre förefunnos, icke trott sig böra lemna konungens minister, som dessutom var hans vän, i okunnighet om en så säregen händelse. Jag framstälde sedan några reflexioner, passande för den förtroendepost, som jag har äran innehafva, öfver den ytterliga oordentligheten i förfarandet; jag hänförde orsakerna till det slags öfverspänning, som ombytet af regering och den senaste riksdagens långsamhet hade framkallat hos ett litet antal hufvuden; uttryckte min lifliga önskan, att detta förfarande icke måtte i kejsarens själ åter uppväcka en ofördelaktig tanke om tillståndet i Sverige och om någon inre söndring, och för att ytterligare aflägsna denna föreställning, ansåg jag nödvändigt att tillägga, att de perso-

ner, hvilka handlat på ett regellöst och bakvändt sätt, likväl icke torde hafva trott sig uppträda i opposition mot regeringen, då ju E. M:s tänkesätt i allt hvad som rör kejsarens person äro allmänt kända i Sverige. Ministern, som denna gång var mera benägen att höra än förklara sig, syntes likväl vilja låta mig förstå, att, om *sättet* icke kunnat eller bordt gillas af kejsaren, så skulle måhända sjelfva *saken* kunna förtjena någon uppmärksamhet. I alla fall tycktes det mig, som hade ministern ännu icke erhållit någon instruktion angående det sätt, på hvilket han borde behandla denna fråga, och som han endast hade begagnat sammanträffandet på balen för att blifva bättre i stånd att derom öfverlägga med suveränen. Så långt hade vi kommit, och samtalet antog en temligen obestämd vändning, då ropen: »elden är lös»! afbröto det. Vi lemnade samtidigt det lilla kabinett, i hvilket vi uppehållit oss, och gående genom det redan brinnande galleriet uppnådde vi trädgården. Inom ett ögonblick blef förvirringen allmän, och det blef naturligtvis ej vidare fråga om affärer.

Måndagen dinerade jag hos hertigen af Cadore, men då man förgäfves väntat på honom (han var i S:t Cloud), måste man sätta sig till bords honom förutan. Jag stannade ända till kl. 9 hos hertiginnan; men då ministern ej kom tillbaka, måste jag afstå från hoppet att denna dag få samtala med honom.

Detsamma var förhållandet på tisdagen, alldenstund denna dag nästan helt och hållet upptogs af ministrarnes rådplägning i S:t Cloud.

I går begaf jag mig till hertigen, och nyttjande såsom förevändning herr Wetterstedts resa, hvilken blifvit aflöst af herr d'Ohsson, tillkännagaf jag min önskan att anförtro honom ytterligare depescher angående successionsfrågan. Ministern syntes mig i början, oaktadt all sin förbehållsamhet, mera obesvärad än på söndagsaftonen, och det var lätt för mig att inse, att saken åtminstone preliminärt blifvit diskuterad med kejsaren. Han frågade mig, för att komma till ämnet, om jag hade färska nyheter från Sverige, och om det fans något som

tydde på en ändring i hertigens af Augustenburg sak. Jag svarade honom, att så icke var fallet, och att jag icke alls var i stånd att förutse något annat tecken dertill än det, som kunde blifva en följd af oförutsedda händelser, såsom en obenägenhet å ständernas sida eller ett afslag af prinsen, saker hvilka hittills voro lika osannolika.

Då jag emellertid erinrade mig innehållet i depeschen af den 15 juni, som åter fäster uppmärksamheten på huset Oldenburg, oförkränkt den politiska uteslutning, som omständigheterna skulle kunna åstadkomma, kände jag mig ganska förlägen. Å ena sidan hade jag i enlighet med instruktionerna af den 2 juni under min audiens hos kejsaren mycket bestämdt framstält alla de skäl, som uppstälde sig emot antagandet af en oldenburgsk prins; å andra sidan hade jag i H. Kejs. M:s samtal funnit otvetydiga bevis på hans tänkesätt härutinnan. Då denna sista betraktelse gjort mig bestämd för att af depeschen af den 15 juni icke göra det bruk, som jag under andra omständigheter skulle hafva ämnat, inskränkte jag mig till att tillägga, att som huset Oldenburg var den gren af holsteinska huset, som vore närmast beslägtad med E. M., så kunde man icke undgå att erkänna, att det hade anspråk vid detta tillfälle, men att det vore nödvändigt att se till, huruvida den nuvarande och ännu mera den framtida politiken icke lade några allvarsamma hinder i vägen derför. Ministern svarade mig ganska obestämdt angående denna sak, i det han emellertid framhöll vigten af den emellan franske och ryske kejsarne fortfarande bestående förbindelsen. Då han omsider lemnade detta ämne, hvarvid det tycktes mig, att hans personliga tänkesätt ej fullt öfverensstämde med det tillstånd af verklig ovisshet, hvari de båda kejsardömenas politiska förhållanden befinna sig, återkom han till hertigen af Augustenburg, i det han yttrade, att sedan E. M. hade förklarat sig för honom, hade kejsaren redan uttalat sig härom i sitt svar till E. M., så mycket som omständigheterna det tillåtit; att han vore öfvertygad att E. M. skulle med afseende på successionsaffären rådfråga sin personliga böjelse, sitt lands intressen och den allmänna meningen,

alldenstund frågan i sista hand skulle afgöras af ständerförsamlingen, och hvad beträffade den åtgärd, som tycktes sätta en Fransman på förslaget, så kunde det ovanliga sätt, hvarpå denna fråga blifvit väckt, ännu icke tillåta annat än förtroliga meddelanden mellan honom (ministern) och mig. Jag svarade, att detta också för visso var det enda sätt, hvarpå jag kunde höra talas om saken, och att jag till och med alls icke skulle tala derom, om jag icke till följd af hvad som nyligen händt vore tvungen dertill. Derpå utbredde sig ministern i välförtjenta loford öfver fursten af Ponte Corvo; han prisade hans tapperhet, hans talanger och hans ädla tänkesätt; han sade bland annat, att fursten var en af de personer, hvilka kejsaren hade särskildt behagat öfverhopa med hedersbetygelser och utmärkelser, och att hans förmälning med en syster till spanska drottningen hade ännu mera närmat honom till H. Kejs. M. I det jag antog såsom riktig denna personliga åsigt om fursten, frågade jag ministern ehuru i en ganska obesvärad ton angående de förbindelser, som på sista tiden egt rum emellan kejsaren och fursten, och angående den kallsinnighet, som allmänheten trott sig förmärka efter slaget vid Wagram. Hertigen af Cadore sade till mig: att det verkligen förhållit sig så, men att spåren deraf hade helt och hållet försvunnit; och det lider intet tvifvel, tillade han, att kejsaren för prinsen hyser oändligt mycken godhet och aktning. Med anledning häraf framhöll hertigen än en gång värdet af prinsens familjeförbindelse, såsom varande konungens af Spanien svåger. Han upprepade derpå för mig den redan i depeschen № XXXII omnämda frågan, om det enligt grundlagen vore nödvändigt, att den svenska konungen bekände sig till den lutherska religionen, hvarpå jag för andra gången svarade jakande, tilläggande till och med, att man alls icke kunde göra något medgifvande angående denna punkt. Ministern hopsvarfvade derpå en temligen obestämd fras, hvars mening tycktes mig vara, att denna svårighet ingalunda vore oöfverstiglig; han sade ock, att den gynsamma stämning, som man i Sverige visade för prinsens af Ponte Corvo person, vore endast en hyllning, som egnades kejsarens

ära, från hvilken all prinsens ära utginge. Han var mycket ifrig att få veta, om jag trodde, att många personer i Sverige, och i synnerhet mera betydande, voro böjda för prinsen, hvarpå det var mig lätt att svara, att, då jag lemnade mitt fäderneslaud, var successionsfrågan afgjord, och att sålunda ingen tänkte på ett eventuelt fall sådant som detta, men att emellertid prinsens berömvärda uppförande i Hamburg och Hannover kunde, i anseende till ställenas närhet, hafva blifvit kändt och värderadt i Sverige, likasom man också der kunde bevara ett tacksamt minne af den vänliga behandling, som han låtit komma de svenske fångarne till del.

Han slutade konferensen, i det han öfverlemnade till mig bilagda bref från kejsaren till E. M., hvilket, sade han, icke innehåller annat än ett formalitets-svar på meddelandet om H. K. H. kronprinsens död.

Förrän jag aflägsnade mig, frågade jag ministern, huru det gick med herr Alquiers afresa, som så många gånger omtalats. Hertigen af Cadore svarade mig, att denne ministers uppskof och långsamhet vore orsaken till, att han sannolikt icke skulle kunna anlända före riksdagens öppnande; att han derföre skulle blifva tvungen att stanna i Nyköping (herr Désaugiers torde hafva skrifvit, att detta var den utsedda platsen), att kejsaren för närvarande begagnade sig af hans närvaro för att något litet omarbeta hans instruktioner, och äntligen att han skulle afresa med det första. Jag föreställde ministern nödvändigheten att påskynda afresan och framförallt att förse herr Alquier med instruktioner för alla händelser, en nödvändighet, som i närvarande stund borde göra sig dubbelt känd, då H. E. sjelf förklarade, att det gåfves frågor, om hvilka vi här endast i förtroende kunde tala. Som hertigen af Frioul dessa dagar beständigt varit sysselsatt hos kejsaren, har jag icke kunnat träffa honom; men jag har erhållit underrättelse från honom genom en person, som åtnjuter hela hans förtroende. Han tror, att kejsaren är villrådig med afseende på Sveriges angelägenheter; att denna makts politiska förening med Danmark för honom snarare är af ett tillfälligt intresse än

grundad på någon beräkning för framtiden; att han helt säkert icke tycker om ett närmande mellan hofven i Stockholm och S:t Petersburg; men att han måste iakttaga mycken grannlagenhet gent emot det sistnämda; att tanken på att se en fransysk prins såsom tronföljare i Sverige icke riktigt mognat i hans hufvud, men att den icke är honom likgiltig; att han, oviss om sinnesstämningen i Sverige och fruktande att kompromettera sig inför Ryssland, undviker att uttala sig tydligt i denna fråga; att han skall sluta med att låta sakerna ha sin gång och afbida riksdagshändelserna, måhända bestämd att lemna oss ett verksamt understöd, om valet öfverensstämmer med hans intressen, men måhända också bestämd att öfverlemna oss åt framtidens oberäkneliga tillfälligheter, om successionsfrågans utgång icke öfverensstämmer med hans politik.

Då jag samlat alla dessa mer eller mindre obestämda, likasom ock mer eller mindre väsentliga underrättelser, då jag närmare tänkt på mina sista samtal med hertigen af Cadore, har jag stannat vid följande slutsatser, hvilka jag underställer E. M:s visa pröfning, och för hvilkas ofelbarhet jag så mycket mindre kan gå i borgen, som det vore att alltför mycket förlita mig på mina obetydliga medel att göra iakttagelser. Jag tänker alltså:

1:o) Att kejsaren skulle antaga hertigens af Augustenburg val utan motvilja, men också utan att sätta något personligt värde derpå, att detta val icke skulle åstadkomma någon ändring, vare sig till det bättre eller till det sämre, i Sveriges och Frankrikes politiska förhållanden.

2:o) Att valet af en prins af huset Oldenburg alls icke skulle från kejsarens sida röna ett motstånd, som det oafvisliga behofvet att med försigtighet behandla Ryssland i närvarande stund förbjuder honom, men att denna sak i djupet af hans hjerta skulle tillskynda honom en ytterlig förtret.

3:o) Att den farligaste af alla pretendenterne, prins Gustaf, måste anses såsom aflägsnad — jag menar så vidt det gäller franska regeringens delaktighet.

4:o) Att kejsaren, om han haft en broder, en nära slägting att uppsätta, icke skulle hafva försummat detta tillfälle; att han, då så icke är förhållandet, utan tvifvel betraktar en annan fransk prins' upphöjande med mindre intresse, men ingalunda med likgiltighet.

5:o) Att hvad som hindrar honom att lägga sina tänkesätt härutinnan i dagen, är den söndring, som han antager förefinnas mellan olika tänkande i Sverige, fruktan att kompromettera sig genom att inlåta sig i en affär, hvars framgång alls icke är ofelbar, samt farhågan att gifva Ryssland anledning till misstankar, derigenom att han tager en liflig del uti frågan om den svenska tronföljden på en tid, då denna omständighet vore tillräcklig för att bestämma kabinettets i S:t Petersburg vacklande politik till förmån för hans fiender.

6:o) Att prinsens af Ponte Corvo person i brist på en närmare slägting, som eger de erforderliga egenskaperna, *synes* vara kejsaren behaglig.

7:o) Att det är just den åtgärd, för hvilken redogjorts i depeschen № XXXIII, som vållat uppskofvet med herr Alquiers afresa, hvaraf jag drog den slutsatsen, att man, så framt icke nya inledande framställningar från E. M:s sida ingå och måhända äfven trots dylika, är besluten att afbida händelserna och att icke högt uttala sig, förrän saken är afgjord.

Se der, E. M., allt hvad de hjelpmedel, som stå mig till buds, hafva satt mig i stånd att upptäcka eller snarare att kombinera. Uppmuntrad af framgången vid min föregående audiens hos kejsaren, hade jag trott mig böra anhålla om en andra för att söka derigenom inhemta säkrare och fullständigare upplysningar; men som jag icke har samma skäl att göra gällande, inga bref att öfverlemna, intet särskilt ärende att andraga, har jag trott, att jag skulle kompromettera mig genom att till hertigen af Cadore framställa en dylik anhållan. Måhända skall jag dock finna andra utvägar att erhålla en stunds audiens eller snarare ett liksom af slumpen föranledt möte. Emellertid har jag, då tiden för riksdagens öppnande nalkas, velat göra herr Wetterstedts hemresa så nyttig som jag kunnat, genom

att till honom anförtro denna underdåniga depesch. Den hade måhända icke förtjenat äran af en särskild beskickning, men herr Wetterstedt måste i alla fall, sedan han afträdt sin plats åt en annan, göra resan till Sverige på statens bekostnad.

E. M. skall i bifogade nummer af »le Moniteur» finna en ganska väl skrifven artikel öfver den olyckliga natten mellan söndagen och måndagen. Sjelfva tilldragelsen framställes der med mycken noggrannhet, men olyckan är i densamma mycket underskattad. Mer än 40 personer äro mera eller mindre sårade. Utom furstinnan Josef[1]) af Schwartzenberg, som omkom vid sjelfva olyckstillfället, har äfven regerande furstinnan af Leyen nyligen dött i följd af sina sår. Hon önskade ända till sista ögonblicket se sin räddare, den unge baron Ridderstolpe, som visat prof på en vacker sjelfuppoffring och mycket mod, då han för att rädda furstinnan, hvilken han icke kände, vågade sig in bland ruinerna af den i lågor stående salen.

Denna händelse har här gjort honom mycken ära. Fru Labensky, den ryske generalkonsulns maka, har äfven dött under svåra lidanden. General Touzards fru ligger på sitt yttersta. Grefvinnan Durosnel och f. d. hertiginnan de la Force befinna sig mycket illa. Ryska ambassadören är långt ifrån utom all fara; man fruktar tvärtom, att hans kroppskonstitution, som tagit skada af en långvarig sjukdom, från hvilken han knapt hade tillfrisknat, skall duka under för följderna af denna nya olyckshändelse. Man hoppas kunna rädda den unga furstinnan af Schwartzenberg, furst Josefs dotter. Man komme aldrig till något slut, om man skulle uppräkna alla offren för denna olycksdigra dag, hvars obehagliga minne sjelfviskheten och lättsinnet likväl snart skola utplåna.

Som mina försök (så många som jag kunnat göra utan att kompromettera mig) att utverka tryckandet af memoirerna öfver konung Gustaf Adolfs regering, slutligen endast bragte mig till den öfvertygelsen, att saken under den franska bok-

---

1) Hennes mans namn; hennes eget var Pauline.
Utg. anm.

handelns närvarande ställning vore omöjlig, har jag åtminstone önskat att ett utdrag deraf intoges uti de förnämsta tidningarne, och att andra artiklar i samma ämne ännu mera riktade allmänhetens uppmärksamhet på hufvudartikeln. De tidningsblad, hvilka jag har äran här bifoga, skola tjena såsom bevis på att mina omsorger härutinnan icke varit utan frukt, och jag bör tillägga, att deras verkan så mycket mera motsvarat mina önskningar, som tidningarna hafva en helt annan spridning än arbetet sjelft någonsin skulle kunnat få. Den första delen af det utdrag, som hittills utkommit är väl utarbetad; jag har likväl anmärkt, att salig hertigen af Braunschweig satts i stället för sin son; men detta misstag, som är lätt att rätta, är alldeles betydelselöst. Mina förbindelser med hertigen af Rovigo hafva vid detta tillfälle varit mig af stor nytta; men E. M. skall emellertid värdigas inse, att resultat, sådana som utdrag ur en ännu icke öfversatt bok, endast vinnas genom rätt ansenliga pekuniera uppoffringar. Jag är icke i stånd att lemna qvittenser och bör följaktligen icke anhålla om en ersättning, på hvilken jag icke kan bevisa mina anspråk; men jag begagnar detta tillfälle för att bedja E. M. att nådigast låta betala mig de summor, hvilka jag förskotterat, och om hvilka jag ännu i dag skall skrifva till H. E. herr baron v. Engeström, alldenstund mina behof äro mera än trängande, och denna penningförlägenhet icke kan vara annat än för mig ytterst plågsam.

Det här bifogade bladet af Journal de Paris innehåller programmet för marskalkens, hertigens af Montebello begrafningshögtidlighet, som eger rum i dag, men vid hvilken mina sysselsättningar icke tillåta mig att närvara.

Jag kan icke sluta denna underdåniga depesch på ett med mina känslor och, jag vågar säga det, med rättvisan mera öfverensstämmande sätt än genom att åt E. M:s godhet anbefalla herr Wetterstedt, hvilken alltifrån början af min resa delat mina mödor. Hans flit, hans goda uppförande, hans nit för allt som hans pligt kräfver, hafva till den grad förvärfvat honom min aktning och erkänsla, att hvarje ynnestbevis, hvarmed

det kunde behaga E. M. att hedra honom, skulle af mig uppfattas såsom en personlig belöning.

Med känslor af den djupaste vördnad har jag äran att vara,

E. M.,
Ers Majestäts
ödmjukaste, lydigaste och underdånigaste
tjenare och undersåte
GUST. LAGERBJELKE.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 68.

Friherre G. Lagerbjelke till K. Karl XIII, *Paris den 10 juli 1810.*

Ers Majestät!

Mina sista underdåniga depescher № XXXIV voro af den 5 dennes och afsändes den 6 med herr Wetterstedt. Samma dag anlände depescherna af den 19 juni, och följande dag öfverbragtes till mig depescherna af den 22 och 23 samma månad af kabinettskuriren herr Liljedahl.

Träffad liksom af ett åskslag af de förfärliga underrättelser, hvilka jag nyligen erhållit, och hvilka kunna sätta en vanärans fläck på en nations namn, hvars krigiska och medborgerliga dygder man med rätta prisat, har jag äntligen så småningom öfvergått från ett tillstånd af ytterlig bestörtning till ett tillstånd af djup sorg. Arten af det grymma brott, som begåtts, de omständigheter, hvilka beledsagat detsamma, den meningsförvillelse, som väckt tanken derpå, allt är oerhördt, allt var ända hittills okändt i Sveriges annaler. Hvad! tomma rykten utan alla bevis, saknande all sannolikhet, skola då vara tillräckliga för att väpna den allmänna hämden! En oförnuftig hop skall i sitt sköte på samma gång innesluta anklagare, domare och bödlar! Och det kunde ändå finnas per-

soner, nog blottade på sundt förnuft, på rättvisa, och till och med på medlidande att tända dessa brottsliga flammor och att vilja uppföra den vidunderliga byggnaden af deras egen lycka på det allmännas ruiner!

Ja, E. M., det är utan tvifvel i brottsliga beräkningar hos dessa störare af det allmänna lugnet, som man bör söka upphofvet till det förskräckliga skådespel, som nyligen egt rum. Utan tvifvel tjenade de rykten, som utspredos före grefve Fersens död, endast till förevändning, alldeles såsom den katastrof, hvars beklagansvärda offer denne herre blef, endast var en episod i det stora sorgspel, som man tillämnade. Tack vare E. M:s vishet och fasthet, egenskaper, hvilka till all lycka understöddes af dess förnämste tjenares nit och af den beväpnade styrkans handlingskraft, synes mig det onda redan i sin början hafva blifvit hämmadt och den allmänna ordningen icke mera vara utsatt för faran af ett nytt utbrott. Jag förenar mig uti H. E. herr baron Engeströms mening, att Försynen måhända tillåtit denna sorgliga händelse endast för att bereda en lika fast som upplyst regering *tillfälle* och *rättighet* att utveckla den kraft, den myndighet och till och med den helsosamma stränghet, som det allmänna bästa oeftergifligen kräfver. Det är att hoppas, att denna händelse skall sprida mycket ljus öfver ett nyss förflutet tidehvarfs alltför litet kända historia, och att Riksens Ständer, hvilka snart samlas, med känslor värdiga folkrepresentationen skola betrakta de förfärliga öfverdrifter, hvilka söndringen i tänkesätt, den ömsesidiga afunden och framförallt det öfverseende bemötande, som kommit baktalare och illasinnade till del, nödvändigt måste hafva till följd. Stärkta af denna öfvertygelse, skola ständerna utan tvifvel med tillfredsställelse erfara, att lagarnes rättmätiga stränghet drabbat dessa vrångsinte, hvilkas raseri beväpnat sig likaväl mot statens lagar som mot menskligheten.

Sedan jag egnat några ögonblick åt begrundande och eftertanke, borde mina första omsorger vara: 1:o) att förekomma det alltför ofördelaktiga intryck med hänsyn till nationen, som denna underrättelse kunde göra på kejsaren, hvars förut ej

synnerligen lifliga intresse för Sverige snart skulle alldeles försvinna, om det började afsvalna; 2:o) att hindra, att en ogynsam eller till och med orättvis åsigt om denna olycksaliga händelse genom oriktiga eller öfverdrifna tidningsartiklar utbreddes bland allmänheten. Jag begaf mig derför genast till hertigen af Cadore, och sedan jag för honom framstält händelsen, gjorde jag mitt bästa för att försvaga det ledsamma intrycket deraf. Jag trodde mig utan samvetsbetänkligheter kunna åt mina anmärkningar gifva en vidd och en färg, som stundom voro i strid med min hemliga öfvertygelse. Jag gick tillbaka till källan till de olyckliga rykten, hvilka föregått katastrofen; jag framstälde den såsom endast och allenast beroende på den häftiga smärta, med hvilken folket erfor den förlust, som det hade lidit; och beklagande de öfverdrifter, till hvilka denna sinnesstämning hade ledt, sökte jag likväl med anledning deraf bevisa, att tillgifvenheten för sakernas faststälda ordning aldrig varit enhälligare. Jag gjorde den anmärkningen, att om det funnits ett någorlunda betydande parti för hvem det vara månde af den gamla konungafamiljen, så hade naturligtvis bitterheten i allmänhetens sorg deraf blifvit mildrad. Jag sökte att försvaga det för nationen förnedrande, som ligger i denna katastrof, genom att göra ministern uppmärksam derpå, att brottet begåtts af personer tillhörande dräggen af folket, och att det vore stridande mot billigheten att bedöma hela folkets karaktär efter några stråtröfvares raseri, hvilka oaktadt polisens vaksamhet alltid finna utvägar att hålla sig dolda inom det stora området af en hufvudstad. Jag dolde icke för hertigen af Cadore, att det i denna låga folkklass fanns några element af demagogiskt ursinne; och jag hemtade derifrån ett nytt motiv för kejsaren att högt och med intresse förklara sig såsom E. M:s personliga vän och ett stöd för hvarje laglig regering. Som ministern syntes frukta det inflytande, som denna oordning kunde utöfva på de snart sammanträdande ständerna, lugnade jag hans farhågor härutinnan genom den anmärkningen, att ständerna, ehuru sammansatta på ett för ärendenas skyndsamma behandling föga gynsamt sätt, och ehuru de genom sin indel-

ning i fyra stånd buro inom sig fröet till en stark söndring mellan särskilda intressen, likväl hade i lika hög och till och med högre grad än andra lagstiftande församlingar ett stort intresse att förekomma oordning och omstörtningar, alldenstund nästan alla deras medlemmar äro på ett eller annat sätt besutna, och alldenstund icke ens någon bonde är valbar, om han icke är hemmansegare. Jag slutade med att tillkännagifva den åtgärd med afseende på tidningarne, som jag hade för afsigt att vidtaga hos ministern för den allmänna polisen. Jag hade anledning att vara ganska belåten med det sätt, hvarpå hertigen af Cadore mottog mina meddelanden. Han syntes gå in på alla punkter i mitt resonemang och lofvade mig att betjena sig deraf hos kejsaren. Han beslöt till och med att genast resa till Rambouillet, dit Deras Majestäter föregående afton begifvit sig för att der stanna en eller två veckor. Han försäkrade mig på det bestämdaste, att kejsaren skall uppriktigt dela alla E. M:s känslor med anledning af denna sorgliga händelse, och att han visst icke deri skall finna en anledning att försvaga den personliga vänskap, som han hyser för E. M., och det intresse, hvarmed han omfattar den svenska nationen.

Lemnande derpå detta speciella ämne, talade ministern länge med mig om det kritiska tillstånd af ovisshet, hvari sakerna i Sverige befinna sig, och om nödvändigheten att genom valet af en tronföljare, som vore i stånd att befrämja E. M:s välsinnade planer, betrygga det allmänna lugnet. Han utgick från det behof man tycktes hafva af en man med karaktär och talanger. Plötsligt frågade han mig, om kuriren, som medfört de senaste underrättelserna från Sverige, icke äfven hade sig ålagdt att aflemna några officiella eller enskilda bref angående successionsfrågan. Jag bör i förbigående nämna, att ministern aldrig försummar ett tillfälle att fråga mig angående denna sak, i det han alltid synes tro, att någon ändring skall inträffa i hertigens af Augustenburg sak, vare sig att brefven från Danmark ingifvit honom någon ovisshet angående prinsens antagande, eller att han efter den sorgliga katastrof, som blif-

vit föranledd af ryktena om förgiftning, numera betraktar hertigens af Augustenburg afslag såsom ofelbart. Jag svarade honom, att mina sista depescher från Stockholm, hvilka voro särskildt egnade åt berättelsen om händelsen den 20 juni, icke innehöllo något som hade afseende på successionsfrågan, men att dessa i likhet med alla föregående depescher uttryckte E. M:s orubbliga önskan att fortfarande få vara kejsarens och Frankrikes vän. Deraf tog jag mig anledning att säga, att om kejsaren i alla händelser tycktes mig hafva intresse af att icke förlora ur sigte Sveriges angelägenheter i allmänhet och isynnerhet tronföljdsfrågan, så framträdde detta intresse ännu tydligare under den närvarande krisen, då det icke var omöjligt, att grannstaterna skulle försöka att draga fördel af denna början till oroligheter, huru lindrig den än var, för att inblanda sig i landets inre angelägenheter; att jag i sjelfva verket för närvarande icke hade någon anledning till denna farhåga, alldenstund förhållandet mellan hofven i Stockholm och S:t Petersburg tycktes vara mycket vänskapligt, men att då man behandlar detta ämne i dess allmänhet, man finner, att hvad som icke eger rum i dag dock kan hända i morgon. Hertigen af Cadore svarade mig, att kejsaren härvidlag fullkomligt insåg sitt intresse, men att han, grannlaga som han var i fråga om att inblanda sig i ett aktningsvärdt och oberoende folks inre angelägenheter, endast kunde handla med den största försigtighet för att icke kompromettera vare sig sin allmänna politik eller sina enskilda grundsatser. Han tillade, att kejsaren, om han utan att såra grannlagenheten skulle kunna gifva ett råd, måhända med afseende i successionsfrågan väntat sig ett steg, som omfattat flera ämnen för öfverläggning än som var fallet med det, som tagits genom mig, och hvilket såsom jag väl visste icke hade haft något annat än hertigens af Augustenburg person till uteslutande föremål; men att då saken tillgått på sådant sätt, H. M:s svar nödvändigt måst vara inskränkt till frågans gränser. Jag svarade, att E. M., då E. M. önskade lära känna kejsarens mening, visserligen icke hade ämnat att inskränka densamma till sådana gränser; att E. M. genom att

särskildt utmärka en person, som i flere hänseenden syntes mig lämplig för tronföljden, emellertid tycktes mig snarare hafva velat gifva anledning till ett meningsutbyte än inskränka frågan till en enda punkt; att kejsarens politiska system, som tydligen gick ut på betryggandet af förbindelserna mellan Sverige och Danmark, hade haft mycket inflytande på detta förberedande val; och att slutligen E. M., då E. M. i april månad förlidet år vände sig till kejsaren i ett liknande ärende och då utan att hafva särskildt utmärkt någon, sett sig beröfvad tillfredsställelsen att få lära känna kejsarens tänkesätt om den ifrågavarande saken. Ministern svarade mig, att hans reflexion öfver beskaffenheten af den nyligen vidtagna åtgärden var mycket långt ifrån att innebära den minsta tanke på ogillande; att han gjort densamma endast för att ådagalägga kejsarens synnerliga grannlagenhet med afseende på hvarje angelägenhet, som icke låg inom hans befogenhet; att det geografiska afståndet och den ofullständiga kännedom, som man här hade om Nordens angelägenheter i allmänhet, likaledes föreskrefve den största varsamhet, och att det var detta som hindrade kejsaren att officielt uttala sin mening i frågor, i hvilka man icke officielt anhållit om hans utlåtande. Jag utbredde mig i loford öfver det ädla och oegennyttiga uti ett sådant tänkesätt; jag tillade, att jag långt ifrån att hafva någonting att deremot anmärka skattade mig lycklig att kunna meddela E. M. dessa förnyade bevis på den höge herskares känslor, hvilken så fullständigt vunnit E. M:s förtroende; men, fortsatte jag, det finnes så många sätt att förstå hvarandra utan att kompromettera vare sig formen eller grannlagenheten, att jag, utgående derifrån, att det är vigtigt för min suverän att i grunden lära känna kejsarens mening, af hvilken natur den vara må, icke kunde motstå min önskan att förvärfva denna kännedom på de förtroliga vägar, hvilka jag redan så många gånger haft lyckan att finna till H. Excellens. Jag bad honom derjemte betänka, att om de nya ideer angående successionsfrågan, hvilka synas hafva blifvit framstälda för kejsaren, händelsevis skulle hafva gjort något intryck då

H. M., så vore vi, ministern och jag, mycket starkt uppfordrade att tala derom i förtroende, och vi kunde göra det med så mycket mindre betänkligheter, som hvarken den ene eller den andre hade den minsta del vare sig i sjelfva ideerna, eller i det sätt, hvarpå de kommit till kejsarens kännedom. Ministern, som småningom blef alltmera lifvad, talade först mycket om de båda ländernas politik, om Nordens i allmänhet och derefter om Sveriges enskilda intressen; han tillade, att det var rätt, att dessa hade företrädet vid en diskussion om valet af tronföljare; att detta äfven var kejsarens tanke; att han först tänkte på E. M:s intressen, på dess folks, på nationens önskan, och satte sina egna intressen först i andra rummet; att man emellertid utan tvifvel hade sådana, och att kejsaren mycket väl visste, hvad han borde önska i denna affär. Derpå syntes ministern låta mig förstå, att, om jag var bemyndigad eller kunde taga på min risk att officielt nämna den person, om hvilken slumpen låtit oss tala i förtroende, och att om jag å embetets vägnar frågade honom om kejsarens tänkesätt i denna fråga, så skulle jag snart nog erhålla ett bestämdt svar. Men hvilken än på det afstånd, hvarpå jag befinner mig, min personliga mer eller mindre grundade åsigt om det beslut, som bäst öfverensstämmer med E. M:s och mitt fäderneslands intressen, kunde vara, föreskref mig min pligt att icke en enda linie öfverskrida gränserna för mina instruktioner. Jag lät alltså ministern förstå, att jag såväl till kejsaren som till honom, officielt hade sagt allt hvad E. M:s order bemyndigade mig att säga, och att jag icke hade något att tillägga; men att, som dessa samma order icke kunde på något sätt sträcka sig till de meddelanden, hvilka man kunde göra mig, så skulle jag skynda att taga *ad referendum* allt hvad H. E. kunde anse sig vara i tillfälle att säga mig; och att långt ifrån att vilja utstaka gränser för förtroenden af sådan art, skulle jag anse mig desto lyckligare att för dem få blifva ett språkrör, ju mera fullständiga och oförbehållsamma de voro. Efter några mindre vigtiga yttranden å ömse sidor stannade hertigen af Cadore vid följande hufvudpunkter:

»Att kejsarens önskan är att företrädesvis antaga E. M:s åsigter rörande successionsfrågan.»

»Att om emellertid (genom en olycka, som jag är långt ifrån att befara) E. M:s önskningar och ständernas vore hvarandra fullkomligt motsatta, så skulle kejsaren råka i stor förlägenhet; och att man icke på förhand kan döma något om hans sätt att då betrakta ett sakernas tillstånd, som han uppriktigt önskar att undvika.»

»Att om E. M. och ständerna komma öfverens om valet af en tronföljare, kejsaren på intet vis skall motsätta sig det, hvilken den utvalda personen än är.»

Dessa tre punkter kunna betraktas såsom officiella. Ministern tillade två följande punkter såsom sin enskilda mening, hvilken vore en följd af åsigter, som han under allmänna samtal trodde sig hafva funnit hos kejsaren:

»Att kejsaren, då han antoge och erkände hvilket beslut som helst af en oberoende regering, likväl var långt ifrån att hysa samma grad af intresse för alla, enär ett val kunde för honom vara mer eller mindre likgiltigt, medan ett annat i hans ögon egde intresse och värde.»

»Att, om ständernes val händelsevis fölle på prinsen af Ponte Corvo, och E. M. gillade detsamma, så skulle kejsaren, i egenskap af denne furstes suverän, tillåta honom att antaga detta eminenta bevis på E. M:s och svenska folkets förtroende.»

Ministern upprepade, att detta emellertid endast var hans enskilda sätt att se sakerna, och att han icke hade något bemyndigande att officielt afgifva denna förklaring.

Det har varit mig lätt att finna, att om jag velat låna mig till en officiell åtgärd, i hvilken man tycktes vilja inleda mig, skulle hertigens af Cadore språk hafva rättat sig derefter. Men då den härvarande regeringen icke kan stödja sig på någon dylik åtgärd å min sida, har den valt den helt visst kloka metoden att låta ana sina önskningar, men att bevara åt sig möjligheten af ett förnekande eller en förklaring af saken såsom aldrig skedd, om händelserna råka att taga en annan vändning. Oaktadt all denna förbehållsamhet, som verkligen

är af omständigheterna förestafvad, skall E. M. utan tvifvel täckas anmärka, att ministern för utrikes ärendena förut aldrig hade sagt mig så mycket. I betraktande deraf, att det numera nästan icke råder något tvifvel angående kejsarens verkliga åsigt med hänsyn till successionsfrågan; att det är af vigt för E. M. att blifva underrättad om hans tänkesätt, vare sig E. M. delar dem eller är af olika mening; att innehållet af mina instruktioner icke tillåta mig att hoppas officiella meddelanden i detta ämne, alldenstund de förbjuda mig hvarje dylik åtgärd; att jag, äfven om jag flera dagar uppskjutit kurirens återsändande, derför icke skulle hafva kunnat komma längre än jag i dag befinner mig, och detta så mycket mindre som kejsarens vistelse på Rambouillet försvagade mina förhoppningar att träffa honom; att om jag deremot genast afsände kuriren, så skulle han kunna anlända till Stockholm nästan i samma stund som riksdagen öppnas; af dessa skäl, E. M., har jag beslutit mig för att så mycket som möjligt påskynda afsändandet af denna underdåniga depesch.

Då detta samtal var slutadt, begaf jag mig till polisministerns hotell, der hertigen af Rovigo mottog mig med mycken vänlighet. Som han åtnjuter kejsarens odelade förtroende och till och med anses för att vara den, åt hvilken kejsaren anförtror sina hemliga tankar, har jag trott mig böra visa honom förtroende, likväl endast i den fråga, som jag hade att med honom afhandla. Jag framstälde derför till honom samma anmärkningar angående händelsen i Stockholm af den 20 juni, som jag förut gjort till hertigen af Cadore, och slutade med att bedja honom godhetsfullt öfvervaka de tidningsartiklar, som kunde se dagen rörande denna affär. Som det var absolut omöjligt att helt och hållet hemlighålla för allmänheten en händelse, som kommer att omtalas i alla utländska tidningar, öfverenskoms det oss emellan, att jag sjelf skulle redigera en berättelse om hvad som tilldragit sig, och att jag skulle sända ett exemplar deraf till honom och ett annat till hertigen af Cadore, antingen för att den måtte intagas i de förnämsta tidningar härstädes, eller ock för att tjena såsom ett rättesnöre för dem, som

skrefve andra artiklar öfver samma händelse. Ministern lofvade mig formligen, att ingen mot min berättelse *stridande* artikel skulle få i någon som helst tidning intagas.

Jag bör hafva äran i förbigående säga, att min artikel två timmar senare sändes till hertigen af Rovigo. Den är, så när som på några ändringar i stilen, hvilka tidningsspråket fordrar, en öfversättning af H. E. herr baron Engeströms depesch af den 22 juni.

Hertigen af Rovigo gjorde derpå en digression in på sakernas tillstånd i Sverige. Det uppstod ett ögonblicks dispyt, hvilken emellertid helt hastigt gick öfver. »Ni ären då en förfärlig nation», sade ministern, »det är endast hos er man hör talas om dylika saker!» »Ni torde ursäkta mig, Herr Hertig», svarade jag, »händelsen är till den grad oerhörd hos oss, att jag är nödsakad att rikta mina blickar på andra länder för att upptäcka något likartadt.» Påminnelsen kom honom att le, och vi förblefvo sedan fullkomligt goda vänner. Han talade mycket om nödvändigheten att undertrycka utbrotten af folkets raseri, och jag tillstår det, E. M., han skämtade en smula öfver stockholmspolisen. Jag lät honom tala, ty hvar och en tycker om att tala om sitt yrke. Han lät mig ganska tydligt förstå, att den demagogiska riktningen endast skulle bringa Rysslands fördel. »I sjelfva verket», sade han, »är det endast ett af omständigheterna framkalladt obetänksamt företag, men man skall blifva förtjust deröfver i Petersburg.» I det han derpå ombytte samtalsämne, utropade han: »Akten er väl för den gamla familjen; misstron äfven den lille! Om ni ock gjorde orätt, då ni sände bort honom, får man dock i statsangelägenheter aldrig gå tillbaka; framåt, alltid framåt!» Han framstälde derefter för mig precis det samma, som jag anfört inför kejsaren angående de svåra olägenheter, hvilka stälde sig i vägen för antagandet af den gamla konungafamiljen. Alla dessa kejsarens förtrogna äro blott ekon.

Hans reflexioner öfver det oldenburgska huset voro allt igenom ofördelaktiga, och hans sätt att betrakta hertigens af Augustenburg sak, huru anständigt det än var, kunde icke annat

än åtminstone lemna rum för ovisshet angående följderna af hans val. Det är att märka, att jag icke hade sagt honom något vare sig om den ena eller den andra af dessa affärer, och att han likväl inlät sig på dem såsom en man, väl underrättad om allt. »Kejsaren känner honom icke», sade han om hertigen af Augustenburg; »huru skulle han också kunna känna honom? och i förtroende taladt, är han mycket känd i Sverige?» Hertigen gjorde här en afvikelse från ämnet och började tala om den sista akten af den franska revolutionen. »Vi hafva väl funnit», fortfor han, »och ni likaså, att de icke äro odödlige, hvilka styra oss. Som detta icke är fallet och icke kan vara det, så behöfven ni, tro mig, någonting nytt. Detta är konungens, detta är nationens intresse, någonting nytt, någonting för alla partier främmande!» Han frågade, hvarför man icke skulle vända sig till kejsaren; derpå öfvergick han helt plötsligt till en mönstring af flere af de härvarande förnämste personerne, såsom deras högheter furstarne af Ponte Corvo, af Neufchatel, af Esslingen och Eckmühl, hvilka alla han berömde. Han talade mycket godt om prinsen af Ponte Corvo, men tycktes icke föredraga honom, hvilket troligen beror på den mer eller mindre förtroliga personliga förbindelsen emellan dem, och jag tror till och med, att en man med prinsens karaktär icke kan vara förtrolig med hertigen af Rovigo.

Jag svarade på allt detta endast med allmänna reflexioner, utan att inlåta mig i något meningsutbyte angående någon person, hvem det vara månde, men uttryckte i stället mitt stora förtroende för kejsarens tänkesätt och politik. Jag hade att undvika den dubbla faran af alltför mycken förtrolighet, hvilken under detta tillstånd af ovisshet icke passade mig, och af alltför mycken förbehållsamhet, som kunnat framkalla en ofördelaktig stämning hos en man, af hvilken jag hvarje dag för E. M:s tjenst har behof. För öfrigt har jag här endast flyktigt angifvit de förnämsta dragen af detta egendomliga samtal för att sätta E. M. i stånd att sjelf döma om alla de förnämsta hjeltarne vid den stora teater, på hvilken min pligt ålagt mig en iakttagares roll.

Tidens korthet och nödvändigheten för mig att under dessa dagar blott umgås med ett obetydligt antal personer för att icke allt för mycket knappa in på arbetstimmarne, hafva hindrat mig att förskaffa mig omständliga underrättelser angående nyheterna för dagen. Jag skall derföre inskränka mig till att anföra några af de vigtigaste händelserna.

Man talar sedan i går om en besynnerlig nyhet, som kommit från Amsterdam, nämligen om konungens af Holland tronafsägelse. En trovärdig person har sett den proklamation, genom hvilken konungen, anförande såsom skäl för det beslut han fattat omöjligheten att bereda sina undersåtars lycka, utnämner ett regeringsråd för att i hans sons namn förvalta riket. Man är ännu oviss, huruvida denna afsägelse är känd, d. v. s. påyrkad af kejsaren, eller om konungen af Holland sjelf bestämt sig derför i följd af de misshälligheter, hvilka alltid ega rum mellan de båda bröderna, och i följd af den sorg, som han erfarit, då han sett att de bestämmelser, hvilka hufvudsakligen gingo ut på rikets bevarande, icke blifva och ej heller skola blifva uppfylda. Jag lutar starkt åt den senare meningen. Det är sannolikt, att vi skola blifva underrättade härom genom morgondagens »Moniteur.» Andra rykten tillägga, att konungen af Holland försvunnit, och några personer tro, att han begifvit sig till Amerika, dit hans broder Lucien likaledes för någon tid sedan begifvit sig. Som konungen en längre tid varit dyster och svårmodig samt lefvat i osämja med sin gemål och icke ens trott, att kronprinsen är hans son, synes denna tydning finna något stöd i sannolikheten.

Konungen och drottningen af Westphalen hafva rest för att återvända till sina stater. Under denna ebb och flod af sorgliga och vigtiga tilldragelser har jag, E. M., gjort allt hvad i min förmåga stått för att icke lemna ur sigte den Quedlinburgska frågan, och E. M. känner genom mina föregående ödmjuka depescher, på hvilken punkt sakerna med afseende härpå stå. Jag har fått grefvens af Fürstenstein löfte, att han genast efter sin ankomst till Cassel skulle sätta sig i omedelbar förbindelse med mig för att afsluta denna an-

gelägenhet. Jag skall begagna mig af första lediga stund för att inleda brefvexling med denne minister, och jag skall föreslå herr Moltzer att göra en resa till Cassel för att blifva i stånd att anskaffa upplysningar och framför allt för att lifva baron Reinhards, franske ministerns nit, till hvilken jag skall söka att få en ny skrifvelse afsänd genom hertigen af Cadore.

E. M. har sig sedan länge bekant, huru de så kallade små affärerna här gestalta sig, och hvilka otroliga svårigheter ställa sig i vägen för en främmande ministers åtgöranden med afseende på dessa föremål. Om E. M. önskar ett nytt bevis derpå, kan jag hafva äran att såsom sådant åberopa här inneslutna bref från finansministern, hertigen af Gaëta. Det är ett den 3 juli dateradt och i dag anländt svar på mitt bref af den 10 april, och oaktadt detta dröjsmål af hela tre månader innehåller detta bref endast ett nytt hänskjutande af den ifrågavarande saken till ministern för utrikes ärendena, genom hvilken affären just blifvit hänskjuten till finansministern. E. M. skall utan tvifvel täckas finna, att hvarje reflexion öfver detta sätt att behandla sakerna vore öfverflödig.

Hertigens af Otranto onåd är fullständig, Det är icke längre fråga om att han skall öfvertaga styrelsen i Rom; kejsaren har nyligen förvisat honom till Aix i Provence, hufvudsätet för hans senatorsembete. Jag tror mig känna de hemliga orsakerna till hertigens af Otranto fall. E. M. skall måhända täckas erinra sig, att dess plenipotentierer redan de första dagarne i oktober månad förlidet år omtalade ett slags oro och tvekan, som de trodde sig förmärka i den allmänna stämningen, och hvartill källan var att söka uti de öfverdrifna rykten, som varit i omlopp angående kejsarens sjukdom. Det vill synas, som hade några betydande personer, hertigen af Otranto isynnerhet (och man nämner till och med furst erke-kansleren) grundat några planer på detta sakernas tillstånd. Inemot samma tid gjorde en viss herr Ouvrard, en beryktad leverantör och millionär, en resa till England; man har trott, att han var försedd med hemliga instruktioner. Några månader förflöto; kejsaren fattade misstankar och gaf befallning om

herr Ouvrards häktande. Man påstår, att hertigen af Otranto gjorde försök att rädda honom; detta upptogs illa; han förlorade sjelf sin plats såsom polisminister, och herr Ouvrard fördes till Vincennes. Vare sig att något sedermera kommit i dagen om honom sjelf, eller att förbindelserna med England genom öfverste Mackenzie skaffat något ljus i saken, allt nog det är bekant, att kejsaren trott sig böra afstå från den skonsamhet, som han hittills visat hertigen af Otranto, och följden deraf har blifvit den sistnämdes förvisning. Utan den ofantliga vidsträcktheten af hans förbindelser är det sannolikt, att åtgärderna mot honom blifvit strängare, men hertigen af Otranto är utan tvifvel alltför försigtig för att hafva förvarat några papper hos sig. Denna händelse väcker här ett ofantligt uppseende och är ett nytt bevis på denna regerings vulkaniska karaktär.

Ifrån Spanien har man inga anmärkningsvärda nyheter, ehuru sjelfva tystnaden alltid sätter rykten i omlopp. Man fortsätter med att ditföra stora truppmassor, och man väntar hvarje ögonblick, att fursten af Esslingen skall börja att gå anfallsvis tillväga.

Jag har äran att här bifoga H. M. konungens af Spanien svar på de första notifikationsbrefven från E. M.

Det här inneslutna bladet af »Journal de l'Empire» innehåller det andra utdraget af den historiska taflan af H. M. konung Gustaf Adolfs regering.

Med känslor af den djupaste vördnad har jag äran att vara,

E. M.

Ers Majestäts

ödmjukaste, lydigaste och underdånigaste tjenare och undersåte.

GUST. LAGERBJELKE.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 69.

Friherre G. Lagerbjelke till K. Karl XIII, *Paris den 16 juli 1810.*

Då nästan alla ministrarne och de förnämsta personligheterna voro i Rambouillet under förra veckan, har jag nästan ingenting att förkunna angående statsaffärer. Sveriges förhållanden tyckas emellertid sysselsätta publiken; man är nyfiken att se hvad deraf skall blifva. Det har förefallit mig, som om justitie-kanslerens rapport och herr öfverståthållarens i Stockholm proklamation angående den utfästa belöningen åt den, som kan skaffa lagliga bevis angående den aflidne kronprinsens föregifna förgiftning, här hafva blifvit missförstådda, enär framstående personer deruti tro sig se ett tvifvel hos sjelfva den svenska regeringen angående orsakerna till prinsens död. Denna mening har fått stöd deraf, att man här länge förgäfves väntat på underrättelsen om att herr grefve Fersens mördare blifvit straffade; här är man nämligen van vid, att störarne af det allmänna lugnet genast straffas. Jag har sökt göra begripligt för flere personer, att den utlofvade belöningen var på en gång en handling af opartiskhet gent emot dem, som den allmänna meningen anklagar, en gärd åt Hans Kungl. Höghets minne och ett enkelt och säkert medel att lugna de upprörda sinnena. Hvad de brottsliges bestraffning angår, har jag gjort den anmärkningen, att formerna för rättsväsendet i Sverige icke leka med menniskolif, och att i allmänhet denna långsamhet är ganska nyttig, om den än i några sällsynta enskilda fall skulle medföra några svårigheter. Grefven (f. d. hertigen) d'Aubusson La Feuillade, ambassadör i Neapel och kejsarens förste kammarherre, som är ganska lierad med mig och bekant med H. Ex. herr grefve Essen, tillbragte en god del af gårdagens förmiddag hos mig, och vi hade då ett samtal i ofvan anförda riktning.

Det är minnet af revolutionens öfverdrifter, som här har ökat intrycket af händelsen den 20 juli. Utom grefve Fer-

sens ganska talrika gamla bekanta, som voro honom mycket tillgifna, har han genom sitt skräckfulla öde förvärfvat åt sitt minne många vänner, hvilka aldrig skulle stått honom personligen nära.

Någon kom i går och berättade mig, att kejsarens ekipager både voro på väg till Italien och till Spanien. Denna metod att *dölja sina verkliga afsigter* är så vanlig hos kejsaren, att ifrågavarande åtgärd icke ens bevisar, det han företager någon af de båda resor, hvilka man antager honom hafva beslutit.

En ganska väl underrättad person har anförtrott mig, att man sett den fordne konungen af Holland i oldenburgska landet, hvilket visade att han hade för afsigt att gå ombord vid Wesers mynning och att först resa till ön Helgoland. Om detta är sant, bör E. M. hafva hört det från Hamburg. Man påstår, att denna konung Ludvigs flykt har så uppretat kejsaren under den senaste veckan, att man knappt vågar nalkas honom. Den uppståndelse som Hollands införlifvande åstadkommit bland allmänheten är i ständigt tilltagande.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 70.

Franska sändebudet i Stockholm Desaugiers till ministern för utrikes ärendena friherre L. von Engeström, *Stockholm den 17 juli 1810.*

Undertecknad, chargé d'affaires hos H. M. fransmännens kejsare, konungen af Italien, har nyss med förvåning läst i dagens tidning, hvilken han har äran tillsända Hans Excellens statsministern och ministern för utrikes ärendena, en artikel af nästan officiell natur, hvaruti den franska *orden för militära förtjenster* uppräknas bland dekorationer, tillhöriga en undersåte till H. M. konungen af Sverige[1]).

---

1) Brefvet var enligt en anteckning af samlaren föranledt af en nekrolog öfver grefve Fersen. *Utg. anm.*

Ehuru denna förseelse, hvilken undertecknad endast kan tillskrifva artikelns redaktör, har föga vigt i sig sjelf, skulle den dock kunna uppväcka felaktiga antaganden, stridande mot H. M:s. afsigter, hos dem af hans undersåter, hvilka icke ännu fått kännedom om det bestämda förbud, som H. M. utfärdat mot att hädanefter bära någon titel eller orden tillhörande det gamla Frankrike, hvarför undertecknad har äran bedja Hans Excellens herr baron Engeström att gifva dementi åt ofvannämde artikel och att på samma gång förnya offentliggörandet af H. M:s resolution, genom hvilken han i sina stater förbjuder de titlar och ordnar, som tillhört det gamla Frankrike.

Han begagnar detta tillfälle att ånyo försäkra Hans Excellens om sin utmärkta högaktning.

Desaugiers.

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet].

№ 71.

Friherre G. Lagerbjelke till K. Karl XIII, *Paris den 29 juli 1810.*

Jag har trott, Ers Majestät, att de underrättelser, hosföljande underdåniga apostille innehåller, i visst afseende äro nog vigtiga och i hvarje fall nog egendomliga för att vara värda att sändas med en stafett.

Ers Majestät behagade erinra sig, att min apostille för i förgår omnämner en konferens, hvartill jag var kallad samma dag. Jag skall nu hafva den äran att gifva E. M. en trogen framställning i sammandrag af detta samtal.

Hertigen af Cadore började med att förklara, att han hade kejsarens särskilda befallning att gifva mig ett förtroende, som skulle tjena till ett nytt bevis på hans känslor för E. M. och på hans högaktning för den svenska nationen. Hvad mig beträffar, så kunde jag, ehuru det var ett enskildt förtroende jag erhöll, emellertid göra ett sådant bruk deraf, som jag fann lämpligt,

hvaraf jag kunde se med hvilket förtroende kejsaren hedrade mig. »Jag har fått ett bref», fortfor ministern, »från herr Desaugiers, dateradt den 10 juli, och detta bref kom mig att fälla händerna af förvåning; jag har ansett mig böra gifva kejsaren del deraf. Ni känner den utomordentliga grannlagenhet, hvarmed kejsaren gått till väga i den svenska successionsfrågan; ni har sjelf varit i tillfälle att framställa flere anmärkningar i detta ämne inför honom; ni har haft den tillfredsställelsen att se dem alla beaktade. Men trogen sin princip att icke ens till skenet vilja kränka en oberoende regerings rättigheter, har kejsaren inskränkt sig till den officiella förklaringen, att det val, hvilket H. M. konungen af Sverige och hans rikes ständer gemensamt skola göra, af kejsaren skall erkännas, hvilket det än må blifva; att han endast önskar Sveriges lycka och lugn, och att med hänsyn härtill konungens mening i främsta rummet skall vara hans egen. Ja, jag vågar påstå, att hvilket det ifrågavarande valet än må blifva, så skall kejsaren icke endast erkänna det, utan t. o. m. understödja det. Således en fullkomlig frihet vid valet; detta anstår konungens värdighet och äfven hans nations. Kejsaren önskar blifva Sveriges välgörare, *när helst han kan;* han vill icke vara, ej ens synas vara dess beherskare. Så ungefär lyder kejsarens svar till H. M. konungen af Sverige; detta var kärnan af våra samtal, detta slutligen är andan af de instruktioner herr Desaugiers fått. Men denne har öfverskridit dem. Han har trott sig kunna inblanda sig i en sak, hvarutaf Sveriges nuvarande och framtida lycka helt och hållet beror, och som, om icke resultaten motsvara förhoppningarne, skulle kunna blifva en orsak till bitter ånger hos dem, som oombedda blandat sig deruti. Herr Desaugiers har tagit sig min af att hafva en egen mening angående valet af tronföljare, då kejsaren sjelf icke hade någon annan än att godkänna konungens och ständernas beslut. Frankrikes chargé d'affaires har talat derom med flere personer, jag tror icke med herr baron Engeström, men bland andra med en af borgarståndets förnämste medlemmar; detta omtalas i hans sista rapport till regeringen. Kejsaren har harmats häröfver;

han har icke blott i herr Desaugiers' handlingssätt sett en ohörsamhet mot de allmänna instruktionerna, hvilka föreskrifva hans ministrar den strängaste tillbakadragenhet vid främmande hof; herr Dessaugiers har t. o. m. skaffat illviljan en anledning att utsprida, det kejsaren vill medelst sina agenter i utlandet vidga gränserna för sin makt och sitt inflytande. H. M. kejsaren har skipat rättvisa, han har beröfvat herr Desaugiers hans plats; han har befalt mig att genast sända honom hans återkallelse och ålägga herr Alquier att genast afresa. Jag väntar honom i dag från Versailles, och jag skall sända honom till er, så snart han blir färdig att begifva sig af.»

Eders Majestät föreställer sig lätt min förvåning. Jag väntade mig så litet ett sådant förtroende, att jag hade fickorna fulla med skrifvelser, som utbytts angående de nya reklamationerna, och jag trodde, att samtalet skulle hvälfva sig kring ett fartyg, lastadt med salt, mot hvars inlöpande den franske vice konsuln i Stralsund hade protesterat. Oaktadt hertigens af Cadore uppförande mot mig alltid varit godt och tillbörligt, och jag isynnerhet i successionsfrågan haft anledning lyckönska mig för den grannlaga ton, ministern iakttagit (hvilket äfven bekräftas genom flere af mina föregående underdåniga depescher) så hade dock aldrig hittills regeringens ton varit så högtidlig, så utomordentligt foglig. Det var mig således omöjligt att tillskrifva den blott och bart känslan för det rättvisa och en personlig vänskap för E. M. Man måste alltså se sig om efter ett politiskt skäl dertill. Hertigen af Cadore hade icke sagt mig, hvilken den åsigt var, som herr Desaugiers hade uttalat, och jag ville icke fråga honom derom. Då jag kände detta sändebuds utomordentliga partiskhet för Danmark, hvilken känsla blifvit underblåst af orderna härifrån och isynnerhet genom artikeln i Journal de l'Empire, måste jag tro, att det var fråga om konungen af Danmark; men en annan tanke föll mig in, det var denna: alldenstund E. M. på ett officielt sätt uttalat sina önskningar angående hertigen af Augustenburg och kejsarens svar, ehuru hållet i allmänna ordalag, öfverensstämde med dessa (emedan endast hertigen af Augusten-

burg hade varit i fråga just då, när han tillkännagaf sin afsigt att godkänna E. M:s och ständernas val) så är det troligt, att, då han nu kommit på andra tankar med afseende på denne furstes val och då han var i förlägenhet om, huru han skulle kunna låta förstå, att han ändrat tankar utan att kompromettera det redan gifna allmänna svaret, har han gjort herr Desaugiers till offer för hans alltför tydligt uttalade mening till fördel för en dansk prins och vill härigenom gifva en vink om, att detta val alls icke skulle vara det mest önskvärda för honom. De tilldragelser, som behandlas i mina underdåniga depescher af den 5 och den 9 juli, afsända med herr Wetterstedt och herr Brolin, ådagalägga, huru sannolik denna förmodan skulle synas mig.

H. Ex. baron Engeströms depesch, daterad den 10 dennes och framkommen några timmar efter mina konferenser, har skingrat en del af mina tvifvel. Deruti är tydligen sagdt, att den sak, för hvilken herr Desaugiers kämpat, är den danske konungens. Men denna säkra underrättelse gifver emellertid icke någon ny riktning åt mitt resonemang. Det är påtagligt, att kejsaren sjelf varit böjd för konungen af Danmark ända till det ögonblick, då jag var nog lycklig att ändra hans mening i detta afseende. Det är dessutom bevisadt, att ehuru det för Sverige är en ofantlig skilnad mellan denne konung och hertigen af Augustenburg, då valet af den ene är nästan orimligt och valet af den andre lämpligt i många afseenden, så förefans för kejsarens politik mycket mindre skilnad mellan dessa val, emedan båda, ehuru i olika grad, skulle bidraga till denna förening mellan Danmark och Sverige, som för kort tid sedan så högt tycktes intressera kejsaren. Deraf sluter jag, att herr Desaugiers' onåd, på samma gång den utesluter konungen af Danmark, dock äfven har afseende på hertigen af Augustenburg, ehuru enligt hertigens af Cadore bestämda förklaring valet af honom liksom hvarje annat skulle erkännas af det franska hofvet.

Det i ögonen fallande sätt, hvarpå den härvarande ministèren i hvarje ögonblick förordar fullkomlig valfrihet, är det

icke en indirekt uppmaning att taga sig till vara för det petersburgska hofvets inflytande?

Jag har trott, E. M., att jag borde meddela dessa reflexioner i ett sammanhang, ehuru jag gjorde dem efter konferensen. Jag återkommer nu till mitt samtal med ministern.

Jag sade honom, att jag icke annorlunda kunde besvara det förtroende, han gifvit mig, än genom att uttrycka min beundran och min vördnadsfulla erkänsla för detta nya prof på högsintheten och ädelheten i kejsarens tänkesätt; att fast än jag ej kände herr Desaugiers' åsigter, måste jag dock finna, att det icke anstode honom att i Sverige hafva en särskild mening utan sin herres order. — Här afbröt mig hertigen af Cadore med liflighet och sade: »Han borde häruti handla som ni; man kan och bör utan tvifvel hafva samma mening, som sin egen regering och jag är säker om, att ni har den samma som er regering; men i alla händelser kan en minister på det ställe, der han är anstäld, aldrig uttala någon åsigt, som icke står i öfverensstämmelse med hans instruktioner.»

Jag kunde icke annat än småle åt denna lilla fint, som troligtvis skulle tjena till att upptäcka, om jag med ett visst intresse inberättat de loford, som prinsen af Ponte Corvo erhållit. För öfrigt är regeln god, och det är utan tvifvel en pligt att rätta sig derefter. Jag sade vidare, att ju mera grannlagenhet kejsaren visade i en dylik sak, desto mer skulle konungen, min herre, öfvertygas om, att kejsarens råd, (om det behagade honom gifva några) endast och allenast äro dikterade af ett oegennyttigt intresse för Sveriges lycka och ära; att H. Kejs. Maj:s i allmänna ordalag hållna svar emellertid vore tillräckligt för att gifva stadga och säkerhet åt det handlingssätt i successionsfrågan, som E. M. skall finna för godt att följa, och att jag snart skulle blifva i tillfälle att derom underrätta H. Kej. M:s ministère med samma förtroende, hvarpå jag nyligen mottagit så smickrande bevis.

Samtalet tog sedan en förtroligare vändning. Ministern syntes som vanligt oroad af sakernas ovissa ställning i Sverige och full af farhågor för de rörelser, hvartill partiandan kunde

gifva anledning, men det låg i hans betraktelser öfver detta ämne mera godmodighet och mera spår till intresse än det någonsin förut gjort.

Han sade mig sedan i förtroende, att det föreföll honom, som om kejsaren varit mycket sträng mot herr Desaugiers och det syntes mig af det sätt, hvarpå han lade sina ord, att hertigen mycket gerna skulle hafva sett, om han i mina svar kunnat finna något till förmån för herr Desaugiers. Men jag hade snart bildat mig en åsigt härom och blef styrkt deri genom den visshet, jag under detta samtal fick, att herr Didelot äfven varit mycket nära att råka i onåd, och att han åtminstone skulle få uppbära förebråelser derför, att han utan order blandat sig i den svenska successionsfrågan. Jag trodde således, att den enes onåd och den andres näpst, hvilka båda tydligen voro riktade mot de danska förslagen, skulle blifva mycket nyttiga för E. M:s intressen, och att kabinettet i Köpenhamn, som naturligtvis får kännedom härom, derigenom skall få en mycket nyttig lexa, som skall lära det att upphöra med detta krig af intriger och nedrigheter, hvilket det så länge fört mot Sverige. Jag svarade således hertigen af Cadore mycket allvarsamt, att ehuru det icke var osannolikt, att herr Desaugiers blifvit förledd att förlöpa sig i afseende på successionsfrågan genom några fjeskande personers obetänksamhet, hvilka på ett obehörigt sätt inlåtit sig derpå med honom, så måste jag dock till följd af kejsarens välvilja mot Sverige tro, att, oafsedt det oriktiga i att hafva en åsigt utan befallning, så kunde denna åsigt till sjelfva sin natur icke vara fördelaktig för oss, emedan den misshagat H. M. kejsaren och att jag således, om jag än aldrig så gerna ville, icke kunde intressera mig för herr Desaugiers, hvars talanger och hvars förmåga jag för öfrigt beundrade. Jag inblandade detta socker i mitt tal för att icke kompromettera mig inför hertigen af Cadore, som är herr Desaugiers afgjorda beskyddare och som skulle hafva velat skaffa honom ministerplatsen i Sverige.

Sedan åtskildes hertigen af Cadore och jag, mycket nöjda med hvarandra.

Jag vet icke, E. M., hvarföre det har fallit mig in, att jag måhända har att vänta en diskussion med härvarande minstère angående E. M:s bref, som afsändes med herr Holst, om det icke är derför, att jag fruktar, att denne monark, som affekterar att icke uttala sig officielt och uttryckligt angående tronföljarens person, kan anse sig blottstäld genom denna åtgärd. I alla händelser skall detta komma till hans öron på dansk väg; och derför tror jag mig tjena E. M:s intressen, om jag skyndar att säga till hertigen af Cadore, att som E. M. är öfvertygad om, att kejsarens önskningar i allmänhet icke strida mot E. M:s, har E. M. skickat till Köpenhamn framlidne kronprinsens adjutant, herr Holst, såsom varande den person, hvilken säkrast kan veta, huru vida hertigen af Augustenburg skulle vilja mottaga tronföljden, om rikets ständers val fölle på honom. Denna vändning synes mig så enkel och naturlig, att jag icke kan tro, det saken, så framstäld, här gör något dåligt intryck, ty om också kejsarens mening nyligen undergått en förändring, så är det klart, att man icke kunnat veta detta i Sverige, då herr Holsts beskickning egde rum.

E. M. har i sin vishet insett, att den närvarande ställningen icke tillåter att man vägrar de franska kaparne att företaga rustningar i Stralsunds hamn. I det jag på ett för oss fördelaktigt sätt framhåller detta medgifvande, skall jag försöka att enligt E. M:s order förmå den franska ministèren att icke begagna sig af en rättighet, som man icke har velat vägra, men som utan att vara af någon vigt för Frankrikes intressen skulle blifva mycket skadlig för Pommern.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 72.

General Curt von Stedingk till K. Karl XIII, *S:t Petersburg den ¹/₁₃ augusti 1810.*

Ers Majestät.

Jag hyser ej det minsta tvifvel, att kejsar Napoleon är den hemliga anstiftaren af den offentliga åtgärd, som konungen af Danmark nyss vidtagit gent emot E. M. för att oroa tronföljden i Sverige. Det danska kabinettets räddhåga, för att icke säga feghet, är alltför väl känd, för att man skulle kunna tro, att det skulle hafva slagit in på en sådan väg, om det icke blifvit dertill bemyndigadt, ja drifvet af Frankrike. Vi hafva för öfrigt gifna och bestämda sakförhållanden, genom hvilka vi kunna upptäcka sanningen af hvad jag framställer. Enligt hvad jag ser af H. E. herr baron Engeströms depescher af den 10 och 24 juli, hafva herr Didelot och hertigen af Vicenza fört alldeles samma språk. Men ingen fransk diplomat skulle i närvarande tid våga så högt uttala sig, utan att han dertill erhållit uttryckliga order. Man finner dessutom, om man jemför data, att på samma gång som Napoleon gaf sitt samtycke till det val, som E. M. ämnade göra af den regerande fursten af Augustenburg, så lät han gifva konungen af Danmark en uppmaning att uppträda såsom tronkandidat. De sista depescherna från baron Blome äro af den 8 juli, och långt ifrån att då hafva tänkt på Sveriges krona, förklarar den danska ministèren för detta sändebud, att det ej råder det minsta tvifvel, att hertigen af Augustenburg blir vald. Baronens förvåning var utomordentlig, då han af grefve Romanzoff erfor den plötsliga förändring, som inträffat i konungens, hans herres, beslut, en förändring, som i det närmaste sammanfaller med herr Rosencrantz' återkomst från Paris. Men förutsatt, att dessa bevis icke vore tillräckligt tydliga, skall man ej kunna bestrida, att Napoleon fullkomligt väl förstår sina intressen; och hvilket annat intresse skulle han kunna hafva, då alla hans öfriga planer till stor del blifvit genomförda, än att sätta en

gräns för Rysslands fortgående tillväxt? Det behöfves en motvigt för att, om än aldrig så litet, återställa jemnvigten i Norden, och hvar finna den om icke i denna de tre rikenas förening, om den någonsin kan ega rum? Detta är något, som Napoleon måhända icke gifvit sig tid att tillräckligt undersöka, och detaljerna måste undgå hans uppmärksamhet, då han gör beräkningen endast i stort. Det är äfven troligt, att den anordning, som han föreslår, icke skulle komma i fråga, utan att han deri funne sin enskilda fördel, och utan att Holstein blefve skildt från Danmark. Man vet, att han skulle vilja återförena denna vackra provins med det tyska statsförbundet, såsom hvars öfverhufvud han betraktar sig och att han skulle finna stora fördelar i denna förening, så att han, då han tänker på oss, icke glömmer sig sjelf, och detta är det, hvarpå jag grundar min öfvertygelse, att han är upphofvet till den förlägenhet, i hvilken E. M. befinner sig. Det var i söndags som jag erhöll den första underrättelsen derom på en middag hos kejsaren i Kamini Ostrow. Herr Suchtelen hade inberättat den med en kurir, som ankom den 3 augusti. Grefven talade med mig derom såsom om en likgiltig sak, ehuru jag mycket väl märkte, att den ej var det för honom. Han tillade, att äfven andra pretendenter hade anmält sig, hvilka han icke ville nämna, då han trodde, att de icke på allvar kunde inlåta sig på en täflan med konungen af Danmark. Kejsaren förklarade sig derpå med mig i ett samtal, som egde rum efter middagen. Han kunde icke hemta sig från sin öfverraskning öfver att det kunde vara fråga om en union mellan Sverige och Danmark. Denna händelse syntes honom vara ett af dessa underverk, som den sista tiden hade åstadkommit, och hvilka med en förvånande hastighet följa på hvarandra.

Han sade, leende, att konungen af Danmark mycket hastigt förändrat ton och tillvägagående, och han syntes mig öfvertygad om, att denna förändring berodde på kejsar Napoleons intalanden och skicklighet. »Men hvad säger ni», tillade han, »om denne andre pretendent, som icke heller har framträdt utan att vara auktoriserad dertill?» Jag frågade: hvilken? Han nämde då till

min ytterliga förvåning Bernadotte, och derefter frågade han mig, i det han gjorde ett uppehåll och med ett elakt småleende, hvad jag tänkte derom. Jag svarade honom, att jag ej kunde förutsäga något derom, ty de nuvarande tiderna voro så egendomliga att nästan alla gissningar visade sig falska; att jag var fullkomligt öfvertygad om, att före denna tidpunkt intet af de förslag, hvarom han nyss talat, kunnat lyckas, men sedan vi förlorat Finland och efter den olyckliga freden i Fredrikshamn, skulle det kunna hända, att vi ej kunde finna vår räddning i något annat än de tre rikenas förening och en fullkomlig uppoffring af de mest inrotade och i många hänseenden mest aktningsvärda åsigter. Kejsaren, som tydligen icke väntade sig denna vändning i samtalet, blef något förvirrad och upprepade några af de fraser, af hvilka han betjenar sig för att öfverskyla sitt uppförande mot oss. Han framhöll att herr Suchtelen hade de mest bestämda order att ej blanda sig i våra inre angelägenheter, hvarpå jag svarade att enligt allt som kommit till min kännedom följde generalen fullkomligt sina order. Derefter återkom H. M. ännu en gång till det första föremålet för hans samtal, i det han sade mig, att med afseende på de två pretendenter, som han nyss nämnt, syntes honom valet ej tvifvelaktigt. Han var tydligen böjd för konungen af Danmark af skäl, som säkerligen hans politik och hans kabinett ej kunde diktera för honom, men som voro grundade på hans stora aktning för den svenska nationen och kanske äfven på en känsla af den värdighet, som tillhör den högsta makten. Han bad mig äfven att jag icke skulle göra bruk af hvad han sagt mig, ty han hade velat tala med mig liksom med en gammal vän och ej med en diplomat. Då jag bortgick från detta samtal, tog mig grefve Romanzoff, som denna dag var ganska orolig, afsides, såsom jag förmodar för att få veta hvad kejsaren sagt mig, något hvari han alls icke lyckades. Det var då, som han anförtrodde mig, att det var Bernadotte, som han ej förut velat nämna. Min åsigt var den, att ständernas val aldrig kunde falla på denna general, men han påstod motsatsen, sägande att han

hade ett stort parti i Sverige och att baron Lagerbjelke och grefve Wrede af alla krafter understödde honom. Dessa underrättelser hade han, enligt hvad han sade, snarare från Paris än från Stockholm. Jag frågade honom om han hade — — — —

[Öfversättning från franska originalet; defekt].

№ 73.

Friherre G. Lagerbjelke till ministern för utrikesärendena friherre Lars von Engeström, *Paris den 13 augusti 1810.*

Innehållet af depeschen från E. E., daterad den 24 juli, har på det lifligaste upprört mig. Jag hade hoppats, att konungen af Danmark, sedan han sett sina intrigers väfnad tillintetgjord eller åtminstone hindrad i sitt framskridande, ändtligen skulle låta en grannstat draga andan, som är föremål för hans afund och hans begär. Men då jag såg, att han framhärdade uti att vilja återkalla dessa tider, hvilkas minne af historien tecknats med blodiga runor, hoppades jag åtminstone, att mina underdåniga depescher härifrån skulle hafva mäktat bevisa, att Frankrikes politik icke understöder hans planer, och att kejsaren inser, hvilka följderna deraf engång skulle blifva för nordens lugn. Om detta oaktadt konungens af Danmark obetänksamma förfarande likväl kunnat i Sverige åstadkomma några tvifvel angående kejsarens tänkesätt, hoppas jag åtminstone, att alla mina senare depescher skola hafva kastat ljus öfver denna fråga.

Då jag var ganska förlägen om, huru jag hade att uppföra mig mot härvarande ministère i afseende på konungen af Danmark och hans tilltag, hvarom jag icke hade order att underrätta den samma, så blef jag lyckligt dragen ur klämman genom hertigens af Cadore frågor, som icke lemnade mig i någon slags ovisshet angående det fruktlösa och till och med opassande i att för honom dölja hvad han visste. Jag erhöll i förgår ett

samtal för att öfverlägga om Pommerns angelägenheter, och ministern ville icke inlåta sig på detta ämne, innan han frågat mig, hvilket intryck grefve v. Dernaths beskickning gjort i Sverige. Jag svarade honom, att för så vidt jag kunde döma derom efter bref, som skrifvits i första ögonblicket, så hade detta intryck varit egendomligt och föga angenämt, men att yttringar af missbelåtenheten måhända hållits tillbaka genom ovissheten om, huru vida konungen af Danmark kunnat taga ett så uppseendeväckande steg utan att på förhand känna till kejsarens tänkesätt. Jag fixerade ministern, under det jag sade detta. Han slog ned ögonen och sade, att ingen kunde bättre än jag veta, till hvilken hög grad kejsaren varit opartisk och endast tänkt på Sveriges fördelar utan att inblanda främmande intressen; och att hvad anginge grefve v. Dernaths sändning, så var det ganska naturligt, att han nu blifvit underrättad derom genom herr Didelots rapporter. Derpå började han åter fråga om den verkan som detta steg åstadkommit, hvaröfver han t. o. m. sade sig vara orolig. Jag svarade, att en af följderna till en början blefve den ganska obehagliga, att man kunde frukta att få ett nekande svar från hertigen af Augustenburg, emedan denne prins befunne sig helt och hållet under danske konungens inflytande. »Nå väl», återtog ministern, »jag tror mig från ganska säkert håll veta, att hertigen af Augustenburg nyss antagit anbudet; man kunde icke annat än vara okunnig derom i Örebro, när de sista brefven afsändes.» Dessa ord voro som en ny ljusglimt för mig. Det är tydligt, att om danske konungen på förhand erhållit kejsarens bifall, så skulle han naturligtvis hafva kunnat tvinga hertigen af Augustenburg att afböja anbudet; då han nu icke gjort detta, är det klart som dagen, att hans handlingssätt blott är ett infall, eller för att nämna det med dess rätta namn: en dumdristighet, hvartill denne monark, såsom E. E. vet, ganska väl är i stånd.

I det tillstånd af ovisshet, som uppstått genom konungens af Danmark begäran, och som så väl beskrifvits i E. E. sista depesch, kan jag icke annat än anse hertigens af Augustenburg bifall som en verklig lycka, emedan det återför allas tankar

till det första och enda målet. För att tala förtroligt med E. E., vill jag icke dölja, att jag i förgår (och detta icke för första gången) måste bemöta häftiga anfall mot den öfverdrifna mildhet som enligt hvad man påstår, utmärker den svenska styrelsens grundsatser, mot den långsamhet som visar sig i undersökningarna om den 20 juni och mot det öfverdrifna sätt hvarpå man i Sverige missbrukar friheten att skrifva och trycka, hvarpå flere ströskrifter och isynnerhet en tidning med titeln: »Allmänna opinionens organ», äro bevis. Hertigen af Cadore talade sedan med ännu större ifver och på det sötsura sätt, som nu torde vara E. E. bekant, om den osäkerhet som rådde med afseende på en så vigtig fråga som tronföljden och detta i sista ögonblicket, då ett beslut med nödvändighet borde hafva varit fattadt. Jag svarade honom rakt på sak, att jag egentligen icke kunde märka någon sådan osäkerhet, att det för det första icke fans någon sådan i regeringens önskningar angående hertigen af Augustenburg; att för det andra det ögonblickliga tvekandet endast härrört af fruktan att af denne prins få ett nekande svar; att konungens af Danmark besynnerliga oförsynthet fullkomligt rättfärdigat denna fruktan och slutligen att, om kejsaren behagat förklara sig utan omsvep, skulle icke ens skenet af vankelmod någonsin funnits. Ministern svarade, att hvad som händt rättfärdigade kejsarens tillbakadragenhet; hans vänskap för Sverige skulle visserligen hafva gifvit sig luft med större frihet, om han haft det nöjet att märka mera myndighet hos regeringen och mindre partianda bland det svenska folket. Jag besvor hertigen af Cadore att mindre bedöma sakerna efter en kris som uppstått ur kända olyckor och förlängts af andra olyckor, som voro omöjliga att förutse, än efter regeringens åtgärder, då en gång allt blir ordnadt. Hvad beträffade upploppet den 20 juni, bad jag honom tro, att rättvisan i Sverige icke är sämre derför, att den går långsamt tillväga. Med afseende på missbruket af pressfriheten, så erkänner jag, Herr Baron, att jag icke hade mycket af värde att säga. De olyckliga verkningarna af den nedriga och grofva allegorien »räf-

varne» hafva mycket upprört mig. Jag önskar lifligt, att sedan erfarenheten upplyst rikets ständer i dessa saker, så skola de något modifiera ordalagen i några ställen af tryckfrihetsordningen, så att de gifva regeringen medel i händerna att undertrycka det mera skandalösa i dessa missbruk, ty man måste medgifva, att konungen ända hittills haft bundna händer i detta afseende. Man kan icke tillräckligt uppskatta den goda verkan, som ett dylikt beslut skulle åstadkomma i utlandet.

Hertigen af Cadore frågade mig, om herr Desaugiers hade uttalat sig i den sak, vi nyss hade nämnt. Jag svarade honom, att denne chargé d'affaires liksom herr Didelot nu iakttoge tystnad i tronföljdsfrågan. Derpå gjorde mig ministern den frågan, om jag visste, till hvilken mening herr Desaugiers förut bekänt sig. Härpå svarade jag, att mina bref från Sverige icke hade lemnat mig i okunnighet om, att han varit stämd till fördel för danske konungen. Då reste sig ministern, gjorde en stor geste och sade det enda ordet: »Jaså!» men hans minspel tycktes mig angifva fortsättningen af meningen. Slutligen frågade han mig, hvad man i Sverige tänker om prinsen af Ponte Corvo, hvarpå jag endast i allmänna ordalag talade om den högaktning och vördnad alla hysa för prinsen. Hela vårt samtal slutade med hans försäkringar i kejsarens namn om det lifliga intresse, hvarmed H. M. afvaktar utgången af valet, och om hans önskningar att valet måtte blifva värdigt H. M. och det svenska folket.

Då jag nu försöker att förklara det intrasslade i kejsarens politik och särskildt tillbakadragenheten i hertigens väsen, stannar jag vid följande slutsatser:

1:o) att allt sedan kriget började mellan Sverige och Frankrike, har Danmark smidt planer mot Sveriges oberoende; att dessa intriger fördubblades, när konventionen i Erfurt afslöts; att i det ögonblick freden skulle undertecknas i Paris, ingenting sparades å Danmarks sida för att omintetgöra den; att då han icke desto mindre slöts, falska framställningar försöktes för att hos kejsaren väcka misstankar mot Sverige; och att då dessa lyckligtvis skingrats, Hans Konglig Höghet kron-

prinsens död i Danmark väckte tanken på att under vänskapens sken på förförelsens väg uppnå samma mål, som man förut velat hinna genom fiendtliga medel.

2:o) att kejsaren, ehuru mer eller mindre berörd af Danmarks framställningar och sin egen motvilja för konung Gustaf Adolf, emellertid alltid ryggat tillbaka för att utplåna Sverige från de oberoende makternas lista; men att, då han trodde sig se för politiken gynsamma följder uti de båda ländernas förening, utan att derför deruti se Sveriges tillintetgörelse, hade han strax efter prinsens död ganska välvilligt lyssnat till Danmarks antydningar i detta afseende; att då han sedan fått upplysning genom allt hvad jag, enligt andan af mina instruktioner, ansåg mig genast böra säga honom angående denna sak, ser han deruti hvarken[1] — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — —

Köpenhamn, skall man icke der med hela den *bitterhet*, som en fallen nationalstorhet ingifver, se personer med mera intresse för framtiden än för det förflutna öfvergifva sitt fosterlands sjunkande sol för att i främmande land tillbedja den uppgående solen? Kanske skall före denna [depeschs] ankomst, ett annat val hafva borttagit orsaken till dessa farhågor. Om det är hertigen af Augustenburg, så blir han åtminstone en tronföljare, som tillhör Sverige, och som är uteslutande fästad vid dess intressen; det är en furste, hvars familjeförbindelser synas vara en borgen för god grannsämja; han är slutligen broder till en med rätta omtyckt furste, hvilkens minne aldrig skall blekna. Men då allt menskligt är ofullkomligt, så torde det icke vara förbjudet att i tysthet sörja deröfver, att till så många aktningsvärda egenskaper icke höra dessa fältherregåfvor och denna karaktärsstyrka, som i det tidehvarf, i hvilket vi lefva, utgöra rikenas förnämsta stöd.

[Öfversättning från franska originalet, fragment].

---

1) Defekt. *Utg. anm.*

№ 74.

Friherre G. Lagerbjelke till K. Karl XIII, *Paris den 17 augusti 1810.*

Ankom den 4 september.

Ödmjuk apostille.

Under dessa dagar har jag haft så många möten i statsangelägenheter, så många andra, som utan att specielt hafva statsangelägenheter till mål, icke desto mindre på det närmaste beröra E. M:s intressen; jag har dessutom förlorat så många ögonblick, som offrats åt oundvikliga ceremonier, att jag i dag icke kan ingå uti alla nödiga enskildheter och måste inskränka mig till hufvudpunkterna. Jag hoppades kunna meddela utförligare underrättelser med en kurir, om jag kunde få någon att skicka. Det är mig omöjligt att tänka på de båda herrarne vid legationen, hvilka äro så nödvändiga för arbetet; och hvad herr Signeul beträffar, torde det snart för honom blifva fråga om vigtiga angelägenheter, emedan jag i denna stund erfar att herr de la Rue återkommit, hvilken genast kallats till en hemlig audiens hos kejsaren och, enligt hvad man försäkrar mig, afgifvit en ganska förmånlig redogörelse för Sveriges inre ställning och resurser.

Jag är, E. M., moraliskt öfvertygad om, att konungen af Danmark gått alltför långt, och att han mycket mera räknat på det franska hofvets gamla planer, än på kejsarens nuvarande tänkesätt. Jag är öfvertygad om, att Napoleon under dessa omständigheter låtit saken hafva sin gång, i den öfvertygelsen, att danska konungens tillvägagående, som är illa upptaget i Sverige, skulle öka utsigterna för fursten af Ponte Corvo. Jag vet, att kejsaren icke tänkt på denna furste såsom på den der företrädesvis skulle förverkliga alla hans planer (alldenstund han känner furstens ädla och sjelfständiga karaktär), utan emedan han är den, till hvars förmån han hade de bästa förhoppningarna att förena rösterna. Jag vet med fullkomlig visshet, att den sista åtgärden med afseende på hertigen af Augustenburg har här

framkallat mycken ledsnad, men att man haft försyn för att visa mig det, alldenstund i sjelfva verket kejsarens första svar med afseende på hertigen icke var för honom gynsamt. Jag är viss, att kejsaren alls icke tycker om prins Kristian af Danmark, emedan han i afseende på talanger ställer honom nästan i jembredd med arfstorhertigen af Baden, och emedan han hyser personlig missaktning för honom med anledning af det skandalösa uppträde, som egt rum inom hans familj. Jag är underrättad om, att fursten af Ponte Corvo, som vill i tid för sig vinna E. M:s ynnest och nationens röst, har länge och kraftfullt samtalat med kejsaren angående artikeln om Norge, att denna affär alls icke går illa, men att det är omöjligt att förbinda den med successionsfrågan, på hvilken man här anser, att den så mycket mindre kan bero, som den ena är en angelägenhet för stunden, och den andra beror af tid och omständigheter. Som jag å min sida understödjer furstens bemödanden, hvilket emellertid ingalunda blifvit emellan oss aftaladt, bör jag uppriktigt försäkra E. M., att, om någonsin vår största politiska angelägenhet, Norges förening med Sverige, kan förverkligas, så är det genom en fransk furste. Jag ställer icke i någon jemförelse härmed kronprinsens af Danmark val, alldenstund, då han får Norge genom arf, det är tydligt, att föreningen då skulle ega rum, men på Sveriges bekostnad, som inom få år skulle blifva en dansk provins eller på nytt frigöra sig från detta land genom ett medborgerligt krigs fasor. Jag är så mycket som man kan blifva det genom muntliga meddelanden öfvertygad om, att fursten af Ponte Corvo icke skulle göra någon svårighet vid att omfatta den lutherska religionen. Jag tror mig alls icke bedraga mig, då jag vågar försäkra, att utbrotten af elakt lynne med afseende på Pommern (och kejsaren sade mig derom några ganska uttrycksfulla ord vid aftonmottagningen) äro ett skrämskott för att åstadkomma ett behagligt val, genom att fästa uppmärksamheten på Frankrikes resurser, och en antydan, att man ämnar illa upptaga, om valet icke behagar. Jag är, så mycket som man kan vara det med stöd af iakttagelser, hvars inskränkta sfer jag icke

döljer för mig sjelf, öfvertygad, att furstens af Ponte Corvo val alls icke skulle öka Frankrikes inflytande i Sverige; afståndet, det geografiska läget, furstens fasthet, de modifikationer, hvilka man nu synes antaga med afseende på handeln, böra gälla såsom lika många garantier i detta afseende. Om uti en framtid, som jag hoppas icke ännu är särdeles nära, krig kommer att utbryta mellan Frankrike och Ryssland, så skulle Sverige, hvilken dess suverän än vore, dragas med i följd af sitt läge, i följd af sin politik och till och med af sina förhoppningar. Men det är en stor skilnad med afseende på vidden af det understöd af hvarje slag, enkannerligen det pekuniära, som Frankrike då skulle bevilja, om det funnes en fransk furste i Sverige. Hvad England beträffar, om det återkallar sina konseljorder, skulle det hafva alltför mycket intresse i att ställa sig väl med Sverige, hvilken tronföljaren der än må blifva, och det har ådagalagt denna benägenhet, ty det har gjort allt för att vidmakthålla freden med Holland, ehuru en fransk furste var dess konung. Jag vet, att Ryssland här låtit tala till förmån för Danmarks och Sveriges återförening, hvilket, ehuru det är otroligt, icke desto mindre är sant, och hvilket följaktligen förutsätter hemliga öfverenskommelser, som böra göra Danmarks framställningar ännu mera misstänkta och deras resultat, vare sig att de angå konungen eller kronprinsen i detta land, lika farliga. Jag har från ganska tillförlitligt håll erhållit kännedom om de instruktioner, som gifvits herr Alquier; de innehålla att han icke bör yttra någon som helst åsigt med afseende på valet, att han bör vara döf för de förslag om hemligt förstånd, som någon främmande minister hvilken som helst kunde göra honom, att han vid hvarje tillfälle bör tala för valets fullkomliga frihet. Men om E. M. låter fråga honom, om furstens af Ponte Corvo val skulle vara för honom behagligt, då borde han svara ja och med nöje. E. M. känner redan den dubbla orsaken till denna förbehållsamhet, fruktan för ett misslyckande som kunde skada kejsarens ära, emedan det skulle vara det första, och den uppmärksamhet han åtminstone i formelt afseende bör iakttaga mot Ryssland. Jag tror mig slutligen veta, och

sådan är min innerliga öfvertygelse, att den närvarande konjunkturen är absolut afgörande för Sveriges politiska öde; ty Frankrikes intresse kan icke utveckla sig vare sig på en gång i god rigtning eller så småningom i dålig, förrän valet är afgjordt.

Jag framställer för E. M. affärernas ställning, sådan som man kan iakttaga den från den punkt, på hvilken jag blifvit ställd; detta är obestridligen min pligt. Detta är resultatet af flere samtal med olika personer. Hvad beträffar detaljerna i dessa samtal, deras gång och det sätt, på hvilket de blifvit inledda, så äro de olyckligtvis alltför vidlyftiga för att icke kräfva afsändandet af en kurir, eller i brist på en sådan, en successiv fördelning på flera med chiffer skrifna depescher. Emellertid vågar jag i all ödmjukhet ansvara för framställningarnes riktighet i hufvudsak; och detta är i närvarande stund för E. M. det nödvändigaste, alldenstund det för E. M. är lika nödvändigt att lära känna kejsarens hemliga afsigt, vare sig E. M. delar densamma eller ej.

I alla händelser skall jag med vördnad mottaga E. M:s beslut i denna vigtiga fråga; i alla händelser skall jag så godt jag kan bemöda mig om att det här må vinna bifall; ty mina välönskningar för E. M:s och mitt fäderneslands lycka äro oberoende af alla möjliga resultat.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 75.

Frankrikes chargé d'affaires i Stockholm Desaugiers till den svenska regeringen, *Stockholm den 18 augusti 1810.*

Note.

Bland de olika medel, som den engelska regeringen söker ställa emot de åtgärder, hvilka vidtagits af H. M. kejsaren af Frankrike, för att hindra Storbritanniens handel på kontinenten, finnes ett, som särskildt ådragit sig H. M:s upp-

märksamhet; det är amerikanska och neutrala fartygs svekfulla uppträdande, hvilkas flagg sedan någon tid tjenar till att beskydda den engelska handeln på de europeiska hafven, isynnerhet på Östersjön. Hans Kejserliga Majestäts afsigter skulle blifva gäckade, och de förbindelser, hvilka för Sverige äro en följd af det i Paris den 6 januari detta år undertecknade fördraget, skulle blifva illusoriska, om H. M. konungen icke använde all omsorg på att tillintetgöra detta den gemensamma fiendens sista bemödande.

För att ernå detta vigtiga mål och i öfvertygelse, att det svenska hofvet skall skynda att visa detta förnyade prof på sin punktlighet i uppfyllandet af sina förbindelser och på sin tillgifvenhet för Frankrike, har H. E. herr ministern för utrikes ärendena gifvit undertecknad befallning att utverka af H. M. konungen af Sverige, att han från sina hamnar tillbakavisar de med kolonialvaror lastade amerikanska och neutrala fartygen.

Undertecknad är angelägen att begagna detta förnyade tillfälle för att hafva äran att till utrikesstatsministern herr baron v. Engeström frambära sin försäkran om den djupaste högakning.

Frankrikes chargé d'affaires

DESAUGIERS.

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet].

№ 76.

Friherre G. Lagerbjelke till K. Karl XIII, *Paris den 22 augusti 1810.*

Innehållet af denna underdåniga apostille, den öfversigt hvari jag skall hafva äran beskrifva förhållandena i allmänhet, den stora vigten af att framlägga dem äfven i deras minsta detaljer för Eders Majestäts ögon, allt hade kommit mig att tänka på afsändandet af en kurir, och då jag ej kunde disponera öfver någon af de här befintliga Svenskarne utom legatio-

nen, hade jag tänkt på herr Signeul, så mycket mera som i ett kritiskt ögonblick, beroende på en oändlig mängd förhållanden, generalkonsulns muntliga rapport skulle hafva varit ganska intressant och emedan slutligen ganska fördelaktiga underrättelser beträffande handeln likaledes kunde blifva en följd af hans resa, men andra konsiderationer hafva, såsom jag skall få äran att längre ned utveckla, sedan kommit mig att ändra åsigt, och det är på detta sätt som den ordinarie kuriren från förliden måndag har undgått mig. Jag skall söka reparera denna ofrivilliga försummelse.

Från det ögonblick, då möjligheten att ställa en fransk prins vid E. M:s sida här framstälde sig, tror jag mig haft äran meddela, att man med mycken liflighet hade omfattat denna tanke, utan tvifvel med ett starkt sken af förbehållsamhet, men i sjelfva verket med ett intresse, hvars uttryck endast afståndet, tidens korthet, politiska konsiderationer och framför allt osäkerheten att lyckas varit i stånd att moderera. Men om det väsentliga af ämnet .för min framställning således ej kan betraktas såsom nytt, synas det afgörande ögonblickets närhet och de underrättelser, som den härvarande ministèren hvarje dag mottager från Sverige, deråt hafva gifvit en utveckling, som det är af särdeles stor vigt att bekantgöra.

Korten löpa här fara att bringas i oordning; missnöje bemäktigar sig sinnena och skulle snart kunna söka ett tillfälle eller snarare en förevändning att bryta ut. Oaktadt ministèrens bemödande att synas på en gång ogenomtränglig och listig, har den allt för stora skäl att låta sig genomskådas, för att jag skulle kunna tvifla på, att anledningen dertill är kejsarens bekymmer med afseende på successionsfrågan i Sverige. Trakasserierna i Pommern, ehuru mera än svåra, synas mig endast vara bisaker.

Förutom flera enskilda samtal med enskilda personer har jag dessa sista dagarne haft tre på hvarandra följande konferenser med hertigen af Cadore. Den första var den, då han gjorde mig den slags förklaring, som meddelades i min underdåniga depesch en clair af den 17. Jag skall ej uppehålla

mig vid de skäl, hvarmed jag gendref ministerns klagomål. E. M. torde redan hafva funnit temat dertill i min underdåniga depesch af den 13. Jag meddelade hertigen af Cadore de originalhandlingar, hvilka blifvit mig tillsända af herr Pachelbel. Regeringsrådets [conseil de régence] svar till herr Mahelin, hvari denne starkt sättes i motsägelse med sig sjelf, kunde ej annat än göra intryck på ministern, men han nöjde sig med att skaka på hufvudet och återlemna handlingarne till mig. Det var mig lätt att se, att en skyddslings [Desaugiers'] onåd redan varit nära att komprometttera hertigen inför kejsaren, han borde dubbelt frukta en ny oenighet med hänsyn till den andre, som likaledes erhållit sin plats genom hans inflytande. Jag har derför allt skäl att tro, att dessa meddelanden ej skola komma till kejsarens kunskap, och om det är sant, hvarom jag är öfvertygad, att den stränghet, som man låtsar med afseende å Pommern, tjenar till att dölja ett annat spel, skulle följden blifva den samma, äfven om de komme fram.

Vid det andra och framför allt i det tredje samtalet, som egde rum för 4 dagar sedan, syntes det dåliga lynnet eller snarare en slags koncentrerad harm på nytt hafva tagit öfverhanden. Ministern uppstälde mot mig en sådan ramsa klagomål med afseende å Pommern, att jag till och med ej kan påminna mig dem alla. Han påstod, att det var en hatfull ton i landet mot allt som är franskt, att en proklamation af rådet [conseil] angående detta ämne bevisade tillvaron deraf, men att man ej afhjelpte något genom proklamationer; att en viss order af E. M. till regeringen [régence] hade genom herr Desaugiers' tillhjelp blifvit känd af herr Mahelin hela 10 dagar förrän rådet [conseil] funnit för godt att offentligt kungöra den; att små landstigningar verkstälts af Engelsmännen för att förskaffa sig lifsmedel, att man hade försett dem dermed, att engelska slupar flere gånger urlastat kolonialvaror på skilda ställen af kusten; att Engelsmännen en gång hade landstigit på ön Rügen för att förse sig med ved; att besättningen på ett svenskt handelsfartyg, som låg för ankar på Stralsunds redd, hade underrättat besättningen på en engelsk brigg om huru den skulle bära sig åt och om den kurs som

den borde hålla för att borttaga den franske kaparen Wagram; och hvad vet jag! Flera andra obetydliga klagomål. Jag förbigår mina svar, emedan E. M. utan tvifvel värdigas föreställa sig dem. Ministern svarade derpå: att man måste rättvist bedöma kejsarens ställning; att H. K. M. ej bekymrade sig om hvad som tilldrog i Sverige; att man der med afseende på handeln kunde hafva något friare händer och att franska regeringen ej klagade deröfver; men att, hvad Pommern angick, det vore en annan sak, emedan denna provins utgjorde en del af kontinenten och till och med afskar den bevakningslinie som man hade inrättat på kusterna af Östersjön och att kejsaren af denna orsak ångrade, att han återlemnat Pommern före den allmänna freden. Andra ämnen kommo sedan emellan, hvarefter hertigen med något förströdd min sade mig, att när allt kom omkring, var det kanske mindre fråga om det förflutna än om en framtid, som i sanning vore ganska nära, och att han för sin del uppригtigt önskade att verkställandet af denna åtgärd aldrig skulle ega rum.

Tonen i samtalet, som det är lättare att uppfatta än att återgifva, lät mig förmoda, att denna sista fras dolde ett syftemål, som ingalunda har afseende på Pommern, ty ehuru jag nu sammanstält allt det som passerat under de tre konferenserna angående detta lands affärer, bilda dessa endast minsta delen af de ämnen, som dervid afhandlades. Det är successionsfrågan, hvarom dessa samtal hufvudsakligen vände sig. I det första sökte hertigen af Cadore, ehuru redan från Danmark underrättad om hertigens af Augustenburg afslag, att synas förvånad deröfver men ingalunda besvärad, och frågade mig helt lätt, hvarpå denna vägran stödde sig. Jag utvecklade för honom skälet dertill, sådant det framstälts i hertigens bref. Han bad mig om ett konfidentielt meddelande, hvilket jag ej trodde mig kunna vägra honom, emedan en annan väg stod honom öppen på hvilken han kunde erhålla det. Han tillkännagaf likaledes sin önskan att ega confidentiella copior af konungens af Danmark bref och af E. M:ts svar, såsom rätt märkliga historiska aktstycken, sade han; och hvad be-

träffar dessa begge handlingar lofvade jag honom dem med så mycket större nöje, som hans begäran om det ena gaf mig ett nytt bevis på icke-befintligheten af en öfverenskommelse angående detta ämne emellan hofven i Frankrike och Danmark, och som det andra eller E. M:ts svar, som var hållet i en ton af beundransvärd måtta och nobless, utan tvifvel skulle göra E. M. stor ära hos kejsaren.

Vid den andra konferensen sade ministern mig, att han med den största uppmärksamhet hade läst dessa olika handlingar. Han gjorde sjelf den anmärkningen, att det ställe i hertigens af Augustenburg bref som angick det understöd, som kejsaren skulle hafva lofvat förslaget om en ny union, är utelemnadt i konungens af Danmark bref, hvilket emellertid är det förnämsta aktstycket. Han frågade mig derefter, om alla sannolikheter — för och emot — vid riksdagen. Lämpande mig efter andemeningen i de sednaste depescherna, som H. E. herr baron Engeström gjort mig den äran sända mig daterade den 1 augusti, trodde jag mig ej böra dölja för ministern utan jag förklarade tvärtom kraftigt för honom, att det ej fans något hopp för det danska konungahuset. Ministern gjorde icke någon anmärkning häremot. Han är emellertid personligen mycket mera fästad vid Ryssland och Danmark än vid Sverige; jag vet detta bestämdt och det är detta som ger vigt till och med åt hans tystnad vid ett slikt tillfälle. Han bytte om ämne och frågade mig hvad man sade om fursten af Ponte Corvo. Jag upprepade, att, då riksdagen knappt hunnit öppnas, man ej ännu kunde säga något visst om sinnesstämningen, men tankarne syntes hittills vara delade emellan fursten och hertigen af Augustenburg. För att efter bästa förmåga förbereda sakerna för hvarje händelse tillade jag, att vågskålen emellertid lutade till den senares fördel. Hertigens af Cadore uttryckslösa ansigte förändrades icke, men samtalet blef tyngre och mera tvunget. »Huru», sade ministern, »oaktadt hertigens vägran!» hvarpå jag svarade med en anmärkning angående den vilkorliga arten af denna vägran.

Hvad beträffar det tredje samtalet har jag redan i det föregående anmärkt att det kännetecknades af köld och harm. Ministern återkom till hertigens af Augustenburg bref, i det han erkände att det var något i dess form, som man kunde uttyda som vilkorligt, men att det på det hela taget icke dess mindre var en vägran. Jag vände samtalet tillbaka på Danmark, i första hand för att gifva en liten omvexling åt det föregående ämnet och vidare för att, så mycket som försigtigheten tillät det, söka uppfylla det ändamål som innefattades i H. E. herr ministerns för utrikesärendena depesch af den 1 augusti. Jag visste af egen erfarenhet, att man endast med största varsamhet kunde leda samtalet på Norge, i anseende till de enorma uppoffringar som Danmark gjort för Frankrike och den hedersskuld som det sednare i följd deraf åsamkat sig, men äfven i följd af de personliga känslorna hos hertigen af Cadore, hvilken, alldenstund han redan vid tidpunkten för öfverenskommelsen i Erfurt var utrikesminister, kanske till och med var upphofsman dertill samt sålunda finner sig besvärad af att ej hafva kunnat genomföra densamma. Jag började derför med att åberopa hans eget vitnesbörd angående den ytterliga delikatess, hvarmed jag behandlat frågan om Norge både under fredsunderhandlingarne och hvarje gång, då i följd af dessa tillfälle att behandla den erbjudit sig. Jag sade honom sedan, att det vid behandlingen af detta ämne ej kunde vara fråga om i dag eller i morgon, utan om en tidpunkt och om omständigheter, som voro gynsamma för detta stora arrangement; »ehuru», tillade jag, sökande att utjemna skrynklorna i min panna, som var förmörkad af bekymmer och oro, »om Danmark länge och ännu helt nyligen fikat efter Sverige i dess helhet, kan väl detta land när allt kommer omkring tillåta sig att fika efter en del af konungariket Danmark. Alla dessa sträfvanden tjena för öfrigt till ingenting, jag vet det väl, om icke konjunkturerna och en starkare makt understödja dem.» Ministern hörde tåligt på, men svarade ingenting. Kanske är det en tystnad som man, utan att hysa allt för stora illusioner, kan gifva en ganska gynsam tolkning. Hans Exc. herr grefve

Essen påminner sig utan tvifvel att, då vi vid fredsunderhandlingarne några gånger helt lätt talade om detta ämne, gaf ministern högljudt sitt missnöje tillkänna, brusade upp och rådde oss ganska strängt, att vi skulle hysa mera måttliga önskningar. Jag sluter deraf, att man således nu åtminstone blifvit van vid att höra det som i början afskräckte. Jag fortsatte samtalet, i det jag gjorde gällande de skäl, hemtade från läget, den politiska jemvigten, likheten i seder och vanor, lätt hopjemkade grundlagar, som tala för denna förening, skäl öfver hvilka jag ej skall utbreda mig, emedan E. M. känner dem bättre än jag. Jag slutade med att sammanfatta ämnet i två hufvudfrågor:

1:o) om Frankrike kan underlåta att anse, det Norges förening med Sverige (då den en gång kan verkställas) är öfverensstämmande med dess sanna intresse, och

2:o) om successionsfrågan kan erbjuda någon möjlighet att påskynda tiden derför.

Hertigen af Cadore svarade mig, i det han kringgick de speciella frågorna, med allmänna fraser, hvilka emellertid ej inneburo något ohöfligt eller stridande mot de allmänna principer, som jag uppstält, och hvad beträffar denna del af vårt samtal, bör jag hoppas att den skall utan förändring komma till kejsarens kännedom.

Den andra af frågorna med afseende på Norge förde naturligtvis talet på allt det som här passerat i successionsfrågan. Jag hade stort skäl att ej alls vara ledsen deröfver; ty då jag borde tro på möjligheten af ett val, hvilket man från början ej motsatt sig, men som under nuvarande omständigheter skulle långt ifrån behaga (hertigens af Augustenborg), föreskrefvo E. M:ts intressen mig att ej försumma något för att så mycket som möjligt minska de oangenäma följderna deraf. Jag önskade då på nytt framkalla den redan gjorda förklaringen, att det val, hvarom E. M. och ständerna förenade sig, skulle, huru det än utfölle, blifva erkändt af kejsaren. Jag talade derom. Det var då, som jag hade tillfälle att iakttaga alla de skiftningar af elakt lynne, hvilka

äro följder af en sviken väntan. »Kejsaren har förklarat detta», sade ministern, »jag förnekar det ej, men i sjelfva verket hvilken rätt har man att få veta hans mening? Konungen af Sverige har aldrig bedt honom om råd; brefvet innehöll blott under formen af ett begärdt råd en förklaring, att Hans Svenska Majestät skulle föreslå för ständerna hertigen af Augustenburg. Hvad kunde H. K. M. svara derpå? Skrifva ett höflighetsbref, ådagaläggande hans välönskningar för Sverige och hans afsigt att erkänna konungens och nationens val; se der allt. Kejsaren ville ej blanda sig i någons affärer utan att blifva anmodad derom. Om H. Svenska M. verkligen frågat om hans åsigt beträffande valet af efterträdare, kanhända, jag är ej säker derpå, men jag tror, att han då uppriktigt skulle sagt sin mening. Nu har han ej gjort annat än svarat i allmänna ordalag på ett enkelt meddelande.» Allt detta yttrades men en min af trumpenhet och till och med stränghet. Jag kunde omöjligt undgå att i detta utbrott se ett bevis på det missnöje, hvarmed kejsaren skulle erfara besannandet af sina farhågor, att händelserna i Sverige kunna råka i strid med hans önskningar till förmån för prinsen af Ponte Corvo, hvilken ryktet redan gifver andra rummet. Jag framkastade några fraser om E. M:ts uppriktiga förtroende för kejsaren och om E. M:ts önskan att ega denne monarks.

Se der, E. M., en noggrann redogörelse för det som passerat emellan ministern och mig. Jag kommer nu emellertid till de särskilda rapporter som kasta ljus öfver frågan. På aftonen den 15 var det stor mottagning hos kejsaren, som ännu icke hade visat sig, då prinsen af Ponte Corvo kom till mig med den mest förekommande min. Sedan två månader hade jag ej sett honom hvarken på nära håll eller på afstånd; men i kejsarens salong, hvarest hela verlden sammanträffar, fans det ej mer någon möjlighet att undkomma. Han för mig något åt sidan och säger mig, att han gjorde fullkomlig rättvisa åt de skäl, på grund af hvilka jag hade ansett mig hindrad besöka honom som förut, och att han, iakttagande samma grannlagenhet, hade befriat mig från bryderiet att se honom hos mig;

»men», fortsatte han, »förhållandena hafva avancerat till den punkt att ni utan tvifvel bör tro er försumma väsentliga förbindelser, om ni endast af formskäl skulle afstå från meddelanden af stor vigt för eder konung och för Sverige. Jag kan, och mitt hjerta säger mig till och med att jag bör upplysa er om det som tilldrager sig; ni må sedan göra det bruk deraf, som ni anser lämpligt; det är er affär. Vill ni antaga ett möte hos mig?» Jag bad prinsen frikalla mig derifrån, icke dock derför att jag skulle vilja försumma ett tillfälle att emottaga för E. M. nyttiga underrättelser; »men», tillade jag, »jag skulle blifva E. H. dubbelt förbunden, om jag kunde mottaga dessa meddelanden hvarken hos er eller hos mig.» Prinsen svarade mig att han gerna gick in derpå och anvisade mig medel att blifva underrättad, utan att jag sjelf skulle vara tvungen att taga några mått och steg. »Innan vi skiljas», fortsatte han, »är jag skyldig er en öppen och oskrymtad trosbekännelse och ni skall lära känna mig. Kasta ögonen på min tillryggalagda bana; tänk på den punkt hvarifrån jag utgått, jag sjelf ser ofta tillbaka, och se det tillstånd hvari ödet försatt mig. Tror ni att en lycklig soldat [un soldat de fortune] hvars hela lif, jag vågar försäkra det, ej erbjuder ett enda drag af ärelystnad eller fåfänga, ej kan vara nöjd med den grad af ära och lycka till hvilken gynsamma omständigheter hafva upphöjt honom? Man måste vara mycket omättlig för att önska mera; man måste vara oförnuftig för att göra anspråk på den rang, hvarom i dag är fråga, men jag skulle äfven vara mycket känslolös för att ej blifva smickrad af den hedrande kallelsen af en nation sådan som er, vore det också endast en svag minoritet, som tänkte på mig. Man måste vara feg [lâche], ja feg det är ordet, för att tillbakavisa en ära, derför att den är förenad med fara, och för att vända om på sin väg, emedan den är full af hinder och stötestenar. Jag är ej en af de store på jorden, men jag har ett namn att upprätthålla. Jag öfverlemnar mig åt ödet, men jag skall aldrig företaga mig att betvinga det. Jag vill icke likna desse tappre, hvilka framkalla striden, men jag har gjort det löftet att ej undandraga mig den. Kärleks-

full vördnad för er aktningsvärde suverän, hög aktning för den svenska nationen, kärlek till det goda, rättvisa, opartiskhet, ordningens upprätthållande, belöning åt förtjensten, tillmötesgående mot alla, föredöme i striderna, mildhet och folkvänlighet, se der hvad jag lofvar, ty jag vet att hålla mina löften. Ett ord ännu. Jag mottager många bref från Sverige; man sänder mig hvarannan dag stafetter, de förnämsta husen i Hamburg afsända dem till mig; men jag har ej skrifvit ett enda bref. Jag ger er mitt hedersord på, att jag ej skall knyta nya förbindelser, hvilken utgången än må bli; jag känner för konungen och för nationen liksom för dem, som hedrat mig med sin röst, en tacksamhet, som förblir evig.» Vid dessa ord förlorade sig prinsen i hopen och räddade mig från bryderiet af ett svar, på hvilket jag tänkte under det jag hörde på, men hvartill jag fann mig ur stånd att finna en enda passande form. Under mottagningen samtalade kejsaren länge med prinsen af Ponte Corvo. Sedan någon tid bemödar man sig om att särskildt utmärka honom. Kejsaren hade kallat honom till alla sina små aftoncirklar i Trianon, och för närvarande går nästan ingen dag förbi, utan att prinsen begifver sig till S:t Cloud, och ofta sker det två gånger om dagen. Han är otroligt väl underrättad om det som händer i Sverige. Det var han som först underrättade kejsaren om konungens af Danmark åtgärd, hvarom man här ej hade minsta aning; det var äfven han som lemnade den första underrättelsen om hertigens af Augustenburg vägran. Jag vet nu så visst att jag ej kan tvifla derpå, att hertigen af Cadore — jag tillstår det utan falsk blygsel — hade något mystifierat mig, då han sade, att denne furste skulle mottaga valet. Denna försäkran hade till ändamål att upptäcka, hvilken verkan det skulle göra på mig, och att beräkna, hvilken den verkliga styrkan är hos det parti som understödjer honom.

Jag har under de sista dagarne successivt mottagit följande meddelanden, och jag vågar försäkra Eders Majestät att jag har dem ur första hand.

Då prinsen af Ponte Corvo afgaf redogörelse för baron Mörners uppträdande, blef det öfverenskommet, att prinsen skulle svara i allmänna ordalag, men på sådant sätt att han ej gjorde dem nedslagna, som ville förklara sig för honom; under tiden sökte man skaffa sig noggranna underrättelser. Derifrån alla dessa hertigens af Cadore samtal med mig, för hvilka redogörelse blifvit lemnad i mina underdåniga af den 5, 9 och 10 juli. Underrättelser från Sverige dröjde ej att anlända, och prinsen af Ponte Corvo hade då mot slutet af förliden månad med kejsaren ett förtroligt samtal, som man med flit arrangerat på sådant sätt, att det egde rum inför några framstående vittnen. Det är detta, som omnämnts i min underdåniga depesch af den 23 juli, och som började med kejsarens fråga till prinsen, om han hade goda nyheter från Sverige. Jag visste ej mera derom, men under detta samtal besvor prinsen kejsaren att uppriktigt säga honom, om det öfverensstämde med hans politik att han blefve utnämnd till tronföljare i Sverige, i det han tillade att, om detta ej vore händelsen, hade han ännu tid att förekomma hvarje mått och steg till sin förmån. Kejsaren svarade: »Akta er väl derför! Låt händelserna hafva sin gång. Det är fördelaktigt för min politik och för Sveriges, att ni blir placerad der.» Derpå ingick kejsaren i ganska vidsträckta detaljer angående motiverna för sitt ursprungliga och oklara uppförande. Han sade, att han trodde sig vara mycket säker med afseende på Eders Majestäts känslor och de upplysta mäns önskningar, som omgåfvo er, men att han ej hade samma säkerhet med afseende på ständerna, hvilkas sammansättning vexlar och i hvilka det för öfrigt ej skulle vara förvånande att finna en opposition grundad på handelsintressen, ehuru han ej trodde att dessa skulle oroas af det ifrågavarande valet; att för öfrigt den svenska nationen, stolt öfver sitt oberoende och i närvarande ögonblick till och med en smula exalterad, kunde blifva sårad, om man sökte utöfva ett öppet inflytande; att om han varit bestämd för ett offentligt uppträdande, hade han bort göra det gällande, kosta hvad det ville; att om förslaget då strandat, skulle det varit för honom ett bevis på ett minskadt

politiskt inflytande, hvilket skulle hafva varit så mycket farligare, som det vore det första; att han i ett dylikt fall sannerligen icke skulle hafva vetat hvilket parti han skulle taga, »ty», tillade han, »det skulle hafva varit en örfil applicerad på min kind»; att kejsaren slutligen genom att tillåta prinsen att lyssna till förslag, med afseende på hvilka det var lätt att förstå det han ej kunde besvara dem utan order, redan tillräckligt gifvit sin mening tillkänna och att han sålunda för den goda sakens skull blott allt för mycket utsatte sig för obehaget af ett misslyckande; att äfven antaget det han genom sitt direkta inflytande hade medelst öfverraskning eller våldsamt ingripande genomdrifvit saken, skulle han hafva lemnat prinsen i en osäker ställning i Sverige, utan att omständigheterna vid hvarje tillfälle skulle hafva tillåtit Frankrike att understödja honom; för att saken således skulle blifva god, solid och ärofull, var det nödvändigt, att prinsen utan inblandning blefve vald af nationen, vore majoriteten också ej mer än en enda röst; att prinsen då skulle komma till Sverige som Svensk och stanna der med tillräckliga medel att bibehålla sig genom sina talanger och sitt goda uppförande; att från detta ögonblick skulle Frankrikes understöd ej blifva personligt, utan till förmån för Sverige sjelft, som snart skulle skörda frukterna deraf. Vare sig det är politisk djupsinnighet eller verkligt intresse, syntes det mig icke endast genom detta kejsarens samtal, utan genom sjelfva faktum vara ådagalagdt, att hans uppförande i den ifrågavarande saken har varit mycket olikt hans vanliga sätt att behandla stater och nationer.

Man hade väntat sig, att jag, som sedan länge var bekant och mottagen i prinsens af Ponte Corvo hus, skulle fortsätta att gå dit, men då man såg, att jag ej längre fann lämpligt att fortsätta detta umgänge, sände man till mig efter hvarandra hertigen af Rovigo, kardinal Maury, marskalk Verhuel och några andra för att sätta mig i stånd att noga underrätta Ers Majestät om sinnesstämningen, hvilket jag också troget gjort, såsom flere af mina underdåniga depescher sedan början af juli ända till midten af augusti intyga. För att understödja

dessa mått och steg och för att låta upplysningar från mer än ett håll framkomma, hade man dragit försorg om att ryktena om några franska kandidater utspriddes genom polisen, hvilka kandidater hastigt reducerade sig till en person i prinsen af Ponte Corvo. Då nyheterna från Sverige icke dess mindre fortfarande nämnde än en, än en annan person af danska konungafamiljen, trodde man sig böra slå ett afgörande slag utan att emellertid uppgifva varsamhetssystemet, och man uppoffrade herr Desaugiers, hvars enda fel kanske är att på oriktig tid hafva rättat sig efter äldre instruktioner. Man hoppades, att denna nyhet skulle komma i tid och göra sin verkan.

Men då de sista brefven från Sverige syntes tillkännagifva, att saken hastigare än man hade förmodat skulle afgöras, började man blifva orolig, och det dåliga humöret, harmen och det sårade högmodet trädde i dagen. Emellertid har en ny förklaring egt rum emellan prinsen af Ponte Corvo och kejsaren; den för sig gick endast för några dagar sedan. Prinsen upprepade dervid sin fråga, om hans val (i händelse det skulle ega rum) öfverensstämde med H. K. Maj:ts politik, och efter Napoleons bestämdt jakande svar, bönföll han hos denne att ej illa upptaga en vigtig fråga, som han ämnade göra honom. »Om er mening», har han då sagt, »är att bibehålla Sverige i ett tillstånd af något slags beroende, och om ni har medel dertill, af nåd tänk ej mig. Mina känslor och min politiska öfvertygelse uppresa sig lika mycket deremot, och i sådan händelse skulle en för Frankrike främmande prins bättre öfverensstämma med Ers Majestäts intressen.» Kejsaren svarade, i det han bad prinsen lugna sig, att det aldrig kunde blifva fråga om ett förslag af denna art; att Sverige till följd af sin belägenhet på andra sidan hafvet icke endast borde vara skyddadt för hvarje slags beroende, utan ej ens kunde utgöra en del af en konfederation; att dess bestämmelse att bidraga till jemvigten vore ett vigtigt skäl för dess fullständiga politiska frihet; och att slutligen det enda han önskade var att det vore allieradt med Frankrike och oberoende. Prinsén skyndade att draga fördel af denna gynsamma sinnesstämning och förde genast samtalet på Norge, i det han

framhöll den omätliga nyttan af denna förening för Sverige, hvilket derigenom kunde lika mycket bidraga till jemvigtens upprätthållande på kontinenten gent emot Ryssland som till jemvigten till sjös gent emot England. Detta ämne blef länge diskuteradt, och kejsaren slutade med att säga, att det vore ett stort verk, som endast kunde blifva frukten af ett djupsinnigt begrundande af tiden, omständigheterna och af Sveriges politiska hållning.

Dessa, E. M., äro hufvuddragen af kejsarens samtal med prinsen af Ponte Corvo.

Angående det som man sagt hos herr Dreyer, att man var nästan säker om att i stället för konungen af Danmark se kallas till tronföljare i Sverige en annan dansk prins eller till och med hertigen af Augustenburg, har hertigen af Rovigo offentligen yttrat, att han skulle veta hindra, att dylika samtal egde rum, till och med i danska ministerns salong.

Man hade redan känt sig obehagligt berörd af nyheten om herr von Holsts resa, ehuru det ej fans mycket att säga i denna fråga, hvilken man bort förutse som en följd af Ers Majestäts bref till kejsaren och till och med af svaret; med hvad som nu så starkt upprört den härvarande regeringen, det är nyheten om att man oaktadt prinsens afböjande svar, som i sanning var grundadt på andra omständigheter, fortsatte att tala om hertigen; kejsaren hade utan tvifvel smickrat sig med, att Ers Majestät skulle i afslaget, ehuru eventuelt, finna ett skäl att betrakta sig såsom befriad från sina förbindelser. Det är troligt att man, antagande sannolikheten af att hertigen oaktadt sin vägran kan blifva vald, skulle i Köpenhamn kunna låta förstå att det vore lämpligt att stärka det första afslaget med ett anandra; och om man tror, att det ännu är tid dertill, är jag öfvertygad att man har gjort det eller skall göra det. Om denna förutsägelse ej besannar sig, är det emedan man smickrar sig med att hertigen ej i någon händelse vågar definitift mottaga anbudet, innan han sökt utforska kejsarens tänkesätt.

Om Eders Majestät värdigas egna sin uppmärksamhet åt det hufvudsakliga innehållet af denna underdåniga depesch så-

väl som åt de föregående, hvilka stå i förbindelse med den samma, skall kanhända Eders Majestät deraf draga följande slutsatser, hvilka till en del äro påtagliga och alla åtminstone sannolika:

»förutom kejsarens redan mera än en gång omtalade bevekelsegrunder för att i denna sak handla med förbehållsamhet och uppriktigt förklara sig för det parti, som Ers Majestät och ständerna omfatta, har han framför allt varit bestämd af ett hufvudskäl, nämligen att tillvinna sig nationens förtroende och sålunda säkrare och ärofullare nå sitt mål;»

»i följd af kejsarens karaktär, hans stolthet, hans långvariga harm öfver minsta förolämpning skulle han aldrig förlåta Sverige att ej hafva förstått hans mening eller att hafva låtsat sig ej förstå honom i ett så vigtigt ögonblick som detta;»

»om ständernas fria val utfaller till förmån för prinsen af Ponte Corvo, är det från denna punkt ensamt, som man utan förbindelse med det förflutna bör utgå för att hoppas ett kraftigt stöd och kanhända vid tillfälle lämpliga förstoringar;»

»många politiska och lokala skäl, understödda af prinsens af Ponte Corvo karaktär och höga anseende, synas förena sig att skingra farhågan, att detta val skulle bringa Sverige i beroende;»

»hertigen af Augustenburg (hvars aktningsvärda egenskaskaper jag personligen vördar liksom hans broders, en prins så värdig vår saknad) skulle riskera att ernå tronföljden under föga gynsamma auspicier, alldenstund konungen af Danmark i hans person måste hata en lycklig rival, H. M. kejsaren af Ryssland ej kan underlåta att framför honom föredraga prinsen af Oldenburg och för öfrigt synes hafva ingått en hemlig öfverenskommelse med konungen af Danmark, och slutligen Franskmännens kejsare åtminstone måste förblifva kall med afseende på en prins, hvars upphöjelse strider mot hans politik och hans önskningar; och sålunda skulle Sverige i början ej kunna räkna vare sig på sina grannar eller på kontinentens största makt;»

»oaktadt jag hittills lyckats afböja hvarje omnämnande af Sveriges gamla konungahus, torde denna framgång endast

kunna tillräknas den likgiltighet, som kejsaren då visade i afseende på successionsfrågan; men sedan ett större intresse derefter utvecklat sig och en af omständigheterna understödd förhoppning blifvit följden af detta intresse, skulle ett sviket hopp förr eller sednare kunna väcka till lif idéer gynsamma för en ung prins, som man har i sin hand och för hvilken en lysande familj alltid är färdig att höja sin röst, såsnart den finner tillfälle dertill;»

»Frankrike, som sedan länge sökt erhålla förevändningar att åter bemäktiga sig Pommern, skulle i sin harm kunna falla på den tanken att utföra detta förslag, utan att emellertid bry sig om successionsfrågan, emedan det med afseende härpå hade bundit sig genom en formell förklaring.»

I det jag underdånigst underställer E. M. dessa betänkanden af högsta vigt, vågar jag smickra mig med att E. M:s rättvisa och godhet ej deri skola finna någon annan åsigt än den som beror af min kännedom om förhållandena på platsen eller något annat än känsla för E. M:s intressen. Utan hänsyn till person, utan baktanke inskränker jag mig att lemna en trogen redogörelse för de samtal, som man håller med mig, af de händelser, som tilldraga sig inför mina ögon, de kombinationer, som härröra deraf. Jag vet att före denna depeschs ankomst successionsfrågan kan vara afgjord; men jag besvär E. M. att värdigas observera, att då jag skrifver detta, är denna stora fråga ännu för mig oafgjord. Om renheten i mina afsigter, om noggrannheten i mina rapporter finna nåd inför E. M:ts ögon, då betyder det föga för mig att arkiven bevara mer eller mindre behagliga drag för en efterträdare till den tron, som E. M. länge skall med ära innehafva, om Himlen hör dess trogna undersåtars böner. Om ödet der placerar en kronprins, hvars sannolika val kan hafva ingifvit mig någon fruktan, skall denne prins vara för mycket upplyst för att förblanda beräkning med känsla, och för rättvis för att göra sig en annan fråga än denna: »Har Sveriges minister i Paris i den ställning, hvari han befann sig, sett väl eller illa? Äro hans rapporter sanna eller falska? Äro hans kombinationer chimeriska eller verkliga?»

En sak som är tillräckligt vigtig att motivera denna redogörelse, om valet vid ankomsten af denna underdåniga depesch har försiggått, och detta val befinnes stridande mot Frankrikes önskningar, är den, att det är af stor vigt för E. M. att utan minsta förändring blifva underrättad om sakernas verkliga tillstånd, på det att E. M. må blifva i tillfälle att derpå grunda de instruktioner, hvarmed E. M. kan finna nödvändigt att förse mig, och hvilka, huru beskaffade de än må blifva, jag skall uppfylla med nit och trohet, men E. M. täckes sjelf finna med hvilken utsigt till framgång detta i vissa fall kan ske!

Sådana voro mina reflexioner, då till det redan omnämnda motivet att skicka herr Signeul, ytterligare kom det skälet att hans frånvaro ej skulle blifva skadlig för andra intressen, då det är omöjligt att behandla ersättningsanspråken under ett så kritiskt ögonblick som detta, och herr de la Rue å sin sida har för mycken takt för att företaga något, förrän affärerna äro klara. Hertigen af Cadore, som är mycket belåten med att hafva funnit ett tillfälle att skrifva, bad mig vänta en dag för att herr Signeul skulle på samma gång kunna åtaga sig hans depescher, men under denna mellantid började kejsaren begrunda saken, och resultatet blef, såsom jag har alla skäl att tro, det att man skref direkte, men jag vet ej till hvilken af de två, herr Didelot eller herr Alquier. Då herr Signeuls resa blef utan nytta, har man tänkt att hans afsändande skulle väcka för mycket uppseende. Hertigen af Cadore sade mig då, att kejsaren, oaktadt sin öfvertygelse att innehållet i mina depescher ej kunde vara annat än nyttigt för de gemensamma intressena, emellertid önskade, att jag skulle välja en annan mindre bemärkt kurir än herr Signeul, emedan, tillade ministern, allmänheten i närvarande ögonblick deri skulle se anspråk från vår sida att inverka på öfverläggningarna i Sverige, och denna misstanke skulle stå i strid med kejsarens grannlagenhet och opartiskhet; det oaktadt syntet honom min afsigt att afsända en kurir under den nuvarande ställningen förtjena hans gillande; H. M. hade befalt ministern att upprepa allt som passerat emellan oss och att dertill lägga: »att kejsaren, i det

han afstod från hvarje förslag att inverka på successionsfrågan, emellertid ej skulle sträcka sin medgörlighet ända derhän att gilla ett resultat till Rysslands förmån; att om han ej förut talat derom, vore det emedan han var öfvertygad att ingen Svensk skulle hysa en tanke på ett val, som förr eller sednare skulle utplåna sjelfva namnet af hans fädernesland; att kejsaren betraktade saken ur denna synpunkt och aldrig skulle erkänna prinsen af Oldenburg såsom arfvinge till Sveriges tron; att hvad angick prinsen af Danmark, kejsaren icke hade ansett saken så viggig, men att H. M., då han så lojalt förklarade sin afsigt att ej utöfva inflytande, vore det än gynsamt för hans egna intressen, ännu mindre kände sig böjd för att sjelf understödja främmande intressen eller anspråk; att med ett ord kejsaren önskade, att E. M. och ständerna skulle sköta sina affärer efter sin egen öfvertygelse om det som Sveriges lycka och säkerhet kräfva.» Det vore utan tvifvel öfverflödigt att vidlyftigare orda om meningen med denna förklaring.

Då jag ej har någon annan kurir att skicka och för resten ej ser i mina mottagna depescher någon fara för ett ryskt inflytande, har jag sagt åt ministern, att jag skall nöja mig med att sända min underdåniga rapport med den vanliga kuriren.

[Öfversättning från en — sannolikt — officiell afskrift].

№ 77.

Friherre G. Lagerbjelke till K. Karl XIII, *Paris den 27 augusti 1810.*

Underdånig apostille.

Det sätt, hvarpå kejsaren i går afton bemötte mig, var mycket angenämare än det, som den 15 kom mig till del, och det låg deri till och med någonting utmärkande, ty galleriet var anordnadt till sittplatser för damerna, bakom hvilka männen

befunno sig, och i följd häraf kunde kejsaren endast med svårighet samtala med desse senare, och i sjelfva verket tilltalade han endast ett fåtal bland dem. Han frågade mig om nyheter angående E. M. och riksdagen, samt huruvida utskotten vore i verksamhet, huruvida E. M. var nöjd med dem, och huruvida sinnena voro benägna för enighet och lugn. Jag var lycklig nog att kunna besvara hans frågor jakande och på ett tillfredsställande sätt. Kejsarens min var mycket förekommande; han förstår förträffligt att taga på sig denna min, då det så behagar honom, och man märker densamma mycket lätt genom kontrasten mot hans i allmänhet allvarliga och tankfulla uppsyn. Han talade ganska länge tyst med furstinnan af Ponte Corvo, medan han vänligt höll hennes hand mellan sina båda. Då han lemnade henne, nöjde han sig med att säga ett par ord till den unga hertiginnan de Plaisance, och gående förbi flera personer, stannade han derefter framför mig. Jag vet icke, om häri låg en afsigt, eller om det bör tillskrifvas slumpen. Till höger och till venster om mig voro flere medlemmar af diplomatiska kåren, hvilka kejsaren nöjde sig med att helsa utan att tilltala.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 78.

Friherre G. Lagerbjelke till ministern för utrikesärendena friherre Lars von Engeström, *Paris den 5 september 1810.*

Apostille.

Fursten af Ponte Corvo har en önskan, hvilken han anmodat mig att på ett lämpligt sätt framställa för konungen. Denna önskan är att blifva hedrad med titeln af hans adoptivson. Kejsaren har tillfrågat honom härom och synts lifligt åstunda det. Hvad angår furstens bevekelsegrunder, så äro de

alltför vackra, för jag skulle förbigå dem med tystnad. Besluten att göra allt för att förekomma konungens önskningar och för att förtjena hans tillgifvenhet, tror fursten, att hans bemödanden i denna riktning skulle blifva mera innerliga och rörande, om han kunde med den lydnad, som konungavärdigheten kräfver, förena denna sonliga undergifvenhet, i hvilken pligten och naturen äro förenade till ett.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 79.

Friherre G. Lagerbjelke till K. Karl XIII, *Paris den 5 september 1810.*

Underdånig apostille.

E. M.! Jag har blott ett ögonblick på mig för att till E. M. lemna redogörelse för hvad som nyligen tilldragit sig; jag skall återkomma till en utförligare framställning deraf, så snart det blir mig möjligt att åter afsända Cronland, hvars afsändande beror på den dag, då kejsaren beviljar audiensen. Jag skall göra allt i verlden för att påskynda densamma, men E. M. känner de oundvikliga formaliteterna och långsamheten vid detta hof och är icke okunnig om, att det mest ihärdiga nit förlorar tid i Paris.

Så snart jag genom depescherna af den 15 och 18 augusti blifvit underrättad om den förändring, som inträdt i riksdagens tänkesätt med anledning af herr Fourniers ankomst och min depesch af den 29 juli, innehållande underrättelse om herr Desaugiers' hemkallande, ansåg jag det nödvändigt att besöka fursten af Ponte Corvo för att förvissa mig om arten af besagde Fourniers beskickning och den grad af förtoende, man kunde hysa för honom. För denna gång lemnande åsido de närmare enskildheterna i ett verkligen intressant samtal, öfvergår jag till resultatet. Fursten hade icke gifvit något specielt

uppdrag åt denne Fournier, men då han visste, att han reste till Sverige och då han erbjudit sina tjenster, hade han bemyndigat honom att säga, hvilken den allmänna tanken om hans personlighet här var, och hvilka hans tänkesätt skulle blifva i fall E. M:s och ständernas förtroende fölle på honom. Det var bådaderas bifall som han ville hafva att tacka för sitt öde; högeligen smickrad af allmänhetens röst, skulle han dock undandraga sig, om E. M:s enskilda åsigt icke ginge i samma riktning. Hvad beträffar de finansfrågor, hvilka af herr Fournier framstälts såsom förslag, så var det icke under denna form fursten velat framställa dem; de syntes honom vara af alltför underordnad betydelse, alltför föga värdiga att upptaga E. M:s och ständernas uppmärksamhet, för att man skulle åt dem gifva en officiell karaktär, och detta var orsaken, att han icke talat med mig om dem. Om för öfrigt dessa förslag kunde vara af någon nytta för E. M. och landet, så skulle fursten gerna godkänna dem och gifva mig en formlig försäkran derom, om jag så önskade.

Se här, huru han fattat dem!

1:o) Han trodde sig hafva medel att förskaffa åt landet ett lån på 6 till 8 millioner mot 4 ½ till 4 procent, hvilket man kunde använda till betalandet af mera betungande skulder; denna operation skulle försiggå så småningom under en tid af 6 månader eller ett år.

2:o) H. H. hoppades, att kejsaren skall visa honom den artigheten att bevilja betalandet af Sveriges gamla fordringar, åtminstone den del af dem som godkänts; om för öfrigt i följd af oförutsedda omständigheter dessa affärer likväl råkade i stockning, så skulle fursten på förhand lyfta en million af egna fonder och gifva dessa penningar i afbetalning åt de intresserade, hvilka skulle lemna honom anvisningar å samma belopp på sina fordringar, hvilka han sedan skulle göra till sin egen affär.

3:o) Som det skulle uppstå oändliga trakasserier, och som Pommern aldrig skulle blifva verkligt svenskt, så länge som der funnes innehafvare af gåfvogods, hvilka icke vore E. M:s underså-

tar, så skulle fursten föreslå kejsaren att utbyta hans egna gåfvogods i Vestphalen och Polen mot gåfvogods af liknande värde i Pommern. Dessa furstens gåfvogods lemna 300,000 francs i räntor. Med tiden skulle man finna utvägar för det belopp, hvarmed inkomsterna från gåfvogodsen i Pommern öfverstege denna summa.

Fursten anbefalde mig på det enträgnaste att till E. M. frambära uttrycken af hans känslor af ömhet, vördnad, erkänsla och oföränderlig tillgifvenhet. I egenskap af E. M:s förste undersåte skulle han åt alla gifva exemplet af undergifvenhet och beredvillighet att gå E. M:s önskningar till mötes. De personer, hvilka E. M. värdigats skänka sitt förtroende, skulle äfven komma i åtnjutande af hans; fri från alla andra intressen än sitt adoptivlands, skulle han åt dessa egna sina omsorger, sina önskningar och sitt lif. E. M. skall blifva fullkomligt tillfredsstäld med detta lyckliga val, jag vågar förutsäga det. Sedan Cronland ankommit tillbragte jag måndagen med att underrätta fursten om detta stora resultat och med att förbereda hertigen af Cadore på grefvarne Rosens och Mörners snara ankomst. Som jag varit ute alla dessa dagar, får jag intet att meddela genom den vanliga kuriren.

H. H. blef djupt rörd af det enhälliga valet, för hvilket han har att tacka E. M:s godhet och nationens hedrande förtroende. Tiden tillåter mig icke att återgifva allt hvad fursten sagt mig om sin ömhet och vördnad för E. M., och alla hans uttryck af beröm och välvilja för nationen. Jag såg sanningen afmålad i hans strålande ögon, och hans lifliga åtbörder voro knapt tillräckliga för att uttrycka styrkan af den känsla, som hänförde honom. Jag kan blott upprepa det, E. M. och dess folk hafva funnit ett värdigt föremål för sitt förtroende.

Jag trodde stunden gynsam för att med H. H. samtala om H. K. H:s prinsessans[1]) intressen, så mycket mer som jag visste, att band af personlig vänskap förena honom med konun-

---

1) Sofia Albertina. *Utg. anm.*

gen af Westphalen. Fursten tog saken ytterst allvarligt, och lofvade mig att finna en utväg. Allt detta tilldrog sig i förgår på aftonen.

I går hade jag äran att dinera hos H. H., som då sade mig, att han skulle resa genom Cassel för att der uppgöra ifrågavarande affär; att han skulle göra allt för att bringa den till lyckligt slut, men att, om det i anseende till oordningen i finanserna blefve omöjligt, skulle prinsessan ej förlora något derpå. Som H. H. var öfvertygad om att nationens fördel och värdighet fordrade, att Sveriges kronprins ej förblefve läntagare af en annan makt, hade han i alla händelser för afsigt att återlemna furstendömet Ponte Corvo åt kejsaren och att bedja H. M. att medgifva honom ett utbyte af inkomsterna från detta furstendöme mot besittningar med lika stor afkastning i Lauenburg, hvaröfver man ännu ej förfogat. Då skulle fursten erbjuda Hennes Kungl. Höghet en del af dessa besittningar, hvilka vore af lika värde med Qvedlinburg, så att hon kunde få draga inkomsten deraf under sitt lif. Då denna ersättning på visst sätt gåfves henne af Frankrike, som var skyldigt henne en sådan, hoppades fursten, att Hennes K. Höghet ej skulle motsätta sig detta arrangement. Detta är hvad jag fått tillåtelse att lofva å hans vägnar, och jag begagnar mig deraf med så mycket större glädje, som Hennes K. Högh:s intressen derigenom synas mig blifva betryggade på samma gång som hennes finkänslighet skonas. Jag var ännu i går hos fursten, då grefve Mörner anlände och mottogs så som E. M. lätt kan tänka sig. Grefve Rosen och han skola i dag föreställas för hertigen af Cadore; om det är möjligt, skall den förstnämndes audiens hos kejsaren ega rum i morgon. Fursten skall å sin sida arbeta derpå. Då kan kuriren resa om fredag.

Den alltid förbehållsamme ministern har icke sagt mig något angående kejsarens afsigter, men genom fursten vet jag, att de äro ganska goda. Om Ryssarne skrika och väsnas, hvilket utan tvifvel är fallet, skall man låta dem hållas. De hafva lidit stora förluster mot Turkarne; de hafva, säger man,

förlorat några af sina bäste generaler och 10,000 man; detta kan i närvarande stund endast vara af en god verkan.

Jag skall i dag inhemta H. H:s order angående det sätt, han väljer för sin religionsförändring. Detta sätt, icke saken sjelf, är en ganska brydsam sak.

Jag har slutligen äran underrätta E. M., att kejsarens samtycke till och furstens personliga antagande af de fordrade vilkoren äro lika säkra, ehuru jag icke är i stånd att förutse, när H. Kejserl. M:s svar (som alltid låter vänta på sig) skall kunna komma E. M. tillhanda. Hvad furstens angår, skall detta öfverbringas af Cronland.

Fursten skall skynda att afresa, så snart det blir honom möjligt; furstinnan behöfver mera tid, men hon skall komma under vintern.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 80.

Friherre G. Lagerbjelke till K. Karl XIII, *den 7 september 1810.*

Underdånig apostille.

Det lider mot natten, och jag tillägger i största hast dessa rader. Då jag slutat min depesch, gick jag till hertigen af Cadore för att låta underteckna grefve Rosens pass och för att samtala med honom angående kejsarens svar. Detta, sade han mig, hade expedierats genom kejsarens enskilda kabinett, och han skulle icke förrän i morgon, sedan han rest till S:t Cloud, få veta dess innehåll. För öfrigt var hans språk nästan sådant som jag förestält mig det, då jag uppsatte depeschen; han yttrade något med afseende på den likgiltighet, hvarpå kejsaren visat prof i valfrågan; han afgaf försäkringar om hans tillfredsställelse med allt som sker till lycka för Sverige samt framkastade åtskilliga frågor angående Ryssland. Jag

är emellertid ganska viss, att den något oroliga tonen i dessa frågor endast härrör från hertigen af Cadore personligen, hvilken alltid synes med en viss rädsla gripa sig an med en sak. Han frågade mig t. ex., om jag trodde, att furstens val skulle förorsaka mycken öfverraskning i Ryssland. Som jag i min ordning ville utforska honom, svarade jag: »Åh, af hvilken orsak skulle det kunna *ogillas?*» — Ministern afbröt mig, såsom jag önskat, i det han sade, att det icke skulle kunna blifva fråga om ogillande, men om hemligt missnöje och förvåning; jag genmälde, att allt som icke medförde verksamma följder betydde intet, och att man för att handla behöfde skäl. Ministern låtsade befara ett sådant i uteslutandet af alla grenar af holsteinska huset. Jag lät honom förstå, att då Ryssland ingenting sagt och ingenting gjort, då ständerna antogo den akt, som upphäfde f. d. konungens och hans efterkommandes rättigheter, så vore det besynnerligt, om det nu påstode, att en annan gren af samma hus har anspråk, som hufvudgrenen icke har. Då uteslutandet stadgats genom en grundlag och derföre vore liktydigt med ett utplånande, hade ständerna valt prins Karl August, icke derföre att han var slägting och för öfrigt en mycket aflägsen, utan derföre att han åtnjöt deras förtroende. Som hans slägtlinie i rätt nedstigande led utgick med honom, hade förhållandet ännu en gång blifvit detsamma, och ständernas val vore icke annat än en tom formalitet, om valet kunde inskränkas af andra gränser än dem, som rikets författning utstakat. För öfrigt, om jag i denna sak ingick i detaljer, så var det ingalunda för att öfvertyga hertigen af Cadore, som icke behöfver blifva det, utan för att förse honom med goda skäl att anföra i Petersburg, alldenstund jag hört, att han ämnade ditsända en kurir med instruktioner för hertigen af Vicenza. Han frågade mig i förtroende, om Ryssarne i Sverige hade arbetat för någon hvem det vara månde. Derpå svarade jag, att jag hade föga kännedom om saken; att om några försök gjorts, så hade de antagligen inskränkt sig till en obetydlighet, men att Ryssland syntes hafva i tysthet understödt Danmarks önskningar, ett i min tanke mycket öfvertygande be-

vis på, att man i Petersburg icke betraktade de båda staternas förening såsom en tillökning i deras verkliga och relativa styrka. Men hvilken hofvets i Petersburg hemliga politik än kunde vara, hade icke desto mindre dess minister i Stockholm officielt förklarat, att hans suverän icke skulle taga någon del i valfrågan. Detta syntes göra ministern mycken glädje. Prinsen har mottagit kejsarens bestämda försäkran, att Sverige med afseende på de yttre förhållanden, till hvilka detta val kunna gifva anledning, skall erhålla ett kraftigt bistånd. Man har äfven meddelat mig ett artigt bref från kejsaren till kronprinsessan, i hvilket H. Kejs. M., efter att hafva uttryckt sitt personliga intresse för henne och hennes gemål, slutar med att bedja henne egna mycken omsorg om sin son, »som kallats till sköna och höga bestämmelser.»

Jag talade mycket med hertigen af Cadore om medlen att bringa f. d. konungen till mera lugn och framför allt att förmå honom företaga mindre besynnerliga utflygter. Ministern svarade mig, att konung Gustaf Adolf nu hade rest till Herrnhut, och att man först borde se, om han icke fattade det beslutet att der lefva i lugn. Man har här blifvit underrättad, att drottning Fredrika begifvit sig till Frankfurt i afsigt att sammanträffa med honom; man får snart se, om hennes afsigt äfven är att föra honom tillbaka. Om detta icke lyckas, kan kejsarens mellankomst och måhända till och med någon i E. M:s namn hos E. M:s företrädare vidtagen åtgärd blifva nödvändig.

H. K. H. har gjort mig äran att säga mig, att, då kejsaren funnit sina afsigter befrämjade genom det varsamma och försigtiga handlingssätt, som jag iakttagit i fråga om successionen, ville han gerna deröfver betyga sin tillfredsställelse.

Härhos ett bref från herr grefve Mörner.

Ut in litteris submisse humillimis

GUST. LAGERBJELKE.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 81.

Friherre G. Lagerbjelke till H. K. H. kronprins Karl Johan, *Paris den 12 september 1810.*

Memorial № 1. Den Quedlinburgska frågan.

Prinsessan Sofia Albertina af Sverige, syster till konungen och systerdotter till Fredrik den Store, tillträdde 1787, efter prinsessan Amelies af Preussen frånfälle värdigheten af Prinsessa-Abbedissa i Quedlinburg. Hon innehade högsta värdigheten der till tiden för freden i Lüneville, då konungen af Preussen erhöll herraväldet öfver landet, men prinsessan bibehölls likväl för sin lifstid i sina rättigheter genom den nye monarkens frivilliga medgifvande. Då stiftet vid freden i Tilsit öfvergick till konungen af Westphalen, efterträdde denne enligt lydelsen i 24 artikeln Hans Preussiska Majestät i dennes rättigheter och *förbindelser.*

Den 17 mars 1808 befalte Hans Majestät konungen af Westphalen, att en tillfällig sequester skulle läggas på klostret, dess egendomar och inkomster. Orsakerna dertill voro:

1:o) det pågående kriget mellan Frankrike och Sverige;

2:o) att abedissan icke vistades der;

3:o) att prinsessan icke aflagt trohetsed.

Hvad den första punkten angår, så kan prinsessan, som är beroende af andra, ej anses taga del i något krig; dessutom äro hennes tänkesätt väl kända. Som freden dessutom redan för längesedan är undertecknad emellan Sverige å ena sidan samt Frankrike och Rhenförbundet å den andra, har detta upphört att kunna tillämpas på seqvesterns fortfarande.

Hvad den andra punkten angår är det nog att anmärka, att oberoende deraf att gamla handfästningar fritager henne från skyldigheten att ständigt der hafva sitt residens gjorde upphörandet af alla kommunikationer mellan Sverige och kontinenten hennes ditresa omöjlig.

Hvad den tredje punkten vidkommer, så öfverlät prinsessan, emedan hon mötte hinder, öfver hvilka hon ej hade någon makt, till prinsessan Augusta af Braunschweig, föreståndarinna för ordenskapitlet, att i hennes ställe aflägga eden, men man vägrade i Cassel att mottaga den samma.

Konungens sändebud i Paris fingo saken om hand. De sände omständliga depescher till hofvet i Westphalen äfvensom till Hans Majestät kejsarens och konungens ministrar. De anhöllo om Hans Majestäts bemedling såsom Rhenförbundets beskyddare och voro nog lyckliga att erhålla den. Herr baron de Reinhard, Frankrikes minister i Cassel, erhöll instruktioner i enlighet härmed.

Hofvet i Westphalen syntes vilja räkna prinsessan till samma klass som de sekulariserade abbedissorna, hvilkas pension bestämdes vid freden i Lüneville. Men häremot anfördes konungens af Preussen särskilda medgifvande och den artikel i Tilsiterfreden, som uttryckligt förordnar: »att konungens af »Preussen gamla förbindelser eller åtaganden med afseende på »de afträdda landområdena, egendomarne och inkomsterna skola »öfverflyttas på den nya egaren och af honom utan undantag, »inskränkning eller förbehåll fullgöras.»

Hofvet i Westphalen tycktes då icke anse konungens af Preussen åtagande nog lagligt afslutadt då det blott skett genom ett bref till prinsessan och ej genom ett formligt fördrag. Derpå svarades, att ett diplomatiskt fördrag icke kunde ifrågakomma emellan en monark och hans vassall och att deras förhållande till hvarandra ej medgaf någon annan form än ett bref och detta så mycket mindre som den ene endast gaf och den andre endast tog emot. Man tillade, att i ett konungarike bör konungens ord gälla lika mycket som hvilken formalitet som helst.

Man invände ytterligare, att konungens af Preussen löften ej voro nog tydliga. Då framlades hans bref af den 11 juli 1802, deruti stod: »att Hans Preussiska Majestät tillförsäkrade »prinsessan för hennes person besittningen och inkomsterna af »klostret så som H. K. H. hittills åtnjutit dem», och längre ned: att »konungen försäkrar H. K. H. att hon kan vara »fullkomligt lugn med afseende på hennes besittningar och hen»nes personliga intressen sådana de nu blifvit garanterade.»

Slutligen tillade man, att om dessa ord behöfde ytterligare förklaring, fann man den i det faktum att H. K. H. sedan 1802, till dess seqvestern lades, varit i full besitt-

ning af sina rättigheter, af en fri förvaltning och af sina inkomster. En händelse kom emellan. H. M. konungen af Westphalen anslog klostrets inkomster till sin nyligen stiftade orden. Undertecknad, angelägen om att lemna ett bevis på sin ödmjuka aktning för H. M. kejsarens broder förklarade för att icke behöfva ändra redan vidtagna anordningar att han ansåg sig berättigad att mottaga en skadeersättning, hvarför han den 12 april 1810 afgaf sitt sista förslag; det upptager 3 möjligheter:

1:o) att helt enkelt återlemna klostret samt betala de under seqvestern innehållna inkomsterna;

2:o) att utom betalningen af de innehållna räntorna prinsessan må få uppbära en skadeersättning i reda penningar, hvars belopp skulle vara lätt att bestämma, ty en opartisk rättvisa fordrar att räntan på kapitalet, förutsatt att det förvandlas till en lifstidsränta, blir lika stor som stiftets nettoinkomst;

3:o) i händelse dessa båda förslag ej vore utförbara, att hon utom de innehållna summorna må erhålla ett inkomstgifvande landområde, som af H. K. H. skulle fritt få styras och hvaraf hon sjelf skulle få uppbära inkomsterna och hvaraf nettobehållningen uppgår till samma summa som stiftets.

I de båda sistnämnda fallen betviflade man ej att klostrets gamla tjenare få behålla sina pensioner och de inkomster, som tilldelats dem som belöning för deras tjenster.

Undertecknad har den äran att föreslå Hans Höghet kronprinsen att vid hofvet i Cassel godhetsfullt medverka till antagandet af ett utaf *dessa tre förslag*. Det bör tilläggas, att H. M. konungen af Westphalen sjelf värdigats lofva undertecknad att saken skulle ordnas till prinsessans belåtenhet. Oaktadt dessa smickrande löften är det redan 5 månader, som undertecknad väntat svar på sin depesch af den 12 april. Det är således tydligt, att undertecknad icke kan lemna några vidare upplysningar, ty jag inväntar sjelf sådana.

Baron Lagerbjelke.

[Öfversättning från originalet eller en officiell afskrift på franska].

№ 82.

Friherre G. Lagerbjelke till H. K. H. kronprinsen Karl Johan, *Paris den 12 september 1810.*

Memorial № 2. Svenska undersåtars gamla skuldfordringar i Frankrike.

Dessa fordringar datera sig från en tidpunkt, då Frankrike och Sverige icke allenast hade fred med hvarandra utan till och med stodo i vänskapsförbindlse. Äfven på handeln verkade naturligtvis detta och de svenska naturprodukterna och den svenska industriens alster voro då Frankrike till stor nytta under det sjökrig det hade att utkämpa, och derifrån härleda sig ofvannämnda fordringar. De kunna indelas i: (a) leveranser af handelsvaror, förnödenheter för flottan reqvirerade af franska regeringen; (b) laster af samma slag, upplagda i Frankrike på spekulation och använda af regeringen; (c) fordringar för frakter och kustfart; (d) skepp och laster förstörda af skäl, påbjudna af politiken och nödvändigheten.

Till de tre första klasserna kunna räknas skepp och krigsförråd använda vid den ryktbara expeditionen till Egypten. 4:de klassen består af fartyg och laster, som uppbrändes af amiral Lallemand i öppna hafvet för att tillintetgöra spåren efter en hemlig expedition. Undertecknad anser sig icke gå för långt, då han anser fordringar af detta slag för en helig skuld.

Dessa olika affärer uppgjordes genom bemedling af herr Signeul, generalkonsul i Paris. Han gjorde det fullkomligt öppet, uraktlät inga formaliteter, framlade tydliga räkningar tillika med erforderliga verifikationer. Trettiofyra af dessa räkningar blefvo erkända af liqvidationsrådet, hvars chef då var H. E. herr grefve Defermon. Ett mindre antal var äfven i ordning, men upphörandet af all gemenskap mellan de båda regeringarne hindrade de förstnämndas betalande och de senares erkännande.

Alla dessa räkningar kunna således i anledning af deras beskaffenhet hänföras till 2 slag:

1:o) Bestyrkta och erkända räkningar.

2:o) Bestyrkta men icke erkända räkningar.

De förra uppgå i det närmaste till 2 millioner francs.

De senare kunna uppgå ungefär till samma summa.

Om man lägger till de hopade räntorna, fördubblas summan i det närmaste.

Det var fråga om denna affär under fredsunderhandlingarna, men H. M. kejsarens och konungens ministrar ansågo det icke vara skäl att upptaga tiden med att inblanda dessa gamla fordringar uti ett fördrag, som endast hade till ändamål att återställa freden mellan de båda länderna. Konungens sändebud, som endast sågo saken från denna synpunkt, förklarade derför den 3 jan. 1810:

»att de, seende sig nödgade att afstå från hoppet att »genomdrifva en artikel rörande de skuldfordringar som voro »äldre än kriget, grundade denna eftergift på det skäl, att, »emedan Europas allmänna folkrätt förbjöd krigförande makter »att vidtaga retroaktiva åtgärder och H. M. kejsarens storsint»het var en borgen för att rättvisa skulle blifva skipad utan »att man behöfde försäkras derom genom en särskild artikel, »vore den ifrågavarande att anse såsom öfverflödig.»

Sändebuden, som båda under öfverläggningarna trott sig märka, att H. E. utrikesministerns öfvertygelse om artikelns onödighet grundade sig på samma orsaker, hade naturligtvis försökt att draga fördel deraf.

Ett bref från H. E. dateradt den 4 jan. underrättade dem: »att han, då han icke ville godkänna förutnämnda artikel, inga»lunda genom denna vägran på något sätt velat bestämma hvad »som är eller icke är en retroaktiv verkan af kriget», hvarpå sändebuden utan att tala om hvad som passerat under sammankomsterna inskränkte sig till att i en skrifvelse af den 5 svara: »att de trodde sig hafva förstått H. E. mening och att de »återupprepade sin förklaring att *de å sin sida* grundat afstå»endet från artikelns införande på den folkrättsliga regeln att »ett mellankommande krig icke har något att göra med de en»skilda intressen som datera sig från en föregående fredstid.»

Freden undertecknades den 6 januari. Den 8:de tillkännagaf H. E.: »att regeringen ansåg alla mot sig riktade rekla»mationer, anspråk eller fordringar omintetgjorda genom kri»get.» Sändebuden rapporterade det till sitt hof och trodde sig böra invänta ett lägligare tillfälle att göra sina föreställningar häremot.

Af sändebudens reservation, daterad den 3 och 5 jan. framgår: att H. M. konungen af Sverige fortfarande anser sig hafva rätt att fordra skadeersättning för sina undersåtar. Dessutom anser H. M. att *erkända skuldfordringar* icke kunna hänföras till den enkla kategorien af *anspråk, reklamationer eller fordringar*, hvarom H. E. utrikesministern talar i sin not af den 8 Jan.

Svårigheten att afsluta denna affär tyckes bero på 2:ne punkter: (a) att preskriptionstiden för så beskaffade räkningars indrifvande redan är tilländagången: (b) att man icke är öfverens om, huruvida krigstillståndet har en retroaktiv verkan på föregående händelser eller ej.

Hvad den första punkten angår, så kan den, ehuru bindande för franska undersåtar icke med samma rätt tillämpas på reklamationer af Svenskar, som under ett flerårigt krig varit alldeles urståndsatta att bevaka sina intressen. Hvad den andra punkten angår, så vågar undertecknad hänvisa till de grundsatser, som följas af alla regeringar, liksom till föregående tiders exempel och kan tillägga ett politiskt skäl af den största vigt Vid den tid då dessa skulder gjordes, hörde hvarken Antwerpen, Genua eller Holland till Frankrike, och Sverige är skyldigt Holland, Genua och Antwerpen ganska stora summor. Utan att tala om följderna af ett motsvarande handlingssätt med afseende på dessa kapital (något som Sverige aldrig skall tillåta sig) är det tillräckligt att påpeka *det endast räntorna under kriget*, hvilka mera specielt äro egnade att underkastas ett reciprokt förfaringssätt, belöpa sig till mycket större *summor* än sjelfva de *kapital*, som svenska undersåtar hafva att fordra i Frankrike. Ännu har man icke velat skrida till denna ytterlighet. Herr de la Rues resa i Sverige för att

uppbära räntorna på lånet i Genua bevisar, huru angelägen och ordentlig svenska regeringen varit att fullgöra sina skyldigheter.

På grund af dessa skäl, med stöd af dessa exempel anhåller undertecknad att H. K. H. kronprinsen måtte söka utverka följande:

1:o) att de båda millionerna för erkända fordringar öfverlemnas till svenska regeringen för att utdelas till fordringsegarne;

2:o) att de äldre räkningar som voro bestyrkta, men icke erkända, måtte blifva granskade efter samma måttstock som de föregående och betalningen följa i hvarje särskildt fall, så snart bevisen för dem blifvit ansedda som giltiga;

3:o) om det för att underlätta affären vore lämpligt att erbjuda sig att helt och hållet afstå från räntan, torde E. K. H. sjelf bedöma.

Baron Lagerbjelke.

[Öfversättning från ett original eller officiell afskrift på franska].

№ 83.

General Etienne Maurice Gérard till H. K. H. kronprinsen Karl Johan, *Bayonne den 14 september 1810.*

Min käre Prins!

— — — — — — — — — — — — —

Jag har med tårfylda ögon läst det bref, ni genom Bonnefont skrifvit till mig; jag är djupt rörd af de förnyade bevis på vänskap, hvilka ni gifver mig; jag förtjenar dem på grund af de rena känslor, som fästa mig vid er, och som icke skola upphöra förrän med mitt lif.

Jag har med rörelse läst de detaljer, som Gentil meddelar mig, angående er upphöjelse till er nya värdighet; jag har äfven slukat alla dem, som jag kunnat upptäcka i tidningarna;

konungens proposition är hållen i de mest hedrande och smickrande ordalag. Er ära är på sin höjd, och er triumf saknar motstycke. Ni bör vara mycket stolt öfver alla de bevis på aktning, som ni röner; jag njuter af all er lycka, jag njuter deraf i hela dess fullhet; jag öfverraskar mig ibland i stunder af hänförelse och förtjusning, hvilka gränsa till yrsel; man har rätt att säga, att lyckan ofta är svårare att bära väl än olyckan.

Farväl min käre prins, ni skall snart afresa och begifva er till Stockholm. Ni går att uppfylla den lysande bestämmelse, till hvilken ni är kallad! Midt bland alla de hedersbetygelser, som vänta er, bevara mig i ert minne. Hvad mig beträffar, skall mitt hjerta följa er öfverallt, och mina välönskningar skola oupphörligt ledsaga er. För att komma till Sverige skall ni färdas en väg, på hvilken ni är känd lika mycket genom era bedrifter som genom era välgerningar. Förrän ni lemnar Frankrike, skall ni återse dessa om era första triumfer vitnande fält, återse detta Belgien, er äras vagga; knapt kommen på andra sidan Rhen, skall ni sätta er fot på denna jord, der ni lemnat så djupa och rörande minnen; alle gode Hannoveranare skola i er återse sin fader och beskyddare; deras lycka skall icke störas af annat än den känsla af afund, som de skola känna mot Svenskarne. Ni skall sedan komma till Hamburg, der er faderliga förvaltning förskaffat er vänner uti alla invånarne. Derpå skall ni färdas genom hela Danmark, der, såsom öfverallt, har ni tillvunnit er allas hjertan; konung, öfverhet, folk, alla hafva anledning att prisa sig lyckliga öfver ert ädelmodiga uppförande. Jag beundrar de hemliga rådslagen hos denna makt, som råder öfver allt; det synes, som har den funnit nöje i att utstaka den väg, som för er till Sveriges tron och att försköna den med allt som kan göra den ljuflig och beqväm för er färd.

Ännu en gång, farväl! Jag omfamnar er mycket ömt,

Er vän

GÉRARD.

[Öfversättning från ett utdrag på franska].

№ 84.

Friherre G. Lagerbjelke till ministern för utrikesärendena friherre Lars v. Engeström, *Paris den 21 september 1810.*

Flygskriften, som har till titel »bref från Upsala af den 13 augusti», tjenar såsom ett nytt bevis, på att den vidsträckta pressfriheten skall utom flere större olägenheter förr eller senare hafva till följd att vi blifva komprometterade hos främmande makter. Icke så, som vore ifrågavarande skrift förtjent af klander vare sig i afseende på stil eller uppsåt; det är endast sättet att ströfva omkring i politiska ämnen som är underkastadt ledsamma följder, emedan den enskilde skriftställaren, hade han ock den redligaste öfvertygelse i verlden, är ur stånd att derom resonera med fullkomlig sakkännedom och alltså löper fara att göra sig skyldig endera till villfarelse eller, om han är sannfärdig, till otillbörligheter. Om det är den unge baron Mörner, som man har att tacka för ifrågavarande skrift, så har han för andra gången bevisat sanningen af det gamla ordspråket: »*Ne sutor ultra crepidam.*»

De i E. E:s apostille af den 1 september införda betraktelserna öfver pressfriheten äro för öfrigt endast alltför väl grundade; och hvem som helst, som har någon kännedom om sakernas ställning hos oss, kan icke underlåta att göra dem full rättvisa.

Är det icke en beklagansvärd sak denna artikel, som förekommer i dagens nummer af »le Moniteur»? Den not, som har afseende derpå är på samma gång sträng och skonsam. Jag skall förklara artikeln för osann, det är tydligt, men man skall icke tro mig. Jag vet emellertid helt visst, att den del af artikeln, som handlar om Engelsmännens tillträde till Göteborg och om paketbåtar, som afgå och komma, är fullkomligt falsk. Men är det på samma sätt med de handelsflottor, som gå till England? Jag vet, att denna handel är nödvändig, till och med oumbärlig; men kunna då icke de, som äro intresserade

deraf, för statens bästa, för sin egen säkerhets skull nyttja några försigtighetsmått, gå mindre öppet till väga, icke på en gång utrusta enorma konvojer? Antagom, att antalet af 300 är mycket öfverdrifvet; alltid måste det vara alltför betydligt för att förblifva hemligt. Ack, Herr Baron, våra spekulanters olyckliga egennytta skall förderfva staten; allt eller intet, det är deras valspråk, i stället för att de borde lugnt foga sig efter omständigheterna och nöja sig med det som är förenligt med det allmänna bästa. Jag känner en djup smärta; en himmelens engel skulle icke uthärda i min belägenhet, och jag känner, att den, i hvilken E. E. befinner sig, knappast är lyckligare. Ni gör allt hvad ni kan, men alltför många menniskor göra endast hvad de vilja.

[Öfversättning från franska originalet eller en officiell afskrift].

№ 85.

Svenska sändebudet i Berlin, friherre Karl Wilhelm Taube till ministern för utrikesärendena, friherre Lars von Engeström, *Berlin den 22 september 1810.*

Herr Baron!

Mitt senaste är af den 18:de dennes. Först sedan jag denna dag afsändt min kurir, mottog jag underrättelsen om den misslyckade inskeppningen, och icke förrän i dag har jag fått följande detaljer.

Framför allt måste likväl rättvisa vederfaras herr le Cog, ty den af Berlinerpolisen utsände tjenstemannen följde verkligen f. d. konungen och hindrade hans inskeppning i Hoppenbruch. Konungen mottogs och komplimenterades der af tvenne herrar, som ingen kände, och de åtföljde konungen, (som förut hade en officer med sig) till ett slags värdshus, der alla tillbragte natten.

Dagen derpå kom man för att underrätta polistjenstemannen, att konungen lät transportera ned alla sina saker till flo-

den, der redan en liten båt med fyra åror låg färdig att fara. Tjenstemannen begaf sig genast dit för att invänta konungen; han kommer, och på den förres begäran att få se hans pass, visar konungen ett sådant, som dock icke var ordentligt. Tjenstemannen gjorde då svårigheter att låta konungen resa och blef till och med tvungen att visa honom sina instruktioner, som gingo ut på att hindra grefven af Gottorp att inskeppa sig i någon Preussen tillhörig hamn. Då konungen såg dessa instruktioner, sade han till tjenstemannen: »Jag ser att ni har »instruktioner att följa, sålunda har jag ingenting emot er per»sonligen. Jag trifs icke i Tyskland, och det var min afsigt »att fara öfver till England; men nu, då jag icke kan gå om»bord här, far jag till Ryssland, och jag hoppas åtminstone »att ni icke skall hindra mig derifrån!» På det svar, som polistjenstemannen gaf honom, att han inga order hade i detta afseende, begärde konungen, för större säkerhets skull, hans hedersord, och afreste genast, beledsagad af de tre andra herrarne. Polistjenstemannen skall följa honom till ryska gränsen.

Under hela samtalet med tjenstemannen, hade konungen i handen en laddad pistol; hela hans vagn var alldeles full af dylika.

Jag betviflar icke, att det är herr v. Plessen, som har ledsagat konungen under hela resan; men hvilka äro då de andra herrarne? Ingen vet det.

Då konungen anländt till Elbing, låtsade han sig vilja tillbringa natten der; och rätt belåten att kunna hvila sig litet, gick tjenstemannen och lade sig, sedan han gifvit sitt folk order att observera konungen och att underrätta honom sjelf, så snart konungen gjorde min af att vilja resa. Men knappast hade han gått till sängs, förrän man meddelade honom, att hästarne voro förspända för konungens vagn.

Från Hoppenbruch har man kunnat varseblifva en engelsk fregatt på hafvet, och mellan denna fregatt och fasta landet fans det ett annat mindre fartyg, på hvilket konungen ämnade gå ombord.

I min senaste depesch har jag vågat anhålla, att Ers Excellens godhetsfullt ville vinnlägga sig derom, att ingenting måtte komma att fattas den olyckliga drottningen; och jag anser mig nödgad att upprepa samma anhållan i dag.

En hit ankommen resande har i Gotha befunnit sig på samma värdshus som drottningen; han påstår, att han fått veta genom någon af hennes betjening, att den dag, då drottningen skulle resa derifrån, hade hon beklagat sig öfver att hon icke trodde sig ega penningar nog att fortsätta resan. Samma resande har äfvenledes berättat, att drottningen var sjuk, bedröfvad och nedstämd.

Hans Majestät konungen af Preussen reste i går till Potsdam för att låta sina trupper manövrera, såsom det brukas under hösten; i år skola dessa manövrer endast räcka tre veckor i stället för sex enligt det sparsamhetssystem, som krigsförvaltningen på senare tider antagit.

Jag har den äran att förblifva med känslor af den djupaste vördnad

Herr Baron,
Ers Excellens'
ödmjukaste och
lydigaste tjenare
C. Taube.

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet].

№ 86.

General Curt von Stedingk till den svenska regeringen, *S:t Petersburg den $^{12}/_{24}$ september 1810.*

Underdånig apostille № 2.

Jag kommer från kejsaren, som låtit inbjuda mig till middag i Kamini Ostrow och som, förrän vi satte oss till bords, underrättade mig, att han efter middagen hade saker att tala med mig om i sitt kabinett. Som grefve Romanzoff var närvarande vid mid-

dagen, hade jag frågat honom om det var sant, att f. d. konungen af Sverige var i Polangen. Han svarade mig, att han icke kunde gifva mig något besked härom, alldenstund kejsaren synbarligen förbehållit sig att först tala med mig derom. H. M. uttalade sig på det vänligaste sätt angående E. M. och Sverige, i det han meddelade mig, att han till sin stora förvåning erfarit, att f. d. konungen hade anländt till Polangen, och att han erhållit ett bref derifrån, som sade, att kejsaren utan tvifvel skulle blifva mycket öfverraskad af att se honom i sina stater, men att Försynen synbarligen hade så velat; att hans plan var att resa till England, emedan han icke fann sig väl i Tyskland, men att de preussiska myndigheterna lagt hinder i vägen derför, så att han sett sig tvungen att för detta ändamål taga sin tillflykt till kejsaren; att, om H. M. trodde sig icke kunna bevilja hans begäran, så bad han honom om en fristad inom hans land, alldenstund han icke ville återvända. Derpå hade kejsaren svarat genom herr Osorofsky, att han alls icke ville störa honom i hans planer, och att han kunde göra hvad han ville under sin vistelse i Ryssland. Kejsaren tillade: »jag har inga krigsfartyg annat än i Kronstadt, alltså kan jag icke gifva honom några sådana; om han vill inskeppa sig, måste han hyra ett handelsfartyg i Riga eller i Kurland, men för öfrigt har jag i mitt svar inlagt uttryck af intresse och vänskap för att besvara dem, som hans bref innehöll. Efter allt som passerat mellan oss och efter det egendomliga förfarande, som konungen användt mot mig, hade det varit föga grannlaga och stridande mot min värdighet att visa honom förtrytelse eller att vilja föreskrifva honom lagar; men jag har velat genast på förhand underrätta er om hvad som tilldragit sig, för att ni måtte derom underrätta er herre och konung, i det ni försäkrar H. M., att jag alldeles icke väntade mig detta besök, och att, hvilken bevekelsegrunden dertill än må vara, det icke skall i någon mån hafva något inflytande på min politik eller på mina vänskapliga förhållanden till konungen och Sverige, på hvilka jag sätter det största värde. Sedan jag tackat H. M. för det meddelande, som han

haft godheten att göra mig, anmärkte jag, att jag i tidningarna sett, att drottningen jemte hennes familj hade kommit till Weimar, och att äfven hon synbarligen ernade styra kosan till Ryssland. Kejsaren sade mig, att han icke visste något derom, men att han på fruntimmersvägen erfarit, att det rådde någon missämja mellan f. d. konungen och drottningen, att hon kommit till Weimar för att der besöka sin tant och för att sammanträffa med konungen, hvilken hon hade råkat i Altenburg, så att kejsaren icke trodde, att drottningen hade för afsigt att följa sin make. »För öfrigt», sade han, »vet jag alls intet mera än hvad jag sagt er, och ni skall likaledes få veta hvad jag framdeles kan erfara.» Det öfriga af mitt samtal med kejsaren vände sig omkring allmänna angelägenheter, och innehöll icke något af tillräckligt intresse för att förmå mig att längre fördröja affärdandet af denna kurir.

Kejsarinnan, hvilken såsom vanligt var mycket älskvärd, har återkommit friskare efter sin lilla resa. *Ut in litteris submisse humillimis.*

CURT STEDINGK.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 87.

General Curt von Stedingk till K. Karl XIII, *S:t Petersburg den* $\frac{20 \text{ sept.}}{2 \text{ okt.}}$ *1810.*

Ers Majestät!

Jag begagnar mig af portugisiska generalkonsulns, herr de Lopez' afresa, hvilken reser som kurir till Brasilien, för att till min sista underdåniga rapport af den $^{12}/_{24}$ sept. bifoga det som den knappa tiden då icke medgaf mig att meddela och hvad som sedan kommit till min kännedom angående grefvens af Gottorp uppträdande i Polangen. Hans första plan tyckes icke hafva varit att komma till Ryssland. Jag sluter härtill

af den väg som han tagit och af hans resor af och an till Berlin och andra orter, hvilket allt bevisar hans obeslutsamhet. Man påstod här, att ändamålet med hans resa till Berlin var att lemna baron Taube ett bref till Ers Majestät, hvilket enligt somlige skulle innehålla ett förbehåll till förmån för hans son vid valet af en ny tronföljare i Sverige, enligt andra en begäran att få sina innestående fordringar utbetalta, och att han reste från det ena stället till det andra, medan han väntade på svar.

Preussens minister, baron Schladen, som är en mycket klok och sanningsälskande man, hade blifvit underrättad om, att sedan grefven af Gottorp genom en kurir från drottningen, hans gemål, fått veta att hon och hans barn ämnade sammanträffa med honom i Sachsen, hade han icke afvaktat deras ankomst utan med största skyndsamhet begifvit sig till Colberg, der han ämnade gå ombord till Amerika eller England. Då de preussiska myndigheterna icke tilläto hans afresa, fattade han det underliga beslutet att fara till Petersburg och utan den befallning som finnes med afseende på ryska gränserna, att ingen främling får passera dem utan pass, underskrifvet af kejsaren eller hans utrikesminister, skulle han kanske öfverraskat mig, såsom han gjorde med baron Taube i Berlin. Oaktadt detta hinder hade han så när ändock kommit, ty kommendanten i Polangen var oviss, huruvida denna befallning kunde gälla kejsarens svåger, men han fattade det kloka beslutet, att taga den efter ordalydelsen, och då grefven af Gottorp insåg, att han ej kunde komma längre, skref han till kejsaren. Hans bref, dateradt den 17, anlände hit den 20 på aftonen, och kejsaren svarade genast derpå utan att meddela sig med någon. På förmiddagen följande dag afsände han grefve Osorofsky med nödiga order till kommendanterna i alla sjöstäder, för den händelsen att grefven af Gottorp skulle vilja gå ombord, samt reste sjelf till Pawlofsky, som det synes, för att underrätta kejsarinnan och storfurstinnan Catharina, hvilka båda äro mycket intagna till förmån för konung Gustaf Adolf, om hvad som händt. Det besynnerligaste är, att franska ambassadören hvarken den dagen eller den följande blef underrättad om saken, han som

dock nästan dagligen träffar grefve Romanzoff och af öfverstehofmarskalken, grefve Tolstoy, regelbundet får veta hvad kejsaren gör. Först lördags eftermiddag emottog han ett bref från grefven, deruti denne säger, att kejsaren hade önskat att få tala med honom, men som han nödgats resa till Pawlofsky, befalte Hans Majestät honom till middag följande dag. Efter middagen omtalade kejsaren för honom grefvens af Gottorp ankomst, ungefär i samma ordalag som han begagnade till mig dagen derpå, då jag hade den äran att äta middag hos Hans Majestät. Det var ingen annan skilnad i kejsarens sätt att uttala sig till mig och ambassadören än att han bestämdt försäkrade denne, att han för att icke väcka oro i Sverige skulle hindra grefven af Gottorp att stanna i Ryssland. Mig gaf Hans Majestät icke denna försäkran, och då jag anslog den strängen, svarade han blott, att han icke trodde att grefven skulle stanna i Ryssland, hvarpå jag svarade kejaren, att om man fick dömma af grefvens svar, syntes detta mig mycket tvifvelaktigt; emellertid har grefve Romanzoff upprepade gånger försäkrat mig, att grefven af Gottorp ganska säkert ofördröjligen skulle stiga om bord för att begifva sig till Amerika eller England. Kejsaren visade ambassadören grefvens bref och lät honom till och med behålla det till dagen derpå, så att han skulle kunna lemna en noggrann redogörelse derför till sitt hof. Det är möjligt, att brefvet ännu icke var återlemnadt till Hans Majestät, då jag hade den äran att tala med honom, och att han sålunda icke kunde visa mig det. Om möjligt skall jag försöka att skaffa mig en afskrift deraf. Hvad kejsarens svar angår, så har ambassadören, lika litet som jag, sett det, och Hans Majestät har yttrat sig alldeles lika till oss båda angående detsamma. Ambassadören fann f. d. konungens bref ganska väl skrifvet och kejsarens svar affattadt i ganska passande ordalag. I denna anda har han afgifvit sin rapport till sitt sitt hof, genom herr de Rumigny, andre sekreterare vid legationen, hvilken han afsändt som kurir, måndagen den 24. — Grefven af Gottorp måste nu vara i Mitau, och ännu har jag ej kunnat utforska hans planer, men säkert är, att hans

uppträdande i Ryssland skadat honom mycket och betydligt minskar antalet af hans anhängare i detta land. Man anser, att kejsaren borde vara den siste af alla, som han skulle vända sig till, och man förebrår honom den likgiltighet han visar sin gemål och sina barn. Emellertid beklagar man fortfarande hans öde och isynnerhet det utblottade tillstånd i hvilket han befinner sig och hvars anledning jag nu fått veta genom hans Excellens, herr Baron Engeströms senaste skrifvelse af den 22 sept., som löjtnant Blomstedt hitfört.

Allt, som genom denne kurir meddelats mig, är af det största intresse. Prinsens af Ponte-Corvo bref är förträffligt och ingifver den bästa föreställning om såväl hans förstånd som hans karaktär. Kejsar Napoleons är som det bör vara. Baron Lagerbjelkes rapporter äro alster af ett genomträngande förstånd och en öfvad penna. Grefve Rosens svar är spirituelt och fintligt. Jag ansvarar för att Ryssland ingenting skall säga eller våga säga om hvad som tilldrager sig i Sverige och hos dess öfriga grannar, Frankrikes vänner och allierade, men det hindrar icke, att det i tysthet skall söka att skada och försvaga dem och så snart tillfälle gifves tillintetgöra dem, hvilket förr eller senare ovilkorligen sker, om ej något medel kan uppfinnas att sätta en gräns för dess förhärjande makt.

I torsdags, kejsarens kröningsdag, bar man i procession genom gatorna 240 turkiska fanor, 3 paschasvansar, 3 kommandostafvar och staden Sistovas nycklar. Derefter hölls te deum på borggården.

Mina sista underdåniga rapporter voro af den $^{12}/_{24}$ sept.

Jag framhärdar med den djupaste vördnad

Allernådigste Konung

Eders Majestäts

ödmjukaste, underdånigaste

och tropligtigaste tjenare och

undersåte

Curt Stedingk.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 88.

Svenska sändebudet i Berlin friherre K. Taube till svenska regeringen.

Vördsam apostille af den 6 oktober 1810.

Min post var redan förseglad, då någon kommer och berättar mig, att Ryske Kejsaren i ett bref till Konungen af Preussen visat sin stora förundran öfver, att f. d. Konungen af Sverige icke allenast af en Policebetjent varit så till sägandes vagtad under Dess resa genom landet, men ock förhindrad att embarquera för att begifva sig till England; att Kejsaren icke på det minsta sätt ville genera Konungen utan låta bero af honom sjelf, antingen att uppehålla sig i Pettersbourg heller och att gå till England; och slutligen att Kejsaren icke inság med hvad rättighet man kunde eller borde behandla f. d. Konungen af Sverige med mera stränghet än Ludvig XVIIII[!]

Detta är mig i förtroende berättadt af någon, som i middags hört det af Prins Ferdinand.

Ut in litteris submisse

CARL TAUBE.

[Egenhändigt original].

№ 89.

General Curt von Stedingk till K. Karl XIII, *S:t Petersburg den $\frac{30 \text{ sept.}}{12 \text{ okt.}}$ 1810.*

Ers Majestät!

Mina sista rapporter voro af den $\frac{27 \text{ sept.}}{9 \text{ okt.}}$ och afsändes med herr Broberg. Grefve Osorofsky återkom i förgår från sin beskickning och infann sig på kejsarens befallning i går morgse hos mig för att lemna de tre närlagda bref, som grefven af Gottorp gifvit honom i uppdrag att framlemna. Hvad han berättat mig om

denne furstes planer och uppträdande bevisar, att han framhärdar i samma tillvägagående och samma grundsatser, som voro orsaken till hans olycka och som slutligen skola förstöra hans anseende öfverallt, der han blir känd. Herr Osorofsky, generalmajor och kejsarens general-adjutant, är en ung man med ett godt sätt att vara, Polack till börden, verldsman och med ganska godt hufvud. Han slog genast an på grefven af Gottorp och vann till den grad hans förtroende, att han [herr Osorofsky] trodde sig säker om att med det första möjliga kunna förmå honom att gå ombord, så som hans instruktioner lydde. Alla anordningar voro träffade och grefven af Gottorp begaf sig till Boldero för att bese det amerikanska fartyg, på hvilket han skulle göra öfverfarten till England, men hastigt ändrade han sig efter att hafva rådfrågat bibeln eller snarare en almanacha som han medfört från Herrnhut och som innehåller bibelspråk för hvarje dag och för hvarje händelse i lifvet. Han trodde sig deraf finna, att engelska flottan närmade sig Boldero och ville först invänta dess ankomst. Herr Osorofsky försäkrade honom, att engelska flottan aflägsnat sig från Rysslands kuster och att det ej var troligt att den skulle återkomma, då nu den svåra årstiden var i annalkande, men grefven af Gottorp stod fast vid sin vägran att gå ombord och fick det infallet att fara till Konstantinopel. Han rådgjorde härom med herr Osorofsky, som ansåg detta förslag outförbart och anlitade hela sin vältalighet för att förmå honom att afstå derifrån, ehuru förgäfves. Slutligen märkte herr Osorofsky, att grefven endast rådfrågade honom för att sedan göra alldeles tvärtemot hvad han sade, och kanske var det derför som han föreslog honom att komma till Petersburg. Först tycktes han gilla detta förslag, men föredrog sedan att begifva sig till Konstantinopel och slutligen att stanna i Boldero, som är ett eländigt ställe vid Dünas mynning, hvarest en tullförvaltare och en landtadelsman bo, med hvilka han mycket umgås. Tvenne gånger har han bevistat spektaklet i Riga, iklädd maltesisk uniform, åtföljd af grefve Wittgenstein och tjenstgörande amiralen i Riga, hvilka båda hafva order att bemöta honom med den största uppmärksamhet. Slutligen trött-

nade herr Osorofsky, då han insåg att det var omöjligt att inverka på honom, och tog sitt parti att återvända till Petersburg för att meddela kejsaren sina iakttagelser och begära nya order. För öfrigt tyckes grefven af Gottorp fattat stort förtroende för honom och har talat med honom om sina familjeförhållanden, om sina gamla krigsplaner emot Frankrike och Ryssland samt huru han skulle intagit Petersburg, blott Sveaborg icke kapitulerat. Han berättade honom äfven om revolutionen i Sverige samt om de förebråelser han med orätt gifvit mig och tillade åtskilligt till min fördel. Då grefve Osorofsky frågade honom, om han ej ville skrifva till mig, svarade han sig hafva haft för mycken förtret af sin korrespondens med baron Taube för att vidare vilja vända sig till en svensk minister och beklagade sig bitterligen öfver baronen.

Se der, Ers Majestät, hvad herr Osorofsky berättat mig; han tillade, att tre fjerdedelar af de långa samtal som han haft med grefven, handlat om Johannis uppenbarelse, Herrnhutarnes etablissement eller de märiska bröderna, hvarest han önskade att hans barn skulle uppfostras. Dessutom sade han sig icke vilja slå sig ned i England eller Konstantinopel annat än för att få föra ett tillbakadraget och lugnt lif och tillade att hans gemål gjorde klokast i att bosätta sig i Ryssland. Jag tror, att kejsaren efter dessa underrättelser för närvarande är i stor förlägenhet; han skulle äfven varit det, om han nekat sin svåger, till hvars olycka han till stor del är skuld, att beträda sina stater och han skulle då blifvit ett mål för klander såväl af sin familj som en stor del af allmänheten. Det tyckes mig omöjligt att förutse hvad grefven af Gottorp ämnar taga sig till, om han skall komma hit eller besluta sig för att resa till England, ty det tyckes som om ryktet om hans resa till Amerika är falskt, och hans lust att fara till Konstantinopel anser jag som en fantasi, hvilken snart förgår. Båda delarna kunna medföra stora olägenheter för oss, icke just nu, men om vi skulle få krig med detta land. Jag skall använda allt mitt inflytande för att söka hindra det, men saken är kinkig, emedan kejsaren lemnat grefven af Gottorp tillåtelse att handla

efter eget godtfinnande under sin vistelse i Ryssland och grefven behöfver blott veta, att Sverige och Frankrike ej tycka om hans uppträdande i detta land samt att kejsaren skulle råka i bryderi om han kommer hit, för att genast besluta sig för denna resa. Jag upprepar det, Ers Majestät, endast Frankrike kan förmå detta hof att icke tillåta Gustaf Adolf att stanna i Ryssland eller att resa till England. Sveriges föreställningar i detta afseende skulle vara helt och hållet förlorade och skulle endast tjena till att afslöja våra farhågor. Om franska ambassadören får befallning att uppträda häremot med kraft, skall han kanske lyckas, hvarom icke blir kejsar Napoleon missnöjd. I alla händelser skall man icke kunna hindra våra fiender att begagna sig af den afsatte konungen för att oroa oss, och de skola hafva ett ännu bättre spel med hans son, såsom Englands exempel visar.

Som vi sedan en 8 dagar haft kallt, lemnade kejsaren i tisdags Kamini Ostrow och flyttade in i vinterpalatset och enkekejsarinnan med sin familj och sitt hof återvände samma dag till staden. Tvenne linieskepp om 74 kanoner hafva i dag gått af stapeln vid amiralitetet i Petersburg, och tre andra, deraf ett om 120 kanoner, äro under byggnad.

Jag framhärdar med djupaste vördnad

Allernådigste Konung

Eders Majestäts

ödmjukaste, underdånigaste
och tropligtigaste tjenare och
undersåte

CURT STEDINGK.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 90.

Hertigen af Cadore till friherre G. Lagerbjelke, *Fontainebleau den 12 oktober 1810.*

Herr Baron, H. M. kejsarens och konungens chargé d'affaires i Stockholm hade fått uppdrag att anhålla, att alla hamnar inom det svenska väldet måtte stängas för hvarje amerikanskt eller neutralt fartyg, som vore lastadt med lifsförnödenheter och handelsvaror från kolonierna.

Detta yrkande, som endast var en omedelbar och enkel följd af fördraget af den 6 januari, har af den svenska regeringen betraktats såsom ett yrkande, hvilket detta fördrag alldeles icke skulle hafva förutsett, och med afseende på hvilket Sverige icke skulle hafva iklädt sig någon förbindelse, och hvilket skulle göra en förnyad underhandling nödvändig.

Emellertid har H. M. konungen af Sverige genom fredsfördragets art. 3, »i det han fullkomligt och i dess helhet antager kontinentalsystemet, förbundit sig att stänga sina hamnar för den engelska handeln, *att icke i dem lemna tillträde åt några engelska handelsvaror, under hvilken flagg och på hvilka fartyg de än blifva förda.*»

Fördraget har alltså förutsett, att sig så kallande neutrala flaggor och fartyg skulle användas för att i Sverige införa engelska handelsvaror, och konungen har följaktligen på det bestämdaste och uttryckligaste sätt förbundit sig att vägra dessa fartyg tillträde till sina hamnar. Men, om det gifves fakta, icke allenast säkra, otvifvelaktiga, men äfven allmänt erkända, så är det ett sådant, att nu för tiden alla kolonialvaror äro engelsk egendom; att hvarje fartyg, som är lastadt dermed, är, och detta endast derigenom, öfverbevisadt om att tillhöra den engelska handeln; att alla föregifna neutrala fartyg äro detta endast till namnet, i det de neutrala flaggorna och särskildt den amerikanska nu mer endast begagnas af fartyg, som gå på England och segla med sina licenser, med falska

dokument, med falska certifikat, för hvilka det finnes en offentlig fabrik i London.

Dessa fakta äro till den grad allmänt bekanta, att kolonialvarorna i alla hamnar och på alla kontinentens kuster, på Medelhafvet, verldshafvet, Östersjön, öfverallt antingen konfiskeras eller tillbakavisas. Alla de makter, som antagit kontinentalsystemet hafva enhälligt erkänt, att de icke kunna mottaga dessa varor och på samma gång fullgöra de förbindelser, hvilka de iklädt sig, då de omfattade detta system.

De amerikanska fartyg, som komma till Ryssland med kolonialvaror, konfiskeras der. De äro utestängda från de preussiska hamnarne; de äro det ock ifrån de danska. H. M. konungen af Danmark har till och med gått ända derhän, att han förbjudit all sjöfart på de holsteinska hamnarne för att genom detta embargo förekomma till och med möjligheten af otillåtna förbindelser med fienden.

Sverige ensamt har hittills gifvit ett olikartadt exempel, då det i sina hamnar mottagit desse förmente neutrala, hvilka äro den engelska handelns kommissionärer.

Och om man borde sätta tro till uppdaganden, hvilka komma från Engelsmännen sjelfve, så skulle det mellan England och Sverige råda en regelbunden förbindelse förmedelst paketbåtar och ur de svenska hamnarne utlöpa icke några få fartyg, utan ofantliga konvojer, hvilkas destinationsort erkändt är England. Hans Kejserl. och Kungl. Majestät vill gerna räkna på svenska regeringens och folkets redlighet. Han är derför öfvertygad, att om dylika bedrägerier egt rum, så böra de tillräknas endast de utomordentliga omständigheter, i hvilka Sverige befunnit sig, och under hvilka ett enda föremål kunnat genom sin vigt upptaga detsamma och draga dess uppmärksamhet från allt annat.

H. M. kan icke tro, att svenska regeringen tänker på att rättfärdiga sig och ännu mindre på att såsom en rättighet fordra att få bryta emot kontinentalsystemet. Han hoppas tvärtom, att Sverige, troget de förbindelser, som det iklädt sig, skall i dess konseqvenser iakttaga den princip, på hvilken systemet är grun-

dadt; att det skall stänga sina hamnar för hvarje med kolonialförnödenheter och handelsvaror lastadt fartyg samt konfiskera alla varor från England och kolonierna, som införts i strid med fredsfördraget och sedan konungen afgifvit den förklaring, som alldeles förbjuder den engelska handeln.

Detta har man ålagt mig att genom E. E. påyrka.

Mottag, Herr Baron, mina försäkringar om min djupa högaktning.

Champagny, hertig af Cadore.

Likheten med originalet intygar

Baron Lagerbjelke.

[Öfversättning från den franska vidimerade afskriften].

№ 91.

Friherre G. Lagerbjelke till K. Karl XIII, *den 15 oktober 1810.*

Den not, som jag länge väntat, kom mig slutligen tillhanda i går; och om å ena sidan dess innehåll bevisar, att kejsaren håller fast vid sin politik, så synes mig å andra sidan, att tonen och stilen undergått många förändringar. Angreppet på den föregifna kommunikationen mellan England och Göteborg är oändligt mycket svagare än i de muntliga framställningarna; fakta framhållas endast såsom tvifvelaktiga. Det förnyade anspråket, att amerikanska skepp, lastade med kolonialvaror, skola utestängas eller konfiskeras, åtföljes icke af några hotelser, ehuru jag icke kan hysa något tvifvel om, att det redan länge varit meningen att använda sådana. För denna förändring hafva vi att tacka hans höghet kronprinsens utväljande; och mina kraftiga förklaringar angående de engelska tidningarna böra väl ock hafva gjort någon verkan.

Men oaktadt dessa mildare former är kejsaren styrkt i sitt nit för sitt stora system mot England genom några framgångar af detta slag, och hans politiska ställning till de Förenta Staterna är dessutom allt för obehaglig för att han icke oåterkalleligen skulle stå fast vid den fordran, som är hufvudinnehållet af den i fråga varande skrifvelsen. Ministerns förfarande att förbinda denna fordran med innehållet i den 3:dje artikeln af fredstraktaten är icke utan skicklighet; men det är lätt att vara förslagen då man kastar ärligheten öfver bord, hvilken dock borde styra hvarje politisk förhandling. Eders Majestät torde hafva sett i min depesch af den 17 september till H. E. herr baron Engeström, att ministern muntligen återkallat det påståendet, att uteställandet af amerikanska fartyg lastade med kolonialvaror är en naturlig följd af fredstraktaten, och att han inskränkte sig till att säga, att detta förfarande skulle åtminstone blifva en nyttig utvecklig af kontinentalsystemets grundsatser. Då han nu återvände till sitt gamla påstående, kunde han icke förbinda det äskade uteställandet med någon i artikeln 3 befintlig föreskrift annat än genom att uppställa den grundsatsen, *att hvarje kolonialvara nödvändigt måste vara en engelsk vara.* Om denna grundsats vore sann, så skulle slutsatsen vara riktig; men endast vapenmakt har skaffat denna sats erkännande på kontinenten, och Preussens och Danmarks exempel bevisar icke mycket för en makt, som icke faller under samma kategori som de.

Der, hvarest vapenstyrkans inflytande finner sina gränser, har olyckligtvis inflytandet af politisk beräkning, af blick i framtiden, af behofvet af ett stöd mot afundsjuka fiender ännu icke funnit några.

[Öfversättning från originalet eller en officiell afskrift på franska; defekt].

№ 92.

Erkebiskop Jakob Lindblom till ministern för utrikesärendena friherre Lars von Engeström, *Helsingborg den 21 oktober 1810.*

Eder Excellence lärer redan vara underrättad, att Hans Kongl. Höghet KronPrinsen d. 19 dennes ankom till Helsingör omkring kl. 4 e. m. Mig torde tillåtas att härtill bifoga förloppet om den befattning som blifvit mig uppdragen.

Så fort Prinsen steg ur vagnen vid Consulshuset i Helsingör, der vi Svenskar i porten emottogo honom, frågade Prinsen mig om jag vore ErkeBiskopen, derpå omfamnade Prinsen mig och tog mig vid vänstra handen samt förde mig, utan att arretera sig, in i sina rum. Efter ungefär $^1/_2$ timmas samtal, hvarunder H. K. H. behagade gå i detail om de religionsprinciper han från sin barndom insupit af sin moder, samt vidare huru han under sina Tyska Campagner haft Conferenser med Lutherska Theologer för att lära känna skilnaden mellan de begge Protestantiske Bekännelserne.

H. K. H. hade härunder gjort bekantskap med Augsburgiska Bekännelsen och funnit dess företräde för den Calvinistiska samt dess fullkomliga öfverensstämmelse med den hel. Skrift, med den följd, att H. K. H. icke allenast af egen öfvertygelse innom sig behållit densamma, utan ock föresatt sig, tillika med — — (detta namn hörde jag ej) efter sakernas då varande läge och den influence han då innan revolutionen ägde på franska folket, att helt och hållet införa den i Frankrike.

När Buonaparte hade kommit till högsta väldet, hade H. K. H. sökt förmå honom att vidtaga ett sådant steg, hvilket denne Herre då försummat och nu högeligen ångrar, som ses af de steg han tagit med Påfven och de andel[iga].

Slutet af allt detta var, att icke åtkomsten till Svenska thronföljden, utan egen fast öfvertygelse förenade honom till alla delar med vår Bekännelse, hvarpå han vore färdig att lemna hvad försäkran af honom fordrades. Derpå uppviste jag

den, som blifvit mig lemnad, hvilken Prinsen behöll för att underskrifva och vid sjelfva acten återlemna.

Hans K. H. behagade derefter utsätta tiden till kl. 6 samma afton att förrätta hufvudacten och tillät, att de Svenskar, som voro ämbetsmän, skulle densamma få bevista.

Hvad som derunder föregick behagade Eder Excellence af bifogade Protocoll intaga, med hvars öfverlemnande jag icke trott mig böra dröja till min återkomst till Stockholm, hvilken ej lärer kunna ske fortare än Prinsens.

Öfverfarten hit skedde i går e. m. kl. 3 och fullbordades på omkring 1 timme, under en mer gynnande än besvärande vind.

Om Danskarnes bemötande i Helsingör och vid afresan samt Prinsens reception här af militairen och af Skånska Adeln lärer Eder Excellence blifva underrättad af dem, till hvilkas detail dessa ämnen höra.

Tisdagen den 23 lärer Prinsens afresa härifrån ske.

Jag har fullkomlig anledning att tro, det H. K. H. i alla afseenden varit tillfredsstäld med sättet, hvarpå Kongl. M:ts befallningar och föreskrifter blifvit verkstälde.

Med fullkomligaste vördnad framhärdar jag att vara

Eders Excellences

ödmjukaste tjenare

JACOB AX. LINDBLOM.

[Egenhändigt original].

№ 93.

Erkebiskop J. Lindblom till H. K. H. kronprins Karl Johan, *1810.*

Det är i följd af min nådige herres och konungs befallningar, som jag nu njuter af den ovärderliga lyckan att vara en af de förste bland mina landsmän, som kan för E. K. H:s fötter nedlägga hyllningen af sin djupa vördnad och för er uttala de uppriktiga välönskningar, hvilka jag uppsänder för er lycka, den säkraste borgen för mitt fäderneslands. Konungen har på

samma gång, såsom E. K. H. skall finna af det bref, som jag har äran öfverlemna, ålagt mig att mottaga E. K. H:s trosbekännelse. E. K. H. är icke okunnig derom, att enligt rikets författningar svenske konungar och tronföljare böra bekänna sig till den heliga och rena evangeliska läran, sådan som hon finnes uttalad och förklarad i den oförändrade Augsburgiska bekännelsen af år 1530 äfvensom i Upsala mötes beslut af år 1593.

E. H. H. skall följaktligen täckas tillåta mig att till E. K. H. ställa några frågor, hvilka utgöra ändamålet med min mission.

Jag tviflar icke på, att E. K. H. känner den trosbekännelse, som af de protestantiska furstarne och ständerna vid riksdagen i Augsburg år 1530 framlemnades till H. Kejs. M. Karl V; det är densamma som sedan blifvit genom Upsala mötes beslut af år 1593 uttalad och stadfäst.

Jag frågar alltså:

1:o) Antager och erkänner E. K. H. den trosbekännelse, som innehålles i ofvannämnda akter?

2:o) Erkänner E. K. H. densamma såsom sann och med Guds heliga ord öfverensstämmande?

3:o) Vill E. K. H. alltid rätta sig derefter?

4:o) Vill E. K. H. afstå ifrån och förneka alla de dogmer och religiösa ceremonier, som äro stridande mot denna trosbekännelse?

Om E. K. H:s fasta och oföränderliga beslut är sådant, återstår det mig att fråga, om E. K. H. beträffande de kyrkostatuter och ceremonier äfvensom de religiösa bruk, hvilka icke finnas i den Augsburgska bekännelsen omtalade, vill lämpa sig efter kyrkans statuter och reglementen, sådana som de iakttagas och äro gällande i Sveriges rike och dit hörande länder.

Såsom bevis på att E. K. H. vill iakttaga och rätta sig efter allt detta torde E. K. H. täckas för mig uppläsa sin trosbekännelse och till mig öfverlemna en egenhändigt undertecknad akt.

[Öfversättning från franskan].

№ 94.

Friherre G. Lagerbjelke till H. K. H. kronprinsen Karl Johan, *Paris den 26 oktober 1810.*

Nådige Herre!

Det är med mycken ledsnad som jag i dag till eder frambär min vördnadsfulla hyllning. Öfverhopad af arbete, kan jag icke vara mångordig; det vore för öfrigt att utsätta E. K. H. för tråkiga omsägningar, alldenstund allt finnes utförligt framställdt i min depesch till konungen, af hvilken man skyndsamt skall gifva E. K. H. del. Tärningen är kastad; *man måste hafva krig med England* eller ock *hafva att bekämpa kontinentens samlade styrka.* Jag har gjort allt i verlden för att aflägsna detta ledsamma alternativ; det fans ej längre något medel. Det är måhända en stor vinst att senhösten är inne, hvarunder Engelsmännen icke kunna uträtta något, och då man har nödig tid att förbereda sig. Det är utan tvifvel mycket, att Sverige under en konjunktur, då hela Europa är i krig med England, haft två års eller snarare *två somrars* fred så till lands som till sjös. Detta kunde icke vara längre, och man måste slutligen välja. Efter den nya utsträckningen af kontinentalsystemet och isynnerhet efter den kraftåtgärd, som vidtagits mot Holland, måste förr eller senare turen komma till oss. Det är derföre nu endast fråga om att afgöra, om hvarje möjligt uppskof verkligen erhållits, och jag tror, att så är fallet.

Jag har haft ett förfärligt uppträde med kejsaren; han var äfven då vi skildes föga lugn. Han visade mig personligen mycken välvilja och *mera än jag skulle hafva önskat.* Jag sade hvad som var möjligt att säga, men beslutet var fattadt. I hans ställe, med hans medel skulle många handla på samma sätt; jag vill emellertid dermed icke säga, att hans anspråk äro rättmätiga eller vitna om ädelmod; hvarken det ena eller det andra är fallet. Utom E. K. H. sjelf kan jag på min heder försäkra att ingen i Sverige skulle hafva varit lyckligare än

jag. Jag anser för otvifvelaktigt, att det förtal, som uppdiktats mot oss af rivaliserande makter, är här mycket väl bekant. Det är icke derför, att man tror oss synnerligen brottslige (hvad felsteg beträffar, så hafva vi nog deraf) som man nu vill tvinga oss; det är endast derför, att man vill begagna sig af en gynsam tidpunkt och använda några antagliga förevändningar.

Kanhända till och med, att, om vi också icke haft något fel eller något oförstånd att förebrå oss, skulle resultatet icke desto mindre hafva blifvit detsamma, emedan man *vill saken*, och emedan man föga bekymrar sig om rätt och billighet. Men säkert är, att oaktadt femtio olika föreställningar å min sida till vår ministère denna alltför likgiltigt har behandlat sakerna, alltför mycket hoppats på morgondagen.

Faktiskt är:

1:o) att sedan freden undertecknats *den 6 januari*, hvilken föreskref, att all förbindelse med England skulle upphöra, har vår minister i London, herr Brinkman (en bra karl), oaktadt sina enträgna yrkanden icke återkallats förrän flera månader efteråt;

2:o) att upphörandet af de engelska paketbåtarnes afgång och ankomst i Sverige egt rum först fem månader efter freden;

3:o) att man oaktadt mina ifriga föreställningar icke medgifvit skadestånd för *Wagram*, som tagits i Stralsunds inre hamn; man må gerna säga, att Frankrike vägrar att infria heligare förbindelser; det är sant, men i politiken finnes intet skäl för den svage att hafva *orätt* gent emot den starke, derföre att den starke har orätt gent emot den svage;

4:o) att Marstrandsaffären skötts otroligt illa och utan någon känsla af värdighet;

5:o) att försöken att införa kolonialvaror i kontinentens hamnar varit många och ofta upprepats; E. K. H. har sjelf sett bevis derpå i Rostockaffären, som man nu åberopar emot oss; det är icke min mening, att spekulanterna begå något synnerligen stort brott mot Frankrike, men de begå ett svårt brott mot sin konung och sitt land, då de genom sin oförsig-

tighet komprometterа hans politik; jag är (i politiskt afseende) fullt ense med denna vers ur Tartuffe:

»Det är icke att synda, då man syndar i smyg!!»

men våra köpmän ha icke syndat i smyg; de ha dåligt träffat sina anstalter, de hafva nästan alls icke trott sig behöfva hemlighet, ännu mindre försigtighet;

6:o) att man icke tillräckligt kraftigt upplyst den allmänna meningen i Sverige i fråga om de handelsaffärer, som kunde få ega rum, och dem, som icke kunde det. I våra småstäder syndar man ännu af ren okunnighet. Svaret på mina förnyade föreställningar med afseende på denna angelägenhet har varit, att man väl helt och hållet delat min tanke, men antagit den mycket falska grundsatsen, att man med afseende på handeln borde låta hvar och en på sin egen risk göra hvad han fann för godt. Ack! mängden af faror och vådor för individerna har, såsom jag förutsagt, blifvit en stor fara och en stor våda för staten.

Se der, Nådig Herre, hela sanningen, hvilken ni befalt mig att alltid säga er.

Kejsaren har talat ganska mycket om E. K. H. Det är i sjelfva verket lyckligt för er popularitet i Sverige, att denna åtgärd af kejsaren har egt rum, hvarken medan E. K. H. var i Paris, eller då ni troddes redan vara i Sverige, i hvilket fall anspråket skulle kunnat synas såsom en följd af era första åtgöranden — utan just under mellantiden. För öfrigt skall E. K. H. täckas se i min depesch, att jag sökt mycket varsamt behandla denna dyrbara popularitet både hos kejsaren, hos herr de Cadore och slutligen i mina rapporter till konungen. Ministern skall likaledes skrifva till herr Alquier, derpå har han gifvit mig sitt ord. E. K. H. skall måhända finna lämpligt att sammanträffa med herr Alquier; han väntar det. Om E. K. H. ger honom företräde skall detta kunna gifva hans uppdrag en något förmildrad form. Jag vet icke, hvarifrån jag tager det lugn, som uppehåller och tröstar mig under dessa vigtiga förhållanden. Men det beror derpå, att jag länge väntat mig allt detta; derpå att saken är oundviklig;

slutligen derpå, att, då jag betraktar alternativen, det ena är så fruktansvärdt, att det enligt min åsigt icke kan blifva fråga om val.

Då således det *hufvudsakliga* förblir hvad det enligt sakernas natur och händelsernas gång måste blifva, återstår ännu att tala om *formen*. Det är otvifvelaktigt, att kejsaren skulle hafva kunnat använda en sådan som varit mindre våldsam, mindre befallande; men hvad är att göra? hvad skall man sätta upp emot den oinskränkta makten, som stöder sig på en lång vana? Det är på makten det *hufvudsakliga* beror; det är på vanan som de föga behagliga *formerna* bero. Man skall utan tvifvel blifva stött deröfver i Sverige, jag kan icke förvåna mig deröfver, jag har sjelf blifvit det. Men skall väl i en omständighet, der det gäller statens väl, formen väga mera än sjelfva saken?

Måhända skall man efter slaget kunna erhålla något penningeunderstöd, ehuru E. K. H. väl vet, att det här är att vidröra den ömtåligaste strängen. Men då behofvet utan tvifvel blir verkligt och mycket trängande; men då ett understöd skall kunna tjena till att lugna mycket skrik i Sverige, skall E. K. H. utan tvifvel anse, att man bör göra ett försök med saken; och i detta fall vågar jag bedja er att skrifva derom direkt till kejsaren, som i första ögonblicket af tillfredsställelse öfver det i Sverige fattade beslutet måhända skall göra afseende derpå. Detta bref, anförtrodt åt mina omsorger, skulle för öfrigt förskaffa mig en audiens, hvaraf jag skulle kunna draga nytta.

Herr de Valence har varit fullkomligt till mitt nöje, ehuru jag icke omtalat för honom mitt samtal med kejsaren, då jag märkte, att han kände förhållandet i allmänhet, men icke trodde, att sakerna blifvit drifna till det yttersta. Han betygar E. K. H. sin djupa vördnad. De båda marskalkarne, hertigarne af Castiglione och Danzig, isynnerhet den sistnämnde, som synes mig vara E. K. H. mycket tillgifven, hafva bedt mig att göra dem påminte hos E. K. H.

Jag har ej haft den trösten att få göra min uppvaktning hos fru kronprinsessan efter min återkomst från Fontainebleau, enär jag haft alltför mycket arbete ända till kurirens affärdande. Men denne har haft lyckan att få bringa H. K. H. sin hyllning och medför bref från henne. Det är öfverstelöjtnanten baron Anckarsvärd, som jag varmt anbefaller åt E. K. H:s godhet. Jag har förut haft äran att samtala med E. K. H. om denne officers goda egenskaper. Han ger ett vackert prof på sitt nit i konungens tjenst, då han, ehuru sjuk och under denna årstid, åtager sig att öfverbringa mina vigtiga depescher.

Jag har tre ynnestbevis att utbedja mig af E. K. H. Eder rättvisa och godhet skola bevilja mig dem.

A) Jag har gjort min depesch mycket utförlig, emedan jag antager, att den skall tjena till grund för statsrådets öfverläggningar. Jag begär, att den der framlemnas *i original* och utan några uteslutningar; författaren vet bättre än någon, att den ej medgifver några sådana. Jag vet hvad man gjorde med mina depescher i successionsfrågan, och jag tror icke, att ministern har rättighet att genom uteslutande af sammanbindningstecken förändra hela innehållet i en depesch. Jag ställer denna begäran till herr Wetterstedt, en förträfflig man och min vän.

B) Det är i allmänna föreställningen, i synnerhet i Sverige, en förskräcklig sak att hafva beklädt ett högt embete, och dertill just det, hvarifrån impulsen kommit, då det är fråga om att inträda i krigstillstånd. Konungen vet väl, att jag gjort allt hvad jag kunnat. E. K. H. må äfven täckas tro det. Men allmänheten, ja efterverlden! Vår ministère, som jag tror vara ur stånd att kasta skugga på en oskyldig, skulle dock kunna finna sin fördel i att icke taga honom alltför mycket i försvar. Frånvaron har dessutom en helig rättighet. Om herr von E.[1]) vill handla såsom hederlig karl, och det har han alltid varit, skall han öppet inför statsrådet gifva mig det vittnesbörd, som jag tror mig förtjena. Han vet bättre än någon, att, om det förekommit misstag, försummelser, så är det icke från mig som

---

1) L. von Engeström. *Utg. anm*

de härrört. Jag tycker icke om att kasta alltför mycket ljus öfver dessa saker, om jag utan att blottställa min heder kan undvika det; och herr von E. skall icke vilja tvinga mig att vädja till allmänhetens omdöme med afseende på mitt och hans förhållande. Jag begär sålunda helt enkelt *ett af konungen undertecknadt bref, som gillar och godkänner mitt uppförande och som uttalar, att jag gjort min pligt.* Detta är allt. Jag talar med ingen derom utom med E. K. H. Skall ni värdigas verka för denna akt af rättvisa, så nödvändig för min tröst, för mitt lugn, för opinionen bland den förståndiga delen af allmänheten?

Det vore måhända här rätta ögonblicket att bevilja mig något som allmänheten kallar *ynnestbevis*, ingalunda för min egen skull, utan för denna samma allmänhet, som är så färdig att göra elaka tolkningar. Det är ej mera fråga om ordenstecken (apropos, och det endast för E. K. H.: man har här, synes det mig, icke varit särdeles nöjd med den stora örnen[1]), som gifvits åt herr Adlercreutz; man har gjort mig tusen frågor angående hans roll under revolutionen; man älskar dessa saker i politiken, men man älskar sällan dem som verkstält dem; dessutom har man att iakttaga varsamhet gent emot familjen); men grefvetiteln, t. ex., som redan egdes af min far, men som enligt lag icke öfvergår till mig, emedan jag är yngre son. För öfrigt är jag angelägen derom endast för opinionens skull, jag har deraf ingen fördel. E. K. H. skall dermed göra så som ni finner för godt; min tacksamhet, min tillgifvenhet skola alltid vara desamma.

C) Den *5 augusti* lät konungen göra mig sitt dyrbara anbud att stanna här mot 15,000 Rdr i lön, 1,200 i pension, 7,500 för en gång till betäckande af utgifterna för bosättning. Jag antog underdånigast anbudet i en skrifvelse af den *24 augusti*. Denna skrifvelse borde vara framme den *10 september*. Från denna tid har jag erhållit bref ända till den 10 oktober, men icke en styfver har skickats till bosättningen.

---

1) Hvad som härmed åsyftas är storkorset af Hederslegionen, som Adlercreutz erhöll 1810. *Utg. anm.*

Jag har gjort beställningar för 40,000 francs, jag kan icke betala dem, och kan följaktligen icke hemta mina saker från köpmännen, hvadan jag icke heller kan inflytta i mitt hotell, utan måste betala för två våningar på en gång, näml. för den i hotellet och den i värdshuset. Hvad lönen beträffar, har jag mottagit en afbetalning af 1,500 Rdr på årets sista qvartal; detta är icke tredjedelen; E. K. H. må värdigas taga i betraktande denna försumlighet och min stora förlägenhet. Skulle ni värdigas låta genast och utan uppskof betala mig de 7,500 Rdr till bosättningskostnader äfvensom det återstående af lönen för det sista qvartalet? Detta skulle i alla fall icke komma mig tillhanda förrän nära årets slut. Skulle man till och med, till olycka för oss, nödgas afbryta våra förbindelser med Frankrike, så är det likväl tillbörligt, att jag lemnar Paris såsom hederlig karl. Måtte E. K. H. täckas ursäkta dessa småsaker, så ovärdiga E. K. H:s uppmärksamhet. Måtte E. K. H. väl upptaga uttrycken af min djupa vördnad, af min oföränderliga tillgifvenhet!

Baron LAGERBJELKE.

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet].

№ 95.

General Curt von Stedingk till K. Karl XIII, *S:t Petersburg* $^{4}/_{16}$ *november 1810.*

E. M.!

Jag har dag från dag uppskjutit afsändandet af denna kurir i förhoppning att få mottaga nyheten om kronprinsens ankomst till Stockholm och notifikationsbrefven angående denna lyckliga händelse för hofvets i Petersburg räkning; men som jag märker att de dröja, bör jag icke längre uppskjuta att underrätta E. M. om, att tre kurirer efter hvarandra ankommit från Paris, hvilkas depescher beredt kejsaren mycket nöje. De två första, som blifvit sända af furst Kurakin och af

den franska regeringen, medförde kejsaren Napoleons svar på kejsar Alexanders bref, hvarigenom denne underrättade honom om grefvens af Gottorp uppträdande i hans stater och om det sätt, hvarpå han mottagit honom. Napoleon icke blott gillar kejsarens tillvägagående, utan berömmer honom äfven mycket derför och betygar honom i synnerhet sin erkänsla, för att han velat lära känna hans åsigt angående detta ämne. Han tillägger, att det var med konungen af Sverige som han haft att göra, och att allt, som grefven af Gottorp kan företaga sig, är honom mycket likgiltigt; att sedan han till alla sina diplomatiska agenter skickat ett cirkulär af denna syftning, hade han blifvit mycket förvånad öfver de svårigheter, som man i Preussen gjort mot grefvens bortseglande. Han förklarade vidare, att han är otålig öfver alla de löjliga rykten som äro i svang i Tyskland, och han bemödar sig om att visa deras falskhet. Man talar om en off- och defensivallians med Österrike, ehuru det aldrig varit fråga derom. Man låter Holstein besättas med franska trupper, då han deremot är böjd för att gynna konungen af Danmark, som visat sig vara en trogen bundsförvandt och som har gjort stora uppoffringar för att upprätthålla kontinentens intressen emot den gemensamma fienden. Man låter 25,000 man sändas till Sverige; kejsaren frågar: för hvilket ändamål? Finland är en rysk provins, som lika väl som Novgorod bör tillhöra Ryssland och som blifvit detsamma garanterad af Frankrike. Då kronprinsen lemnade honom, anbefalde han honom kraftigt att söka upprätthålla freden i Norden och att fast hålla sig till kontinentalsystemet. Han slutade med att lyckönska kejsaren till de segrar, som hans arméer vunnit öfver Turkarne, och han hoppades, att de skola medföra en för Ryssland fördelaktig fred.

Det är länge sedan Napoleon gifvit Ryssarne så vänskapliga och bestämda försäkringar. Också äro de så mycket gladare, som de icke voro utan oro för det intryck, som grefvens af Gottorp mottagande skulle göra i Tuilerierna. Icke nöjd med dessa förklaringar, har Napoleon låtit herr Czernischeff komma till Fontainebleau 5 dagar efter dessa kurirers afresa för att

öfverlemna till honom ett egenhändigt bref till kejsar Alexander, och efter en half timmes samtal, som han beviljat honom, afreste denne unge man genast och kom hit sistlidne fredag. Man vet ej med bestämdhet, hvad detta bref innehåller, men man har märkt, att kejsaren och grefve Romanzoff äro mycket nöjde, och att den sistnämde med mycken tillförsigt uttalar sig om den förtroliga vänskap, som herskar mellan hans herre och Napoleon, och om de fördelar, som Ryssland häraf drager, så att det är troligt, att detta sista budskap bekräftar det, som det första gifvit vid handen. Man måste medgifva, att denna vänskap varit mycket fördelaktig för Ryssland och att det vetat att väl begagna sig deraf utom hvad angår dess inre förhållanden, som äro tryckta, men förutsatt att bygnaden tillväxer och vinner fasthet, skola de inre förhållandena lätt upphjelpas, i synnerhet då regentens vilja är statens rättesnöre. Med all den aktning jag hyser för Napoleons snille och talanger kan jag icke gilla hans politik med afseende på detta land. Han sjelf eller hans efterkommande skola få ångra det. Han synes ej hafva en fullt riktig föreställning om denna koloss och synes bedöma den allt för fördelaktigt eller ock allt för mycket underskatta den. Herrar Savary och Caulincourt kunna hafva bidragit dertill. Båda äro personligt tillgifne kejsar Alexander och hafva af honom blifvit öfverhopade med ynnestbevis. De hålla följaktligen båda på sakernas närvarande ordning, och framtiden undgår deras uppmärksamhet eller bekymrar dem föga. Det kan också hända, att Napoleon tror sig behöfva iakttaga detta förekommande sätt för att motväga Englands gamla och alltid växande inflytande i detta land. Men vare sig att planen att sätta gränser för Rysslands makt endast är uppskjuten, eller att det ingår i kejsarens afsigter att kufva och beherska de mellanliggande staterna genom att hålla dem inklämda mellan två så ofantliga massor som Frankrikes och Rysslands, kan det hända att han förfelar sitt mål. Ryssland utvidgar sig och försummar ej sina försvarsmedel. Det befäster sig tvärtom på alla punkter, och det skall alldrig blifva Englands fiende och Frankrikes vän. Naturen förbjuder det.

Danska ministern har kommit för att säga mig, att hans hof varit mycket tillfredsstäldt med de känslor som kronprinsen af — — — — — — — — — — — —

[Öfversättning från franska originalet; fragment].

№ 96.

Friherre O. E. Lagerheim till H. K. H. kronprinsen Karl Johan. *Stockholm den 23 november 1810* [1]).

Underdånig memoire angående Sveriges handel med främmande länder och dess vexelkurs.

De varor, som Sverige måste hemta från utlandet, äro förnämligast salt, råämnen, färgstoffer, apoteksvaror, vin, socker, kaffe, tobak och specerier, något fisk, viktualier etc. och t. o. m. säd, då skörden har varit dålig.

Dess exportvaror bestå af koppar, messing, jern och stål, bräder och bjelkar, tjära, alun och pottaska etc. Då sillfisket stod i sitt flor i Bohuslän, voro sillen och den tran, som man kokade deraf, betydande exportvaror.

Då Sverige oförhindradt kunnat exportera sina produkter och en dålig skörd icke gjort det nödvändigt att införa någon ansenligare mängd spannmål, har värdet af dess export betydligt öfverstigit värdet af dess import, och ehuru priserna ansenligt stigit i Europa i allmänhet under det närvarande förstörande kriget, kan man likväl antaga, att de importerade varornas värde icke ännu öfverstiger summan af 3 till 4 millioner riksdaler, hvaraf en stor del åtgår till hampa, lin, hudar, ull, bomull och silke; då den svenska regeringen för länge sedan antagit den grundsatsen, att folket sjelft bör kläda sig och följaktligen bereda och förädla de råämnen, som landet icke kan frambringa, eller som det endast i otillräcklig mängd frambringar. Våra handelsreglementen hafva åsyftat, att vi så mycket som möjligt skulle taga våra importvaror ur första hand och exportera våra tunga och skrymmande produkter på egna

---

1) Jmfr SCHINKEL a. st. VI. s. 182. *Utg. anm.*

skepp för att vinna fraktafgifterna derför och inbespara dem på införda varor, hvilken frakt, synnerligast den för saltet, i motsatt fall skulle förorsaka ansenliga och för landet ganska betungande utgifter.

För att underlätta byggandet af skepp har sjöfarten med landets fartyg gynnats genom en betydligt lindrigare tull än den, som främmande länders skepp betala — erfarna sjömän hafva utbildats till tjenstgöring på krigsskepp — och då omständigheterna det medgifvit, har fraktandet af utländska varor på svenska skepp, som gå mellan hamnar utom Sverige, inbragt summor, som ofta varit ganska ansenliga.

Bland våra exportvaror har den största delen af kopparn skickats till Östersjöns hamnar och isynnerhet till Lübeck och Hamburg. Ansenliga förråd hafva till och med ditfraktats under loppet af innevarande år.

Messingen har afsändts till Frankrike, men sedan sjöfarten på detta land upphört, har man för det mesta instält fabrikationen af messing.

Jernet, så väl det osmidda, hvaraf tillverkningen uppgår till 400,000 skeppund (skeppundet utgör 300 livres i fransk vigt), som det smidda, så kalladt svartsmide, samt stål, spik och jernbleck etc. har i små partier utsändts till Östersjöns hamnar och till hvarje plats, dit Sverige sträckt sin sjöfart — till Medelhafvet och Indierna — i större partier till Spanien, Portugal och Amerikas fria stater, men förnämligast till England, som mottagit det mesta och alltjemt mottar det bästa af vårt jern, hvilket hemtas ur Dannemora grufvor i Upland.

Våra bjelkar och bräder och vår tjära, hvarmed Finland till allra största delen förser oss, i synnerhet hvad tjäran angår, äro eftersökta i nästan hela Europa. England har emellertid köpt det mesta deraf, hvarje skeppslast, som man dit afsänder, består till en del af jern.

På den tid, då sillfisket var rikt och gifvande, gick den förnämsta utskeppningen af sill och tran öfver Östersjön. Man utskeppade ock mycket deraf till Nordsjön samt rökt och pac-

kad sill till katolska länder, der den såldes med vinst under fastlagen.

Eders Kunglig Höghet behagade af ofvanstående underdåniga framställning se, att den minsta delen af Sveriges exportartiklar gått till Östersjöns hamnar. Våra varor hafva icke heller kunnat derifrån försändas vidare i Tyskland, då deras tyngd och omfång icke tillåtit att transportera dem till lands, utan att kostnaden derför blifvit utomordentligt stor. — Man måste äfven gifva akt på en annan omständighet, nemligen att Tyskland frambringar jern, och att Ryssland, vår förste rival i denna industrigren och hvars tillverkning af jernprodukter är dubbelt så stor som vår, är i samma förlägenhet som vi att afsätta dem.

Det ser således icke ut, som om man hade orsak att vänta någon betydlig förökning af vår jernexport till Frankfurt och angränsande områden utöfver den som vi hittills haft, men för att kunna draga fördel af de förhoppningar, som man uppväckt, och grunda uppgörelsen på jernets verkliga pris, då det levereras i Lübeck för köparens räkning, är det nödvändigt, att kostnaden för exporten härifrån och transporten till Lübeck tillägges uppköpspriset i Sverige.

Uppköpspriset vexlar, allt efter som jernet utsmides i tjockare eller tunnare stänger, från 6 Rdlr o. 16 Sk. till 7 Rdlr svenska banko per skeppund, hvilken vigt är allmänt känd i alla handelsstäder liksom ock dess förhållande till andra länders vigter.

Exportkostnader äro tullafgiften och andra afgifter, likaså kostnaden för lastningen och expeditionen, hvaraf ungefär 29 Sk. betalas med hamburgerbankens silfvermynt, så att efter nuvarande vexelkurs uppgå dessa afgifter tillsammans ungefär till omkring . . . . 1 — 9 — 5;

frakten och den så kallade kapplaken hafva i år betalts för transport till Lübeck och Wismar med omkring 3 Rdr 10 Sk. skeppundet, hvilket efter deras värde i Hamburgerbankens mynt gör . . . . 2 — 29 — 9.

Summa 3 — 39 — 2.

Då man dertill lägger jernets inköpspris, t. ex. 7 Rdr, kommer således ett skeppund jern, transporteradt till Lybeck, att kosta 10 Rdr 39 Sk. i svenskt bankomynt oberäknadt dens provision, som besörjer lastningen, samt intresset på det kapital, som man förskotterat till jernets inköp och till de andra kostnaderna, ända tills betalningen ingår, så att totalsumman med säkerhet uppgår till 11 rdr eller så omkring för ett skeppund.

I det enda fall, att köparen betalar i hamburgerbankens silfvermynt en summa, som i reela penningar uppgår till samma belopp som hvad jernet tillika med alla dithörande omkostnader har kostat i svenskt bankomynt, kan säljaren vid försäljandet af vexlarna åtnöja sig med en vexelkurs, som är al pari.

Allt efter som köparen betalar mindre, måste vexelkursen höjas, på det att säljaren må kunna i reda penningar återfå hvad han betalat i svenskt bankomynt.

En dylik export beror således af det högsta pris, som en utrikes köpare kan betala i godt utländskt mynt för denna vara, transporterad till en bestämd hamn, der han bör emottaga henne. Innan ett sådant anbud ingår från Frankfurt med en bifogad uppgift på myckenheten och sorten af det jern man önskar, kan man icke göra någon beräkning, som visar resultaten.

Dessutom bör man kanske icke betvifla, att köpmännens enskilda intresse så väl hos oss som i Hansestäderna skulle hafva förmått dem att eftersträfva och draga fördel af denna utväg att afsätta varor, om någon den ringaste vinst dervid varit att få, i synnerhet i närvarande tid, då deras företag för hvarje dag inskränkas inom allt trängre gränser.

Om Sverige ser sig tvunget att inskränka sin handel med främmande länder till Östersjön, och om icke en dålig skörd med nödvändighet tvingar det att införa en ansenlig qvantitet säd, bör vår vanliga export till Östersjöns hamnar ungefär motsvara vår vanliga import från dessa trakter, hvilken förnämligast består i hampa, lin, hudar, ull, talg, vax, viktualier och husdjur m. m. Men om vinstbegäret funne någon utväg att till

Östersjöns hamnar frakta sådana varor af ett finare slag och följaktligen mycket dyra, som vi förut hafva fått från deras rätta afsättningsort, och dessa varor köptes och skickades till Sverige, så kunde behofvet af vexlar blifva mycket stort och möjligheten att ytterligare höja vexelkursen lika obegränsad, som den hittills varit.

Så framt icke vårt behof af vexlar blir tillgodosedt, i hvilket läge än vårt land må befinna sig, så är det omöjligt att reglera och sänka vexelkursen.

I Sveriges närvarande ställning, då det icke kan exportera sina produkter, har det af nöden särskilda utvägar, som äro fullkomligt oberoende af dess varors afsättning såsom till exempel lån hos andra makter eller export af bankens silfverförråd.

Om något af dessa båda medel vore användbart, hvilket icke är troligt, så skulle dermed icke målet vinnas för längre tid än för den, då dessa utvägar kunde fylla våra behof af vexlar. Men om Sverige fortfarande skulle befinna sig i samma läge, så skulle den årliga räntan på de öfverskjutande skulderna hos utländingen betunga staten med ett ännu större behof af vexlar än förut, eller ock skulle banken beröfvas den reela fond, på hvilken vi bygt hoppet om vårt myntväsendes återställande i framtiden och för hvilken fond rikets invånare gjort så stora uppoffringar.

Hvad mig angår, om Ers Kongl. Höghet värdes tillåta mig att framställa min egen mening, så är jag af den tanken, att innan en allmän fred stadgat Europas öde och nya traktater medfört säkerhet och förhoppningar för de industrigrenar och de handelsföretag, på hvilka Sverige kan grunda sitt bestånd och sin fördel, blifva alla försök att ordna våra finanser och vårt penningeväsende endast palliativ, hvilka blott försämra vår ställning, allt efter som de skuldsätta oss hos utländska makter eller beröfva oss bankens tillgångar.

Inbyggarne i detta land, hvilka ända hittills lidit mindre af de allmänna olyckorna än de öfriga folken på kontinenten, böra med tålamod foga sig i ett läge, hvilket det icke står

i deras makt att förändra, och med beslutsamhet försaka de öfverflödsvaror och lyxartiklar, som de icke mera kunna hemta från utlandet.

I fall Ers Kunglig Höghet beslutit att placera sina enskilda kapital i våra fonder, skulle man kunna, om man försigtigt drogo in dem, för ganska lång tid förekomma vexelkursens höjande och till och med sänka den så mycket, som försigtigheten och omständigheterna medgåfve och som Ers Konglig Höghet funne lämpligt; men hvad som fordrar ett noggrannare eftersinnande det är, huru vida det nu är rätta tidpunkten för att draga in till Sverige Ers Kongl. Höghets fonder.

O. E. Lagerheim.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 97.

Franska sändebudet i Stockholm baron Alquier till ministern för utrikesärendena friherre Lars von Engeström, *Stockholm den 30 november 1810.*

Herr Baron!

Den storm, som rasat på Östersjön, har skingrat en ganska betydtydlig engelsk konvoj; omkring sextio fartyg, hvilka undgått konfiskering i preussiska hamnarne, undgått skeppsbrott och kryssarnes förföljelser, hafva sökt sig en tillflyktsort vid. Sveriges kuster och särskildt i närheten af Karlshamn. Jag har mig säkert bekant, att dessa med handelsvaror och lifsförnödenheter från England eller kolonierna ganska rikt lastade fartyg äro ur stånd att hålla sjön, och att det är ganska lätt att bemäktiga sig dem. Jag skyndar, Herr Baron, att påpeka för ert nit för konungens tjenst detta verkligen dyrbara tillfälle att tillfoga vår gemensamme fiende en omätlig förlust och att genom en så vigtig pris godtgöra de förluster, som svenska handeln möjligen kan komma att vidkännas i följd

af de nationen tillhöriga fartygs konfiskering, hvilka befinna sig i engelska hamnar.

Mottag, Herr Baron, mina försäkringar om den djupa högaktning, med hvilken

jag har äran vara

er ödmjukaste och lydigaste tjenare

ALQUIER.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 98.

Statsrådet friherre B. B. von Platen till H. K. H. kronprinsen Karl Johan, *Tjos i Vestergötland den 8 december 1810.*

Nådig Herre!

Som ett säkert tillfälle yppar sig att åtlyda Ers Kungl. Höghets nådiga befallning, vågar jag skrifva dessa rader, lycklig om E. K. H. värdigas sysselsätta sig en stund med dem. Jag reste nästan direkte till Göteborg, derifrån amiral Saumarez likväl redan hade rest, men jag träffade der en annan Engelsman, hvars verkliga namn syntes vara Johnstone och som af herr Parish var bestämd till engelsk emissarie. Han skulle resa till Wien och lät på grefve Rosens anvisning presentera sig för mig; han försäkrade mig, att engelska regeringen vore böjd för att, på hvilket sätt som kunde anses mest lämpligt, medverka till Norges förening med Sverige, äfven med subsidier, blott man vore säker om att lyckas, men han uttalade äfven sina tvifvel angående Finlands återfående, hvilket tycktes mig antyda hopp om förlikning mellan England och Ryssland, ehuru han sade, att någon sådan icke kunde ega rum under kejsar Alexanders lifstid.

Jag tillbakavisade hvarje tanke på Finland såsom varande alldeles stridande emot Ers Kungl. Höghets politiska, åsigter,

hvilka det mycket intresserade honom att få kännedom om, liksom han tycktes mycket belåten med de upplysningar, som jag i detta afseende lemnade honom[1]).

I anledning af det stora mål, som E. K. H. har i sigte, tror jag bestämdt, att E. K. H:s närvaro, åtminstone för några dagar, i Göteborg skulle verka ofantligt godt, om den också icke är oundgängligt nödvändig, emedan tonen för E. K. H. redan är sådan som den bör vara, men E. K. H. vet bäst sjelf, huru mycket personlig närvaro inverkar. Jag har ordnat allt med afseende på beskickningen till Norge, och jag har en mycket pålitlig person, som är färdig att afresa, men det kan icke utan att väcka misstanke ske före julhelgen, och som E. K. H. kanske kommer till Göteborg innan dess, väntar jag någon tid med att afsända honom; man får under tiden se händelserna utveckla sig något, ibland annat med afseende på engelska konungens sjukdom, som skulle kunna blifva orsak till stora förändringar. Om E. K. H. har något att förändra vid eller tillägga till denna anordning, är baron Posse, som öfverför detta bref, af en bepröfvad pålitlighet. Jag kan säga, att det är i samråd med honom som jag tagit mitt första steg på revolutionens bana, och denna samstämmighet har sedermera aldrig undergått någon förändring utom vid ett enda tillfälle med afseende på en enda fråga, och vår vänskap stördes ej deraf; han kan framföra till mig muntligen eller skriftligen hvad E. K. H. anser lämpligt att anförtro honom.

Nyheten, att grefve Fersens begrafning blifvit firad med mycken ståt, är allmänt spridd; som ceremonien enligt denna underrättelse redan egt rum, tillåter jag mig icke att fälla något omdöme deröfver, men jag anser det icke likgiltigt, att man här i landsorten tillägger, att E. K. H. den dagen icke allenast fört befälet öfver trupperna, utan äfven af egna medel bestridt omkostnaderna för begrafningen.

1) Se närmare om den nya riktning i Sveriges politik, som antydes i detta bref, SCHINKEL a. st. VI s. 28 o. f. och särskildt om Platens resa s. 48. *Utg. anm.*

Jag hoppas att E. K. H. ursäktar min vanliga uppriktighet, som emot E. K. H. aldrig förr än med lifvet kommer att upphöra, och värdigas påminna sig att nästan mitt första ord till E. K. H. var: »i Sverige finnas nästan inga Jakobiner, men många ganska verksamma aristokrater.» Desse hafva mer än en gång varit nära att dränka sig i sitt eget blod och kanske är detta det enda sättet att kurera dem. Ers Kungl. Höghet har räddat dem, och på en så mäktig hjelp skola de nog försöka att stödja sig för att börja leken på ny räkning. Må Gud bebevara Ers Kungl. Höghet och låta den allmänna meningen angående E. K. H:s person och karaktär fortfara, ty det är den enda räddningen för detta olyckliga fäderneslarid, som utan detta sista stöd ovilkorligen skall gå under.

Jag håller på att uppgöra alla möjliga kostnadsförslag till det stora arbete [1]), som är mig anförtrodt; jag hoppas, att under nästa år kunna påräkna ungefär 5,000 man, och första året af E. K. Höghets vistelse här skall blifva utmärkt af ett vackert arbete. Alla dessa arbeten tillika med andra händelser göra det för mig lika omöjligt som onödigt att infinna mig i Stockholm. Ers Kungliga Höghet måste förlåta mig, att jag ej i tid redogjort för dessa senare skäl, men som de angå mig personligen ehuru äfven såsom medlem af statens förnämsta embetsverk, har jag ansett det ogrannlaga att sjelf tala derom, och jag vågar dessutom att i detta hänseende stödja mig på mina nuvarande embetsbröders vitnesbörd; efter mogen öfverläggning, har jag emellertid lika mycket af pligt som af böjelse samt dessutom på grund af personliga angelägenheter såväl som för min helsas skull trott mig förpligtigad att anhålla om mitt afsked.

Tillåt min Prins, att jag till min död framhärdar att med den fullkomligaste och oföränderligaste tillgifvenhet vara

Ers Kunglig Höghets
ödmjukaste och
lydigaste tjenare B. v. Platen.

En talrik deputation af invånare vid norska gränsen har haft en öfverläggning med grefve Rosen.

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet].

---

1) Göta kanals byggnad. *Utg. anm.*

№ 99.

Adjutanten Gentil St. Alphonse till H. K. H. Kronprinsen Karl Johan[1]*, den 17 december 1810.*

Nådig Herre. Som jag icke kan vara er till någon nytta i Paris, sedan prinsessan afrest, har jag i det fredliga och ganska okända Sologne velat vänta, till dess era affärer skulle återkalla mig till det franska rikets hufvudstad.

Jag har med den lifligaste tillfredsställelse erfarit den hänförelse, med hvilken E. K. H. blifvit mottagen i Sverige, och hvilken framkallats af era tal samt ert ädla och behagliga uppförande, så egnadt att öfverallt göra lycka; men medaljen har alltid en frånsida, som det för suveräner är nödigt att aldrig misskänna eller förbise. Den höga adeln bör, om den ock låtsar sig dela ja till och med öfverträffa den kärlek, som de andra stånden i Sverige hysa för er, aldrig ingifva er något förtroende med undantag af några unge män, hvilka alltid äro mindre förderfvade och mera nitiske för det allmänna bästa än gubbar, hvilka äro snikna efter penningar eller embeten och färdiga att offra allt för dessa två slags intressen. De skola icke förlåta er, att man bundit deras händer för att välja er i stället för en död och en lefvande, som de skulle hafva beherskat, och den tillgifvenhet, som de visa er, är endast en snara, som de utlägga för er, men från hvilken er klokhet skall rädda er. Ännu en gång, Nådig Herre, dugtiga piskslängar, om ni behagar, åt dessa herrar! ty er roll bör bestå af en väl beräknad fördelning af vänligt och fast tillvägagående och — — — —[2]. Ert intresse fordrar det så mycket mera mot de förnäma, som hela deras politik, och jag är härvidlag väl underrättad, inskränker sig till ett försök att bedraga er, i det de låta er, om möjligt, omgifvas och beherskas

---

1) Uppgiften att brefvet är från Gentil St. Alphonse (om denne se nedan № 100) grundar sig på en anteckning af samlaren.

Utg. anm.

2) Texten har här några ord som ej kunnat tolkas: *Coups pies[?] dans le ventre.*

Utg. anm.

af sina målsmän, för att sedan bringa er i ogunst hos folket, derigenom att de öfvertyga allmänheten, att de beherska er och alltid skola hafva större inflytande hos er med uteslutande af det tredje ståndet. Som detta stånd äfvensom bondeståndet beständigt skola utgöra ert kraftigaste stöd, sök att klokt vinna dem framför dessa ädlingar utan kraft, utan karaktär, utan allmänanda, utan talanger, utan alla andra resurser än en smula bakslughet, hvilka skulle uppoffra eder åt hvarje Dansk eller Ryss, som gåfve dem hopp om den minsta fördel, som de icke kunna erhålla af er.

En suverän bör aldrig förgäta en reflexion, som Ludvig XVI en dag gjorde till mig. »Ni påstår, sade han till mig, att jag bedrager mig med afseende på de flesta af min omgifning; jag tror som ni; men hvad är att göra? Ett hof liknar en maskeradbal, der man icke ser ett enda ansigte, och der man icke hör en enda röst sådan den verkligen är.» Jag är tillräckligt väl underrättad för att försäkra er, att de dumma och trolösa hofmännen redan icke försumma något för att göra troligt, att ni alltför lätt ger vika för era kammarherrars råd, enkannerligen för grefve M:s, hvilken jag fortfarande anser vara i alla afseenden olämplig för ynnest och förtroende, emedan han aldrig skall duga till något i krig, i politik, i vänskap, ja icke ens i sällskapslifvet. Naturen har så oåterkalleligen velat.

Om min tillgifvenhet för E. K. H. anbefaller mig att omtala hvad som kan skada er, så ålägger den mig icke mindre att underrätta er om det som är för er fördelaktigt. Ert förfarande gent emot Otto Mörner frambringar en förträfflig verkan. Hans tillgifvenhet och energi, hvarpå han gifvit så tydliga bevis, förtjena, att ni bereder hans lycka, men utan att ni gör honom mer än någon annan, som tjenar er väl, till er gunstling; ty en gunstling hvilken som helst förutsätter alltid, äfven om han hade stora förtjenster, hos fursten ett slags svaghet, hvilken det är ganska klokt att icke visa vid ett hof, då man vill undvika intriger. Man förlåter en konung hellre, att han har ett dussin kopplare, än att han har en ende förklarad

eller blott misstänkt gunstling; deraf den oeftergifliga nödvändigheten att väl bibehålla jemvigten mellan dem, som närmast omgifva tronen.

Ju mera jag betraktar de allmänna angelägenheternas ställning, och framförallt framtiden, desto mera stadgar sig hos mig den föreställningen, att E. K. H. aldrig skall kunna för den franska beskickningen finna en person, som är värdigare, och som i sig förenar mera karaktärsfasthet, insigter, oegennytta och tillgifvenhet för er person än Signeul. Hans upphöjelse till adelsman och baron skall aldrig utöfva något inflytande på hans hjerta och hans grundsatser; denna åtgärd skall bevisa er bevågenhet för den erkända förtjensten, den skall smickra tredje ståndet och endast kunna misshaga adeln, hvaruti icke ligger mycket ondt.

För att fullständiga artikeln om dessa herrar, bör jag erkänna för E. K. H., att jag med lika mycken förvåning som missnöje läst den rapsodi, som landtmarskalken för er föredragit. På samma gång, som han gifver er väl förtjenta loford, hafva hans bemödanden att upphöja till Sveriges skyddsengel er företrädares maner, hvilken var en obetydlig personlighet, som icke uträttat någonting minnesvärdt, synts mig mycket opassande för att icke säga mera. Hvad! i ett ögonblick, då en hel nation kallar er såsom den mest värdige att regera öfver sig, och då man bör till er frambära uttrycken af en allmän tillfredsställelse, vågar man säga er midt i ansigtet, att man saknar den, hvars plats ni intager, och synes vilja anbefalla såväl er som riket åt hans mäktiga förböner, såsom gamla qvinnor af alla sekter säga, då de tala om sitt älsklingshelgon. Jag anser er mycket intresserad, N. H., af att närmare undersöka denna slags illuminaterlära och att strängt undertrycka den; ty utom det att den kan försvaga den aktning och det förtroende, på hvilka ni har rätt att göra anspråk, kunde man, utan att vara alltför misstänksam, betrakta den såsom ett till skenet oskyldigt medel att uppsåtligen utlägga stötestenar till förmån för någon, som måhända i tysthet arbetar på att ställa er vid sidan af salig fursten af Augustenburg för att sedan

intaga er plats, något som det är klokt att hindra. En sådan händelse kunde endast behaga några adelsmän; men man måste se sig väl före; ty ni befinner er uti en ställning, som kräfver den största vaksamhet.

Som jag ej var i Paris, då herr Villatte anlände, råkade jag honom ej, men E. K. H. får genom honom eller genom en annan lägenhet mottaga ett paket, som herr le Bresay, generalsekreterare vid institutet lofvat mig att öfverlemna till baron Friesendorff. Jag har händelsevis träffat herr Jean-Denis, f. d. grefve eller baron Clugny (en fordom mycket framstående familj) som tjenat under er vid vestarméen i egenskap af artillerikapten, en grad som han beklädt i 8 år, ehuru han ej är mer än 36 år. Han är mycket kunnig och synes mig vara en man med hufvud och karaktär. Om en penningaffär, som nödgat honom att fara till Förenta Staterna i Amerika ej aflöper enligt hans önskan, återkommer han till Frankrike, och som han då blir utan anställning, kan han nog blifva frestad genom anbudet att blifva major eller öfverstlöjtnant i Sverige. Om ni behöfver hans tjenst, så torde ni hafva godheten underrätta mig derom. Jag anser det nyttigt att gifva E. K. H. anvisning på personer, som ni sedan efter behag kan kalla eller låta vara. Jag har hittills glömt säga er, att man försäkrat mig, det baron Otto Mörner är mycket kunnig och mycket älskar arbete, något som det är lätt att kontrollera.

Ni erinrar er kanske, att vid ett samtal mellan oss om administration i allmänhet, anförde jag baron de Corbigny, prefekt öfver departementet Loir et Cher, med hvilken jag står i förbindelse, såsom en af de bäste administratörer, som jag någonsin påträffat. Som jag är på platsen och i tillfälle att följa och uppskatta hans åtgärder, har jag trott att flere af hans idéer skulle med fördel kunna lämpa sig för de förbättringsplaner, som ni tillämnar i ert blifvande rike, emedan mycket goda saker passa nästan öfverallt. Jag har derför förmått herr de Corbigny att skrifva till er samt sända er årsberättelserna från sitt departement, uti hvilka allt som han utfört, sedan han fick platsen, är noggrant beskrifvet. E. K. H. kan vid behof råd-

fråga dem med afseende på åtskilligt och deraf hemta ypperliga resultat. Det är svårt att tro, att man ej en dag inkallar honom i statsrådet eller ministèren, ty hans talanger äro kända, och jag anser passande att ni, när ni kan det, ger honom den stora Vasaorden eller Nordstjernan. Ludvig XIV ökade mycket sitt anseende genom att utdela pensioner åt främmande lärde, och det synes som om ni skulle göra ännu mer för ert rikes ära, om ni gåfve utmärkelseteeken åt insigtsfulla statsmän. Det är herr de Corbigny, som åtagit sig herr Lindersköld, om hvilken han har mycken omsorg, och han skall äfven med nöje åtaga sig andra unga personer, som ni finner lämpligt att sända till honom. Han är föröfrigt en af era största beundrare, såsom E. K. H. kan finna af det sätt, hvarpå han, samma dag jag ankom till Blois, slutade ett samtal med mig om ert val. »*Jag tager*», sade han, »*den lifligaste del i denna händelse, som jag betraktar såsom en triumf för den personliga förtjensten.*»

Jag ber er, N. H., framföra min vördnad och hyllning till prinsessan och arffursten och äfven för egen del mottaga uttrycken deraf.

G.

Herr Lindersköld lyckas utmärkt väl och förvärfvar utmärkta kunskaper. Man anser, att han för att komplettera dem borde förlänga sin vistelse i Blois och Frankrike. E. K. H. skulle göra far och son en tjenst genom att utverka detta hos den förstnämnde. Min tillgifvenhet för honom förmår mig att egna honom synnerliga omsorger.

[Öfversättning från ett franskt originalbref].

№ 100.

Franske krigsministern, hertigen af Feltre till H. K. H. Kronprinsen Karl Johan, *Paris den 24 december 1810*[1].

E. K. H.

Jag har understält H. M. det bref från E. K. H., hvari ni uttrycker er önskan att under ett år få behålla omkring er person HH. Gentil St. Alphonse[2], Sevret och Vilatte, hvilka i Frankrike voro anstälda såsom adjutanter vid er stab.

Kejsaren har trott, att desse officerares ställning midt i en armé, för hvilken de äro främmande, skulle blifva föga naturlig, och att med afseende härpå deras vistelse i Sverige ej bör förlängas utöfver den permission af 4 månader, som han haft godheten medgifva dem. E. K. H. ombedes att delgifva detta för de franska officerare, som fått tillåtelse att beledsaga er till Sverige.

Jag har, E. K. H., äran att med djup vördnad vara

E. K. H:s

underdånige och lydige tjenare

krigsministern

hertigen af Feltre.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 101.

Grefve Defermon till H. K. H. Kronprinsen Karl Johan, *Paris den 27 december 1810.*

Min Furste!

Jag har äran underrätta E. K. H. derom, att sedan Hans Kejserl. och Kungl. Majestät till vederbörande embetsverk[3]) öfverlemnat det bref, som ni till honom adresserat den 11 sistl. november, så har detta embetsverk icke trott, att E. K. H. under någon titel eller något namn kan såsom omedelbara förläningar af franska riket behålla de besittningar, som ni af

1) Jmfr Schinkel a. st. VI s. 45. *Utg. anm.*

2) Om brefvet № 99 verkligen är ifrån Gentil St. Alphonse, synes denne ej genast hafva följt Karl Johan till Sverige. *Utg. anm.*

3) *Le conseil du sceau.* *Utg. anm.*

H. Kejserl. och Kungl. Maj:s frikostighet erhållit, samt att H. Kejserl. och Kungl. Maj. med anledning af embetsverkets hemställan den 18 dennes ålagt mig att låta taga i besittning furstendömet Ponte Corvo och de besittningar, som dermed voro förenade i Westphalen, i Hannover och på andra ställen, och att derifrån afdraga den i Frankrikes hufvudbok införda räntan af 11,764 francs, hvilken jemte barontiteln skall gifvas såsom förläning åt E. K. H:s bror.

Jag är med vördnad,
Min Furste,
Ers Kongl. Höghets
ödmjukaste och lydigaste tjenare
statsministern,
generalintendent öfver domänförvaltningen,
Grefve Defermon.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 102.

General Curt von Stedingk till K. Karl XIII. *Underdånig apostille af den $^{18}/_{30}$ december 1810.*

Den af herrar Czernischeff och Siewers uttalade tanken, att Norge borde tillhöra Sverige, är bland dem, som sedan länge här varit gängse. Den har ofta framstälts till mig af ganska betydande personer och bland andra af general Suchtelen kort före hans afresa till Stockholm. Kejsar Alexander skulle helt säkert icke hafva något emot, att en dylik anordning med Frankrikes samtycke och något skadestånd för Danmark kunde komma till stånd. Han skulle till och med se det med nöje, i hopp att derigenom stadga Finlands inkräktning och för framtiden lugna oss genom ett skadestånd, som för oss är så lämpligt. Svårigheten ligger endast i att finna det passande sättet för att förverkliga en icke endast för Sveriges lycka, utan äfven för dess räddning och oberoende så vigtig plan. *Ut in litteris submisse humillimis.* Curt Stedingk.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 103.

Uppsats af drottning Hedvig Charlotta angående K. Gustaf Adolfs och hans familjs penningangelägenheter 1810.

Då konung Gustaf Adolf den 13 mars 1809 blef arresterad, fördes han efter några få dagar till Gripsholm, hvarest drottningen, hans gemål, med sina barn återförenades med honom den 3 nästföljande juni. Då ständerna församlats, valde de i juni månad den nuvarande konungen och följande månad till tronföljare prins Karl August af Augustenburg. Under sommarens lopp fortforo ständerna att sysselsätta sig med finanserna, och på den nuvarande konungens förslag om ett årligt anslag åt konung Gustaf och hans familj beslöto ständerna att detta skulle fastställas till en summa af 66,666 svenska Rdr banko, och att Haga, som var konung Gustaf III:s enskilda egendom och följaktligen genom arf tillhörde för detta konungen, skulle af ständerna inköpas till kronoegendom, samt att allt, som tillhörde för detta konungen och hans familj, skulle skiljas från det, som hittills af dem innehafts, men egentligen tillhörde kronan. Det beslöts och bestämdes, att det kapital, som skulle afkasta den ofvannämnda summan, skulle hemtas från konung Gustaf Adolfs och hans familjs fonder och från den summa, hvilken bestämts till lösen af Haga; detta köptes utan lösören, det var endast byggnaderna och grunden, som man värderade. Konung Gustaf Adolfs fonder bestodo af ett kapital, hvarmed riksens ständer hade begåfvat honom på 1778 års riksdag, då han föddes och de voro hans faddrar, vidare af ett kapital, som riksens ständer på 1800 års riksdag gifvit drottningen, och slutligen af ett sådant, som de på denna samma riksdag i Norrköping hade beviljat prins Gustaf, deras son; alla dessa kapital hade blifvit insatta i statskontoret, och de hade årligen uppburit räntorna deraf. Så snart man beslutit detta, var det nödvändigt att utvälja några personer, försedda med fullmakt att afskilja allt, som var kronans enskilda egendom, och uppsätta förteckning deröfver. Följaktligen ut-

nämnde ständerna 4 personer, en af hvarje stånd, som försågos med fullmakter; för detta konungen gaf sin fullmakt åt en person, för hvilken han hyste förtroende, och den nuvarande konungen befalde sin öfverste-kammarherre, grefve Fabian Fersen att likaledes biträda dervid; lagfarne personer voro ock närvarande. Man uppsatte förteckningar på de kapital, möbler och nipper, som funnos på Haga och Stockholms slott, och slutligen begåfvo sig dessa herrar till Gripsholm för att göra en förteckning öfver hvad konungen och hans familj hade med sig i nipper och penningar. Som såväl konungen som drottningen hade diamanter, som tillhörde kronan, var det nödvändigt att återfordra dem. Man skilde dessa från dem, som voro deras personliga egendom, men de senare blefvo likaledes värderade; öfver alla dessa undersökningar och deras resultat uppsattes en förteckning, som ännu befinner sig i Sverige, och af hvilken drottning Fredrika erhöll en afskrift. Snart derefter fattades beslut om att konungen och hans familj skulle förvisas ur konungariket, samt att den bestämda räntan skulle skickas till dem, utan att de egde att förfoga öfver kapitalen.

Konungen valde då att bosätta sig i Schweiz eller ej långt från Baden, men beslöt sedan att lemna sin familj och begifva sig till England; och oaktadt han ombads att befullmäktiga någon att förvalta hans affärer och afsluta allt, som ej ännu blifvit det, så skickade han ingen fullmakt, vare sig nu det förslag man tillskickat honom hade förkommit, eller att ett mycket misstänksamt lynne afhöll honom derifrån. Men som drottningen med sin familj befann sig utan penningar, och för detta konungen emellertid skref till konungen, sin farbror, att han ej ville hafva någon förbindelse med sitt fädernesland, utan berättigade drottningen, sin gemål, att draga fördel af hans rättigheter, så beslöts på riksdagen i Örebro, att räntorna skulle utbetalas till drottningen med undantag af dem, som härflöto af de kapital, hvilka tillhörde konungen, hvilka räntor skulle öfverlemnas till konungen, då han gaf sin underskrift. Som konung Gustaf Adolf emellertid icke endast i sitt bref till konungen, sin farbror, utan ock i bref till drottningen, sin gemål,

hvarur jag här bifogar en öfversättning af de meningar, som hafva afseende härpå, berättigar henne att öfvertaga hans affärer i Sverige och det, som angick deras barn, tycktes det, som man knapt skulle kunna förneka henne att uppbära alla inkomster, som riksens ständer beviljat. I följd häraf är det nödvändigt, att drottningen skickar någon fullmakter, och att hon låter tvänne vitnen attestera den del af konungens, hennes gemåls bref, som har afseende på det bemyndigande han ger henne, samt att hon undertecknar en reklamation att komma i besittning af sin familjs inkomster och de densamma tillhöriga effekter, som ännu finnas här. Något har afskickats denna sommar, men det var till största delen drottningens kläder och effekter, men allt, som tillhör för detta konungen finnes ännu qvar, som förteckningen kan utvisa. Följaktligen skickade jag för några månader sedan öfversättningen och de dokument, som handla derom, och jag föreslog, att hon skulle skicka fullmakter; hon samtyckte dertill äfvensom till att anförtro dem åt kommissarien i statskontoret, en herr Wirsén, och jag skickade på samma gång ett förslag till reklamation, för att hon skulle bifoga den till fullmakten; så snart som jag . . . .

[Öfversättning från en defekt handling på franska, å hvilken är antecknadt: »egenhändigt af drottning Charlotte»].

№ 104.

Friherre G. Lagerbjelke till H. K. H. Kronprinsen Karl Johan, *Paris den 4 januari 1811.*

Nådig Herre!

Hvad bör jag väl säga, N. H., eller rättare hvad bör jag tillägga till mina depescher för i dag? Kanske skulle de vait mera sammanhängande, om jag kunnat adressera dem till E. K. H., emedan det i dem ofta är fråga om E. K. H., och E. K. H:s godhet skulle gifvit mig mod att säga sakerna rent ut som jag tänker, och E. K. H. för öfrigt ensam

är herre öfver de hemligheter, som ej angå staten. Jag har sannerligen varit i stor förlägenhet, huru jag skulle redogöra för det samtal, H. M. drottningen af Spanien värdigats skänka mig, och jag kunde dock ej fördölja den förnämsta källan till mina notiser, utan att väcka tvifvel om deras sanningsenlighet. Jag tillstår öppet, att, trots dessa skäl, som synas mig ganska talande, vågade jag ej låta E. K. H. ensam få kännedom om resultatet af mina forskningar af fruktan att skaffa mig på halsen en obehaglig affär med vår ministère, som trakasserar mig allt hvad den kan och Gud allena vet af hvad orsak. Jag beslöt mig slutligen att intaga i mina depescher blott hvad som var nödvändigt för uppfattningen af det hela, och att supplera det med enskildheter, som adresserades till E. K. H. Och hvad dessa beträffar, förmodar jag, att H. M:t drottningen till stor del besparar mig besväret, emedan hon skrifver direkt till E. K. H.

Hvad först angår mitt samtal med herr de Valence, bör jag här tillägga, att han meddelade mig (i förtroende, sade han) några anmärkningar, som åtskilliga personer gjort öfver några ställen i E. K. H:s tal. Än hade kejsaren och Frankrike för litet omnämnts, än ville man se ett slags utfall mot den katholska religionen i E. K. H:s svar till erkebiskopen; och slutligen hade man i några satser funnit uttalanden till förmån för tankefriheten i politiken. E. K. H. torde finna, huru lätt det var mig att svara herr de Valence sådant, som syntes mig passande att framföras, och han sjelf gjorde E. K. H. rättvisa, i det han medgaf haltlösheten af dessa anmärkningar, liksom om man, när man talar till kårer och deputationer inom ett land, skulle kunna oupphörligt tala om andra herskare och om andra folk (och E. K. H. har likväl gjort det i sitt tal vid ankomsten till Sverige och i sitt tal till ständerna, de enda tillfällen, då dessa ämnen voro på sin plats); liksom om ett ädelt och upphöjdt sinne ej vid antagandet af en annan religion borde uttala sin öfvertygelse; liksom om E. K. H., som mottagits på ett sådant sätt af alla nationens klasser, ej skulle kunna med vänlighet mottaga och uppmuntra dem, som betygat

E. K. H. sin kärlek och sin trohet! Om jag för öfrigt omtalar detta sqvaller för E. K. H., är det för att uppfylla mitt löfte att säga E. K. H. allt; jag betviflar, att E. K. H. finner något deri, som är af intresse att veta, men E. K. H. skall alltid bättre bedöma det än jag.

Hvad angår mitt samtal med amiral Verhuel, kan jag försäkra E. K. H., att man ej kan tänka mera ädelt och vara E. K. H. mera tillgifven, än denne ärans man. Till de af hans yttranden, som anföras i min depesch, bör jag här foga, att amiralen var öfvertygad, att det fans personer, nog afundsjuka öfver E. K. H:s ära och öfver den tillgifvenhet, man visat E. K. H. i Sverige, för att om möjligt här söka skada E. K. H.; men att antalet af de personer, som göra E. K. H. en lysande rättvisa, som en hysa verklig vänskap för och önska E. K. H. all slags lycka, är ofantligt större. Amiralen syntes mig något förstämd med anledning af förläningarnas återlemnande, hvari han trodde sig se en hufvudorsak till kejsarens förtrytelse; men då jag utvecklade för honom, att det var en så godt som uppgjord affär redan före E. K. H:s afresa, att kejsaren hade ansett den som en vanlig konvenansfråga och gifvit hopp om skadeersättning, och att slutligen herr de Villatte, som frambar brefvet angående denna fråga, i början blifvit utmärkt väl mottagen, så insåg amiralen fullkomligt, att denna sak nu dragits fram blott för att öka förevändningarna. — Det är säkert, att herr de Verhuel drager sig tillbaka till Holland.

Rörande min audiens hos drottningen af Spanien, skall H. M:t förmodligen tala derom med E. K. H. Hon var illamående efter uppfyllandet af Nyårsdagens tröttande pligter; men hon ville ej, att man skulle nämna derom. Jag anhåller derföre, att E. K. H. ej må säga något derom till kronprinsessan. H. M:t mår i dag väl; jag har sändt herr von Friesendorff för att få nyheter från henne. Hon hade den utomordentliga godheten att mottaga mig, ehuru hennes opasslighet höll henne vid sängen. Hon syntes mig mycket ledsen öfver ställningen, emedan kejsaren sagt henne saker, som smakade mycket af hans dåliga lynne. Han hade rasat mot regeringens

anordningar och mot den licens, hvarpå man gör anspråk, som beröfvar honom den nödvändiga myndigheten. »Hvad vill ni, att jag skall göra? de äro galna i Sverige», sade han, då drottningen förestälde honom, att det ej var rätt att döma efter utseendet eller efter misstankar och uttalade sin förhoppning, att han ej brådstörtadt skulle taga sitt parti. Han hade låtit förstå, att han var sårad öfver återlemnandet af förläningarna, men hade ej haft något att svara på drottningens anmärkning, att det ej var någon ny affär, då E. K. H. hade talat med honom om detta ämne före sin afresa från Frankrike, och då ej hört talas om någon svårighet. H. M:t drog deraf den slutsatsen, att såsom jag förut nämnt, kejsarens misshumör med anledning af denna sak var affekteradt.

Gud vet, hvad man bör tänka om allt detta. Drottningen tror, att man vill åt Pommern. Om detta slag ej kommer för brådstörtadt, skulle det åtminstone vara hopp om ersättning, som visserligen vore svår, men dock möjlig att genom underhandling vinna. Grundlagen förbjuder visserligen all afträdelse af svenska områden, men den har ej kunnat förutse en tvingande nödvändighet, och dess ande kan ej vara att hellre förlora allt än att om möjligt få pekuniär skadeersättning. Detta Pommern, som är beröfvadt sina domäner, och drager åt kedjorna af vårt politiska beroende, är föga värdt, då dess inkomster knapt räcka till för utgifterna för dess förvaltning och betalandet af räntan på statsskulden. Men äran? Det är en annan sak. Om man förrädiskt beröfvade oss denna provins, känner jag, att det blir svårt att tillegna sig nog lugn för att kunna föra underhandlingarna.

Emedan olyckan ej kommer, derför att man talar om henne, bör jag framställa för E. K. H. en hypotes, som framställer olyckans höjd. Jag vill hoppas, att det ej inträffar, men emellertid är det under närvarande förhållande ej omöjligt. Om kejsaren tvingar oss att förändra system, lemnar den franska beskickningen Sverige och vår blir återkallad från Paris, ja kanske bortvisad. I det grymma tillstånd af svaghet och lidande, hvari jag befinner mig, vet jag ej, huru det skulle

blifva mig möjligt att göra en så lång resa under den kalla årstiden. Under det jag har äran skrifva till E. K. H., är jag så sjuk, att jag med nöd kan hålla pennan, och det synes blott alltför väl. Om konungen tilläte det och man medgåfve det här (man vore bra omensklig, om man nekade det), kunde jag i detta sorgliga fall här invänta den vackra årstiden, men i förväg afsända sekreterarne med arkiven och draga mig tillbaka som privatman. Hvem vet för öfrigt, om det ej kan blifva möjligt, att när lugnet återinträdt på ett hederligt sätt ställa allt till rätta? Hvem vet, om ej i alla händelser det för det fall att i framtiden någon utsigt yppar sig vore nyttigt att här beständigt hafva någon till hands, som trots upphörandet af den offentliga korrespondensen, alltid kan finna något tillfälle att sända en vigtig underrättelse? Jag sätter konungens intresse i första rummet; först i det andra sätter jag min klena helsa. Men oafsedt allt detta finnes det en annan betänklighet, visserligen utan tvifvel af mycket mindre vigt, nämligen att en alltför brådstörtad afresa alldeles skulle ruinera mig, emedan jag nyss fått färdigt ett mycket vackert och dyrbart bo, som jag blott småningom skall kunna betala. Om det ödesdigra fallet inträffar, ber jag E. K. H. hafva godheten gifva mig bestämda order i detta afseende. Jag ville ej skrifva till konungen direkt härom, för att ej framställa för honom utsigten af en fullkomlig brytning.

Hvad E. K. H. skulle göra mig lycklig, om ett ord af E. K. H. tillförsäkrade mig E. K. H:s fortfarande ynnest. Jag försöker göra mig den värdig.

Jag ber E. K. H. mottaga uttrycket af min djupa vördnad, hvarmed jag är Ers Kongl. Höghets

ödmjuke, lydige och underdånige tjenare

Baron Lagerbjelke.

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet].

№ 105.

Friherre G. Lagerbjelke till H. K. H. Kronprinsen Karl Johan, *Paris den 11 januari 1811.*

Nådig Herre!

Härmed sänder jag ännu en kurir; kanske anser man, emedan de äro ganska dyra, att jag sänder alltför många, men jag bekänner, att jag ej funnit sparsamhetsprincipen, som i andra fall är så nyttig, användbar i detta. Det gäller i sjelfva verket att förklara en mängd missuppfattningar, som bero af hvarandra; och jag ser ingen annan utväg dertill än täta, säkra och detaljerade meddelanden. Hvad det sista angår, finner man mig kanske väl lång; men E. K. H. torde hafva godheten besinna, att när man blott har *klara fakta* att framställa, är det lätt att vara kort. När man deremot är nödsakad att framställa skäl och motskäl, att kombinera, att utförligt skildra mer eller mindre tydliga möjligheter, att göra redo för samtal af obegränsad längd, är det ej gerna möjligt att vara lakonisk. Men när skrifvelserna öfverstiga ett visst mått, blir det svårt att sätta dem i chiffer liksom ock att dechiffrera dem; denna omständighet ensam fordrar således affärdandet af en kurir. Lägg härtill möjligheten, att H. M:t drottningen af Spanien — som min sjukdom hindrat mig att besöka under de sista dagarne — kan hafva något af intresse att meddela E. K. H.; foga slutligen härtill min åstundan att få äran meddela mig med E. K. H. angående åtskilliga ämnen, som ej äro lämpliga att behandla i en depesch, och E. K. H. känner alla mina motiv.

E. K. H. torde behaga observera i min depesch till konungen, med hvilken jag ber E. K. H. börja, att en ny omständighet inträffat, som för ögonblicket tränger alla andra i skuggan, och hvilken jag knappast väntade, oaktadt min aning, att man skulle gifva någon fantastisk tolkning åt baron Cederströms sändning. Det jag ej förutsåg var påståendet, att denna beskickning har *något annat* syftemål än det som upp-

gifvits. E. K. H. må döma om mitt sätt att svara på detta anförande; det är enkelt och förestafvadt af den fullkomliga okunnighet, hvari jag verkligen sväfvar om allt hvad ministern trodde sig veta i detta afseende. E. K. H. skall likaledes afgöra, huruvida jag handlat väl eller illa med afseende på de framställningar jag funnit tillfälle att göra för att erhålla förklaring af vissa andra omtvistade punkter.

Oaktadt denna nya händelse, som obestridligen är ganska betänklig, skall E. K. H. finna förhållandena här något förbättrade efter afsändandet af mina depescher af den 4. Det synes mig råda mera lugn, och de allmänt gängse ryktena om möjligheten af en brytning med Sverige äro i aftagande. Jag älskar tro, att drottningen har funnit något tillfälle att göra en god tjenst. För öfrigt är kejsarens köld vid offentliga tillfällen densamma; och den förlägenhet och tillbakadragenhet som några höga personor lägga i dagen synas ej ändrade.

Jag har under mina sista konferenser insett något som H. M:t drottningen förut sagt mig, att hertigen af Cadore är personligen tillgifven E. K. H. och att det synes honom svårt att säga den minsta sak, som ej öfverensstämmer med denna känsla. Han frågade mig för någon tid sedan, om jag hade äran brefvexla med E. K. H. Jag svarade, att sedan början af E. K. H:s vistelse i Sverige, hade E. K. H. hedrat mig med ett godhetsfullt bref, men att det redan var längesedan jag mottog detta; att hvad mig beträffade, jag stundom grep ett tillfälle att betyga E. K. H. min hyllning i enskilda bref. Derpå sade ministern, att E. K. H. för någon tid sedan skrifvit ett bref till kejsaren, hvaruti det talades om affärer (han sade ej om hvilka); att kejsaren med anledning deraf hade öfverlemnat brefvet åt honom, hertigen af Cadore, för att om det behöfdes taga det under behandling; att E. K. H. torde hafva godheten att i denna åtgärd ej se något utomordentligt, då kejsarens vana alltid är sådan i dylika fall; att H. M:t väl mottoge bref i statsangelägenheter, men ej besvarade dem, ej ens då de äro från hans bröder konungarne, som ofta skrifva sådana bref till honom; att jag borde hafva äran säga E. K. H. detta, på det

E. K. H. ej må förvånas öfver att ej få svar på brefvet i fråga, då kejsaren dermed blott likställer E. K. H. med sina bröder. Jag fann denna framställning af saken artig, så mycket mer som ministern ännu en gång återkom till densamma att bedja mig utveckla den på sådant sätt för E. K. H., det att E. K. H. ej skulle blifva på ringaste vis sårad, hvilket var långt från kejsarens afsigt.

Hertigen af Cadore sade mig i går med denna milda och hjertliga ton, som E. K. H. vet, att han eger, att han till sin synnerliga ledsnad såg, att E. K. H. ej var vän af kontinentalsystemet; att åtskilliga omständigheter bevisade detta; att man anfört åtskilliga samtal i detta afseende, och han nämnde herr von Dernath[1]) såsom den, för hvilken E. K. H. skulle hafva yttrat sig i den föregifvet fiendtliga riktningen. Som detta uppenbarligen sades åt mig i afsigt att jag skulle framföra det till E. K. H., har jag ej kunnat undgå att göra detta trots min ytterliga motvilja för att underhålla E. K. H. med dylika saker. Jag berättar ej mitt svar; jag vågar vänta af E. K. H:s godhet, att E. K. H. känner det på förhand.

Allt befästar mig i min åsigt, att man har att tacka herr von Dernath för den nya förveckling, hvarom min depesch till konungen handlar, i det han nämligen inberättat för herr Alquier allt hvad man sagt honom eller snarare det sätt, hvarpå han tolkat hvart ord; och herr Alquier, som för öfrigt, efter hvad jag hör, skall fortsätta att skrifva i en för Sverige gynsam anda, har likväl ej vågat förtiga de förtroliga meddelanden, han fått af herr von Dernath.

Herr Czernicheff[2]) har bedt mig att framföra till E. K. H. hans underdåniga helsning och säga E. K. H., att han lemnat E. K. H:s bref till kejsaren och på samma gång meddelat honom allt hvad E. K. H. befalt honom meddela. Han tillägger, att kejsaren hade förefallit honom vara vid godt lynne, åtminstone i helt annat lynne än det, hvari herr Czernicheff hade sett honom i slutet af oktober, då han blef affärdad från Fon-

---

1) Danska ministern i Stockholm. *Utg. anm.*

2) Om denne se SCHINKEL a. st. VI, s. 36. *Utg. anm.*

tainebleau. Samma person har ock bedt mig underrätta E. K. H., att han till prinsessan Pauline öfverlemnat det bref, som var sändt till henne; att hon syntes mycket tillgifven E. K. H.; att hon hade frågat, huru E. K. H. finner sig i Sverige, hvarpå han svarat: bra, men att E. K. H. likväl syntes honom sorgsen; och att prinsessan derpå svarat: »Ack, det är kanske affären med hans furstendöme; men jag hoppas, att det ej skall blifva något af.» Herr Czernicheff bad mig om en förklaring af detta yttrande; men jag fann ej just nödigt att gifva honom någon.

Man talar alltid om hertigens af Cadore afgång. Allmänheten sätter nu en ny kandidat på listan, det är herr de Narbonne.

Bland de bref, som E. K. H. finner här inneslutna, har brefvet från baron d'Arnaud blifvit mig tillstäldt af grefve de Marescalchi; brefvet från general Despeaux har kommit med posten. Konungens af Neapel bref har lemnats mig af hertigen af Campochiaro.

Jag har nu redogjort för allt, som jag har att säga, hvarvid jag föredragit att trötta E. K. H. framför att utelemna något. Jag ber E. K. H. mottaga det betygande af min djupa vördnad och oföränderliga tillgifvenhet, hvarmed jag är,

N. H.

E. K. H:s

ödmjuke, lydige och underdånige tjenare

Baron Lagerbjelke.

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet].

№ 106.

Svenska generalkonsuln E. Signeul till H. K. H. Kronprinsen Karl Johan, *Paris den 15 februari 1811.*

Nådig Herre!

Herr Gentil har öfverlemnat till mig det porträtt, som Ers Kongl. Höghet haft godheten bestämma åt mig. Värdigas tillåta mig att frambära till Ers Kongl. Höghet mina vördnadsfulla tack-

sägelser för detta ynnestbevis, som är lika så ärofullt som smickrande. Denna dyrbara underpant på E. Kongl. Höghets nåd är ett segerrikt svar på det förtal, som mina ovänner hafva satt i omlopp om mig. Jag vågar bedja Ers Kongl. Höghet vara öfvertygad, att hela mitt lif skall offras på att göra mig värdig konungens och Ers Kongl. Höghets höga beskydd. Jag tror mig förnärma Ers Kongl. Höghet genom att här framställa ett försvar för mina grundsatser, hvilka Ers Kongl. Höghet känner. De skola alltid förblifva desamma, och hvilka än följderna af angifvelserna mot mig må blifva, skall jag aldrig underlåta att uppföra mig såsom en man, hvilken är Ers Kongl. Höghet och dess fädernesland fullkomligt hängifven.

Jag är med djupaste högaktning,
Nådig Herre,
Ers Kungl. Höghets
ödmjukaste, lydigaste och tillgifnaste tjenare
E. SIGNEUL.

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet].

№ 107.

Adjutanten Gentil St. Alphonse till H. K. H. Kronprinsen Karl Johan, *Paris den 19 februari 1811.*

Nådig Herre!

Jag begagnar mig af detta tillfälle, som synes mig säkert, för att meddela E. K. H. några nya detaljer.

Sedan kammarherren anmält mig hos kejsaren, sade han mig, att H. M:t befalde mig lemna mina depescher åt tjenstgörande adjutanten. General Lebrun tillkallades; jag lemnade honom dem; han frambar dem till kejsaren och återkom med den tillsägelsen, att jag kunde lemna min adress och draga mig tillbaka. Men under det jag höll på att skrifva den, lät kejsaren säga mig, att jag kunde stiga in. Detta omslag i hans åsigt var utan tvifvel en verkan af det förtroliga bref, som ni hade gifvit mig till H. M:t. Kejsarens hela konversa-

tion var utan vrede och bitterhet; men särskildt mot slutet talade han till mig med en ton af märklig vänlighet och förtrolighet.

Han hade likväl talat med mig om förmenta yttranden, som E. K. H. skulle fält mot honom; och se här vid hvilket tillfälle. Då jag sade honom, att Danskarne alltid äflades att utsprida, att E. H. stod i ett spändt förhållande till honom, och att herr von Blom gaf stöd åt detta rykte i Petersburg, afbröt han mig och sade: »Det är ej Danskarne eller Ryssarne, som gifva stöd åt denna åsigt; det är kronprinsen sjelf. Tror ni, att jag är okunnig om hvilka yttranden kronprinsen fäller mot mig i Stockholm? tror ni, att jag ej vet, att han säger åt hvem som vill höra på: »*Gudi lof, jag är ej längre i hans klor!*» och tusen andra otillständigheter, som jag ej vill upprepa. Han vet således ej, att detta återfaller på honom, och att personer finnas, som alltid äro beredda att draga fördel af dylika obetänksamheter. Han har sannerligen retat mig nog medan han var här. Ni torde känna till det, eftersom ni är hans förtrogne; men i alla fall, detta är förbi och jag hade trott, att i den nya sfer, hvari han finner sig försatt, hans hufvud skulle hafva lugnat sig, och att han skulle hafva betett sig klokare.» Jag svarade kejsaren, att utan att fästa sig vid detta osannfärdiga prat, uppfunnet af förtalet, kunde och borde han räkna på er själsstorhet; och jag tillade med värme: »Ers Majestät, kanske skall jag aldrig återse prinsen, och min åsigt är för visso alldeles opartisk; jag bedyrar för E. M:t såsom Fransman, att under hela den tid, jag tjenat prinsen, har jag alltid funnit honom värdig E. M:ts aktning. Jag har visserligen någon gång sett honom olycklig, sorgsen, men orsaken dertill var ingen annan än hans hängifvenhet för E. M:ts tjenst. Prinsen hade önskat, att E. M:t visat honom mera förtroende, att E. M:t gjort mera rättvisa åt hans afsigter. Än i dag är jag öfvertygad att hela hans sträfvan går ut på att vinna E. M:ts vänskap, som han aldrig tror sig hafva fullkomligt egt. Det minsta prof från E. M:ts sida på förtroende och vänskap skall göra prinsen till den lyckligaste bland

menniskor, och jag svarar för att allt skall gå efter E. M:ts önskan.»

»Men hvad är denne Signeul för en?» sade derpå kejsaren. »Hvad slags menniska är det? Jag var nära att jaga bort honom; efter sin återkomst från Stockholm har han fört det mest opassande språk, han har till och med komprometterat prinsen genom sina yttranden, och för prinsens egen skull borde jag hafva arresterat honom. Han har sagt, att svenska folket hvarken kunde eller ville hafva krig mot England; att krigsförklaringen blott var en lek, och att, om prinsen tager ett steg mot nationens vilja, skulle man nog veta att göra sig af med honom.» Jag uttryckte för kejsaren min förvåning; jag sade honom, att jag alltid trott Signeul vara en bra karl, att han utan tvifvel hade ovänner, och att dessa voro uppretade mot honom i följd af den tillgifvenhet, han alltid lagt i dagen för Fransmännen. »För Fransmännen!» svarade kejsaren, »säg då för Jakobinerna.»

Kejsaren lyssnade uppmärksamt till allt hvad jag sade honom om Sveriges militära resurser och om de tjenster, som E. H. hoppades kunna göra honom en dag. Han framstälde till och med flere frågor om svenska hären och om Finland, hvilka frågor ej lemna mig något tvifvel om de händelser som förestå, ehuru han omsorgsfullt förde samtalet på annat, så snart jag talade om Ryssland. »Ni talar alltid om Ryssarne», sade han. »Om det skulle inträffa, nåväl då få vi se; nu är det blott mot England, man bör kriga.» Jag svarade, att vare sig det blef med den ena eller andra, hoppades ni att få göra gemensam sak med Frankrike, men att man måste gifva er tid och sätta er i stånd att ordna era krafter. Jag uppräknade dem, som kunde vara färdiga att användas i juni månad, och jag inflikade der, hvad E. H. sagt mig *om den venstra och den högra flygeln af den stora arméen*, hvilket syntes behaga honom.

Kejsaren lyssnade ock med intresse till den upplysning, jag å era vägnar gaf honom, om några bref uppsnappade af Turkarne i Morea, enligt hvilka fredsunderhandlingarna med Ryssland hade afbrutits.

Han gjorde mig derpå flere frågor angående svenska hofvet, inflytelserika personer, Adlercreutz, Armfelt m. fl. Jag begagnade mig äfven af detta tillfälle för att föreställa honom, i hvilken ömtålig belägenhet ni befinner er, ställd som ni är mellan så många personer med olika intressen och olika åsigter, och jag tillade: »E. M:t, om prinsen midt ibland så många svårigheter äfven förlorar ert stöd, är han i sanning alltför beklagansvärd.» Kejsaren svarade: »Prinsen måste ställa sig öfver alla partier, och icke låta sig leda af något, han måste gå sin väg rakt fram och vid första möjliga tillfälle skänka krigsära åt sitt folk. Alla partier tystna då de förena sig kring en furste, som återupprättar sitt lands ära, och prinsen har allt hvad härtill är nödvändigt; han kan anföra en här, och han kan uträtta vackra saker.»

När jag kom till Paris, väntade jag mig att ej få företräde för kejsaren eller att mycket illa mottagas; de sista artiklarna i »le Moniteur» och hvad jag hörde sägas öfverallt bebådade det tillräckligt. Jag är mycket glad, att det gått annorlunda, och jag tror mig kunna försäkra, att min konferens med kejsaren har haft god påföljd. Baron Lagerbjelke till och med har sagt mig, att man efter min ankomst mycket förmildrat tonen mot honom.

För någon tid sedan talade man här öppet om kriget med Sverige, och det är säkert, att det är herr Czernischeffs vistelse i Stockholm, som här gifvit signalen till missnöjet; man utspred härom tusentals rykten. Nu synes stämningen mot Sverige vara mycket vänligare.

Hvad beträffar kriget med Ryssland, är det ej längre tvifväl underkastadt, att det bryter ut, och det till och med mycket snart. Herr Czernischeff har här förlorat all ynnest. Herr Caulaincourt har tjenstledighet för att sköta sin helsa; truppernas och artilleriets rörelser och de befallningar, som gifvas i de olika förvaltningsverken, tillkännagifva slutligen tillräckligt, hvad man har att vänta sig.

Jag kan ej nog enträget bedja E. K. H. att misstro spioner; helt säkert finnas sådana till och med bland E. K. H:s

omgifning. Man vet i Hamburg allt hvad ni gör, ända till de obetydligaste småsaker. Och som det alltid går, öfverdrifvas och rent af vanställas de enklaste saker. Redan samma dag, som jag kom hit, sade någon till mig: »Ah, jag visste, att ni var anländ, och till och med att ni blifvit illa mottagen af kejsaren, emedan ni kommit att klaga öfver Frankrikes minister.» Denna person var utan tvifvel mycket illa underrättad; jag gaf honom fullkomlig dementi, och efter inhemtade upplysningar fick jag veta, att det var ett verk af en bland nyhetsjägarne i Stockholm.

Jag är för lifvet Ers Kongl. Höghets
tillgifne och trogne tjenare

G. St. Al[phonse].

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet].

№ 108.

Gentil St. Alphonse till H. K. H. Kronprinsen Karl Johan, *Slottet Lagrange den 28 februari 1811.*

Nådig Herre!

Sevret torde hafva meddelat er de bref, jag skrifvit till honom; jag skall derföre ej tillägga något till de sista detaljerna, jag meddelat honom. Allt hvad jag kan säga Ers Kongl. Höghet är, att jag är mycket sorgsen och mycket olycklig. Det är från ert slott Lagrange, som jag skrifver till er; då jag tvingades att lemna Paris inom tjugufyra timmar, täcktes drottningen i ert namn tillåta mig att tillbringa två dagar på Lagrange. På detta ensliga ställe, som i mina ögon är uppfyldt af er bild, erfar jag ännu en illusion af lycka, och alldeles hängifven åt minnet af det förflutna, söker jag här erhålla det mod som är nödvändigt för att uthärda en framtid, som kanske blir af helt annat slag! Men nej, jag vågar ännu hoppas på lyckliga dagar. Jag är mer än någonsin besluten att öfvergå i svensk tjenst, eller rättare sagdt, i er tjenst, min Furste, ty jag känner, att det är blott i er närhet, som jag kan lefva. Värdigas

försäkra mig genom ett ord af er hand, att ni mottager mina tjenster. Jag är lifligt öfvertygad derom på förhand, så väl har jag lärt mig känna ert goda hjerta; men detta ord skall bekräfta mina förhoppningar; det skall uppmuntra mig i mitt handlingssätt, och det skall slutligen vara min enda tröst till det ögonblick, då jag kan återgifvas åt lyckan.

I morgon reser jag till Haples. Må de, som genom att sålunda aflägsna mig från er tro sig lyckas komma mig att glömma er, veta, att de taga fullkomligt miste, och att intet i verlden finnes, som kan utplåna ur min själ ett intryck, som tacksamheten och den ömmaste tillgifvenhet der hafva för alltid inpräglat.

För lifvet, min Furste,

er trogne och hängifne

Gentil St. Alphonse.

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet].

№ 109.

Riddarhussekreteraren A. G. Silfverstolpe till H. K. H. Kronprinsen Karl Johan, *Stockholm den 7 mars 1811*[1].

Nådig Herre!

Jag har den äran att härmed tillsända Ers Kunglig Höghet den öfversättning af regeringsformen, som jag nyss offentliggjort, jemte dithörande aktstycken, som hafva afseende på stiftandet och beskaffenheten af Sveriges grundlagar, och jag beder på samma gång E. K. H. att för befrämjandet af mitt fäderneslands väl värdigas taga en så noggrann kännedom derom, som möjligt.

Jag har två personliga bevekelsegrunder till denna min begäran. Jag tog ingen del i revolutionen af den 13 mars 1809; jag blott förutsåg en ny tingens ordning. Men då jag efter ständernas sammankallande ej kunde märka, att man allvarligt arbetade på att samla och förlika de olika åsigterna på ett sätt, som var i stånd att sammanjemka stridande meningar och intressen, och då jag fruktade, att representanterna för ett

1) Jmfr Schinkel a. st. VI. s. 156. *Utg. anm.*

folk, som efter en lång tids envälde oförmodadt fann sig vara fritt, blindvis skulle gripa sig an med utarbetandet af författningen, och dymedelst från det ögonblick de sammanträdde göra nationen till en lekboll för lidelserna och okunnigheten, företog jag mig att några dagar före riksdagen uppsamla de grundligaste åsigterna, hvartill jag blef i stånd genom några samtal med två eller tre upplysta och välsinnade personer, och att utgifva dem i en skrift, som utkom vid början af riksdagen med tillstånd af den offentliga makten, hvilken det efter dåvarande ordning ålåg att vaka ej öfver pressens frihet, utan öfver dess förtryck. Någon tid derefter blef jag vid bildandet af konstitutionsutskottet vald till medlem deraf, och utan att ofvannämnda skrift gjordes till särskildt föremål för diskussion i detta utskott, märkte jag dock på framgången af de väsentliga grundsatser den innehåller, att dessa i sjelfva verket utgjorde en sammanfattning af de åsigter, som icke blott de mest upplyste, utan äfven en stor majoritet af folket hyste. Då jag sålunda efter min förmåga bidragit till förberedandet och bildandet af vår författning, är det ju naturligt, N. H., att jag intresserar mig för att den till sina grunddrag alltid må blifva oförändrad, och följaktligen för att Ers Kunglig Höghet genom en *grundlig* kännedom om denna författning må blifva i stånd att afböja och tillbakavisa alla de försök att omärkligt göra ingrepp deri, som icke skola uteblifva från såväl anhängarne af envåldet som adelsväldet och folkväldet. Jag bör tillägga, att det isynnerhet är i konstitutionsutskottets betänkande, författadt af herr Järta, som var utskottets sekreterare och numera är statssekreterare, som E. K. H. i synnerhet skall finna de stora grunderna till vår nuvarande styrelseform utvecklade med klarhet, noggrannhet och eftertryck. Denna skrift är endast bifogad för att visa orsakerna, hvarför vår författning är sådan den är.

Vid riksdagen i Örebro valdes jag till medlem af sekreta utskottet, och då jag borde uttala min åsigt om den vigtiga frågan om tronföljarevalet, hörde jag i början till deras antal, som på goda skäl ansågo sig böra tillråda konungen att såsom

tronföljare föreslå ständerna den aflidne kronprinsens broder framför någon annan.

Angående Ers Kunglig Höghet uttalade jag mig på följande sätt: »Hvad beträffar valet af fursten af Ponte-Corvo, så »tala på ett segrande sätt hans i många hänseenden utmärkta »egenskaper till hans förmån, hans egenskap af skicklig fält»herre, af utmärkt administratör samt äfven det understöd han »tyckes kunna vänta af en stor makt i Europa. Jag anser »äfven, jag tillstår det, att, om han en gång fäst sitt öde »vid Sveriges, är han antingen ej den man som håller hvad »hans rykte lofvar, eller ock skola hans och Sveriges in»tressen blifva desamma. Men under nuvarande förhållan»den anser jag, att följande skäl obestridligen tala emot hans »val, nämligen följande: hvarje svensk man önskar kunna tala »med sin konung och göra sig förstådd af honom; lång tid »skall åtgå, innan hans tjenstemän ens kunna göra de offent»liga ärendena för honom begripliga; uppriktigt tillgifven som »jag är vår nuvarande författning, kan jag dessutom ej annat »än befara, att denne furste, som nu är van vid ett så helt »annat styrelsesätt, skall anse sitt snille och sin handlingskraft »fjettrade af vårt på ett sätt, som icke skall kunna förlikas »med den understundom alltför kraftiga viljan hos en man, som »är van att befalla, och hvad som slutligen skulle kunna blifva »följden af detta, vill jag helst undvika att förutse.»

Men knappt hade det sekreta utskottet för konungen framlagt sitt anförande till förmån för prinsen af Augustenburg, förrän man plötsligt bland ständernas medlemmar uttalade sig så afgjordt för E. K. H:s val, att det tycktes omöjligt att erhålla någon fullkomlig öfverensstämmelse, vare sig mellan de fyra stånden, eller mellan ständerna och konungen, om man påyrkade valet af hvem det vara månde undantagandes Ers Kunglig Höghet; och likväl var ställningen i Sverige sådan, att staten skulle hafva gått under utan denna dubbla öfverensstämmelse. Då förändrade flertalet af utskottets medlemmar åsigt angående den kandidat man borde föreslå konungen. Jag hörde till detta flertal; jag tillräknar mig icke detta såsom en

förtjenst inför E. K. H., men jag skulle berömma mig deraf inför mitt fädernesland, om det icke vore hvarje god medborgares pligt att — såvida lagen, inför hvilken allt bör tystna, icke emotsätter sig det — förändra sin mening, då den befinnes vara stridande mot hvad statens högre intressen tydligen fordra. Utgången har bevisat, visserligen ej att vårt val skulle varit klandervärdt, om det fallit på någon annan furste, men att vi genom att välja E. K. H. uppfylde fäderneslandets och våra egna förhoppningar långt utöfver hvad vi kunde förvänta. Man hade sett bevis på ert ädelmod, på oberoendet i era tänkesätt och mildheten i ert handlingssätt, på er själs godhet och fasthet; man ansåg er i alla dessa hänseenden såsom den bäste bland de franska generalerna, men man kunde ej rätt bedöma era öfriga egenskaper. Det var förlåtligt, att man i Sverige var okunnig om, att ni af grundsats var en dygdig och till er karaktär en rättvis man, att ni var i högsta grad upplyst, att ni hyste intresse lika väl för fredliga som för krigiska värf, att ni vördade, ja var uppriktigt tillgifven ett styrelsesätt, enligt hvilket såväl konungen som nationen har vissa rättigheter, och lagen ensam är enväldig. För min del får jag tillstå, att jag aldrig väntade mig få upplefva den dag, då jag skulle se en man uppstiga på tronen, som i moraliskt hänseende var så värdig denna höga bestämmelse, ty jag anade ej, att man i denna verld kunde hinna så långt med en obefläckad dygd. Värdigas, N. H., mottaga dessa uttalanden såsom en uppriktig hyllning af en man, hvars tunga ej ett ögonblick i hans lif sölats af smicker, och i denna dygds namn, för hvilken jag har äran att jemte er dela vördnaden; men tillåt mig att besvärja er att aldrig låna ert öra till ingifvelser från hvem det vara må, som söker komma er att med afseende på vår författning förverkliga mina farhågor från en förgången tid angående »den understundom alltför kraftiga viljan hos en man, som är van att befalla.»

Jag hyser den bestämda åsigten, att med denna författning och med Ers Kunglig Höghet såsom statens öfverhufvud Sverige en dag kan blifva lyckligt, då den upprörda sinnes-

stämning, som alltid åtföljer till och med den fredligaste statshvälfning, småningom lugnat sig. Då jag nu tagit en verksam del både i grundläggandet af denna författning och i E. K. H:s val, är det af dessa båda skäl jag anser såsom en samvetspligt att gifva Ers Kunglig Höghet medel i händerna att förvärfva den grundliga kännedom om vår statsförfattning, som knappast vinnes genom att blott genomläsa de akter, hvari den innehålles, men bättre genom att egna uppmärksamhet åt de skrifter, som, emedan de förberedt uppkomsten af denna författning eller utveckla dess ande och grunder, bereda tillfälle att anställa betraktelser öfver densamma. Ers Kunglig Höghet kommer en dag att herska öfver ett folk, hvilket, oaktadt denna slapphet i grundsatser, som är en följd af envältdet och som gifvit de offentliga tjenstemännen vana att behandla lagarne något för godtyckligt, dock icke desto mindre bevarat en stor vördnad för allt, som är *lagligen förordnadt*, och hvilket följaktligen vid regeringsåtgärder icke är så nogräknadt på något som på ett fullkomligt iakttagande af *formerna*. Måtte då — jag vågar såsom god undersåte och god medborgare bedja er derom — måtte för statens inre lugn, för den enighets skull som är nödvändig för att vid behof kunna försvara den, måtte, säger jag, det ligga E. K. H. om hjertat, att vid tillfälle särskildt studera våra grundlagar, på det att ni alltid må kunna bemöta de vare sig illistiga eller obetänksamma uttydningar deraf, som för att bedraga eller missleda er kunna göras af den personliga egennyttan eller af okunnigheten och bristen på omdöme, hvilka ofta äro lika så farliga som egennyttan. Med de egenskaper som Ers Kunglig Höghet besitter, förenade med era afsigters berömvärda renhet, fattas det er, för att kunna regera lyckligt, endast två väsentliga fordringar, som båda äro följder af, att ni ej är född bland oss, den ena att känna vårt språk, den andra att känna våra lagar. Jag skulle anse mig hafva bevisat mitt fädernesland en stor tjenst, om jag på något sätt kunnat för Ers Konglig Höghet underlätta förvärfvandet af den senare af dessa kunskaper.

Såsom Ers Kungl. Höghet vet, förklarar § 85 af regeringsformen fyra särskilda statshandlingar såsom grundlagar, nämligen: *regeringsformen* i egentlig mening, *riksdagsordningen*, *successionsordningen* och *tryckfrihetsförordningen*. Två af dessa känner Ers Kungl. Höghet redan, men det ligger otvifvelaktigt i Ers Kungl. Höghets såväl som i nationens intresse, att ni lär känna dem alla. En riksdag tillstundar nu snart. Der skola i Ers Kunglig Höghets närvaro icke allenast författningsfrågor oupphörligt diskuteras, enär frågan om formerna ju naturligen omedelbart inverkar på alla tänkbara riksdagsärenden, utan det skall äfven specielt blifva fråga om att afgöra vissa förslag om förändringar i grundlagarne, hvilka förklarats hvilande till nästa riksdag. Just då skall hvar och en inför E. K. H. i förmånligaste dager framställa sin enskilda öfvertygelse, och då bör E. K. H. vara i stånd att med lagen i hand tillbakavisa de försök man skall göra att undergräfva den samma. Jag har varit i tillfälle att meddela mig i detta ämne med herr baron af Wetterstedt, och då han, såsom jag, insåg nödvändigheten af att gifva Ers Kungl. Höghet medel i hand att känna sig fullkomligt förberedd, har han lofvat förskaffa Ers Kungl. Höghet trogna öfversättningar af ofvannämnda *riksdagsordning* och *tryckfrihetsförordning*.

En väsentlig brist vidlåder sammansättningen af vår representation. Hela verlden medgifver det; regeringsformen stadgar ingenting bestämdt om denna representation; der förutsättes blott, att den skall vara sådan den är. Från och med början af riksdagen 1809 tycktes allmänna tänkesättet fordra afhjelpandet af denna brist. Men som denna fråga var en af de ömtåligaste, mest invecklade, ja under dåvarande omständigheter till och med farligaste, så äfventyrade icke konstitutionsutskottet för ögonblicket en förändring i den gamla formen, utan inskränkte sig till att mot slutet af riksdagen afgifva ett utlåtande om de ämnen, som borde pröfvas och om de grundsatser som borde fastställas, innan man skred till ett afgörande beslut härom. Denna fråga är nu en af dem, som hvila till nästa riksdag. Det är knappast möjligt att förutse,

om det vore fördelaktigt, ifall den då blefve afgjord. Att döma efter det nuvarande tillståndet inom Sverige, tror jag mig böra vara af motsatt åsigt, emedan jag ej ser någon möjlighet att verkställa förändringen på ett förståndigt sätt. I alla händelser skola ständerna nödvändigt taga kännedom om denna fråga; den skall blifva föremål för många enskilda samtal och troligtvis äfven för offentliga diskussioner, ty ehuru den kommer att medföra en väsentlig förbättring i vår författning, om den blir *på ett fördelaktigt sätt* afgjord, skall den dock ovilkorligen föra med sig betydliga ändringar i vissa former, hvilka det alltid är en grannlaga sak att vidröra. Det är således nödvändigt, att Ers Kunglig Höghet känner väl till den samma. Men som utskottets betänkande jemte bilagorna utgöra en liten bok för sig, har jag bedt en af utskottets medlemmar, en talangfull, kunnig och rättsinnad man, herr grefve Adolf Mörner, (konungens kammarherre) som sjelf har författat betänkandet, att deraf göra ett kort sammandrag för Ers Kungl. Höghets räkning, och hans nit för fäderneslandets väl har förmått honom att med nöje omfatta detta tillfälle att vara en furste till nytta, hvilken från den stund, han satte sin fot på svensk jord, har visat sig uppriktigt önska att den blott skall trampas af lyckliga varelser.

Bondeståndet erkände regeringsformen endast på det vilkor, att man vid nästa riksdag skulle särskildt besluta om § 114, som handlar om de fyra ståndens privilegier, och frågan om denna paragrafs tillvaro eller åtminstone lydelse skall derför blifva ett bland de anmärkningsvärdaste af de ärenden, med hvilka ständerna komma att sysselsätta sig. Denna fråga är ej liktydig med det förslag, som gjordes af grefve de la Gardie, att alla stånden skulle afstå sina privilegier, på det vilkor likväl att all jord derförinnan skulle ånyo uppmätas och skattläggas och en ny representationsordning komma till stånd. Men som båda två förutsätta kännedom om beskaffenheten af dessa privilegier, så tager jag mig friheten att öfverlemna till Ers Kunglig Höghet mitt anförande i konstitutionsutskottet angående den sistnämnda af dessa frågor, icke derför att det är författadt

af mig, utan derför att det är den enda skrift som vi ega, deri man utan ett tröttsamt studium af alla de aktstycken, som innehålla privilegierna, kan erhålla några utförliga uppgifter om deras beskaffenhet och deras samband med samhällsgrundsatserna.

För öfrigt då jag ödmjukt ber E. K. H., att studera våra grundlagar, ber jag er dock på samma gång icke tro, att jag såsom en blind entusiast skryter med deras ofelbarhet. Jag tillstår att jag med afseende på sjelfva deras grundvalar anser dem utmärkt väl kunna uthärda jemförelse med författningen i hvilket annat land i Europa som helst. Jag anser dessutom, att, sådana de nu en gång äro, det är alldeles nödvändigt, att de föreskrifter de innehålla strängt iakttagas, ända tills en förändring deri lagligen stadgas. Jag tror slutligen, att mycket få författningar, i det de såsom vår erbjuda ett lätt tillfälle att småningom förbättra sig sjelfva (§ 81), genom dettta fredliga medel af en successif reform, förekomma frestelsen till revolutioner. Men utan tvifvel lider den i detaljerna af verkliga och påtagliga ofullkomligheter, hvilka till en del äro nödvändiga följder af brist på erfarenhet rörande många omständigheter, men kanske ännu mera af den betydliga brådska, hvarmed man tvang utskottet att afsluta sina arbeten. Hvad beträffar bristerna i riksdagsordningen och tryckfrihetsförordningen, härleda sig den förras egentligen från en slags oenighet bland ständerna vid tidpunkten för dess afgörande, och den senares dels från likgiltighet och motvilja utom utskottet för att grundligt undersöka en så kinkig fråga, och dels från en alltför orolig brådska att genomdrifva denna lag. Vare dermed huru som helst, så har en del af dessa ofullkomligheter upptäckts och afhjelpts sedan första riksdagen och andra vid den sista, och hvad jag kan intyga för Ers Kongl. Höghet det är, att vid dessa båda riksdagar konstitutionsutskottet, alltid angeläget om att handla rätt, men ej att framhärda i felaktiga åsigter och idéer, uppriktigt har sträfvat efter att åstadkomma alla väsentliga förbättringar, i hvilka ej skönjdes någon böjelse att försvaga de konstitutionella lagarnes grundsatser och att härigenom försvaga sjelfva anden i författningen. Utskottet har också

föreslagit förbättringar af flere delar af de tre nyssnämnda lagarna, och de, hvilka angå regeringsformen, skall Ers Kungl. Höghet finna antecknade vid sidan af de paragrafer, till hvilka de höra, i ett af de tryckta exemplar, jag har äran tillsända E. K. H.

Trots de fel, som redan äro afhjelpta och dem, som hädanefter skola blifva det, anser jag likväl, att man ej kan upptäcka ett enda, som kan hota statens bestånd. Jag vet, att man under enskilda samtal och i tidningarna tappert klandrar några punkter i våra grundlagar. Jag vet äfven, att det finnes enfaldigt folk, som förskräckes deröfver, och starka viljor, som förargas deröfver, och som slutligen fara ut emot just de lagar, som tillåta, att man tadlar dem. Jag tror, att intetdera är nödvändigt. Det är de undertryckta meningarna, som man måste frukta, och de hemliga anslagen, man måste hata. Klandret kan visserligen vara mycket obehagligt och stötande. Gud förbjude, att jag skulle försvara det ovärdiga missbruk, man ofta gör deraf, men å andra sidan sprider det ljus i saken, i det det framkallar tankeutbyte, hvarförutan man aldrig blir i stånd att rätta begångna fel; och till och med då klandret har orätt i sitt käbbel, medför friheten att få uttala det dock den ovärderliga nyttan att det tillfredsställer och till och med lugnar dem, som gifva luft åt sin vrede. De tro sig starka då de skrika starkt, och dock är det just då, de äro som svagast, emedan mar då lär känna deras planer. — »Men de skola »draga andra med sig, som slutligen skola bilda ett hemligt »förbund för att omstörta staten, och är ej skulden till detta, »först och främst grundlagarne?» — Nej, så svag är ej enligt dessa lagar den verkställande maktens organisation, och om man noga ger akt derpå, kunna icke ens scener af folkyra åberopas såsom bevis för en dylik frånvaro af lagbunden myndighet. — »Men om en regering enligt lagen, »men ej i verkligheten är stark, huru skall man då i den »allmänna opinionen kunna gifva henne denna styrka, hvilken »hon, endast om om man tror att den finnes, kan undgå att »behöfva utöfva?» — Skulle det icke kunna ske hufvudsakligen genom dessa båda medel: att upprätthålla den strängaste

disciplin inom armén, hvilken är regeringens sista medel att göra sig respekterad; och att förskaffa den talrika och spridda embetsmannakåren ett på aktning grundadt anseende, hvilket är regeringens enda medel att göra sig älskad? Skola ej lagarne sjelfva och regentens rättvisa göra återstoden? — Hvad truppernas disciplin angår inser jag väl, att det ej tillkommer mig att yttra mig derom. Hvad åter aktningar för embetsmannakåren beträffar, ber jag Ers Kungl. Höghet tillåta, att jag underställer ert omdöme några betraktelser häröfver.

Jag hör ofta framkastas och sällan bestridas två satser, som i sjelfva verket blott kunde utgöra en: nämligen att denna nation duger till ingenting, och att det samma gäller om dess embetsmän. Det finnes sanning i dessa påståenden, om man utstryker ordet *ingenting;* ingendera är i allmänhet, hvad de hafva varit, men det är vår föregående författning, som bär skulden härför. Konung Gustaf III som med skäl var utledsen vid ständernas hänsynslösa uppträdande gent emot den verkställande makten och medborgarnes rättigheter, verkstälde, understödd af allmänna opinionen, år 1772 en statshvälfning, som hade kunnat blifva lyckobringande. Men som konungen var begåfvad med ett oroligare genie, än som är nyttigt för en svensk monark, och följaktligen ej kunde fördraga några band, så lät han i ett ögonblick ständerna antaga en regeringsform, hvilken, i det den gjorde deras sammankallande beroende af hans godtycke och till och med gjorde riksråden ansvarige endast inför honom, småningom kom nationen att förlora intresset för offentliga ärenden och stälde alla embetsmän i ett slafviskt beroende af honom. Förenings- och säkerhets-akten, som han 1789 genomdref och som aflägsnade till och med skuggan af rådet, som inskränkte de frågor, som hörde under ständernas forum till hvad konungen föreslog dem, som tilldelade honom rätt att egenmäktigt sköta alla regerings- och förvaltnings-ärenden, fullbordade enväldet. Nationen, som redan blifvit något liknöjd och nu såg sig beröfvad all talan i offentliga angelägenheter, försoffades dag för dag märkbart och slutade med att låta fosterlands-

kärlekens ädla och åtminstone verksamma känslor efterträdas af den mest fullständiga sjelfviskhet. Statens embetsmän märkte nu, å ena sidan att de ej kunde skörda mycken ära på att göra sig mödan att befordra en nations vigtigaste intressen, som till och med var beröfvad tillfälle att värdera deras förhållande, och å andra sidan att de genom en blind lydnad för fursten, som godtyckligt behandlade allt hvad lagar och grundsatser hette, kunde förvärfva sig hans gunst, som var särdeles frikostig på penningar, befordringar, survivanser och i brist på sådana på utmärkelser medelst titlar och äretecken, och under sådana förhållanden rättade de sig naturligtvis efter sistnämnda omständigheter och vande sig att ej längre vara medborgare. Då dugligheten dessutom ej mer, hade något stort fält, inom hvilket den kunde göra sig gällande, och då embetsmännens löner dag för dag blefvo otillräckligare till följd af myntväsendets försämring, i sin ordning en följd af konungens kostsamma företag, så kunde det ej hjelpas att skickligheten och hågen för statsangelägenheter af sig sjelfva minskades i brist på så väl fysiskt som moraliskt understöd. Sålunda utbildade sig, då det gamla embetsmannaslägtet småningom utdog, helt naturligt ett nytt, hvilket ej på långt när egde de insigter, kunskaper, den förmåga och den ihärdighet vid arbete, som utmärkte det förra, och som till sin befattning endast medförde den för menniskan naturliga önskan att må godt jemte den lugnaste likgiltighet för allt utom klander öfver sin oduglighet och overksamhet. E. K. H. ser och har säkerligen i andra länder sett, hurusom en dålig lagstiftning, som sällan kan ersättas af en god regering, förnedrar det tappraste, pålitligaste och friheten mest värdiga folk och drager förakt till och med öfver dem, som äro regeringens verktyg och derför hafva till uppgift att upprätthålla dess anseende. Vår nuvarande lagstiftning är dock icke sådan; den uppmuntrar till fosterlandskärlek och redlighet, lärdom och duglighet. Men de nya bestämmelserna komma ännu en tid att få brottas med det bestående; slägtet förändras ej på samma gång som grundsatserna, och blott en regering, som har kraft att upprätthålla de goda grundsatserna

trots deras larm, som finna dem besvärliga, och hvilken är angelägen att i och för förvaltningens handhafvande, uppleta och utvälja den sanna förtjensten, förenad med dygden, den må nu dölja sig i hvilken samhällsklass som helst, det är säger jag, blott en sådan regering, som, i det den sjelf åter förvärfvar sig allmänhctens förtroende, blir verkligt i stånd att åter höja den allmänna anden i trots af det rådande förderfvet och att återgifva nationen kärleken till sitt land, sina lagar och sitt oberoende. Det bästa sättet att blifva åtlydd är att alltid hafva rätt. En furste, sådan som E. K. H., skall hafva det, om han har goda rådgifvare, emedan han då icke fattar sitt beslut, förrän han känner sanningen; och embetsmännen, som utföra hans befallningar, skola förvärfva detta anseende, som näst den allmänna opinionen är lagarnas förnämsta stöd, om fursten vid deras val blott tar hänsyn till dessa båda frågor: *hurudan man är denne?* och *passar han till denna plats?* Men tvifvelsutan skulle Diogenes' lykta vara af god verkan för att finna dem i en tid, som omedelbart följer på fyrtio års allmän försämring. Icke desto mindre kan man uppspana dem, om man gör sig den mödan att söka, och deras antal skall märkbart ökas, om man understöder dem, som göra sig förtjente deraf. Från och med införandet af tingens nuvarande ordning har den allmänna opinionen, som inverkat på en välsinnad regering, ehuru med någon möda dock efter hand lyckats finna och använda några verkliga förmågor, hvilka Ers Kungl. Höghet redan känner, såsom t. ex. herrar von Essen, Adlerbeth, v. Platen, af Wetterstedt, Flemming, Mannerheim, Järta och andra fullt värda Ers Kungl. Höghets särskilda uppmärksamhet[1]). Alla dessa äro utan tvifvel hvarandra mycket olika i begåfning, kunskap och karaktär; herr Järta ensam uppväger kanske ensam alla de andra, om man fäster sig vid mångsidigheten af hans snille, och han står icke tillbaka för någon med afseende på sina moraliska egen-

---

1) Min mening är alldeles icke att genom denna särskilda uppräkning utesluta någon; jag uppräknar blott dem af Ers Kungl. Höghets omgifning, hvilkas goda egenskaper jag personligen varit i tillfälle att lära känna vid sådana angelägenheter, som jag kunnat bedöma.
Anm. af Silfverstolpe.

skaper, men alla äro utomordentligt upplysta, alla äro i besittning af framstående förståndsgåfvor, alla äro uppfylda af denna redlighet, denna omutlighet, denna rättsinthet, detta själens oberoende, som gör det lätt för dem att uppoffra sitt välstånd, så snart de icke kunna bidraga till framgången af det, de anse sant eller rätt; de äro uppfylda af denna aktning för lagarne, utan hvilken man väl kan hafva förmåga att vinna vissa fördelar och bibehålla dem, men aldrig att utgöra ett stöd för stat. E. K. H:s skarpsinne skall så småningom upptäcka andra förmågor; era egna bemödanden att handla rätt skola framkalla dylika på alla områden, och om regeringen en gång lyckas besätta alla de mest inflytelserika tjenster, den råder öfver, med personer förtjenta af allmänhetens aktning, såsom alla *statsråds-* och *landshöfdingembeten*, alla chefplatser inom armén och alla presidentplatser inom kollegierna etc., skall det endast blifva förtalet och fegheten, som kunna påstå att den svenska nationen duger till ingenting, att hon ej bär aktning för ordningen, och att hon på nytt måste kufvas under enväldets ok, som är lika förnedrande för regeringen som för henne.

Dessa äro hufvudsakligen de åsigter, som jag velat få äran framlägga för E. K. H. Jag inser, att då jag tillställer er denna uppsats, kan det se ut, som om jag ville gifva er råd. Men vore detta äfven ändamålet, är det då åt lågsinnade furstar, som obemärkta individer våga gifva sådana? Om jag gifvit er illasinnade eller ens misstänkta råd, så ber jag E. K. H. att förakta mig, men i annat fall att bevilja mig den tillfredsställelsen att få hoppas, att ni öfverväger dem, och att ni värdigas ursäkta den uppriktighet, hvarmed de framstälts af en medborgare, som önskar få vara en af de trognaste bland era tillkommande undersåtar.

Jag har äran, E. K. H., att med den djupaste vördnad och undergifvenhet vara

E. K. H:s
ödmjukaste och hörsammaste tjenare
A. G. Silfverstolpe.

[Öfversättning från franska originalet].

№ 110.

Friherre G. M. Armfelt till H. K. H. Kronprinsen Karl Johan. *Stockholm den 29 mars 1811,* XIX *årsdagen af Gustaf III:s död*[1]).

Nådig Herre!

Det är med en obeskriflig förvåning, som jag af Hans Ex. baron von Engeström erfarit att jag ådragit mig E. K. H:s misshag oberoende af den förföljelse som den franska ministern satt i gång mot mig. Den förra af dessa olyckor smärtar mig så mycket lifligare som jag, då jag pröfvade mitt hjerta, borde känna mig öfvertygad om att jag förtjenade icke blott någon välvilja utan kanske äfven aktning af en furste, som synts mig återupplifva alla Henrik IV:s dygder och åt hvilken jag gifvit min beundran likaväl som min tro.

Jag är icke falsk, ännu mindre brottslig. Jag har varit fästad vid Gustaf III och hans familj. Jag har med smärta sett hans sons förvända uppförande och galenskaper, hvilka störtat honom från tronen, men från det ögonblick, då jag lärt känna den furste, som af Försynen kallats till ett botemedel för Sveriges olyckor, har jag ej upphört att tacka Himmelen för en händelse, som till en början framstälde sig för mitt hjerta och min inbillning under de mest nedslående former. Det var detta, E. K. H., som jag hade lyckan att den 16 februari säga er med en gammal soldats hela uppriktighet, detta är hvad jag tänker och hvarpå jag tager Himmelen och min heder till vitne. Jag fruktar icke att låta hela mitt uppförande och alla mina mest hemliga tankar undergå den strängaste undersökning, och oaktadt det svartaste förtal (som jag föröfrigt nu icke borde bry mig om) hyser jag ej någon fruktan. E. K. H. har befalt mig lemna Stockholm. Jag kan ej göra det i detta ögonblick. Mina affärer äro i den största oreda, då jag sedan tre år ej uppburit några inkomster vare sig af mina räntor eller fonder i Tyskland. Jag skall så snart som

1) Jmfr SCHINKEL a. st. VI. s. 64. *Utg. anm.*

möjligt afresa till Finland, men för att icke lemna min hustru och mina barn i en nödstäld belägenhet måste jag vidtaga åtskilliga mått och steg, och detta är under nuvarande förhållanden ej ett ögonblicks verk. Jag är fader och en hederlig man. Dessa båda egenskaper tillåta mig ej att lemna allt åt slumpen, och jag vågar, äfven om jag har haft olyckan att genom mina fienders verksamhet förlora E. K. H:s nåd, dock taga E. K. H:s rättvisa i anspråk för att få åtnjuta de rättigheter, som tillkomma hvarje medborgare, som erbjuder sig att inför hederns och lagarnas domstol svara för hela sitt uppförande. Från min barndom en vän af den suveräna makten och af tronen, skall jag då med nöje framstå såsom ett af offren för det hat, som jag svurit partierna och aristokratiens stämplingar.

Med afseende på allt det som den franske ministern kan anföra mot mig har jag blott en anmärkning att göra. Jag har varit i Paris, i flere af Frankrike mer eller mindre beroende länder och till och med varit anklagad inför kejsar Napoleon. Jag har varit hos herr Fouché för att stå till svars för allt, och jag har gått derifrån med oskuldens hela tillfredsställelse. Jag trodde mig efter allt detta kunna lugnt vistas i Sverige under skyddet af den regering och de lagar, hvilka jag aldrig upphört att vörda.

Jag besvär E. K. H. att vid detta tillfälle mera rådfråga sitt snilles skarpsinnighet och sitt hjertas rättvisa än det förföljelselystna parti, hvars grundsatser jag afskyr utan att någonsin hafva kunnat tillåta mig att skada någon individ, som är nog olycklig eller nog elak att tillhöra det samma.

Jag är med den uppriktigaste hängifvenhet och den djupaste vördnad

Nådig Herre,
E. K. H:s
ödmjuke tjenare
Baron Armfelt.

[Öfversättning från en afskrift på franska].

№ 111.

Svenska Generalkonsuln i Paris E. Signeul till H. K. H. Kronprinsen Karl Johan, *Paris den 30 mars 1811*[1]).

Nådig Herre!

Ers Kongl. Höghet har af de bref, som jag tid efter annan skrifvit till baron Mörner, sett att jag blifvit angifven inför den franska regeringen af några usla ränksmidare. Det synes, att mitt uppförande ej kunnat rädda mig, emedan hertigen af Cadore nyss delgifvit herr baron Lagerbjelke den underrättelsen, att kejsaren önskar, att jag återkallas från min post. Baron Lagerbjelke har ej lemnat mig i okunnighet om det verkliga motivet till denna förbittring mot mig, ty han har utan omsvep sagt mig, att min kända tillgifvenhet för Ers Kongl. Höghet väckt mycket missnöje här i landet. Jag har ej kunnat underlåta att på denna anmärkning, som så illa passar en konungens minister, svara, att jag ansåg denna förföljelse såsom ärofull, och att jag skulle få svårt att vinna bifall hos vissa personer, då jag ej ville nedlåta mig derhän att svika de pligter, som jag var besluten fullgöra mot min furste och mitt fädernesland. Det tillkommer ej mig att bedöma baron Lagerbjelkes beteende mot mig, men jag har ej kunnat neka mig att tala med Ers Kongl. Höghet derom i ett förtroligt bref. Jag vet ej hvad Ers Kongl. Höghet tänker med afseende på beskickningen i Paris, men jag önskar lifligt, att Ers Kongl. Höghet ej en dag får ångra att hafva gifvit sitt förtroende åt en man, om hvars tillgifvenhet Ers Kongl. Höghet ej kan vara säker i något fall. Det är sista gången, som jag tager mig friheten framställa min åsigt om baron Lagerbjelke, som enligt min öfvertygelse är en annan *Luchesini*, uteslutande upptagen af sina egna intressen och föga bekymrande sig om Ers Kongl. Höghets. I ett land sådant som detta är en dylik minister farlig och afgjordt onyttig, två

---

1) Jmfr SCHINKEL a. st. VI. s. 102 o. f.

Utg. anm.

omständigheter, som, efter hvad det synes mig, förtjena Ers Kongl. Höghets fulla uppmärksamhet. Hvad hans uppförande mot mig beträffar, finner jag det mycket simpelt. Som han ej vill hafva vitnen, utan medbrottslingar, har han denna gång gått följdriktigt till väga. Om Sveriges belägenhet fordrar, att jag uppoffras, skall jag med aktning och undergifvenhet underkasta mig mitt öde. Jag hoppas, att Ers Kongl. Höghet skall värdigas sätta mig i stånd att hädanefter lefva i tillbakadragenhet, ty det öfverensstämmer hvarken med Ers Kongl. Höghets intressen eller med min karaktär, att jag vidare användes. Samma despotiska vilja, som kommer mig att lemna den plats, jag så många år innehaft, skall ej underlåta att nå mig, hvarhelst jag än må vara; och jag är trött vid så mycken förföljelse.

Herr Platen har benäget åtagit sig att såsom kurir framföra bilagda bref, som man bedt mig afsända med säker lägenhet. Jag tager mig friheten rekommendera denne officer till Ers Kongl. Höghets höga beskydd. Han förtjenar det genom sina personliga egenskaper och sina grundsatser.

Madame d'Ohsson har uppdragit åt mig att tillställa Ers Kongl. Höghet ett bref från henne. Detta fruntimmer, som har äran vara bekant med Ers Kongl. Höghet, är i dubbel måtto värd åtanke genom sina olyckor och sin sons, sekreterarens vid konungens beskickning i Paris, gränslösa tillgifvenhet för Ers Kongl. Höghets höga person.

Jag är med djupaste högaktning

Ers Kongl. Höghets

ödmjukaste, lydigaste och

tillgifnaste tjenare

E. Signeul.

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet].

№ 112.

Generalmajoren, friherre Johan Henrik Tawast till H. K. H. Kronprinsen Karl Johan, *Karlskrona den 18 april 1811.*

Nådig Herre!

En ögoninflammation, af hvilken jag ännu lider, har hindrat mig att få äran underställa E. K. H. några betraktelser, som den ringa kännedom, som det stått i min makt att förvärfva om denna provins, har ingifvit mig. Jag bönfaller att E. K. H. godhetsfullt ville påminna sig, att det endast är i kraft af era befallningar, som jag har äran meddela mig med er i ett ämne, som kan anses icke angå mig, alldenstund jag befinner mig här utan befäl, ty alla trupperna användas till sjöförsvaret och befinna sig följaktligen under herr baron Pukes omedelbara befäl.

Blekinges kust har ett omfång af mer än tretton mil. Dess vikar och skärgård underlätta landstigningar, och den stora farvägen är icke långt aflägsen från hafvet. Landets beskaffenhet erbjuder inga sådana positioner, som med en handfull soldater kunna försvaras mot en öfverlägsen styrka, förrän man kommer ungefär en half mil från Karlskrona, då den enda ditförande vägen genomlöper en landsträcka, som korsas af pass, af hvilka man kan fördelaktigt begagna sig för att gifva tid åt reservtrupper att framrycka mot fienden. Genom en landstigning i Karlskronas omgifningar kunna fienderna blott hafva för afsigt att intaga det medelst öfverrumling, ty de kunna ej smickra sig med att länge kunna qvarstanna framför denna stad, der de äro utsatta för att anfallas och till och med omringas af trupper, som kunna hinna dem på fem olika vägar. Det synes derför föga sannolikt, att Engelsmännen, som varit i tillfälle att inhemta noggrann kännedom om terrängen, skola från landsidan försöka ett anfall mot denna stad.

Om de hafva för afsigt att anfalla Karlskrona, skola de troligtvis försöka bemäktiga sig de öar, som bilda inloppen dertill och derigenom öppna sig väg till hamnen.

Karlshamns skans är liten och i dåligt skick, och ehuru man arbetar på att iståndsätta batterierna, äro dock de talrika handelsfartyg, som nu befinna sig i dess hamn, ej i säkerhet, hvilket de skulle vara i Karlskronas.

Den telegraflinie, om hvilken Ers Kongl. Höghet gjort mig den äran att meddela sig med mig, är ännu icke färdig. För närvarande finnas endast tre telegrafer, af hvilka den i Karlskrona uppehåller förbindelsen med den på Kungsholmen och den på Stäckholmen.

Denna provins erbjuder föga medel till truppernas uppehälle, och matvarorna äro här mycket dyrare än annorstädes.

Ingen topografisk karta finnes öfver Blekinge. Några skickliga officerare skulle dock snart kunna uppgöra en sådan, om de begagnade sig af de geometriska kartor, som finnas i länsarkivet härstädes.

Inför E. K. H:s snille, förlorar denna lilla öfversigt utan tvifvel det ringa värde, som jag sjelf fäster dervid. Men jag vågar hoppas att E. K. H. skall göra rättvisa åt uppriktigheten i mina afsigter liksom åt mitt nit. Måtte jag blifva nog lycklig att tillåtas gifva E. K. H. bevis derpå!

Jag har äran att med den fullkomligaste underdånighet och med känslor af den djupaste vördnad förblifva

Eders Kunglig Höghets
ödmjukaste tjenare
B:n v. Tawast.

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet].

№ 113.

Grefve Axel Otto Mörner till H. K. H. Kronprinsen Karl Johan, *Göteborg den 26 april 1811.*

Ers Kunglig Höghet!

Jag har den äran att inför Ers Kunglig Höghet nedlägga mina ödmjukaste tacksägelser för det nådiga bref, dateradt den 13 i denna månad, hvarmed E. K. H. har värdigats hedra mig.

Jag är mer än lycklig öfver att hafva ådagalagt ett uppförande, som förtjenat E. K. H:s bifall och jag vågar ödmjukt försäkra, att mina handlingar aldrig skola hafva något annat mål.

Herr öfverste Zadera har nyss passerat denna stad på resa från Stockholm till Hamburg. Då den franske konsuln ej är här, är det svårt att utfundera orsaken till hans härvaro, men att döma af de frågor, han funnit för godt att göra mig, tycktes han hafva för afsigt att göra sig underrättad om vår härvarande truppstyrka och våra försvarsanstalter, ty han nöjde sig ej med att begära få veta antalet af de trupper, som voro bestämda härtill, utan frågade äfven huru många kanoner finnas i batterierna, och framstälde många andra frågor, hvilka alla jag fann mycket otillbörliga, ehuru de framstäldes af en officer i tjenst hos en makt, till hvilken vi stå i vänskapligt förhållande. Jag ansåg lämpligt att ej ingå i några detaljer och bemödade mig om att med en största höflighet låta honom förstå, att det blott var till mina förmän, jag hade att afgifva dylika berättelser, men att jag kunde försäkra honom, att de mått och steg, som tagits till vårt försvar, voro fullt tillräckliga. Då jag besvarade hans besök fann jag hos honom två personer, som hafva det mest dåliga anseende, en major Henskien och en vid namn Ivon, hvilket tycktes bevisa, att han på annat håll sökt erhålla de underrättelser, han önskade, då han ej kunde få dem af mig.

Jag vågar hoppas att sjukdomsfallen bland trupperna skola minskas, då den vackra årstiden kommer, ty de flesta bestå af frossa. I annat fall råka vi i stor förlägenhet, ty här finnes ingen byggnad, som kan anses lämplig att begagna såsom sjukhus; man har föreslagit ett bränvinsbränneri, men kapten Adlerborg försäkrar, att det ej är användbart dertill. De sjuke hafva redan börjat tillfriskna, och jag hoppas, att inga mera utsträckta anordningar, än dem jag redan vidtagit, skola blifva nödvändiga.

Den ostliga och sydostliga blåst, som en tid varit rådande, har hindrat ankomsten af den engelska flottan, och sedan någon tid har man endast sett en brigg och några kuttrar, af hvilka en de sista dagarna har bemäktigat sig fyra danska skepp i

en hamn, hvarest på samma gång 10 till 14 svenska skepp befunno sig; hvad än afsigten med ett så artigt uppförande må vara, vågar jag försäkra E. K. H., att det icke skall komma oss att brista i vaksamhet.

Jag har den äran att så länge jag lefver med den djupaste vördnad förblifva

Ers Kunglig Höghets

ödmjukaste och underdånigaste tjenare

A. O. Mörner.

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet].

№ 114.

Grefve A. O. Mörner till H. K. H. Kronprinsen Karl Johan, *Göteborg den 1 maj 1811.*

Ers Kunglig Höghet!

Jag har äran att meddela E. K. H., att den engelske amiralen herr Reinholtz nyss ankrat vid Vinga Sand med 6 linieskepp och flere mindre fartyg, hvilka utgöra en del af avantgardet till herr Saumarez' flotta. Amiral Reinholtz har skrifvit ett bref till herr Smitth, för detta engelsk konsul, att hans order ålade honom att ej begå några slags fiendtligheter mot Sverige; att han önskar att i detta land möta lika liten ovilja, som engelska regeringen för sin del hyser; att den engelska flottan endast har till syftemål att beskydda handeln. Som herr Smitth icke för ögonblicket kunde träffa grefve Rosen, ansåg han lämpligt att gifva mig del af detta bref, och jag tror mig fullgöra min pligt, då jag ger E. K. H. min ödmjuka rapport derom.

Jag har äran att med den djupaste vördnad hela mitt lif förblifva

Ers Kungl. Höghets

ödmjukaste och mest tillgifne tjenare

A. O. Mörner.

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet].

№ 115.

Grefve Hans Henrik von Essen till H. K. H. Kronprinsen Karl Johan, *Göteborg den 14 juni 1811.*

Nådig Herre!

Jag var nog lycklig att på min resa genom Skåne komma i tillfälle att få uppvakta Hennes Kunglig Höghet kronprinsessan i Helsingborg, hvarest prinsessan nödgades tillbringa 36 timmar till följd af den stormiga väderleken. Öfverfarten blef sedermera gynsam, och vi sågo den kanonslup, som öfverförde prinsessan, kasta ankar i Helsingör, omkring en timme sedan den lemnat Helsingborgs redd. Landshöfdingen grefve Rosen hade samma dag ett sammanträde med deputerade från denna trakt för att rådgöra om nödiga anordningar i och för utskrifningarna till krigstjenst, och detta oroade honom mycket, enär sammankomsten skulle ega rum i Helsingborg, hvarest prinsessan då uppehöll sig; och som det ej var fullt säkert att ej några oordningar skulle förekomma, som kunnat uppskrämma prinsessan, så rådde jag honom att vidtaga försigtighetsmått deremot och inkalla mera manskap. Det fanns i staden blott 30 husarer och lika många soldater af konungens regemente, och dessa voro ingalunda i stånd att hålla massan i ordning, om något tumult skulle uppstå. Nittio rekryter af mitt regemente, som var samladt på 3 mils afstånd från Helsingborg vid Tommarp, fingo under natten befallning att vara i nämnda stad klockan 7 på morgonen, hvilket noggrant efterkoms. Den ifrågavarande sammankomsten egde rum klockan 10 på morgonen, (Hennes Konglig Höghet prinsessan hade inskeppat sig redan klockan 7) och man erhöll samtidigt den underrättelsen, att några bönder församlade sig utanför staden, men som jag hade ondt om tid och det blott var några hundra, afreste jag för att tillbringa natten på mitt boställe Tommarp på den väg som för dit. På aftonen återkommo 25 man af de 90, som blifvit ditkommenderade, och jag fick rapport om, hvad som förefallit med bönderna. Som Ers Kunglig Höghet natur-

ligtvis äfven har erhållit en mycket trogen och noggrann sådan, vill jag icke uppehålla mig dermed, men Ers Kunglig Höghet torde värdigas af hvad som händt sluta till, att man i alla omständigheter kan lita på trupperna. Hvad som isynnerhet förtjenar Ers Kunglig Höghets uppmärksamhet är, att de 50 husarer, af hvilka man förnämligast betjenade sig för att skingra massan, som helt och hållet bestod af bönder, voro bröder, slägtingar etc. till dem, som de i detta ögonblick nedsablade, läto nedtrampas af sina hästar etc. Hvad som äfven bidrager att göra saken anmärkningsvärd är, att de omnämnda rekryterna sammandragits för endast åtta dagar sedan, och detta för första gången i deras lif, och är deras uppförande följaktligen så mycket förtjenstfullare. Man berättar några anekdoter från denna lilla skärmytsling vid Helsingborg, såsom t. ex. att några af husarerna förföljde bönder förebrådde dessa den behandling, de läto dem utstå, och ansågo det ovärdigt af dem, som för endast åtta dagar sedan sjelfva voro bönder, hvarpå husarerna hastigt svarade med ett slag af flata sabeln sägande: »*det är icke mitt fel att du uppför dig på ett sätt, som förtjenar en dylik behandling.*» Jag förmodar att landshöfdingen grefve Rosen icke uraktlåtit att i sin rapport redan underrätta Ers Kungl. Höghet om den underdånighet och vördnad, hvarmed de vilseförda bönderna alltid uttryckte sig, då det var fråga om konungen eller Ers Kunglig Höghet. — Enligt mitt förmenande är felet presternas (åtminstone till största delen) hvilka ej bättre hafva undervisat bonden om hans pligt; han skulle säkerligen eljest vara den siste att svika den.

General Adlercreutz har nyss underrättat mig, att Ers Kunglig Höghet godhetsfullt tillåter, mig att (om jag så önskar) för någon tid få aflägsna mig härifrån, om jag gifver nödiga föreskrifter åt generalerna Tawast och Vegesack, men som jag nyss erfarit, att underhandlingar, som äro af stor vigt, oförmodadt öppnats med den engelska amiralen Saumarez ämnar jag icke betjena mig af den nådiga tillåtelse jag fått förrän efter landshöfdingen grefve Rosens återkomst, hvilken säkerligen medför nyheter, som upplysa, på hvilken fot vi stå till England.

Om sakerna stå så, att jag för en tid kan lemna min post, är det hufvudsakligen för att få den lyckan uppvakta konungen och Ers Kunglig Höghet, som jag vågar begära denna ynnest.

Med den djupaste vördnad har jag äran vara

Ers Kunglig Höghets

ödmjukaste, hörsammaste

och underdånigaste tjenare

Grefve v. Essen.

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet].

№ 116.

Fredrik Classon, f. d. grefve Horn, till H. K. H. Kronprinsen Karl Johan, *Krempelstorff nära Lübeck den 28 juni 1811*[1]).

Nådig Herre!

Ert medlidsamma hjerta har utsatt er för att mer än andra nödgas lyssna till denna klagan, som den lidande menskligheten genom sina enskilda medlemmar framställer mot ödets hårdhet. För närvarande manas ni kanske af er ställning att åtminstone stundtals tillsluta edra öron för denna klagan, på det att ni i stället må kunna uteslutande fästa er uppmärksamhet på nationernas stora intressen. Allt detta säger jag mig sjelf, Nådig Herre, och ännu mycket mera, ty om det finnes en dödlig, som anser det såsom ett brott att besvära er och som skulle önska att med uppoffring af sitt lif kunna från ert afvända hvad som kan störa dess lugn — är det jag; det är denne olycklige, hvars pina fördubblas af omöjligheten att vara er till någon nytta och af det grymma alternativet att endast kunna vara föremål för glömska eller medlidande af en furste, för hvars gunst och förtroende han känner sig danad. Förlåt, Nådig Herre, detta språk, som skulle vara ytterst straffvärdt, om det vore obetänksamhetens, men det är uttrycket för en inre öfvertygelse, som inga omständigheter kunna försvaga, och som vågar trotsa ett offentligt prof.

1) Jmfr Schinkel a. st. V s. 297. *Utg. anm.*

Villfarelsens och det blinda hatets välde skall väl en gång upphöra. Er spira skall veta att krossa denna hundrahöfdade hydra, och då, såvida icke min kroppsliga varelse innan dess dukat under för de qval, som sönderslita min själ, då skall min röst, understödd af några aktningsvärda medborgares, våga höja sig för att bönfalla om den lindring i mitt öde, som gör en åtskilnad mellan den hederlige brottslingen och den skändliga ränksmidaren, mellan mannen, som ett ögonblick glömmer sig af öfverdrifven kärlek till sitt fädernesland, och mannen, som är beredd att sälja det för befrämjandet af sina egna intressen.

En stor kännare af menskligheten (Tacitus) har sagt, att sanningen först genom tidens makt vinner seger.

Ack ja, det är alltför möjligt, att det tidsmått, som åtgår för att föra sanningen till seger, är större än det, som Himlen tillmätt åt mina dagar. Jag anförtror då med den ödmjukaste undergifvenhet, jag anförtror åt Försynen och er, Nådig Herre, denna *framtid,* hvars morgonrodnad jag ett ögonblick trodde mig skönja, men hvars dystraste moln ännu betäcka min egen horisont; och jag inskränker mig till att besvärja Ers Kunglig Höghet att kasta ett medlidsamt öga på det *närvarande,* som nedtrycker mig med hela sin tyngd, ökad af nitton års motgångar.

Om jag led ensam, skulle jag anse såsom en sträng pligt att lida under tystnad. Men jag är familjefar, och denna omständighet, som oemotståndligt tvingar mig att tala, skall äfven hos Ers Kunglig Höghet tala till min förmån. Ni skall alltid bibehålla furstens af Ponte Corvo sinnelag. Och om denne ädelmodige furste, rörd af skildringen af mitt öde, börjat lindra det på den tid, då ännu intet inskränkte hans ädelmodiga afsigter, så skall han röras ännu mer vid underrättelsen om, att förlusten af hans välgerningar rågat måttet af mina olyckor såväl genom den omedelbara verkan deraf, som genom de nedslående betraktelser, som sammanhänga dermed.

För två år sedan oroades mitt fädernesland af ovissheten att finna en värdig tronföljare. Säkerligen tänkte ni då icke derpå, Nådig Herre. Mitt hjerta hyste emellertid redan då

sina önskningar, och jag uttalade dem till och med tydligt i ett bref, som jag vågade tillskrifva er, och hvilket troligtvis kom på villospår i krigets hvirfvel. Slutligen uppfylde Himlen mina önskningar, men hvilken öfverdrifven ödets grymhet, om det var för att visa mig, att *mitt fäderneslands välgörare icke kan blifva min egen!* — Nej, Nådig Herre, jag förtjenar i sanning icke det qval, en sådan tanke uppväcker, och ert hjerta är äfven alltför känsligt för att ni skulle vilja nära densamma hos en olycklig, som blifvit strängt straffad genom förlusten af sina egodelar och medborgerliga rättigheter — och kanske alltför strängt genom inkonseqvensen hos sina landsmän, för hvilka han uppoffrat sig.

Ack, Nådig Herre, värdigas ett ögonblick sätta er in i alla de betraktelser, som öka det svåra i min belägenhet, och i samma mån som Ers Konglig Höghet inser omöjligheten af att kunna helt och hållet befria mig från mina olyckor, värdigas lemna fritt lopp åt den benägenhet att trösta, som är så naturlig för ert hjerta!

Ers Konglig Höghet påminner sig säkerligen den nådiga tillåtelse, ni gaf mig i början af år 1809 att vända mig till er adjutant för att månadsvis lyfta en pension, hvars varaktighet Ers Konglig Höghet i sjelfva verket aldrig bestämde, men hvilken dock genom de godhetsfulla uttryck, hvaraf den åtföljdes, lät mig hoppas på en mer än ögonblicklig hjelp ur den förlägenhet, hvari jag befann mig. Knappast genomträngdes mörkret vid min horisont af en ljusglimt, förrän det öde, som ej tröttnar att förfölja mig, hastigt utsläckte den. Ers Kunglig Höghet kallades till segerfälten och lemnade skyndsamt dessa trakter. Jag hade endast en gång kommit i åtnjutande af ert godhetsfulla löftes uppfyllande, och den andra och sista gången skulle jag äfven hafva gått miste derom utan er höga gemåls nådiga inflytande; hon mottog mig nämligen på det mest uppmuntrande sätt och lofvade godhetsfullt att skrifva till Ers Höghet för att utverka förlängning af det understöd, som ni hade beviljat mig.

Att icke känna sig lugnad af så smickrande utsigter hade varit en grof otacksamhet. Och ehuru jag alldeles icke vågade beräkna huru långt er godhet skulle utsträcka sig, djerfdes jag dock lägga densamma till grund för min förmåga att uppfylla vissa förbindelser, hvilka påtvingats mig af omständigheter, som dag för dag blifva mera nedtyngande för en familjefar, tvungen att lifnära sig af inkomster, som voro mycket inskränkta, till och med då de bibehöllo sitt ursprungliga värde, men hvilka, sedan de genom kursen förminskats med hälften och derutöfver, icke ens äro tillräckliga för lifvets första behof, och med de mest talande skäl neka mig medel att gifva mina barn en uppfostran, som till någon del kunde blifva dem en ersättning för de försakelser, för hvilka de kunna anklaga sin olycklige faders öde. Då slutligen en fullkomlig ruin har tillintetgjort alla resurser och all kredit, så skona misstroendets och hårdhetens nådestötar mindre en främling i min ställning än alla andra — och jag befinner mig för närvarande med min talrika familj i en verkligt förtviflad belägenhet, från hvilken endast Ers Kunglig Höghets medlidande kan rädda oss. Värdigas tro, Nådig Herre, att jag ej skulle anropa er om detta, såvida ej en oemotståndlig känsla dref mig dertill, och att jag skall upphöra att besvära ert känslofulla hjerta med min klagan, så snart jag kan fritt förfoga öfver mina naturliga hjelpkällor. Men till dess af nåd hjelp mig (ty ni ensam eger vilja, såväl som förmåga) hjelp mig förblifva hvad jag alltid bemödat mig om att vara: »en rättskaffens man, som uppfyller sina förbindelser och en familjefar, som underhåller sin familj!» Ack, Nådig Herre, om denna familj hade tillfälle att kasta sig för era fötter och omfamna dem, skulle hon bättre tala till en själ lik er, än jag kan göra. Det är dessutom ej på ordalagens vältalighet jag vågar räkna, det är på sjelfva sakens — och isynnerhet på ädelmodet hos ett hjerta hvarom ryktet med så mycken sanning sagt, att *det ej kan uthärda tanken på en olycklig utan hjelp.* — »Må himlen göra er makt lika stor, som ert uppsåt är godt, till välfärd för menskligheten och den nation, hvars fader ni skall blifva!!!» Denna uppriktiga önskan ut-

gjorde en del af den vördnadsbetygelse, som jag skriftligen ålade herr Gentil att framföra till Ers Kunglig Höghet; men tyvärr för sent fick jag höra, att han lemnat Stockholm, innan mitt bref af den 17 januari, jemte ett inneliggande bref, ödmjukligen adresseradt till Ers Konglig Höghet, hunnit framkomma dit. Det är på detta och dylika sätt, som det behagar ödet att korsa min väg och som det tyckes vilja tillintetgöra allt, som kan återkalla mig i Ers Kunglig Höghets nådiga hågkomst. Men om jag gör det omöjliga för att besegra de hinder, som uppresa sig mellan mig och min Höge Välgörare, värdigas då, Nådig Herre, icke anse *Behofvet* ensamt som grund för mina ansträngningar, utan ännu mer ifvern hos ett hjerta, som vågar svära Ers Kunglig Höghet en helig och obrottslig tillgifvenhet samt försäkra er om den djupa vördnad, med hvilken jag har äran vara,

Nådig Herre,

er ödmjukast undergifne tjenare

FREDRIK CLASSON,

f. d. Grefve Horn.

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet].

№ 117.

Kammarherre G. von Brinckman till utrikesstatsministern friherre L. von Engeström[1]), *Drottningholm den 28 juli 1811.*

Herr Baron!

Sedan jag denna morgon genom Ers Excellens blifvit underrättad, att jag haft den olyckan falla i onåd hos Hans Kunglig Höghet kronprinsen, skyndade jag mig naturligtvis att utbedja mig ett ögonblicks audiens för att inför Hans Kungl. Höghets fötter nedlägga uttrycken af min djupa bedröfvelse.

---

1) Brefvet saknar adress, men att döma af innehållet synes det varit ställdt till Engeström. *Utg. anm.*

Jag trodde mig på samma gång våga vördsamt underställa honom allt hvad mitt samvete förestafvade mig för att förklara det *fel,* hvilket man funnit för godt att inför H. K. H. tillvita mig såsom ett *brott,* ehuru jag i sanning ännu helt ofullständigt känner, hvilket ovärdigt uppförande man torde hafva påbördat mig för att göra mig alltför brottslig att förtjena ens det minsta öfverseende. Tyvärr har man lyckats öfver förväntan väl. Prinsen gjorde mig den äran att tala med mig denna afton, men han nekade mig från början hvarje tillfälle att urskulda mig och förklarade i tydliga ordalag: »att han kunde förlåta mig, att jag vore *hans personliga fiende,* men aldrig att jag vore *en fiende till mitt fädernesland.*» Ni kan, Herr Baron, väl döma om min smärta och förvåning, isynnerhet som H. K. H. i samma ögonblick trodde sig kunna vädja till min *egen rättskänsla.* Nej, Herr Baron, fjerran från mig vare den fegheten att tillstå mig vara en *brottsling,* då mitt samvete gifver mig det vitnesbörd, att jag visst icke är det, och att jag ej heller någonsin har varit det! Sålunda dömd ohörd af prinsen, vår herrskare, finner jag mig i mitt öde med ett af smärta förkrossadt hjerta, men med lugnet af ett fläckfritt samvete, som ett ofrivilligt fel icke kan fråntaga mig. Ehuru jag förlorat en furstes gunst, hvilken jag lika mycket älskar som högaktar, kan jag emellertid icke tillåta mig att tvifla på hans *rättvisa.* Det är på grund af denna jag kan hoppas, att den tid ännu skall komma, då jag skall bedömas med mindre stränghet, och då skall H. K. H. blifva öfvertygad, att bland alla de förebråelser, man kan göra mig, ingen kan vara orättvisare än den, att jag skulle vara *personlig fiende till* min furste och *mitt land.*

Då jag sålunda ej kan rättfärdiga mig inför H. K. H. är det till er, Herr Baron, jag vågar adressera dessa rader, på det att min vördnadsfulla tystnad ej må tolkas såsom ett tyst erkännande af ett brott, hvartill jag ej känner mig skyldig. Ert goda hjerta skall göra det till en pligt för er att försvara mig, då ingen vidare kan hafva något intresse af att förtala den, som en fullkomlig onåd skall göra ännu mindre betydande, än han hittills varit.

Jag ber er emellertid att å mina vägnar för H. K. Höghets fötter nedlägga den heliga försäkran, att hvilka hans känslor för mig än må vara, jag dock till mitt sista andedrag skall förblifva obrottsligt trogen den ed, som jag med hela nationen svurit honom, och att till och med den olycka som beröfvat mig hans bevågenhet, aldrig skall hindra mig att förblifva honom nog uppriktigt tillgifven, för att till Himlen uppsända de mest brinnande böner för hans vålgång, hvilken enligt min öfvertygelse är oskiljaktig från fäderneslandets.

v. Brinckman.

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet].

№ 118.

E. Signeul till H. K. H. Kronprinsen Karl Johan, *Paris den 29 juli 1811.*

Nådig Herre!

Tvungen att lemna min plats, vågar jag hoppas, att E. K. H. värdigas bispringa mig och sätta mig i stånd att tillbringa återstoden af mina dagar på landet, dit jag har för afsigt att draga mig tillbaka för att glömma allt utom E. K. H:s godhet, hvarpå jag har haft lyckan att mottaga lika smickrande som ärofulla bevis. Jag beder E. K. H. vara öfvertygad om att E. K. H:s välgerningar äro inristade i mitt hjerta och att jag aldrig skall upphöra att bedja för E. K. H:s lycka. E. K. H. känner min uppriktiga och oföränderliga kärlek till mitt land. Jag önskar lifligt att mera lyckliga omständigheter än de, i hvilka jag nu befinner mig skola gifva mig tillfälle att tjena det.

Jag är med den djupaste vördnad,

Nådig Herre,

E. K. H:s

underdånige, lydige och hängifne tjenare

E. Signeul.

[Öfversättning från egenhändiga franska originalet].

№ 119.

Iakttagelser gjorda under en resa i Norge, *oktober 1811.*

1:o) Norska flottiljen är spridd utefter hela kusten; dess förnämsta station är vid *Stavärn,* nära *Fredriksvärn,* hvarest, då jag var der, funnos 2 briggar med 16 kanoner, 1 kutter med 8 kanoner, 15 kanonslupar och 7 jollar, jemte några kapare; vid Sandö var det 4 kanonslupar och 5 jollar. De 2 briggarne, kuttern, 8 slupar och 5 jollar hade fått order att beledsaga en konvoj af handelsfartyg, som samlats vid *Sandösund* och *Laurkullen* och som skulle fara längst efter svenska kusten och sedan gå öfver till Danmark, men den 3:dje dennes kom en kontraorder, enligt hvilken konvojen icke borde begifva sig af, hvarjemte det ålades de handelsfartyg, hvaraf den bestod, att lemna Sandösund och att draga sig tillbaka till säkrare hamnar; på grund häraf kan man förmoda att konvojen i stället för att fara längst efter svenska kusten, skall gå rakt öfver till *Jutland,* så snart den engelska flottan lemnat dessa farvatten.

Utom ofvannämnda flottilj finnes det en afdelning, bestående af kanonslupar, *jollar* och 8 à 9 briggar med 14 à 16 kanoner, stationerad vid *Christiansand* och *Arendahl;* briggarne kryssa vid kusten. I *Christianiafjorden* finnes 4 à 5 kanonslupar. Att bestämma totalsumman af Norges sjömakt är svårt, då, en stor del deraf är spridd i *skärgården*[1]) (holmar och klippor, som skydda kusten) och som en främling ej kan besöka utan att göra sig misstänkt. För ögonblicket gör man inga utomordentliga rustningar på flottiljen, och den del deraf som jag sett, tyckes icke vara i bästa skick; flere båtar voro blott försedda med en kanon; de äro illa utrustade och svagt bemannade.

2:o) Arméen befinner sig i sina fredsqvarter utom de jägarekompanier som äro stationerade vid kuster; afdelningar af

1) Ordet är skrifvet på svenska. *Utg. anm.*

soldater och bönder hafva under hela sommaren arbetat på fästningen *Kongsvinger* och vid Vermlandsgränsen.

Man finner inga andra trupper vid gränsen, och fästningarne *Fredrikshall* och *Fredriksstad* hafva endast besättningar för fredstid.

Man har icke anlagt något magasin i år, men man tror att magasinerna vid *Fredrikshall*, *Fredriksstad* och *Aggerhus* ännu äro fulla sedan i fjol, hvilket har befriat regeringen från omsorgen att upprätta några nya.

3:o) Allmänna opinionen hos landtfolket, borgare och köpmän tyckes vara mycket prononcerad *mot* Frankrike, isynnerhet sedan franska kapare hafva fått tillåtelse att utrusta sig i norska hamnar och ostraffadt uppbringa till och med norska fartyg; det finnes likväl en klass af personer, som tillhöra det franska partiet, bland hvilka man förnämligast kan räkna de officerare och embetsmän, som äro födda danskar.

Landtbefolkningen har fattat mycken tillgifvenhet för Sverige efter revolutionen, och man hör ofta sägas att det skulle gå bättre för Norge om det vore förenadt med Sverige; kronprinsen, som i början just icke hade allmänna rösten för sig, vinner för hvarje dag, ty han är *god svensk* säges det; han vinner i synnerhet vid jemförelsen med prinsen af Hessen, som ingalunda är älskad i landet.

4:o) Major Forsells resa till *Kristiania* tyckes icke hafva väckt mycket uppseende; det fans åtminstone ingen bestämd åsigt i detta afseende; man talade endast om att majoren dinerat hos prinsen af Hessen, och man ansåg hans resa såsom ett höflighetsbevis från kronprinsens sida mot prinsen af *Hessen;* de, som trodde sig se längre, voro förvånade öfver den tillfällighet, som fört grefve *Wedel-Jarlsberg* (som bor på landet) till *Christiania*, kort efter major Forsells ankomst; öfver att denne gjort grefven en visit, samt att de tillsammans farit till kammarherre *Ankers* landtgods; — detta ansågs misstänkt af flere personer, då det är kändt att grefve *Wedel* har fullkomligt brutit med prinsen af *Hessen*.

5:o) Den engelska flottan, som kryssar i Nordsjön, tyckes icke hafva någon kommunikation med Norge; en liflig handel drifves dock, och jag har på samma dag sett 9 handelsfartyg segla från *Christianiafjorden* till England med last af byggnadstimmer.

6:o) I händelse af en brytning emellan Frankrike och Ryssland är Norrmännens allmänna önskan, att Danmark måtte taga samma parti som Sverige för att kunna bibehålla fred med oss; man hör öfverallt sägas och förnämligast af landtfolket, att de tycka mer om att vara förenade med oss än att strida mot oss.

7:o) Danska styrelsen har förlorat mycket af sitt anseende under sednaste tiden, hos köpmännen derför att handeln har blifvit hämmad på alla upptänkliga vis och derför att regeringen tillåter franska kapare att utrusta sig i norska hamnar och att uppbringa norska fartyg till och med i landets egna hamnar; — hos landtbefolkningen har den ock förlorat något af sitt anseende i anledning af de orimliga skattebördor, hvaraf landet tynges, och hvilka uppgå ända till fem gånger så mycket som man betalade år 1806, och hvaröfver man uppstämmer höga klagorop ifrån den ena ändan af landet till den andra.

Som skörden varit god, är ingen brist på spanmål; och priset derpå är måttligt; man betalar för korntunnan 36 à 28 Rksd. i danska sedlar.

Den väg, som jag tagit för att vinna dessa upplysningar, var från Strömstad genom *Fredriksstad, Moss* och *Dröbäck* till *Christiania,* derifrån öfver *Drammen, Tönsberg* och *Laurvig* till *Stavärn;* och efter att hafva öfverfarit fjorden, återvände jag till Sverige öfver *Moss* och *Fredrikshall.*

[Öfversättning från franskan; handlingen sannolikt original och enligt uppgift af samlaren författad af M. F. F. Björnstjerna. Jmfr SCHINKEL a. st. VI s. 101 n. 4].

№ 120.

Svenske generalkonsuln i Petersburg D. af Schenbom till svenska regeringen, *St. Petersburg den $^{8}/_{20}$ december 1811.*

Apostille № 2.

Baron Armfelt står här i stor gunst. H. M. Kejsaren har låtit hyra ett vackert, dyrbart möbleradt palats åt honom, hvilket han bebor såsom ordförande i finska komitéen. Han är ofta bjuden på hofvet, oberäknadt tisdagarne, hvilka dagar han alltid dinerar der, till följd af att han då arbetar tillsammans med Hans Kejserliga Majestät efter middagen.

Han är mycket lierad med Speransky, som tyckes vara mycket glad att icke mer hafva något att göra med Finland.

Han har gjort mig en visit, och jag har icke underlåtit att besvara den. Jag har haft ett par förtroliga samtal med honom och funnit honom såsom alltid mycket uppriktig och obesvärad i sina samtal. Han är stor beundrare af Hans Kungl. Höghet, vår kronprins, och säger öppet, att denne är begåfvad med alla egenskaper för att spela en stor roll i Europa, men att han är innerligt öfvertygad, att det aldrig skall blifva till detta lands skada. Om det svenska folket säger han, att så beskaffadt som det är, skulle det ännu, om det blefve nödvändigt, kunna åstadkomma underverk för sin konung och sitt oberoende, isynnerhet då det lifvas af Hans Kungl. Höghets snille. Han yttrar sig på detta sätt, i hvilket sällskap han än må befinna sig. Man har berättat mig det från två eller tre olika hus.

Efter sin återkomst har han förefallit mig allvarsammare, alltid angenäm och lätt i sitt sätt, men mycket mindre liflig än förut. Jag har med stor uppmärksamhet gifvit akt på honom, då jag befunnit mig i sällskap med honom. Han är bjuden öfverallt i de förnämsta ryska och utländska hus och har endast tyckts mig förvånad öfver att hafva blifvit bjuden af herr grefve Lauriston.

Hittills har jag hvarken sett eller hört något om honom, som icke skulle vara mycket tillbörligt för hvarje svensk man, som haft olyckan att lemna sitt fädernesland. Han beklagar sig icke mer öfver någon särskildt hemma.

Då han var ensam med mig, gjorde han den anmärkningen, att allt skulle gå mycket bra hos oss, förutsatt att de högre embetsmännen icke hyste så mycken afund mot hvarandra, hvarpå jag svarade: »Vi äro icke bättre än andra folk, och i hvilket land finnes icke afund mellan de store? En dag skall kanske ni sjelf blott alltför mycket göra denna erfarenhet här.» »Jag skall gå raka vägen», sade han, »och försöka att göra allt godt, jag kan, och vid första ögonblick af onåd återvänder jag till Finland för att plantera kål. Min bana har varit tillräckligt lysande; om jag tvingas att slå mig i ro, är jag på förhand alldeles tröstad.»

ut in litteris
D. af Schenbom.

[Öfversättning från franska originalet].

